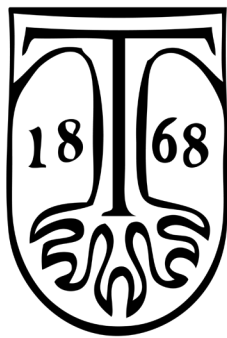

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

Acest roman a fost digitizat în cadrul proiectului Muzeul Digital al Romanului Românesc 1933-1947, inițiat de Revista Transilvania, organizat de Complexul Național Muzeal ASTRA și co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național.

Sugestie de citare a arhivei:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Mihnea Bâlici, Maria Chiorean, Alex Ciorogar, Jessica Brenda Codină, Bianca Crăciun, Teona Farmatu, Andreea Mîrț, David Morariu, Ovio Olaru, Cătălina Rădescu, Alexandrina Savin, Cătălina Stanislav, Ana-Maria Stoica, Nicoleta Strugari, Andrei Terian, Snejana Ung, Radu Vancu, Dragoș Varga, Alex Văsieș. *Muzeul Digital al Romanului Românesc: 1933-1947*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2021.

<https://revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947>.

This novel was digitized for the project The Digital Museum of the Romanian Novel 1933-1947, initiated by Revista Transilvania, organized by ASTRA National Museum Complex and co-financed by The National Cultural Fund Administration.

Citation suggestion:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Mihnea Bâlici, Maria Chiorean, Alex Ciorogar, Jessica Brenda Codină, Bianca Crăciun, Teona Farmatu, Andreea Mîrț, David Morariu, Ovio Olaru, Cătălina Rădescu, Alexandrina Savin, Cătălina Stanislav, Ana-Maria Stoica, Nicoleta Strugari, Andrei Terian, Snejana Ung, Radu Vancu, Dragoș Varga, Alex Văsieș. *The Digital Museum of the Romanian Novel: 1933-1947*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2021.

<https://revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947>.

GRIGORE BAJENARU

B.A.R.

185388

CISMILE
&
COMP

NATUREL

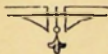

GRIGORE BĂJENARU

CIȘMIGIU & COMP.

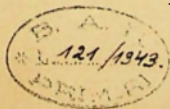
— **AMINTIRI DIN LICEU** —

Coperta de GEORGE NĂSTUREL

BUCUREȘTI

1942

DE ACELAȘ AUTOR:

1. Din țara basmelor — epuizat.
2. Un plagiat ardelenesc după romanul „Ciocoi vechi și noi” al lui N. Filimon — studiu critic — epuizat.
3. Schițele și nuvelele lui Delavrancea — studiu critic.
4. Delavrancea — omul și opera — Bibl. „Cunoștințe folositoare”.
5. Eminescu, dramaturg — Bibl. „Cunoștințe folositoare”.

IN CURS DE TIPĂRIRE:

1. Florile dragostei — versuri.
2. Cabinetul Doctorului „X” — nuvele.
3. Ochelarii negri — roman de aventuri.
4. Traista cu povești.

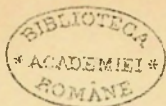
IN PREGĂTIRE:

1. Viscol — roman.
 2. Balsam de Canada — roman.
-

CIȘMIGIU & COMP.

AMINTIRI DIN LICEU

I. GAUDEAMUS IGITUR!

„Absolvenții Liceului „Gh. Lazăr“ din București, secția modernă, promoția 1926, Marinescu N. Niculae, sunt rugați să-și trimită adeziunile, în vederea sărbătoririi a 15 ani dela absolvire, colegului lor, Dr. Nic. Georgescu, B-dul Elisabeta, Nr. 89, Tel.: 5.08.00“.

Nici o știre din „Universul“, n'a făcut asupra mea o impresie atât de puternică, în dimineța asta de toamnă tânără și liniștită, ca rândurile aproape de nebăgat în seamă, strecurate la „Informațiuni“.

Bine că s'a mai găsit unul dintre noi, care să ne strângă rândurile, măcar la 15 ani odată! Tot Nae Georgescu, săracul..., băiat bun și de suflet! Ce-o fi mai făcând?... E doctor!... Ce liniștit era! Deși cel mai înalt din clasă, sta în banca întâia, că nu vedea bine... Singurul ochelarist din clasă! 5.08.00. Ei, bată-te norocul, Nae!

— 5.08.00... Țrrr!... Țrrr!... Țârrr!

— Allo ! (o voce femeiască).

— Casa domnului doctor Georgescu?

— Da, vă rog!

— Mă rog, cu cine vorbesc?

— Cu fräulein!

— Hm! (Are și frăulein, al dracului!) Domnul doctor e acasă?

— Cine-l caută, vă rog?

— Un fost coleg de liceu!

— Da,... vine imediat!

— Allo?

— Allo! Doctorul Georgescu?

— Da...

— Tu ești, Nae?

— Eu, mă!

— Nae Tata Mare!?

— Da, mă!

— Zis și „Lola Girafa“?

— Tu ești, Băjenarule, fi-r'ai al dracului?!

— Eu, mă!

— Zis „Tyrtheu“?

— Eu, eu... „Eheu fugaces, Postume, Postume, labuntur anni!“.

— Lasă-l ,mă, pe Ovidiu, că..

— Nu e Ovidiu, mă, e Honațiu... Nu mai ții minte când scandai...

— Lasă-mă cu scandalizarea că m'apucă un acces de latinită... Ce-ți veni? Tu parcă nu erai tare la latină!?

— Uite mi-au venit versurile'n minte și cum se cam potrivesc... Ascultă, Tată Mare...!

— Ascult, mă, dar nu sunt tată mare, d'abia sunt tată simplu de trei ani!

— Mi-am închipuit..., ai frăulein..., să-ți trăiască!

— Cine,... frăulein?

— Nu, mă,... copilul! Ce e?

— Băiat!

— Halal să-ți fie! E tot ca tine de înalt?

— Du-te dracului! Lasă bancurile pentru banchet !

— Ce,... facem și banchet ? !

— Păi altfel, cum? Nu ne-ar fi rușine? Lăzăriștiși mai ales moderniști? După ce că ne vedem la atâția ani odată ? !

— Ai dreptate, Nae...! Când te gândești că au trecut 15 ani..., aproape două licee!

— Cam așa !

— Mă, Nae, dar ce ți-a venit să faci chestia asta, toamna? Nu era mai potrivit în Iunie, când se'ncheia anul școlar?

— Păi, în Iunie, fac toți golanii, mă! De ce să nu fim noi mai originali! Toți fac aniversările astea la sfârșitul anului școlar ! Noi o facem la deschiderea cursurilor, mă, la început..., mai simbolic și mai aproape de realitate, că, dacă te gândești bine, anul școlar se'ncheie adevărat tot toamna, că mai sunt corigenții, săracii..., așa că...

— Ai dreptate... și p'ormă toamna, adevărat, în forfota deschiderii cursurilor,... e mai didactic, mă,... profesorii,... elevii,...

— Elevele...

— E,... mai didactic și mai...

— Nostalgic...

— Așa e!... Vesele și triste aduceri aminte! Și cine mai vine?

— Tot catalogul..., cu absenții respectivi,... ca'ntr'o oră veritabilă de cursuri, tinere! Mai dă-mi un

telefon peste-o zi, două, ca să-ți spun ceva mai precis... sau, dacă-ți face plăcere și ai timp, treci pela mine!

— Bine, Nae dragă! Să trăiești și să ne vedem cu bine!

— Noroc!

Peste trei zile, mă chiamă Nae la telefon:

— Băiatule,... s'a aranjat!.. Ne'ntâlnim toți la liceu, Joi, la șase, după masă...

— Și cine vine?

— Mă, eu ți-am spus toți, dar bineînțeles cu aproximație,... c'asa vine vorba! O să fim, cred, vreo 25—30, că mulți sunt risipiți prin provincie, însurați,... mai știu eu cum!

— Păi ăsta ar fi cel mai nimerit prilej pentru ei s'o șteargă pentru două-trei zile la București!

— Este,... o să aflăm și de-astea, printre altele...

— Și ce profesori vin?

— Păi, în primul rând „Barosanul“, „Atila“, „Strămoșul omului“, „Nosferatul“, „Tânărul“...

— Bun,... s'aprobă... și programul?

— E,... tu vino la liceu cu vreo cinci cente la chimie... și, după ce terminăm acolo, ai să mai vezi, merge toată lumea la o cârciumă, așa cum cere protocolul în astfel de împrejurări!

— *Gaudeamus igitur!* D'abia aștept Joi!

— Parcă eu, nu?!

— Și, dacă nu sunt prea indiscret, nu s'ar putea să-mi fie comunicat și mie numele acelei cârciumi, în care ai de gând să cari, într'un justificat elan de frăție, pe elevi și profesori la un loc?

— Fără să fiu la fel de pompos, am să-ți spun că e o cârciumă, care se bucură de privilegiul de a fi unica în București și poate în România, care să-și odihnească bețivii, oroare... pe apă!

— Am ghicit și nu pot decât să te felicit pentru alegerea făcută: „*Monte-Carlo*“!

— Din Cișmigiu!

— Nici nu se putea altfel! Cel mai indicat dintre toate restaurantele! Simbolic pentru noi... și se nădărează în cei opt ani de școală... Liceul Lazăr... Buturuga... Monte-Carlo,... Debarcaderul!

— *Cișmigiu et Comp.*, dom'le, nu le cuprinde Cișmigiul pe toate?

— Absolut!

— Ce-ai tăcut, mă? Ai căzut pe gânduri? Vezi să nu care cumva să fii trist Joi, că o pățești cu frații! Aia d'abia așteaptă să te vadă, că li-e dor de banzurile tale!

— Să n'ai nicio grijă! Joi am să fiu acelaș pe care l-ați cunoscut întotdeauna!

* * *

Doamne, cum mai înfioară vântul frunzele copacilor din Cișmigiu!

Parcă e acelaș freamăt adormitor de acum 15—20 de ani, când mă rătăceam cu colegii în anumite cre ale dimineții pe aleile mai dosnice, cari adăpneau zeci de chiulangii!

Și ce ciudat....! Frunzele ruginite sau palide, foșesc parcă mai puternic și mai nostalgic decât cele încă verzi... Poate unde știu că sfârșitul li-e mai aproape...!

În umbra destrămată de toamnă a parcului, toți copacii țin pe de-a purta de aur..., frunze desprinse de crengi flutură viața de o clipă a unui efemer vegetal și, ca într'un basm de *Walt Disney*, se aștern foi, covor moale sub pașii întârzați ai trecătorului plictisit de banalul vieții cotidiene!

Lacul tremură la fel ca și atunci și la fel își ieagă bărcile uitate pe sub sălciile plângătoare, cari au zâmbit trist la șoaptele de dragoste la fel, la fel, la fel de la fel, la toți îndrăgostiții cari și-au plimbat înfiorările pe aici.

Cinci și jumătate! Până la șase mai am timp să-mi odihnesc ochii și gândurile în grădina aceasta cu amintiri!

O iau agale spre *morminte*, colțul discret unde chiuleam noi, lăzăriștii, loc numit astfel din pricina aspectului funerar al pietrelor, pe cari ne odihneam trudiți, dragă Doamne, de atâta învățătură!

Ce mult s'au schimbat!... Pietrele sunt acum aranjate cu totul estetic; dar parcă mai mult farmec aveau pe vremi, aruncate la întâmplare, unele peste altele, dându-ne prilejul să ne cățărăm în vârful lor, ca pe niște piramide și să sărim, întocmai unor Tarzani în miniatură, pe crengile pomilor, spre spaima și indignarea gardienilor!

Dela „*morminte*“, o potecă îngustă duce spre aleia mare, care, la rândul ei, te scoate în spatele Liceului Lazăr.

Este timpul să mă'ndrept spre liceu! N'aș vrea să-mi stric tocmai acum reputația de punctual, bine stabilită printre colegii mei, dealungul celor opt ani de școală!

Căci deși în fiecare zi, am venit pe jos de-acasă, din Sfinții Voievozi, până la școală, pentrucă pe atunci nu era linie directă de tramvai sau autobuz pe Strada Popa Tatu, până la liceu, totuși n'am întârziat o singură dată... Eram întâiul sau al doilea... „măcar la atâta lucru să fiu fruntea“ mă parigori-seam eu!

Cu toate acestea, am avut întârzieri destule în catalog, însă întârzieri voit făcute cu un scop bine determinat și mai ales binecuvântat!

Când prima oră de curs avem o materie grea, de exemplu: *Germana*, *Matematicile*, sau o materie la care știam că nu știu și că trebuia să mă asculte, „întârziam“, ca să amân catastrofalul desnodământ pe altădată! Era acesta un fel de a chiuli, care nu putea să-mi atragă nici supărarea tatii și nici mustrarea dirigintelui!

Ce bine că s'a nimerit o zi atât de frumoasă! Ciudat de mult seamănă unele zile de toamnă târzie cu zilele de primăvară timpurie! Intocmai cum uneori râsul se aseamănă cu plânsul!

Aleia mă primește cu aceeași simpatie ca și acum 20 de ani; iar grilajul ei mărunț de trestie îndoită în semicercuri ce se'ntretaie, îmi râde la fel de drăgăstos.....

De după o perdea de plopuri uriași, se ivește liceul, vechi de trei sferturi de veac, majestos și frumos ca nici un alt liceu din țară! Oare nu el mi-a adăpostit opt ani de zile: micile griji și necazuri, îndoielile de dragoste, intrigile copilărești, naivele aventuri, primele versuri furate orelor de curs și dăruite lui Ditei cu generozitatea unui prinț indian!

Zugrăvit alb, iar la ferestrele de sus, cu un brâu de cărămidă aparentă vopsită în albastru ca cerul, culoarea noastră, a lăzăriștilor, culoarea dragă a șepcilor noastre, coloare de care eram mândri, blazonul nostru de nobleță școlară, lăudat cu ifose de mușchetar la fiecare prilej,... coloare care a iscat multe scandaluri și bătăi între noi și elevii altor licee, pe cari îi ironizam în primul rând pentru culoarea liceului lor!

Ăia dela „Sfântul Sava“, albastru ca sineala de rufe;... „Mihai Viteazul“, galben,... dovlecari; *Matei Basarab*“, alb,... lăptari; „Șincai“, verde ca fota pe care-o poartă mitocanii; și așa mai departe....

Singură culoarea lui „Spiru Haret“, o admiteam,... un mov pal, un ciclamen deschis, pentru că se apropia ca nobleță întrucâtva de a noastră, fără să o întrecă însă, căci ce culoare este mai frumoasă ca albastrul cerului?

Parcă pe atunci nu era banca asta pe potecă?!

Mai pot sta singur câteva clipe în fața liceului el și cu mine!

O,... de câte ori l-am trădat, de câte ori l-am părăsit cu colegii pe furiș, ca să ne ascundem în boschetele Cișmigiului, tovarășul drag și primitor al nostru, al școlarilor ce trăgeam la fit!

Pe vremea aceea, Lazărul era una cu Cișmigiul, căci, din curtea mică a liceului, dai direct în grădină.... Acum văd că liceul a fost separat de Cișmigiu și porți grele stăvilesc avântul sportiv al actualilor lăzăriști, amatori de recreații „extrașcolare“ în timpul orelor de curs!

Ce rareori m'a văzut Cișmigiul, după ce am terminat liceul...!

Și doar, la fiecare oră de chiul, îi juram că în fiecare oră liberă am să viu să mă odihnesc sub baldachinele de crengi înflorite, ce mi le oferea !

— „Ah,... de ce nu sunt liber, acum!?” îmi spuneam de fiecare dată, „aș sta toată ziua în Cișmigiul, atât e de frumos !”

De pe banca, pe care m'am așezat, se vede perfect toată aripa dreaptă a liceului, cu „*sala de gimnastică*“, ce era transformată la micile festivități în „*sală de serbări*“!

Ce clase or mai fi acum în partea asta? Pe vremea mea suis erau: clasa VII-a reală, clasa V-a modernă, iar jos, sala de muzică, unde făceam repetiții pentru coruri „*ansamblu*“; apoi clasa VI-a reală și clasa I-a liceală, visul tuturor absolvenților de curs primar!

II. „L. GH. L. 33“.

Parcă o mână de uriaș îmi apăsa umărul și mi-zguduia, gata-gata să mi-l scoată din încheietură..
Și'n acelaș timp, șuietul tăios al unei voci severe înspăimântătoare, ca de coșmar, se auzi din nea-noscute:

— „Hai,... scoal' flăcăule, că'ntârzii!“

Am tresărit și am sărit speriat din somn:

— „E târziu?“

Lângă mine ședea tata, zâmbind:

— „Nu e târziu încă,... dar, dacă nu veneam eu să te trezesc, ai fi întârziat la sigur! N'a cântat deșteptătorul?“

Mă'nroșii până în vârful urechilor! De cu seara puseseam un ceasornic deșteptător, care, nu din întâmplare, desigur, cânta la ora hotărâtă: „Deșteptăte, Române!“

Trebuia să mă scoale la 6 și jumătate dimineața. Acum era șapte fără un sfert!

Ceasornicul, de o precizie matematică, își făcuse datoria, însă cântase atât de dulce și eu eram atât de obosit din ajun, că nu auzisem nimic!

— „Așa ai de gând să te scoli în fiecare zi?“

— „Nu, tată,.. dar am adormit foarte târziu..“

m'am gândit la serbarea de ieri dela liceu, la cuvântarea lui „*Barbă*“!

— „A cui zici?“

— „A lui *Barbă*,... directorul!“

Băgai de seamă că tata se stăpânește să nu zâmbească.

— „D'abia ai dat ochii cu liceul și ai și'nceput să poreclești pe profesori...! Să nu te mai aud, că-i vai de pielea ta!“

— „Dar nu l-am poreclit eu! Am auzit și eu pe alții mai mari, când ținea directorul, ăla bărbosul, cuvântarea către părinți și elevi, că spun: „*Ia fi atent, bă, să vezi că Barbă ține aceeași cuvântare de-acum un an!*“

— „Treaba lor,... lasă-i pe ei să spună ce vor; dar pe tine să nu te mai aud, că-i foc! Hai, spală-te și'mbracă-te mai repede, că n'or să te-aștepte pe tine!“.

Doamne, ce bine fusese până acum! Ieșeam din casă și intram în școală...! Mă sculam târziu, pentru că nu trebuia să-mi pierd vremea cu drunul. Și aveam însemnătatea mea printre băieți, că eram „*băiatu' lu' don' director*“!

Dar aci, la liceu, cine o să mai bage în seamă printre atâtea sute de băieți: mari și mici, buni sau răi?

De pe acum începuse să mă apese o grijă la care nici nu mă gândisem până atunci!

Toată vara mă *meditase* tata, meditație cu patimi, și le-am îndurat pe toate, numai pentru ambiția de a fi licean!

Dictare, și cetire, și povestiri și analiză gramati-

cală, și aritmetică cu geometrie, vai de măicuța mea!

Mâncam bătaie în fiecare zi!

Dacă nu puneam o virgulă unde trebuie, era prăpăd!

Iar, cu câteva zile înainte de examenul de admitere, am scris vorba „*parcă*”, fără apostrof, cum se scria pe atunci...! Aceasta era, de altfel, singura greșală pe care o făcusem! Ei, bine, pentru atâta lucru, în afară de patru palme părintești, tata mi-a dat cu călimara în cap.

— „Bine, omule, vrei să nenorocești copilui?” i-a strigat mama. „Dă-l dracului de apostrof și de examen!”

— „Ba, mai bine, dă-l dracului pe el de neghiob!” i-a strigat tata furios. „Vrei să mă facă de răs, să spună ăia că Băjenaru nu e 'n stare să-l învețe orște nici pe fiu-său?!”

Cu toate astea, la examen am răspuns bine și n'am ieșit printre codași! Am cam scrântit-o eu, ce e drept, dar nu la Română, ci la Aritmetică, la o regulă de asociație! E,... dar vorba e,... reușisem!

Ieri fusese sfeștania și azi trebuia să începă cursurile!

— „Hm!” mă gândii eu, în timp ce mă spălam „tati nu-i convine că-l poreclesc băieții pe directorul nostru, „*Barbă*”, că și el e director!... Dar el e de primare, nu de liceu!... Cum dracu l-or fi poreclind băieții pe tata? Aș fi tare curios să aflu, dar n'am cum, că lor li-e teamă să-mi spună, ca să nu-i pârăsc! Parcă eu de astea mă țin!”

-- „Mai ai de gând să stai mult?”

— „Nu, sunt gata numai decât!”

Fără să vreau mă gândesc la Barbă și la sfeștia-
 ie! Ce de profesori erau în jurul Directorului. Mai
 toți bătrâni..., unii încruntați, alții zâmbitori... și
 mai toți moțăiau din cap, lingușitori, în semn că
 așa este tot ce spune Barbă! Ba unii aplaudau și
 după ei se luau și cei câțiva părinți rătăciți pe-acolo!

Când a terminat de vorbit, s'a bucurat toată lu-
 nea și ne-a dat drumul acasă, după ce ne spusese
 că a doua zi, la 8 de dimineață să fim la liceu!

— „Hai, mă,... ești gata, că ai de mers pe jos... și
 puțin ai să faci o jumătate de ceas!”

— „Gata,... să beau laptele și mergem!”

— „Ba nu mergem deloc, că ai să te duci singur!
 Ce te-ai învățat cu guvernantă? Am mers cu tine
 câteva ori, ca să'nveți drumul și să te familiari-
 zezi cu atmosfera liceului : la înscriere, la examen,
 la sfeștie, dar n'o să te conduc tot anul! Așa că,
 băiatule,... ia-ți ghiozdanul tău și umblă !”

Tata credea că-mi pare nespus de rău că nu mai
 merge cu mine și eu abia mă stăpâneam să nu săr-
 n sus de bucurie !

În sfârșit, acum puteam să privesc în voie la vi-
 tinele, cari-mi făceau cu ochiul pe drum, puteam să
 uit după trecători și trăsuri, puteam să merg
 împreună cu băieții dela alte licee, dar cari aveau
 delasă drum cu mine, și să vorbesc liber cu ei!

Dar, tata parcă-mi ghicise gândurile ce mă năpă-
 iseră înveselitor : unul, după altul, că-mi spuse :

— „Să nu caști gura la fleacuri pe stradă, sau să
 'nhăitezi cu cine știe cine, că'ntârzii,... și dacă te
 înd cu vreo absență, te ia mama dracului!”

Brrr ! Bucuria întrezărită o clipă se spulberă, că dacă dracul e așa de al naibii, ce trebuie să fie mă-sa ? !

Imi iau șapca și ghiozdanul și o pornesc!

Așa de scorțos nu cred c'am mers niciodată!

Uniforma, șapca și ghiozdanul,... toate: noi, nouțe! Puțin lucru la un băiat de 10 ani și jumătate?

Mi se părea că toată lumea se uită la mine. Dacă doi trecători își aruncau câte-o privire furișă și neînsemnată asupra mea, din întâmplare, și-apoi își continuau vorba, eram convins că aud:

— „Ăsta a reușit la liceu! A intrat la „Lazăr“! Vezi ce frumoasă uniformă are?“

Iar celălalt completa:

— „Și șapca,... și ghiozdanul!“

— „Da, da!“

Numai cărți nu aveam încă! În ghiozdan aruncasem cu necaz „Cetirea d'a patra“, de Scraba și Negulescu, și un caiet gros botezat de „notițe“!

Ni se spusese la sfeștanie c'o să ne dea lista azi sau mâine!

Am ajuns la liceu la ora 8 fără un sfert! În curtea mare erau strânși o sumedenie de elevi, în jurul castanului bătrân, martor a cine știe câte zeci de generații perindate pe sub crengile lui puternice.

Cei mici se ștergeau grijulii pe încălțăminte și intrau în clasă! Cei mari stau de vorbă flegmatici, aștepând „să sune“!

Intru în clasă și mă așez într'o bancă la întâmplare. Nici un cunoscut. Vorbe, pe șoptite! Băncile, aproape pline.

De câte ori se deschide ușa, toate capetele, dar

absolut toate, ca la o comandă, se'ndreaptă spre ea, să vadă cine vine !

În sfârșit, ușa se deschide larg și intră un domn înalt și slab, cu mustață mică neagră, cu părul despărțit în cărare la dreapta și bine pieptănat, cu nasul coroiat și ochii mici, negri și plini de răutate.

Toți elevii se ridică automat în picioare, trântind pupitrele surd și tropăind pe scândurile proaspăt spălate și date cu bradolină.

— „Bună-dimineța, băieți !“

Unii mormăie timid ceva, în semn de răspuns; iar alții se așează jos, fără să fie poftiți de cel care intrase cu o hârtie albă în mână.

Când a spus „stați jos“, a făcut băieților o recomandare aproape inutilă, fiindcă aceștia, maimuțe prin definiție, imitaseră pe cei câțiva mai obosiți și se așezaseră în bănci.

— „Fiecare să scoată câte un creion și o hârtie și să scrie ce-am să dictez !“

Se aud câteva murmure nedeslușite. Unul șoptește înfricoșat : „Ce,... mai dăm examen ? !“, dar toți se liniștesc când aud :

— „Am să vă dau lista de cărți! Fiți atenți, ca nu cumva să scrieți greșit... și băgați de seamă că, cel mai târziu până la sfârșitul săptămânii, trebuie să vi le procurați pe toate. De Luni, încep cursurile în mod serios! Despre caiete sau ce v'o mai trebuie vorbiți cu fiecare domn profesor în parte! Sunteți gata?!“

— „Da,... da,... gata!“ se auziră în trei reprize, glasuri timide sau obraznice, mai mult sau mai puțin pițigăiate.

-- „Așa,... atunci, scrieți, vă rog :
Româna de Adamescu și Dragomirescu.
Franceza de Ciupagea și Lévêque.
Istoria de Pătrășcanu.
Religia de Stănescu.
Geografia de Mehedinți.
Zoologia de Kirițescu și Bâznoșanu.

Pe fețele tuturor vedem uimirea. Primele titluri de cărți le-am înțeles noi, dar când am auzit de zoologie, ne-am cutremurat!

Cel puțin eu, deși venisem cu un nespus drag de a cunoaște și a învăța cât mai mult, am rămas foarte abătut! Cine știe ce învățătură grea o mai fi și asta?!

Și cum n'avusesem frați mai mari în clase superioare, ca să aflu dela ei numiri atât de ciudate și cum nu era nici tata lângă mine, ca să-l întreb : iar Bucureștii n'aveau, ca alte mari capitale „*grădina zoologică*“, am rămas foarte nedumerit...

În orice caz, trebuia să fie o materie foarte grea, ținând seama de numirea ei atât de străină!

Ei, Doamne, Doamne,... cine știe câte îmi vor mai fi date să trag și cu liceul ăsta!

Domnul cu lista mai dictă câteva cărți și încheie cu următoarele :

— Și „*Muzica*“ de Ion Costescu.

De astă dată mirarea mea fu și mai mare. Ce noimă o mai avea și asta ? Carte de muzică ? În primare, *doamna* sau *domnul* ne cântau un cântec noi după ei,... și gata..., fără carte.... Ce naiba poate fi scris într'o carte de „*cânt*“?!

— „Dacă are cineva să mă'ntrebe ceva mă'ntrebe“!

Iată că se scoală un băiat cu părul ciufulit:

— „De unde să cumpărăm cărțile?”

Domnul cu lista surâse ironic și spuse cu superioritate:

— „Dela librărie,... în niciun caz dela băcănie!”

Ah!... Eternul și stupidul spirit cu băcănia.

Câtiva începură să râdă, însă camaradul nostru, fără să se turbure, răspunse înțepat :

— „Asta mi-o închipuiesc eu, dar voiam să știu dela care librărie anume ? !”

Ei, știi că-mi place băiatul?! Bravo, bă!

Domnul cu lista înghiți un nod, schimbă fără nici un sens lista dintr'o mână în cealaltă și răspunse:

— „In primul rând, băiete dragă, (vorbă să fie că-i era drag), să te obișnuiești să nu mai vorbești așa de obraznic, că eu sunt „domnul petagog Pavelescu” ... și înțelegi,... așa că,... asta e... !”

Dar Ciufulitul îl plesni cu întrebarea stăruitoare:

— „Iar cărțile, vă rog ?”

— „Dela orice librărie!” și plecă cu pași grăbiți.

Am rămas foarte impresionați de această scenă de început! Iată cum se face popularitatea!

În jurul Ciufulitului se adunară îndată băieții roată, nespus de veseli că se găsisese unul dintre ei, care să-i țină piept atât de brav, domnului *petagog*!

Ne-am zbguit prin clasă vreo oră, liberi, ne-am întrebat unii pe alții cum ne chiamă și dela ce școală am venit,... al câtelea am ieșit... și așa mai departe, tot șirul de întrebări ce se pun în astfel de împrejurări!

Întâmplător mă așezasem în bancă lângă un băiat

mai voinic decât mine. Avea ochii șireți și vocea impresionant de groasă pentru vârsta lui.

După întrebările de rigoare, îmi spuse confidențial și inutil, așa cum cei mai mulți vorbim de-atâtea ori:

— „L-ai văzut p'ăla care a dat lista de cărți?”

— „Da!” i-am răspuns eu, curios la oulme să aud ce-o să urmeze, că era firesc să mă mai aștept la ceva!

— „E un tâmpit, care a venit dela *normală*.... auzi dumneata,... dela *normală* să vină el la „Lazăr”?! ”

— „Da!” mă mirai eu afirmativ, fără să înțeleg prea mare lucru, dar ca să nu-l supăr!

— „Și nici nu e măcar *petagog*,... e supraveghe-tor de ordine,... acolo... și el!”

Am rămas foarte surprins, nu de faptul că subiectul convorbirii noastre nu era *petagog*, ci *supraveghe-tor de ordine*, dar de întinsele cunoștințe ale colegului meu.

Admirativ l-am întrebat:

— „Dar de unde le știi dumneata toate astea?”

La care, el îmi răspunse cu o copleșitoare superioritate:

— „Eu sunt repetent!”

— „Da?” Și repede mă gândii să profit de împrejurare, ca să-l întreb:

— „Atunci poate știi să-mi spui dumneata ce e aia „zoologia”?”

— „Ah!” strânse el buzele disprețuitor, o tâmpită de materie, acolo... un fel de „*intuiție*” ceva mai grea!” Și apoi, cu îngăduință și pe un ton pro-

ector: „Dar poți să-mi spui „tu“, puștiule, nu mai mă „dumneatalâci“!

La prânz, când i-am povestit tatii cum mi s'a surs prima zi de liceu, am aflat că nu se zice *petagog*, ci „*pedagog*“, și că acela care pretindea că e pedagog, habar n'are de înțelesul adevărat al cuvântului, că „*pedagogia*“ e o știință grea, pe care poate am s'o înțeleg și eu mai târziu, cu toate că nu prea se învață, ci o ai în sânge!

Intr'adevăr, de Luni, au început cursurile în mod serios: cu cărți, cu caiete, cu bloc de desen... mă rog, ca la liceu!

După ce fuseserăm lăsați în voia noastră câteva zile, șurupul începuse să se strângă!

Mai întâi de toate, *Domnul de Gimnastică* ne-a așezat în bănci, după înălțime!

Fiind printre cei mai mici din clasă, am trecut în banca I-a din mijloc, cu încă doi colegi, că stam câte trei într'o bancă: *Botez Nicolae*, *Ben Jules* și eu.

Mi-a părut rău că am fost nevoit să-l părăsesc pe *Luca*, repetentul, care-mi putea fi de atâta folos prin cunoștințele lui alese în orice direcție, dar curând m'am împrietenit așa de mult cu noii mei colegi de bancă, încât l-am uitat!

Și-apoi aceștia erau boboci, puști, ca și mine, nu repetenți!

După așezarea în bănci și întocmirea catalogului, a venit din nou „*Don' petagog Pavelescu*“, care ne-a spus:

— „Fiți atenți că *strig* catalogul și vă dau numere de ordine...; notați-le în maculatoare!”

Și, după ce-și dresе glasul, tușind tremurаt, de câteva ori, începu:

— „Alexandrescu Virgil, numărul 1; Antonescu Gheorghe, Nr. 2; Apostolescu Vasile, Nr. 3; Ben Jules, Nr. 4; Botez Nicolae, Nr. 5....!”

Le făcuî cu cotul colegilor de bancă:

— „Auziți, mă,... аți venit la rând!”

— „De,... păcat că nu ești și tu la „B“,... că am fi fost toți trei la un loc și în catalog!”

— „Dacă tata ține la tot numele...!”

— „Dă-l încolo, că e prea lung... Al doilea еrа de ajuns!” fu de părere Ben.

În această vreme, distribuirea numerelor progreseа, аșa că lăsaî vorba, ca să fiu atent. Аjunse pe „foaia” mea.

— „Păunescu Matei, Nr. 31; Pop Alexandru, Nr. 32; Popescu-Băjenaru Grigore, Nr. 33“, și-apoi. Dumnezeule mare, începu seria interminabilă а popularilor Popești: Popescu Dumitru, Popescu Gheorghe, Popescu Ion, Popescu Marin, Popescu Ștefan... și аșa mai departe,... o pagină întreagă din catalog еrа ocupată de... noi, *Popeștii*, cari constataserăm cu vie satisfacție că-i întrecuserăm cu mult pe *Ionești*!

Iar mica mea mângâiere еrа că sunt primul dintre Popești,... la catalog, bineînțeleс, căci cel mai bun Popescu а fost tot timpul Dumitru.

De altfel, în tot cursul liceului, nu mi s'a spus niciodată „și Popescu“, decât în catalog; atât profesorii, cât și colegii îmi spuneau scurt: „Băjenaru”

Totuș asta nu m'a scăpat, cu toate că aș fi dorit-o din suflet, de o faimoasă ascultare la „*Matematici*“, când profesorul, care începuse să cheme la lecție pe elevii de jos în susul paginei, să spună plictisit că întâlnește atâtea nume de origină sacră:

— „la să poftească toți Popeștii la lecție“ !

Și atunci, din diferite părți ale clasei începură să se ridice băieții, toți deodată, de n'ai fi zis că ies la lecție, ci că a sunat și vor să iasă în recreație....!

Trist a fost faptul că toți Popeștii la un loc, în acea memorabilă zi, deși eram în număr de zece, am obținut împreună, bineînțeles, nota 26! Câțiva se ridicară la 3!

.

Domnul pedagog terminase de făcut apelul și numerotarea elevilor. Se proțăpi bine pe picioarele-lungi ca de cocostârc și ne spuse:

— „Peste trei zile, toți elevii sunt obligați să vină cu șapcă și număr la mâna stângă. Numărul puteți să vi-l confecționați la orice ceaprazărie! Il veți face pe un petec patrat de postav albastru ca cerul, cum e și culoarea dela șapcă, de dimensiunea 5 centimetri, pe 5. Nu este permis să fie mai mic!“

— „Dar mai mare?“

Ochii tuturor se'ndreptară încotro se auzise glasul. Era tot Ciufulitul, pe care-l chema *Stoica Dan*!

Domnul pedagog se făcu fețe-fețe și răspunse cu greutate:

— „Nici mai mic, nici mai mare,.. 5 pe 5, așa e regulamentar...!“

Stoica Dan răspunse foarte politicos, dar nu fără o nuanță de batjocură :

— „Vă mulțumesc !“ și se așează.

— „Pe acest petec patrat se vor broda cu fir auriu următoarele : inițialele liceului „L. Gh. L.“ și numărul fiecăruia dedesubt; iar la șapcă, în frunte, pe postavul negru, veți broda aceleași inițiale..., ca să se știe...“.

— „Brodăm numărul și la șapcă ?“.

Tot Stoica Dan! Hotărât lucru că voia să-l scoată din fire pe pedagog, care-i răcni sugrumat de iritare:

— „Nu,... stai jos! Mai are cineva de cerut vreo explicație?“ Și, fără să aștepte: „Cred c'a înțeles toată lumea! Cine vine peste trei zile fără șapcă și număr, este eliminat !“

Din nou Stoica :

— „Dacă nu vă supărați ce'nsemnează „eliminat“ ?.

— „Adică că te dau afară!“ îi răspunse ilustrul pedagog și plecă încruntat.

La trei zile după aceasta, toți băieții aveau șepci frumoase albastre, cu cozoaroace strălucitoare de lac, și numere pe cari se răsăteau aurite inițialele liceului : „L. Gh. L“...

III. TEZĂ LA ROMÂNĂ

Liceul „*Gh Lazăr*” din București era în primul său an de funcționare, după războiul mondial din 1914—1918.

De-abia se'ncheiase pacea și se stabiliseră noile granițe.

Profesorii ni se schimbau dela un trimestru la altul..., din diferite motive, pe cari noi le'nțelegeam foarte puțin.

Dintre toți, numai patru-cinci au rămas în tot cursul anului: *Sterie Enăchescu*, de Franceză; *Spiridon Popescu*, de Matematici; *Victor Anastasiu*, de Zoologie; *Grigore Niculescu*, de Istorie și *Ion Costescu*, de Muzică.

Toți adevărați stâlpi ai liceului, impresionante figuri, cari au înscris o pagină de neuitat în cultura românească, și pe cari totuș i-am poreclit și i-am necăjit în atâtea rânduri.

Și, după primele noțiuni primite dela profesorii noștri, după invariabilele: „*Comment-t'appelles-tu?*”, cu răspunsul „*Je m'appelle... Cutare*”; după „*longitudinea și latitudinea* Geografiei; cu sâcăitoarea problemă de a afla poziția unui oraș pe globul pământesc, după numeroși faraoni egipteni: *Ramses*

și *Tutmes*, cu desgustătoarele lor mumii, începură lecții din ce în ce mai grele, cu hărți și rezumate, cu reguli de învățat pe dinafară, cu traduceri încurcate și verbe de conjugat, cu examinări severe...

Iar pe la începutul lui Decembrie, odată cu primii fulgi de zăpadă, începură să pice și tezele: una, după alta !

Au fost cele mai grele și mai pline de emoție teze din cariera mea școlărească, desigur și pentru că au fost primele lucrări scrise date la liceu !

La mai toate materiile am obținut note bunele: 7 și 8, că pe vremea aceea învățam cu destulă conștiințiozitate !

La Română, însă, a fost ceva la care nu m'așteptam : nici eu, nici clasa !

În clasa I-a, la limba maternă, s'au perindat trei profesori: *Dimitrie Caracostea*, care era titularul catedrei, și după el, doi suplinitori: *Camil Petrescu* și unul, *Popescu* și nu mai știu cum, profesor foarte bun.

În timpul despre care povestesc era profesor *Camil Petrescu*.

Cu vreo săptămână înainte de teză, profesorul ne citește „*Cetatea Neamțului*” de *Dimitrie Bolintineanu* și întreabă:

— „Ei, cine crede că poate s'o citească așa cum am citit-o eu ?”

Cum știam că citesc binișor și cu intonație, m'am ridicat în picioare, odată cu degetele mâinii drepte:

— „Eu, domnule profesor !”

— „Poftim, te rog !”

Am citit bucată în întregime.

— „Mulțumesc ! Ai cetit mai bine decât mă așteptam ! Cum te numești ?”

I-am spus numele. M'au căutat în catalog.

— „Ți-am pus nota 9 !”

M'am îmbujorat de fericire. Nu mai avea nimeni în clasă 9 la Română.

A sosit ziua tezei. Un singur subiect : „O amintire din viață”.

M'am frământat vreun sfert de oră până să încep. Ce amintire să scriu, că aveam atâtea ? !

Și cum războiul de-abia se terminase, iar omenirea se simțea încă sub influența lui, am socotit că n'ar fi tocmai nepotrivit să povestesc „Întoarcerea tatii din război”.

Am scris două pagini de coală ministerială cu amănunte patriotice impresionante și lacrimogene.

Eram mulțumit de felul în care făcusem teza și de un lucru eram sigur: că o scrisesem cât se poate de corect ca punctuație și ortografie !

Am așteptat aducerea tezelor la Română cu aceeași nerăbdare cu care așteptasem și rezultatele celorlalte teze !

În sfârșit a venit și ziua mult dorită !

Cestorul, cum era numit monitorul la liceu, a fost chemat la catedră, ca să-i ajute profesorului, și distribuirea a început.

Câțiva au luat „trei”, câțiva „cinci”, restul „șase și șapte” și unul singur, „Constantinescu Dumintru”, care făcea compuneri foarte frumoase. „nouă” !

Ah,... cum l-am fericit pe Constantinescu, când am

auzit că a luat nouă ! Ce bine de el,... ce-o să se m
bucure mă-sa și tat'su, când...

— „Popescu-Băjenaru Grigore !”

— „Prezent !”

— „Zece !”

Doamne Sfinte,... visez sau e o glumă ? ! Mă
drept spre catedră, împleticindu-mă și întind mân
tremurătoare, ca să iau teza... !

Camil Petrescu mi-o dă și mă oprește o clipă
catedră.

— „Intr'adins am lăsat teza ta la urmă, pentru
e cea mai bună din clasă. Du-te la loc și citește-
tare, ca s'o cunoască și colegii tăi !”

Imi pare nespus de rău că n'am păstrat-o. I
minte însă, îi am reprezentarea grafică ciudat c
precisă !

În drum spre bancă, mi se 'ntind mâini priete
noase:

— „Bravo, Băjenare !”

Botez și Ben privesc cu mândrie în jurul lor.

În definitiv era un succes, în primul rând al bănc
noastre.

Am citit-o foarte emoționat și, la unele pasagi
mi-au tremurat lacrimi pe gene ! Doar în teza me
era vorba de tata, care se 'ntorsese în cărji de p
front !

Din această fericită zi pentru mine mi s'a stab
lit faima, pe care m'am străduit să n'o desmint nici
odată în cei opt ani de școală, de a fi cel mai tar
din clasă la Română.

Dar această biată teză a avut alte urmări deose

bit de însemnate pentru mine, din punct de vedere, hai să-i zicem școlăresc !

Ca să mă prezint cât mai bine la lecții, tata, săracul, îmi făcea toate temele la Română: rezumate, compuneri, analize gramaticale...

A continuat să-mi ajute astfel și după faimoasa teză, greșală de neiertat pentru un dascăl, până într-o bună zi, când întâmplarea mi-a arătat calea cea bună, pe care eu o cam întrezărisem, însă, fie din lipsă de curaj, fie mai mult din lene, nu îndrăznisem să merg !

Profesorul ne dase să facem o compoziție cu subiectul „*Primăvara*” !

Iarna era pe sfârșite și primăvara începuse să înflorească timid prin margini de pădure și prin curțile oamenilor buni la Dumnezeu.

Soarelui îi ardea de glumă cu copiii și, cu toate că-i pișca uneori, își arăta dinții, drept dovadă că totul e o joacă !

N'aveam poftă să-mi văd de lecții, cum n'aș fi avut chef să-mi toarne cineva o găleată cu apă rece în cap !

Am lăsat compoziția cu „*primăvara*”, ca de obicei, pe seama tatii, care, din fericire, nu era acasă, ca să mă piseze să-mi fac lecțiile la celelalte materii !

Acum era 3, după prânz..., spusese că se 'ntoarce pe la 7 seara. Pân'atunci a mea era lumea...

Și lumea se mărginea la câteva străzi din jurul casei !

Dar iată că se face 8 și tata nu mai vine... !

Incep să fiu îngrijorat, nu pentru că n'avea cine să-mi facă tema, ci să nu i se fi 'ntâmplat ceva ! S'întunecat deabinelea și el tot n'a sosit ! 9 noaptea Doamne, dacă a pățit ceva ! ? Și ce întuneric este. Câteva stele, care sclipesc în depărtări, fără să lumineze... Luna, nicăieri !

În minte-mi vine, fără să vreau, bucată de cetir din cursul primar, în care, un copil, al cărui tată s'rătăcise și întârziase, se roagă lui Dumnezeu să lase o stea să-i lumineze calea tatălui. Atotputernicul în duioșat ascultă ruga copilului și tatăl sosește vesel acasă !

„Dar astea sunt povestiri bune pentru cursul primar”, îmi spun eu, nu fără puțină mândrie că sunt licean.

Acum mai mă roade și gândul că nu mi-am făcut compoziția ! Dacă tata nu vine sau dacă vine prea târziu?... Măine trebuie s'o am, căci se poate să m'asculte !

Și cum nu eram în cursul superior, ca să-mi fac cele mai multe lecții în recreații, cum aveam să mă deprind mai târziu la anumite materii, mă hotărâsă să-mi lucrez singur compoziția !

Am scris despre „*Primăvară*” ce m'am priceput cum am crezut eu că este mai bine și mai frumoasă.

Când am terminat de transcris compoziția pe cartat, a sosit și tata. Era 10 noaptea !

— „Ce faci, mă, nu te-ai culcat ?”

— „Nu, tată, c'am avut lecții multe... și,” aici îmi îngroșai glasul cu imputare, „după alte toate, tu ne-a dat și o compoziție la Română !”.

— „Păi, dă-o'ncoa să ți-o fac... Despre ce ?”

— „Despre *Primăvară*,... dar mulțumesc,.. nu mai e nevoie să mi-o faci, că, dac'am văzut că nu mai vii, am făcut-o eu singur !”

— „Foarte frumos din partea ta !” spuse tata ironic și convins că am făcut o porcărie de compunere... „Ia s'o citesc și eu !”

— „Poftim !” îi întind caietul cu sfială.

El începe să citească, își strânge buzele și-și ridică sprâncenele cu mirare.

— „Din ce carte ai luat-o ?”

— „Din nici o carte ! Eu am făcut-o !”.

— „Hai, hai, știi că nu-mi place să minți ! Spune de unde ai copiat-o ?”

— De nicăieri, tată, dacă-ți spun,... eu am făcut-o !”

— „Tu, singur !”

— „Eu, singur !”

— „Și mă-ta nu s'a amestecat deloc, deloc ?”

— „Dacă-ți spun c'am făcut-o eu ! La urma urmei ce mare lucru e, de nu-ți vine să mă crezi ! Uită că la teză am luat 10 !”

— „Apăi, dac'ai făcut-o tu,... bravo, flăcăule, mă bucur de două ori: întâi că ești în stare să faci compoziții bune și al doilea că am scăpat de corvoada de a ți le mai face eu ! Imi închipui că ești convins că de aci încolo nu mai mă amestec în temele tale de Română !”

— „Hm, hm !” tușii eu, fără să-mi convină, „ca să-ți spun drept, nu 'nțeleg de ce te-ai amestecat și pân' acum, că, după cum ai observat, nu aveam nevoie de ajutor !”

— „Ce, a pierdut cineva recunoștința pe stradă, ca s'o găsești tu ? ! Hai, treci la culcare !”

— „Sărut-mână !”

— „Noapte-bună și să-ți dea Dumnezeu minte !”

IV. CRĂCĂNEL

Una dintre cele mai mari plăceri ale școlarilor este desigur aceea de a-și porecli profesorii !

Aproape că nu există profesor, care să nu fi primit vreo poreclă de-a-lungul carierii sale.

Și, lăsând la o parte orice considerente de orice ordin, trebuie să se recunoască deosebitul talent al elevilor de a porecli !

Nu mică a fost mirarea noastră, când „*Barosanu*”, adică Nea Sterică Enăchescu, dascălul de latinește și franțuzește, și cel mai drag profesor al nostru, care ne-a fost cu adevărat învățător și părinte sufletească timp de opt ani de zile, ne-a spus la una din lecții:

— „Strămoșii noștri, Romanii, purtau trei nume... și anume”: făcu el, zâmbind, „*nomen*, numele de familie,... cum ar fi, de exemplu, la mine, *Enăchescu*,... *prenomen*, numele de botez, cum ar fi, *Stere*,... și” aci își îngroșă glasul, iar după o pauză scurtă, care nouă, însă, ni s'a părut uriașă,... „și *cognomen*, adică porecla, cum ar fi... *Barosanu*!”

Era cel mai bun povestitor și cel mai spiritual profesor, iar glumele lui te dispuneau, oricât de amărât ai fi fost. Lecțiile lui, cele mai bune lecții pe cari

le-am primit ca elev, erau o savantă împletire de humor cu știință, iar pedagogia lui, neîntrecută !

I se dusesese faima în lumea școlărească a Bucureștilor, și era adevărat că cel mai slab elev al lui, la Latină, când se permuta la alt liceu, era cel mai bun acolo.

Barosanul se aștepta să râdem, dar clasa încremenea...

— „Hai, mă,... nu mai fiți prefăcuți,... de când știu eu că-mi spuneți *Barosanul* ! Asta e mania voastră a elevilor..., *ergo*,... am fost și eu elev., și, la rândul meu, chiar dacă nu v'ași face eu mărturisire, voi v'ați închipui-o, că sunteți băleți deștepți, mi-am poreclit și eu profesorii; iar dacă unii dintre voi veți ajunge profesori, deși nu v'o doresc, că „*pe cine l-a urît Dumnezeu, l-a făcut profesor*”, veți fi, la rândul vostru porecliți, c'asa i-e dat profesorului !”...

Pe fețele noastre înflorise un zâmbet de ușurare și de nespusă dragoste pentru „*Barosanul*” !

Dar dacă Barosanul se dovedise atât de înțelegător cu micile noastre satisfacții, nu toți profesorii își acceptaseră cu aceeași atitudine de seninătate olimpiană poreclele, desigur, spuneam noi, cu deplină convingere, pentru că nu toți erau *clasici*, în toată puterea cuvântului, ca el !

Singur Directorul, *Costică Ionescu*, zis *Barbă*, nu prea făcea caz de poreclă, dat fiind faptul că i se mai zicea și *Barbarossa*, avându-se în vedere culoarea roșie ca focul a acestei podoabe faciale a lui !

Ba, odată, la o lecție, examinând o poezie, în care era vorba despre vestitul împărat german cu același

nume, unul, mai îndrășneț, când i-a recitat-o, s'a uitat fix la el și a rostit răspicat:

— „*Der alte Barbarossa, der Kaiser Frederich !*”; iar Barbă, ca să nu zâmbească, a'ntors capul, prefăcându-se că vede nu știu ce lucru interesant pe fereastră.

Mitică Ionescu de Gimnastică era cunoscut în tot liceul sub numele de Cioc, poreclă primită din pricina ciocului pe care-l purta cu multă mândrie !

Grigore Niculescu de Istorie, datorită staturii sale impunătoare și a chipului său sever, cu ochii mici și oblici, de culoare spălăcită, a nasului turtit și a mustății rare, și mai cu seamă din pricina severității sale extreme, era supranumit în vreo trei feluri, cari, în fond, însemnau acelaș lucru: *Atilla*, zis *Der Etzell*, zis *Biciul lui Dumnezeu*.

A fost cel mai bun profesor de Istorie, pe care l-am avut; lecțiile lui erau adevărată încântare; oricât de distrat din fire ai fi fost, îți era peste puțină să nu-i ascuți prelegerile cu toată atenția.

George Drăgănescu de Filosofie și Drept, un bătrâior cam bâlâit, deși era și avocat în orele libere, era poreclit pur și simplu „*Tânărul*”, pentru că obișnuia să se adreseze elevilor cu acest vocativ: „ă, ă, ă, tinere,... tinere,...”; iar când noi, păcătoșii, îl imitam chiar în clasă, în fața lui, ce e drept, în surdină, dar destul de tare, ca să audă cât trebuie: „tinere, tinere !”, el se scuza în felul următor:

— „Vă spun așa, ă, ă, pentru că nu știu cum vă chiamă pe fiecare 'n parte, ă, ă, ă !”, la care Moscu Ionaș i-a răspuns, ca și când ar fi vorbit cu cineva dela fereastră: — „De ce nu 'nveți ? La pensie !”

În sfârșit, câți profesori, atâtea porecle mai mult sau mai puțin pitorești și potrivite !

Dar cu *Crăcănel* era s'o pățim lată !

Crăcănel, profesorul de Științe Naturale, pe numele lui adevărat *Octav Anastasescu*, fusese poreclit astfel din pricină că era mic, gras, cu burtă și mergea crăcănat. Era nas complet atât pe față, cât și în cap ! Avea o gușă enormă, care-i mai atrăsese și supranumele de *Pelicanul* sau *Babița*, firește, în legătură cu specialitatea lui !

Toată lumea îl știa, însă, de *Crăcănel*, iar foarte mulți elevi nou sosiți habar n'aveau care e numele adevărat al profesorului și-l cunoșteau sub încântătoare denumire de „*Crăcănel*”.

Acasă, toți, când vorbeau despre profesori, de obicei nu le spuneau pe nume, ci întrebuițau porecla !

Las' că ni se părea nouă că suntem mai interesați în fața părinților și a fraților mai mici, dar era și un fel de mică satisfacție !

Crăcănel, ca de altfel mai toți profesorii noștri, explica foarte frumos. Vorbea pe nas, căsca gura mare și rotundă și rostea vorbele, atât de rar, și despărțindu-le în silabe, încât puteai să scrii întocmai toată lecția pe maculator.

Când trebuia să sfârșească fraza, ca să vadă dacă toată clasa a fost atentă, avea obiceiul să nu spună decât primele silabe din ultimul cuvânt, pentruca, ultimele, să le rostim noi.

Iar ultimele cuvinte ale frazelor lui erau spuse pe note,... aveau o muzică specifică a lor,... le 'ncepea

cu o notă înaltă și le rostea gradat, intonându-le până la o notă joasă.

Bineînțeles că nu pot să redau aci felul lui de vorbire, deși poate un portativ și câteva note aruncate cu dibăcie ar simplifica situația și ne-ar da o palidă idee de originalul fel de exprimare al lui Crăcănel.

Vorbea cam așa :

— „*Ele-fan-tul e un a-ni-mal de o mă-ri-me...*, aci făcea o pauză, ca să-și pornească cuvintele de sus și să termine, coborând scara muzicală: *co-lo-sa-lă !*”

Sau:

— „*In ta-be-la a-lă-tu-ra-tă pu-teți dum-nea-voa-stră ob-ser-va pa-să-rea...*” și aci vorbea ceva mai repede, ca finalul să aibă un efect mai strălucit, „*de statură uriașă, pasărea, cu ale cărei pene își împodobesc cocoanele, extravagantele lor pălării, pasărea de baștină din A-fri-ca, pasărea numită struț, urmărită de-un-vâ-nă-tor !*”

Iar altă dată, la o lecție, dar ce zic eu la o lecție, la toate lecțiile lui de „*Geologie*”, când voia ca să termine clasa, fraza începută de el:

— „*Această rocă, dom-ni-lor, face parte din era qua-ter-...*” și se oprea, ca să continuăm noi în cor. pe acelaș ton și silabisit:

— „*...na-ră !*”

Intâmplător, Crăcănel era diriginte la o clasă, nu-mi mai amintesc care și de altfel acest amănunt nu are absolut nici o importanță ! Atâta știu că era din cursul inferior.

Mercurea, ultima oră, fixase diriginția, când făcea cum se spune atât de greșit „*motivarea*” absențelor, că, de fapt, elevul motivează pentru ce a lip-

sit, iar profesorul scuză absența ! (teoria asta ni-a făcut-o Barosanul la o oră de-a lui de dirigenție).

Tot atunci avea obiceiul să cerceteze condica, unde erau notați elevii așa ziși *turbulenți*. Făcea morală și pedepsea: fie scăzând nota respectivului la purtare, fie dându-ți arest Duminica, după toane și împrejurări.

Nu știu ce pozna făcuse Marinescu Gheorghe, mi se pare că fusese prins fără număr, că Crăcănel o poftise pe maică-sa la ora de dirigenție, ca să stea de vorbă cu ea.

D'abia terminase de făcut apelul și-și mângâia gușa, când se deschise ușa și intră o cuconiță tare nostimă, elegantă și parfumată !

Ne-am ridicat respectoși și admirativi în picioare.

Dirigintele, cu ochii rotunjiți de plăcere că va sta de vorbă cu o femeiușcă atât de drăguță, care, desigur, îl va ruga ceva, ne făcu semn amabil să stăm jos și se adresă vizitatoarei:

— „Doam-na ?”

— „Marinescu !” îi întinse mâna fără mânăușă, pe care profesorul o prinse elegant și cu multă plăcere. rotindu-și ochii către clasă, și ezitând să sărute degetele fine, cari i se 'ntinseseră atât de îmbietor „mama elevului Marinescu Gheorghe !”

— „Ah,... da !” făcu omul școalei, „v'am chemat stimată doamnă Marinescu, ca să mă plâng de purtarea fiului dum-nea-voas-tră, care lasă foarte mult de dorit ! Ast-fel...”

— „Dar, domnule Crăcănel...!” îl întrerupse doamna.

Ce s'a întâmplat ? Clasa a încremenit; iar Crăcă-

nel, la fel... În clipa aceea nu mai semăna cu un pelican, ci cu un cameleon..., se făcuse roșu ca... zeara roșie !

Spumegând de indignare, abia putu să articuleze, silabisind ca la lecție :

— „Doam-nă..., nu mă chiamă Cră-că-nel ! (noi icneam de răs pe sub bănci). Mă chiamă Oc-tav A-na-sta-se-scu!“ Și-apoi, repezit pe cât putea el: „Crăcănel îmi spun“, (aci un gest teatral, îmbrățișând întreaga clasă) pezevenghii ăștia !“

Ce a urmat nu mai are importanță !

Altă întâmplare, petrecută în clasa VI-a reală.

Băieții aveau teză la Botanică cu Crăcănel. Obiceiul era ca, la teză, profesorul să intre în clasă imediat după ce suna, spre a le da astfel elevilor cât mai mult timp pentru scris !

Și mai era obiceiul, atât de nesuferit de profesori ca un elev să stea de planton în fața ușii, făcându-și de lucru, ca să vadă când vine respectivul și să-l anunțe.

De data aceasta, Crăcănel întârziase. Văzând că nu mai sosește, au mai ieșit câțiva să-i țină de urît plantonului și s'au pus pe taifas : ba că ce credeți c'o să ne dea, ba că mi-am făcut fițuici și-l copiez la șmecherie, ba că ar fi bine să ne dea subiectul cutare...

Și, prinși în focul discuției, au uitat scopul pentru care ședeau în fața ușii, cu spatele la cancelarie, fără să mai privească în partea de unde trebuia să sosească profesorul.

La un moment dat, unul își amintește de Crăcănel și'ntreabă înciudat :

— „Mă, dar ce naiba e cu Crăcănel, de nu mai vine odată ?“

La care, un glas nasal și sacadat răspunde din spațele lor, cu o ironie dârză și răutăcioasă :

— „Uite-l și pe Crăcănel !“

Nu mai este nevoie cred să spun că era chiar Crăcănel, care venise lipa-lipa, neuzit de nimeni, și, căruia, fără să vrea, îi ajunsese la urechi întrebarea dragălașului său elev.

Crăcănel n'a făcut scandal, cum se așteptau îngroziți toți băieții, dar, în schimb, le-a dat o frumoasă de subiect, în așa fel combinat, încât toată clasa a luat pe acel trimestru nota 3 la teza dela „Botanică“ !

Aceste nevinovate întâmplări, însă, nu însemnează nimica pe lângă ceea ce am pățimit eu cu Crăcănel, din pricina limbușiei mele.

Eram în clasa II-a, tot la o oră de Botanică.

Se ascultase lecția : „*Plante din regiunea tropicală*. O lecție foarte frumoasă și mai ales interesantă despre : *bananier, bambus, cauciuc, vanilie*, etc.

Crăcănel ne explicase mai departe despre *palmier*, și după ce ne spuse câte ceva despre : *curmai, palmierul de ceară, sagotier, raphie, palmierul evantai, palmierul cu ulei* și alții, se oprise la *cocotier* vorbindu-ne foarte pe larg despre acest minunat soi de palmier, care este foarte răspândit și de cel mai mare folos omului.

— „Și acum vom citi din carte, partea aceea scrisă

cu litere mici. Este o scurtă povestire despre foloasele de neînchipuit pe cari le are omul ce locuiește în ținuturile lipsite de binefacerile civilizației, de pe urma cocotierului ! Cine citește frumos ?“

Aproape toată clasa răspunse în cor:

— „Băjenaru, dom'le !“

— „E,... Bă-je-na-ru-le,... deschide Botanica la pagina 161 și citește.....!“

Foarte încântat de reputația pe care o aveam printre colegii mei, m'am ridicat liniștit în aparență, însă nu fără puține svâcniri de inimă, mi-am îndreptat gulerul la tunică... și am început !

Aș putea să reproduc întocmai scurta povestire, care mi-a făcut atâta necaz, căci mi s'a întipărit în minte, dar n'are nici un rost.... Primele fraze erau următoarele :

„Un călător străbătea ținuturile calde ale Americii, situate sub un cer arzător, pe unde răcoarea și umbra sunt lucruri rare și pe unde trebuie să umbli poști întregi, până să găsești o locuință ome-nească, unde să-ți poți odihni trupul.“

„Rupt de oboseală, bietul călător zări, în sfârșit, o colibă înconjurată de câțiva arbori cu trunchiul drept, înalt, purtând în vârf un buchet de frunze foarte mari, cari-i dădeau un aspect plăcut și elegant...“

Erau niște cocotieri. Și, ca să nu lungesc prea mult povestirea, călătorul poposește la această colibă singuratecă, fiind găzduit de stăpânul ei, un indian, cu toată ospitalitatea obișnuită chiar și la sălbateci, în astfel de povestiri morale!

Indianul îl poștește pe drumețul rătăcit, la masă

și-i oferă, pe lângă mâncare, tot soiul de bunătați: o băutură acrișoară, (care, ne-am explicat noi, ținea loc de țuică) un vin nemaipomenit de bun, niște prăjituri grozave și un liqueur, care ar fi putut să rivalizeze cu cele mai rafinate produse similare fabricate de popii papistași.

Călătorul, foarte mirat că se găsesc astfel de delicatese în pustietatea în care se afla, întreabă cum i le-a procurat, la care gazda răspunde simplu, cum trebuia să ne-așteptăm: „cocotierii mei”, și probabil îi arată palmierii cu un gest larg cu mâna dreaptă.

Și, ca să-l facă praf pe călătorul, care rămăsese ca să mă exprim astfel, cu gura căscată, îi mă spune că dragii lui cocotieri nu-i dau numai sală deale, mâncările și băuturile gustoase, pe care a avut cinstea să i le ofere, dar casa lui, în întregime e construită din palmieri, din lemnul și frunzele acestuia; până și hainele și rogojinele lui, pânzele sforile și funiile pentru corăbii și altele câte și mai câte, sunt confecționate din fibre de cocotieri.

Chiar untdelemnul, cu care preparase mâncările și cel pe care-l ardea în lampă, era din nuca de cocos.

Și bucată de lectură se termină cu încă o uimătoare mărturisire a gazdei: cerneala și pergamentul cu ajutorul cărora scrisese o epistolă unui prieten pe care voia s'o trimită prin bunăvoința călătorului, îi fuseseră procurate tot de minunații cocotieri.

Trebuie să mărturisesc că povestirea era foarte interesantă și instructivă. Din păcate n'am citit-

decât până la jumătatea ei, din motive pe cari le voi înfățișa mai la vale.

Povestirea rezumată mai sus era tradusă din „Bonifas-Guizot”, care, la rândul lor, o luaseră după „Coupin”: „*Les plantes originales*”. Așa ne lămurea o notiță din josul paginei.

În decursul povestirii se strecuraseră câteva cuvinte neobișnuite pe vremea aceea pentru un elev de clasa II-a secundară... Repet, *pe vremea aceea*, pentru că cei de astăzi ne dau zece înainte și au un vocabular cu mult superior unui coleg de clasă de al lor de pe timpuri, din 1919.

Astfel, am întâlnit cuvinte ca: *monotonia pădurilor, arbori gigantici, aspectul...* și altele, la cari Crăcănel mă oprea și-mi cerea să le explic...

Fără falsă modestie, însă nu mi s'a părut că-mi cere cine știe ce mare lucru...

Dar, după ce terminai de explicat nu mai știi ce cuvânt, el mă întrebă rar și apăsător, cum obișnuia să vorbească:

— „Ei, ce crezi tu, este bine să întrebuițăm cuvinte din acelea pe cari le-am citit și le-am explicat, cuvinte cam neînțelese de toți, nu, ...când avem cuvinte pur românești, cari pot fi foarte bine puse în locul acestora? Nu era mai frumos și mai limpede să se spună „*înfățișare*” în loc de „*aspect*”, ...sau „*arbori uriași*”, în loc de *gigantici*, ...ă?”

— „Ba da, domnule profesor!” răspunsei eu fericit că mi se dă prilejul să stau ceva mai mult de vorbă asupra acestui interesant subiect filologic. „și mai cu seamă nu este bine și nici frumos să întrebuițăm în vorbire cuvinte franțuzești în loc de

românești, cum au obicei unele cocoane din ziua de azi!"

— „Ei, ..., făcu el amuzat, „cam așa e!"

Dar eu nu terminasem. Încurajat de zâmbetul lui Crăcănel și de uimirea provocată de curajosul meu fel de a vorbi cu profesorul, continuai:

— „Așa, ...de exemplu, să vedeți ce i s'a întâmplat unui domn, din pricină că soția lui avea prostul obicei de a întrebuița cuvinte franțuzești devalma cu cele românești...!"

Crăcănel, crezând că voiu da un exemplu, care să fie luat drept pildă de colegi, mormăi aprobativ:

— „Ei, ...ce i s'a întâmplat?!"

— „Să vedeți", reluai eu firul, plin de vervă. „Odată, un domn din București trebuia să plece la Iași! Cum era iarnă și tocmai se lăsase un ger cumplit, domnul îi spuse soției sale:

— „Dragă, fii bună și dă tu o telegramă la Hotelul Cutare din Iași, să-mi rețină pentru mâine seară, o cameră încălzită, că eu n'am timp!"

— „Cu plăcere, dragă!" îi răspunse soția și se apucă să compună telegrama, care, de altfel, era foarte simplă.

„Dar cum ea avea obicei să'mpestrițeze limba noastră cu cuvinte franțuzești, cum au cele mai multe cocoane din ziua de azi", accentuai eu moral. „s'a gândit să facă și telegrama cam în acelaș fel, ...așa că în loc să spună limpede: „*rog rețineți o cameră încălzită pentru mâine seară*", ea a scris „*rog rețineți o cameră șofată pentru mâine seară*", adică, găsii eu necesar să explic cu discretă bună-

voință pentru unii dintre colegi“, dela „*chaufer*“, a încălzi, pe franțuzește!

„De aci să vedeți încurcătura!“ continuai eu. „Când a ajuns domnul la Iași și a tras la hotelul, unde telegrafiasse nevastă-sa, a găsit reținută o cameră, dar în cameră era și o fată, căci hotelierul, care nu știa franțuzește, așa înțelesese, că: domnul, pe lângă cameră, dorește și o fată!“

O clipă în clasă se așternu o tăcere mormântală, după care toți băieții izbucniră în râs.

Crăcănel, încruntat, tuși, ca să-și dreagă glasul și strigă enervat:

— „Li-niș-te! Hm! ... Care va să zică așa, ...o cameră și o fată, ai? De unde știi povestea asta nevinovată?“

Mi-amintii că o citisem într'o colecție a revistei humoristice de pe timpuri „*Kikirezul*“ din biblioteca tatii... Ii răspunsei sincer lui Crăcănel:

— „Am citit-o în revista „*Kikirezul*!“

— „Aha! Dar altceva mai bun nu găseai de citit?“

— „Ba am mai citit și altele mai bune, am citit și povestirile lui *Boccacio*, dar sunt frumoase și cele din *Kikirezul*!“

Crăcănel fu cât p'aci să se'nece la auzul acestei mărturisiri nevinovate! Ce sunt eu de vină, dacă-mi plăcea să citesc? Citeam tot ce-mi cădea în mână.... și de cele mai multe ori, ce nu-mi cădea!

— „Aha! ...Foarte interesant...! Hm! Da! Ia să-mi faci plăcerea dumneata și să-i povestești anecdota asta frumoasă cu camera și cu, hm, fata, și lui tat'tu

și să-mi scrie un bilet dacă i-a plăcut și lui, ăă, ăă, ...asta, vream să spun, (își dădu seama că a făcut o gafă și încerca s'o dreagă, dar de geaba, întoarce-o că s'a fript!) ... dacă i-a plăcut! Lecția viitoare, dacă nu-mi aduci biletul dela tat'tu, te eliminez; iar până atunci, ai nota 2, ca să te'nveți minte să nu mai povestești profesorilor anecdote d'astea... porcoase!"

Asta se'ntâmplase Joi. Aveam Botanica de două ori pe săptămână: Marția și Joia, așa că Marția viitoare trebuia să-i aduc lui Crăcănel biletul cu pricina!

Deși eram fiert, mă prefăceam că puțin îmi pasă! În momentele acelea n'aș fi putut suporta compătimirea nimănui, oricât de drag mi-ar fi fost.

Bineînțeles că admirația colegilor mei pentru nemaipomenita mea îndrăzneală crescuse uimitor! Eram un fel de erou al obrăzniciei, iar faima mea se răspândi ca fulgerul în tot liceul, dela clasa I-a până la clasa VIII-a!

Băieții din superior se opreau ca să dea mâna cu mine și-și spuneau între ei:

— „Puștiul ăsta e Băjenaru dintr'a II-a A, ...ăla care i-a spus lui Crăcănel povestea cu camera și fata!” și se porneau pe râs!

În realitate, însă, eu fusesem de cea mai curată bună oredință și nu povestisem anecdota din obrăznicie sau ca să fac un banc, de care să râdă clasa, cum aveam să fac mai târziu, în anii ce mă așteptau!

Dar așa se creiază uneori celebritatea... Apare,

fără să te fi gândit la ea, ...ca descoperirile științifice!

Câteva zile m'am bucurat de simpatia colegilor mei și mai cu seamă de prestigiul ce mi-l stabiliisem printre superiori!

Dar cu cât se apropia ziua fatală de Marți, când trebuia să-i aduc lui Crăcănel faimosul bilet dela tata, cu atât mă'ntristam mai mult! Cum o să'n-drăznesc să-i spun tatii toată întâmplarea? Mă apuca tremuriciul, când mă gândeam la ce m'aștepta!

Era Luni, seara. Aveam repetiție de cor cu Maestrul Costescu, zis și *Coana Batista*, pentrucă avea obicei să pedepsească elevii, punându-i să stea în genunchi; dar, ca să nu-și murdărească pantalonii de bradolina dată pe scânduri, îi ruga frumos să scoată batista și s'o aștearnă pe jos, înainte de a se așeza. Pe vremea aceea fericită eram *soprano*... și, de unde întotdeauna cântam cu o mare plăoere, de astă dată abia mi se auzia glasul!

Costescu băgase de seamă că „*nu-i prea dau concursul*” și mă apostrofă:

— „Băjenarul, (c'așa mă chema el, cu articol enclitic) ce e cu dumneata, dom'le? Asta se cheamă cântat?”

— „Nu mă simt bine, don'profesor! Cred c'am răcit!”

— „Ce răcit, dom'le, n'ai răcit, dar ți-e gândul la cai verzi pe pereți, dom'le!”

Ce dispoziție puteam să am, însă, când peste câteva ore aveam să dau piept cu inamicul?!

Am ieșit dela cor tare abătut. Se'nserase și, ca

de obicei, pornisem prin Cișmigiu, către casă, cu Ionaș Moscu, tovarășul meu dintotdeauna!

— „Ce e mă, Griguță, cu tine?”

— „Parcă tu nu știi? Mă gândesc cum să fac să scap de chestia cu biletul pe care-l cere Crăcănel dela bătrânul! Măine e Marți,... avem Botanica! Ce mă fac? Auzi ideie tâmpită și la ăla: să-i spun bătrânului anecdota și să-mi scrie pe un bilet dacă i-a plăcut sau nu!”

— „De, ...e cam albastră chestia, ce e drept! Și-i spui deseară?”

— „Păi, ce mai 'ncolo'ncoace,... ..vrei, nu vrei, bea Grigore aghiazmă! N'am încotro! Dacă vii la oră, fără bilet, mă eliminează Crăcănel... și dacă-i spun bătrânului, mă bate de mă rupe!”

— „Ce-ar fi, mă, să chiulești mâine, la Botanică?”

— „M'am gândit și eu la asta, dar ce Crăcănel e fraier să'nghită? Și-așa tot eu cad prost! Mai bine-i spun bătrânului și gata,... de omorât n'o să mă omoare!”

Inoptase deabinelea! Am mâncat cu noduri, am luat în mână o carte, nu știu care, chipurile ca să citesc, dar rândurile-mi fugeau pe sub ochi cu o iuțeală de trenuri minuscule pe o câmpie albă, fără de sfârșit, și eu nu înțelegeam nimic..., gândurile mele se'ndreptau cu o drăcească stăruință spre „o cameră șofată”!

Se făcuse târziu..., aproape 11 și jumătate noaptea! Niciodată, chiar când aveam a doua zi o teză grea, nu rămăsesem peste ora asta!

Tata, care lucra în fiecare noapte până la ora 1

era tare surprins de acest neobișnuit zel la învățătură.

— „Hai, mă, culcă-te, ...ajunge cât ai citit..., că doar nu vrei să'nveți toată cartea într'o seară?!”

— „Nu, tată, dar era ceva interesant... și...”

— „Zău? ...Mă faci curios! Ce este așa de interesant, de te-a captivat atâta, ...ia să văd și eu!”

Când colo, ce să văd?! Lecția despre cocotieri!

— „Ei, ...și te interesează atât de mult cocotierii?”

— „Da, ...nu atât lecția, ...știi, ...cât povestirea asta cu un călător, care...”

— „Aha! Ei, bine, acum las-o, ...cred că o știi! Nu trebuie nici să-ți obosești ochii prea mult! Hai, du-te la culcare!”

— „Numaidecât, ...să-mi fac ghiozdanul!”

Și'n gând: „ce-ar fi să-i spun acum? N'ar fi scandalul așa de mare, pentru că mama și soră-mea dorm și i-ar fi teamă să nu le scoale din somn! Dar cum naiba s'aduc vorba? Să-i spun așa, hodoronc-tronc? Pfui, ...greu al dracului!”

Mă făcusem tot o apă numai la gândul muștrului ei, care avea să vină!

Dar n'am îndrăsnit să-i spun atunci!

N'am dormit toată noaptea: m'am frământat și m'am perpelit de mi-era mai mare mila și în câteva rânduri, m'am pornit pe un plâns de se zguduia patul!

Odată m'a auzit tata și a venit binișor în camera mea.

— „Ce e mă, cu tine, de nu dormi? De ce plângi? Nu te simți bine?”

— „Nu, tată, am visat ceva urât și m'am trezit plângând!”

— „Vezi, dacă ai stat prea mult? Hai, culcă-te și nu te mai gândi la nimic!”

Hei, bine ar fi fost să nu mai mă gândesc la nimic, ...dar puteam?

În sfârșit, după o noapte albă de chin, a dat Dumnezeu de a venit dimineața!

Șapte! Dă-te jos, ...spală-te, îmbracă-te, bea laptele ...și pleacă la școală, fără „corespondența către Crăcănel”, dacă poți!

Mi-am deschis și mi-am închis ghiozdanul de nu știu câte ori, fără nici un rost!

Mă'nvârteam prin casă ca un șoarece în cursă..., mă uitam la ceas, iarăș îmi făceam de lucru cu mai știu eu ce..., dar de spus, tot nu'ndrăzneam să-i spun tatii!

Se făcuse ora de plecare. Întârziam!

— „Ce e, mă cu tine, ...nu pleci odată?! Vrei să întârzi?”

— „Nu, tată, ..uitasem un caiet și...”

— „Ei, ...l-ai găsit?”

— „Da, ...și tocmai vream...”

— „Hai, grăbește-te, c'ai să'ntârzii și poți avea neplăceri!”

— „Da, ...uite acuma plec!”

Dar, bineînțeles că n'am plecat!

Tata intrase în baie. Eu, după el.

— „Tată!”

— „Glu, glu, glu, ...phol, phol, phol, ...ptiu!”

Făcea gargară cu „Odol”!

— „Ce e, mă, tot n'ai plecat?!”

— „Nu, tată, ...ă, ă, ...ââ, ă, ...uite ce e, ăă, ...aș vrea să-ți spun ceva!”

— „Ce să-mi spui? ...Hai spune-mi odată și pleacă!”

— „Aș vrea să-ți spun o anecdotă!”

— „Ce, mă, nu ești zdravăn? O anecdotă acum?! Trebuia de mult să fii pe drum! Hai, șterge-o!”

— „Zău, tată, ...lasă-mă să ți-o spun, că e scurtă!”

Tata se'ntrerupe din spălat și holbează ochii la mine, fără să mai spună nimic! Nu știe ce să creadă!

— „Dar nu'nțeleg de ce-ai găsit tocmai momentul ăsta atât de nepotrivit, ca să-mi spui anecdota scurtă sau lungă, cum e?!”

— „Să vezi de ce, tată dragă..., ăăă, ...i-am spus-o și lui Crăcănel lecția trecută la *Botanică*, ...a venit vorba... și... i-am spus-o, ...și el mi-a spus ca să ți-o spun și ție și să-i scrii pe un bilet, dacă ți-a plăcut!”

— „Să-i scriu dacă mi-a plăcut? Hm! Aici nu e lucru curat! Cine știe ce poznă ai mai fi făcut, neisprăvitule! Hai, spune-mi anecdota!”

I-am spus-o cu reticențe obositoare.

Baia a răsunat deodată de două palme zdravene!

— „Asta te-ai găsit tu să-i povestești lui Cră..., hm,... profesorului, zevzecule? Ieși afară și marș la școală!”

— „Da, ...dar dă-mi biletul!”

Tata lăasă spălatul baltă și merge cu mine în birou! Pe masă erau înșirate diferite corpuri geometrice: cilindre, prisme, piramide, conuri și sfere, pregătite din ajun, pentru lecția de *Geometrie* pe care-o avea la clasa a IV-a.

Incruntat și cu ochii mai boboșați ca de obicei, se așează la birou, scoate o carte de vizită și scrie!

Respir ușurat, ...dar, nenorocire, tata se oprește din scris, și-și îndreaptă privirile-i ucigătoare spre mine:

— „Ce să-i scriu, fi-r'ai al dracului de ticălos? Cum o să-i scriu că mi-a plăcut anecdota porcoasă pe care fiu-meu, nu-l făceam mai bine, a avut neobrăzată gentileță să i-o povestească? Îți dai seama de ce ai făcut?!

— „Iartă-mă, tată!” îi răspund eu, ipocrit, venindu-mi să râd și să plâng în acelaș timp!”

Dar tata, înfuriat la culme, pune mâna pe un con și-l repede în capul meu. Eu fac o eschivă măiastră, obișnuit dela „oină”, trăiască Cioc, săracul, și conul se'nfinge în ușă, căzând imediat jos și lăsând o urmă adâncă în lemn.

Fără să vreau îmi îndrept privirea spre ușă și reflectez: „O fi bătrânul ochitor bun, dar și eu i-am parat-o pe cinstel! Ia uită-te, frate-miu ce m'aștepta!”

În sfârșit, cu chiu, cu vai, tata mi-a scris următoarele:

Stimate Domnule Profesor,

„Am aflat cu destulă părere de rău despre necuviința fiului meu! Vă prezint scuzele mele și vă rog să-l iertați, fiind încredințat că a făcut-o din copilărie!

„Voiu veni la liceu chiar în cursul zilei de azi, ca să vorbesc cu Dumneavoastră, personal.

„Primiți, vă rog, asigurarea deosebitei mele considerațiuni!”

— „Ține, scârba dracului, și pleacă odată, că-mi vine să-ți crăp capul!”

I-am smuls biletul și până la liceu am zburat! N'am întârziat, dar chiar dacă aș fi întârziat, eram atât de liniștit, atât de ușurat, de parcă mi se luase o piatră de moară de pe suflet!

Ora a treia aveam Botanica.

După ce a notat absenții, Crăcănel și-a îndreptat întrebător spre mine ochii-i bulbucați de cameleon:

— „Ei... Bă-je-na-ru-le? Bi-letul?”

— „Poftiți, don'profesor!” și i-l întinsei.

M'a întrebat inutil:

— „L-ai adus?”

Dacă nu era situația așa cum era acum, îi răspundeam eu ceva de care să roșască, dar așa am renunțat.

— „Da, don'profesor!”

— „Ce-ai zis tat-tu? I-a plăcut anecdota?”

— „N'a avut timp să-mi spună!”

— „De ce?”

— „Pentru că era ocupat cu bătaia!”

Crăcănel râse satisfăcut:

— „Ahaha,... Și ce-a scris în bilet?”

— „Nu știu, don'profesor, că nu l-am citit!”

— „Atâta îți mai trebuia! Stai jos!”

A desfăcut plicul ușor, cu o atenție deosebită, de parcă s'ar fi așteptat cine știe ce minunăție să iasă din el, a luat cartea de vizită delicat, cu două degete, a cetit-o și a surâs, mormăind: „Foarte bine!”

Apoi și-a îndreptat din nou privirea spre mine:

— „Nă-dăj-du-iesc că te-ai vindecat de a-nec-do-te, hm,... cum să le spun eu,... pline de măgării !“

— „Da, don'profesor!“ făcui eu, fals pocăit!

— „Să dea Dumnezeu!... Și acum să ne vedem de oră... Mda! Să poftească la lecție: Ionescu Vasile, Manolescu Constantin, Niculescu Gheorghe și... și... Popescu-Băjenaru Grigore!“

V. LA TINERIMEA ROMÂNĂ

În clasa II-a, la Limba română, l-am avut profesor pe Toma Dicescu, un dascăl bun, de modă veche!

Era bătrân, în ultimul său an de funcționare în învățământ, căci anul următor a ieșit la pensie.

Mărunt și gras, cu mustăți și cioc, cu ceas de aur purtat la vestă, *Nea Tomiță*, cum îi ziceam noi, ne făcea lecții frumoase și, fiind nervos, din când în când, ne bătea!

Țin minte că și pe mine m'a plesnit odată peste ochi, de am văzut stele verzi, într'devăr, așa că mi-a dat prilejul să verific sugestiva zicătoare românească!

Apoi, văzându-mă că plâng, i s'a făcut milă de mine și a început să mă mângâie, spunând:

— „Vedeți, dacă mă necăjiți, mă siliți să fac gesturi de cari pe urmă îmi pare rău!”

Toma Dicescu nu ne da nici o compoziție de făcut acasă fără să nu ne dicteze planul minuțios întocmit din clasă, așa că, oricât de slab ai fi fost la Limba română, era peste putință să nu scrii ceva pe caiet.

Izbutisem să fac câteva compoziții și teze bunele, și, cu toate că mă avea în ochi de *bun* la ma-

teria lui, Nea Tomiță nu-mi pusese niciodată mai mult de opt!

Totuș, când dela Cancelarie s'a cerut o listă cu cei mai buni din clasă la Română, ca să-i înscrie la concursurile dela „*Tinerimea Română*“, Nea Tomiță m'a trecut și pe mine, printre alții.

Ca și astăzi, și pe vremea mea, prin 1919, concursurile la *Tinerimea Română* se țineau pe la sfârșitul anului școlar.

Era prin Mai. Toma Dicescu a intrat în clasă și, după ce i-a strigat pe aceia, cari aveau să se prezinte la concursurile dela *Tinerimea*, a ținut următorul logos:

— „Băgați-vă bine în cap ce am să vă spun! O să vă dea o lucrare..., un subiect din acelea, pe cari le-am făcut și răsfăcut tot anul,... așa că n'are de ce să vă fie frică! Asta nu însemnează, însă, că e o teză obișnuită,... trimestrială,... așa cum ați dat la liceu! E ceva mult mai serios... Lucrarea o citește o comisie compusă din trei profesori de Limba română! Vă dă timp de scris două ore..., să tot scrieți! Gândiți-vă, însă, bine, înainte de a începe... Nu vă repeziți la scris, ca pe urmă să vă poticniți și să nu știți încotro s'o luați. Faceți-vă planul cu multă atenție, în gând, bineînțeles, fiindcă pe hârtie nu cred să vă dea voie!

„Căutați să scrieți cât mai curat și mai frumos, pentru că și asta are multă însemnătate... Este primul lucru cu care face cunoștință profesorul, înainte de a-i ști conținutul tezei! Și, până să vezi că omul e cumsecade, îi observi mai întâi îmbrăcămintea, deși se mai spune și astăzi că „nu haină

face pe om"... Și asta are rost în anumite împrejurări... Mai târziu o să vă convingeți voi înșivă că nu toate proverbele sunt absolut exacte,... dar nu despre asta e vorba acum!

„Deci, căutați să scrieți caligrafic! Țineți seama de punctuație și ortografie...! Oricât talent ați avea voi, dacă nu scrieți corect, n'ați făcut nici o ispravă.

„Exprimați-vă ideile în propozițiuni și fraze, cât mai limpezi,... Lăsați deoparte cuvintele străine de limba noastră și stilul întortochiat..., asta e treaba scriitorilor mari!

„Nu vă grăbiți deloc. Să nu vă impresioneze faptul că cel de lângă tine scrie de zor și că o să ți-o ia înainte...! Lasă-l să scrie! De unde știi că nu scrie prostii? Și zece pagini proaste nu fac nici cât un rând dintr'o pagină bună!

„Și acum,... cum v'o mai lumina Dumnezeu și succes... Examenul e mâine, la ora 8 de dimineață și se dă la Facultatea de Litere.

„Voi veniți la liceu la 7 și jumătate precis, că aveți să plecați cu pedagogul... Și, băgați-vă bine în cap ce vă mai spun, gândiți-vă tot timpul că, dacă vreunul dintre voi va reuși, succesul nu este numai al lui, personal, sau al clasei noastre, ci al întregului liceu! Nu prea-mi vine să cred c'o să faceți vreo ispravă, că aveți de dat pieptul cu cei mai buni elevi dela toate liceele din România Mare, dar în sfârșit!... Și acum să ne vedem de lecția noastră. Ce-am avut pentru astăzi?"

Din clasă răspunseră mai multe glasuri aproape în acelaș timp :

— „*Portretul unui coleg!*”

— „Așa! Foarte bine... să citească... Pleșoianu Mihail.

N'am putut să-mi concentrez atenția la lecție, o clipă măcar... Cuvintele profesorului îmi făcuseră uneori multă plăcere și-mi strecuraseră în suflet un fel de mândrie, dar mă puseseră pe gânduri! Cum o să te măsoari cu elevii tuturor liceelor din România-Mare?! Și aleși dintre cei mai buni la Română?! Intr'adevăr că era o încercare de toată greutatea, la care nu prea îmi venea să mă înham!

Când i-am spus tatii că n'aș vrea să mă prezint la concurs, că mi-e teamă să nu mă fac de răs, s'a infuriat și m'a batjocorit cum i-a venit la gură, spunându-mi că sunt un elev de nimic, care nu merit încrederea profesorului...

Nici el nu crede că am să fac vreo ispravă; dar, dacă am fost înscris ca să mă duc, trebuie să mă duc! Și m'am dus!

Concursul s'a dat la Facultatea de Litere, în amfiteatrul cel mare, care cuprindea atâția elevi, sau de două ori pe-atâția ai clasei a doua, câte licee erau în țară.

Sumedenie! Un zgomot de-ai fi zis că te afli într'un uriaș stup de bondari! Și toți elevii vorbesc odată...

Parcă erau strânse la un loc cinci-șase clase!

La ora 8 și 10, gălăgia încetă ca prin farmec! Intrase profesorul... După ce ne dăte câteva instrucțiuni, luă creta și scrisese subiectul pe tablă:

„O poveste”

Nedumerirea se zugrăvea pe fețele tuturor. Unul dintre noi întrebă:

— „Dacă nu vă supărați, vă rog, cum „o poveste”... să facem noi o poveste din capul nostru?”

Profesorul, amuzat, surâse îngăduitor:

— „Nu, dragul meu,... nu vă cer să-mi scrieți o poveste născocită de voi, ci o poveste pe care o știți de undeva: ați citit-o mai de mult în vreo carte sau v'a povestit-o cineva; deși,... dacă vreunul dintre voi e în stare să scrie o poveste din capul lui,.. cu atât mai bine!”

Nici nu mă gândeam și nici n'aș fi putut, cu toată bunăvoința să scornesc la comandă o poveste frumoasă, deși aș fi dorit din suflet aceasta!

Povești știam eu multe, însă mai toate erau lungi și n'ași avut timp să termin niciuna din ele.

Aveam ambiția să scriu o poveste nu prea cunoscută... Știam dela Tușa Dumitra câteva povești poznașe cu animale,... povești împestrițate cu versuri cam porcoase, așa că nu mergeau; iar, ca să le redau fără versurile respective, însemna să le răpesc tot farmecul!

În mintea mea începură să danseze fantastic, într'o ciudată armonie: *Feți-Frumoși*, alături de *Smei* și *Ilene Cosânzene*,... *Statu-Palmă-Barba-Cot*, toate zilele săptămânii în chip de sfinte, în frunte cu *Sfânta Duminică*!

Nu mă puteam hotărî la niciuna dintre cele cetite și nici nu ar fi avut haz... Trebuia să scriu una dintre poveștile pe cari le auzisem !

Începui să mă neliniștesc. Trecuse un sfert de oră, în care timp muiasem tocul în călimară de 7-8 ori, iar coala de hârtie, frumos șampilată în colțul din stânga cu „*Tinerimea română*“, era albă!

Și colegul meu de clasă, Constantinescu Dumitru, un băiat foarte talentat și cu trei ani mai mare ca mine, scria de zor...!

Iar eu nici un mă hotărâsem încă ce poveste să scriu...

Și deodată, ca un fulger îmi spintecă mintea povestea, pe care aveam să o scriu și la care nu mă gândisem până atunci... Mi-o povestise mai de mult servitoarea școalei, unde era tata director, o ardeleancă, Maria Baștea, într'o zi de toamnă rece și târzie, pe când stam la gura sobei și mâncam de vâleac copt!

N'o mai auzisem până atunci și nici n'o citisem în vreo carte; așa că o găseam cea mai potrivită spre a fi povestită în cazul de față!

Era vorba despre isprăvile unor pungași din cale afară de isteți. Îmi intitulai povestea „*Cei cinci pungași isteți*” și începui să scriu cam cele ce urmează fapte demne într'adevăr de cel mai autentic *Tîl Buhoglindă*!

„Păi, ci-că au fost odată, ca niciodată, că dacă n'ar fi fost nu s'ar povesti, cinci pungași isteți cum nu se mai aflau alții în acea vreme!

Și, într'o bună zi, trezindu-se ei că nu mai au de nici unele, — se vede că se lăsaseră pe tânjală în ultimul timp, — se gândiră cum ar face rost de un prânz, nu îmbelșugat, dar care să-i sature, până

când vor găsi mijlocul să păcălească pe cineva în așa fel, ca să se asigure pentru vreme îndelungată!

Căpitanul lor, care, cum era și firesc, îi întrecea pe toți în iscusință și îndrăzneală, le spuse:

— „Băieți, m'am gândit cum am putea să facem rost de un prânz ca să vă lingeți pe degete,... dar, pentru asta, trebuie să fie măcar unul dintre noi bine îmbrăcat, că straietele noastre nu prea au darul de a naște încrederea în ochii celor cari ne văd! Așa că, mai întâi de toate, trebuie să rostim de ceva îmbrăcăminte și încălțăminte bună! Și, după asta, vom mai sta de vorbă! Iată care e planul meu!”

Și căpitanul le spuse ce și cum trebuie să facă, spre a-l ajuta să pună mâna pe haine și ghete!

Zis și făcut!

Cetatea, în care se pripășiseră ei, era mare și frumoasă, cu case arătoase și cu prăvălii bogate în tot ce ți-ar fi râvnit inima!

Căutară ei o prăvălie, pe o stradă nu prea umblată și intrară. Căpitanul lor înaintă până în mijlocul prăvăliei, iar doi dintre pungași rămaseră lângă ușă!

— „Bună-ziua, domnule negustor!” spuse căpitanul cu toată bunăcuviința! „Aș dori să cumpăr un rând de haine, croite din postavul cel mai bun,... o cămașă,... în sfârșit și-om mai vedea ce...! Mai întâi hainele!”

— „Da, da,... poftiți, vă rog să vă arăt tot ce am mai bun!” zise negustorul, plecându-se până la pământ. Și îndată începu să scoată tot felul de costume, care de care mai frumoase...!

După ce se uită la fiecare în parte, cu multă băgare de seamă, căpitanul alege unul și întreabă :

— „Cât costă asta?”

— „Pentru dumneavoastră”, răspunse negustorul, așa cum spun toți negustorii, ca să măgulească pe mușteriii săraci cu duhul, „pentru dumneavoastră,... 3000 de lei, dela 3800, dar nu pot să vă mai las un leu măcar!”

Căpitanul pungașilor strâmbă din nas, în semn că i se pare cam scump. Il mai pipăi, mai întinse de postav, mă rog, ca omul care vrea să știe pe ce are să dea banii, și zise:

— „Să-l încerc, să văd dacă mi se potrivește!”

— „Cum, nu,... cu plăcere,... poftiți, poftiți, vă rog!”

După o perdea, căpitanul își lepădă cât ai clipi hainele cele vechi și se'mbracă îndată cu cele noi. Apoi veni în fața oglinzii, ca să se privească, dacă îi șade bine cu ele sau nu!

Nu-i ședeau rău de loc! Parcă fuseseră anume croite pentru el! Se'ntoarse către prietenii lui, cari așteptau la ușă și-i întreabă:

— „Ei, cum vi se pare?”

Unul din cei doi pungași se strâmbă, spunând:

— „Să-ți spun drept, nu găsesc că te prind...!”

— „Poate pentru că n'am și pălăria pe cap!” zise căpitanul.

„Fii, te rog, bun, domnule negustor, și adă-mi o pălărie frumoasă și un baston! Și-atunci, vom vedea dacă prietenul meu nu mă va găsi pe plac!” și, zicând așa, scoase din hainele vechi un portofel umflat și-l puse pe masă.

Negustorul, care credea că are de-aface cu cine știe ce bogătași, aduse numai decât o pălărie de toată frumusețea și un baston, care ar fi meritat să fie purtat de cel mai cu vază boier !

Căpitanul își puse pălăria pe cap și și-o potrivea în oglindă cum crezu el mai bine. Apoi luă și bastonul, îl învârti de câteva ori pe degete, ca un boier adevărat și, îndreptându-se către ce doi tovarăși, îi întrebă din nou:

— „Ei, acum ce puteți spune, dragii mei?”

— „Acum”, îi răspunse cu îndrăzneală celălalt pungaș, „acum parcă ai fi chiar dracul!”

— „Cum,... îndrăznești să-mi vorbești astfel, neobrazatule? Stai că te'nvăț eu minte!” și, ridicând bastonul, se repezi mâniaș după cei doi, cari, de frică, vorba vine, o tuliseră la sănătoasa!

Și așa s'a pornit o fugă nemaipomenită pe strada neguțătorilor hăinari: cei doi, ca să scape de bătaie, iar căpitanul, ca să-i pedepsească pentru necuviința lor... și s'au tot dus,... lăsând pe bietul negustor cu buzele umflate! Că, negustorul, săracul, a tot așteptat să se 'ntoarcă mușteriu; dar, văzând că nu se mai întoarce până'n amiază, a pus mâna pe portofelul, așa zis uitat pe masă, ca să-și ia dreptul lui, și, când colo, în loc de bani, l-a găsit plin cu hârtii goale !

.....

— „Ei“, le spuse căpitanul, „de haine făcurăm rost, acum trebuie să ne 'nvârtim de-o pereche de ghete ceva mai arătoase, căci astea, pe cari le-avem noi nu se prea potrivesc cu hainele !“

Se sfătuiră ei ce au de făcut și porniră la treabă,... de astădată numai doi înși.

Pândiră la capătul unei ulițe, pe unde se găseau negustori de încălțăminte, și se luară după un popă, care tocmai își cumpăraseră o pereche de ghete noi și lucitoare de ziceai că cine știe din ce sunt făcute!

E..., popa, ori neînvățat, ori că-l strângeau, mai știi... mergea cam greu... se mai oprea în loc, mai trântea de pământ cu piciorul, chipurile ca să i se așeze ghiata mai bine; iarăș o pornea la drum, scorțos, nevoie mare, scârț, scârț... că uitai să vă spun, își cumpăraseră ghete cu scârț,... cum era obiceiul să se poarte pe vremea aceea!...

Nu după multă vreme, popa, mai mult sâcâit de pielea și talpa cea nouă, decât de umblet, se opri pe marginea drumului, la umbra unui salcâm înflorit, să se mai odihnească o clipă, două, ca apoi s'o pornească din nou!

Pungașilor atât le-a trebuit! Incepură o ceartă între ei, cu îmbrâncituri și suduieli, de-ți era mai mare dragul să-i privești...

Aproape că nu se băteau! Trecură așa, certându-se de mama focului, pe lângă popă, care, auzindu-i, îi privea cu multă mirare și nu știa ce să creadă despre ei.

Nemairăbdându-l inima să-i vadă certându-se, ca om al lui Dumnezeu, cu gând împăciuitoare, le strigă de sub salcâm:

— „Ce e, fiilor,... ce s'a întâmplat între voi, de vă certați atât de amarnic?!”

Pungașii se opriră o clipă din ceartă și, gâfâind, veniră lângă popă.

— „Ce să fie, cinstite părinte? Mai nimica toată... Iacă, prietenul meu spune că sfinția ta ai la picio-rul drept șase degete, iar eu îi spun că nu se poate una ca asta la o față bisericească și că ai cinci, cum au toți creștinii!”

— „Cinci am flăcăilor, cinci, ca toți oamenii... M'a ferit Cel de sus de o drăcie ca asta..., cum o să am șase!?” și văzând că cei doi îl priveau neîncreză-tori, adăogă: „Iată , ca să vă încredințați, mă des-calt, să-mi vedeți degetele... și să le numărați!” și popa, la iuțeală, poate că dorea și el să mai răsuflă și nu găsea prilejul, își desfăcu șiretul din copci și-și scoase ghiata și ciorapul dela dreptul.

— „Iacă, fiilor,... așa după cum v'am spus: am numai cinci degete!”

— „Așa e!” făcu cel cu cinci degete... „Văzuși, mă, că taica părintele are numai cinci?”

— „Apoi“, o întoarce celălalt, „eu n'am spus că la dreptul are șase, ci la stângul!”

— „Cum,... îndrăznești să schimbi vorba?” se răsti pungașul cu cinci, gata să sară să-și ia tovară-șul la bătaie!

— „Iacă, asta-i bună!” râse popa! „Stai, măi, creștine,... că și la stângul am tot cinci degete, ca toți moșii și strămoșii mei! Poftim de te uită!” și popa, săracul, om cum se cade și voitor de bine, se descălță și la stângul, ca să le arate că are tot cinci degete!

— „Ei,... acum v'ați împăcat?”

Dar n'apucă bietul popă să-și termine bine vor-

bulița, că unul din pungași îi apucă o ghiată de-ureche și se năpusti pe celălalt! Țsta nu era să șadă cu mâna 'n sân. Puse mâna pe cealaltă ghiată și unde nu 'ncepu, dragă Doamne, să se alunge unul pe altul, în chip de amarnică bătaie, până când o luară la fugă deabinelea în lungul șoselei, ridicând praful de un stat de om în urma lor și lăsându-l pe bietul popă sub salcâm în picioarele goale !

.

Se'nserase, când căpetenia pungașilor se strânsese la un loc cu tovarășii lui de coțcării, într'o cârciumă dosnică, dintr'o mahala ascunsă la marginea cetății.

— „Ei,... toate bune!” începu el vorba, trântind ulcica pe masă, de-i sări vinul roșu în sus, ca o limbă de foc... „Făcurăm rost de încălțăminte și îmbrăcăminte cu adevărat boierească! Acum mai rămâne să ne folosim pe rând de ele, ca să aducem la îndeplinire întocmai cele plănuite! Și cum cele mai bune gânduri nu vin niciodată pe burta goală, prima noastră grijă trebuie să fie o masă bună! Eu am făcut începutul,... rămâne ca voi să urmați,... să vă văd iscusința! Cine se 'ncumetă să facă rost de mâncare, că mâine seară aş vrea nespuse de mult să facem o mică petrecere?”

Atunci, pungașii, cari încă nu făcuseră nici o ispravă de când începurăm povestea noastră, săriră deodată cu toții:

— „Eu fac rost de pește !” spuse întâiul.

— „Eu vă aduc untdelemnul cu care să-l gătiți!” spuse al doilea.

— „Iar eu vă dau pâinea, fără de care nici o mâncare, oricât de bună ar fi, n'are gust“.

— „Dacă-i așa, cum vă lăudați“, le vorbi căpitanul, „măine, de dimineată, porniți la treabă toți odată, ca să avem ce ne trebuie la timp... și eu vă făgăduiesc să vă dau să beți, cât veți voi și ce veți voi, ca să nu vi se aplece după pește!“

Nici nu se crăpase bine de ziuă, când întâiul pun-gaș se'mbracă frumos cu hainele pe cari le'nvărtise căpitanul și plecă în piața cetății.

Când ajunse el, vânzarea era în toi. Se opri din-naintea unui negustor de pește, alese din ochi un crap mare cât un miel și auriu, cu ochii roșii, de proaspăt ce era, și spuse:

— „Fă bine, te rog, jupâne, și pune la cântar crapul de colo!“

Pescarul, când văzu cu ce mușteriu are de-a-face și mai ales ce crap alesese, se grăbi să-l servească și'ndată apucă frumos cojgogea crapul de urechi și-l aruncă în balanța, care se legăna prinsă de o grindă.

— „Trage cinci kilograme ,boierule!“ spuse el.

— „Bun,... îl iau,... e tocmai potrivit pentru masa, pe care vreau s'o dau prietenilor mei... Și cât face?“

— „Păi,... la 30 de lei kilul,... taman 150 de lei, boierule!“

— „Bine,... învelește-l într'o hârtie și dă-mi un băiat să mi-l ducă până colea, la Biserica Sfântul Andrei, că stau la frate-meu, la Popa Petrache,... și ți l-oiu plăti acasă, că n'am la mine bani potriviți!“

Pescarul, văzând cât de bine este îmbrăcat mușteriu, nici nu se gândi să se împotrivească.

— „Cum doriți dumneavoastră, boierule! Mă, Ilie, ia crapul ăsta și du-te cu boierul până la dumnea-lui, acasă! Are să-ți dea 150 lei! Să trăiți, boierule, și mai poftiți pe la noi!”

— „Vânzare bună!” spuse pungașul și porni cu băiatul după el.

Ajungând la biserică, intrară în curte și hoțomanul nostru se duse cu băiatul la casa popii. Se opri în fața porții, îi luă pachetul din mână și-i spuse:

— „Așteaptă o clipă, te rog, că vine frate-meu, părintele, și-ți dă banii îndată!” și intră la popă cu o mutră tare îndurerată!

— „Taică părinte,” îi spuse el, „așteaptă afară un frate al meu, care, săracul, nu prea e în toate mințile, vorbește anapoda și, când îl apucă, o ține una și bună cu vorbe proaste..., el știe ce spune. Rogu-te, milostivește-te și citește-i sfinția ta o moliftă, că poate l-o mai lumina Dumnezeu!”

Popa își puse patrafirul, luă evanghelia și ieși în curte să-l vadă pe băiat, care aștepta la poartă.

— „Ei,... ia spune, taică, ce vânt te-aduse pe la mine?”

— „Păi, banii după pește, taică părinte!”

— „Aha!” făcu popa... „avea dreptate frate-său, spune vorbe fără nici o noimă! În genunchi, taică, să-ți citească!”

— „Ce să-mi citești, părinte,... ce pentru asta am venit eu aici? Dă-mi banii după pește!”

— „În genunchi, taică, în genunchi!”

— „Dă-mi banii după pește, părinte!”

Cât p’aci să iasă ceartă. Popa văzu că nu e lucru curat și că la mijloc trebuie să fie o șiretenie și în-

trebându-l pe băiatul pescarului ce s'a întâmplat, acesta îi istorisi toată povestea! Dar, când să-l caute pe pungaș, ia-l de unde nu e !

S'a 'napoiat bietul băiat necăjit la stăpănu-său, iar hoțul de păgubaș i-a tras o chelfăneală bună și a băgat la cap învățătura să nu mai dea altă dată pe datorie, când nu-și cunoaște mușteriu, oricât de bine îmbrăcat ar fi!

Al doilea pungaș, după cum se legase, porni după untdelemn. Dete câțiva gologani p'un urcior mare, pe gura căruia îndesă un burete, și hai la băcănie.

— „Aveți untdelemn?”

— „Cum să nu... și încă din cel mai bun!”

— „Te rog să-mi umpli și mie urciorul ăsta!”

Băcanul luă urciorul și se duse la butoiul cu untdelemn, unde turnă cu măsura aproape trei litri; apoi îl aduse mușteriu.

— „Cât ai pus?” întrebă acesta nepăsător.

— „Au încăput tocmai trei litri!”

— „Foarte bine... și cât costă?”

— „Cu totul... 75 de lei,... vine pe 25 de lei litrul.”

— „Cât? Cum ai spus?” se prefăcu că se miră pungașul. „Așa ceva nu s'a mai pomenit ! Dar unde ne găsim de îndrăznești să ceri 25 de lei p'un kil de untdelemn, care nu este nici măcar de măsline! Te cam întreci cu gluma, jupâne... și astfel de fapte la mine nu se trec.. Nu pot să-ți dau mai mult de 20 de lei!”

— „Atâta mă costă pe mine!” răspunse băcanul

supărat. „Și ,dacă nu-ți convine, n'ai decât să nu ie-
 îl torn înapoi și gata socoteala!”.

— „Chiar, te rog!” zise pungașul nostru.

Băcanul, necăjit că-și pierduse vremea de poma-
 nă, luă urciorul, se duse la butoi și-l răsturnă c-
 gura în jos, așteptând până crezu el că s'a scur-
 tot untdelemnul, care, fiind supt de buretele dinăun-
 tru, nu se prelinse o picătură! Apoi dete urcioru
 prefăcutului mușteriu, care o luă la picior cât put-
 mai repede, ca nu cumva să i se dea pe față șarla-
 tania și să pătească cine știe ce!

Se duse la hogeacul lor, luă un ceaun, sparse ur-
 ciorul și stoarse buretele de tot untdelemnul furat
 văzând cu mare bucurie că avea de gătit pentru trei
 crapi, nu pentru unul!

Să vedem acum în ce fel a făcut rost de pâine al-
 treilea pungaș.

Acesta ochi o brutărie din mijlocul târgului, unde
 se perindau tot felul de mușterii și mulți, de nu le
 puteai ține rostul.

Trecu pe acolo și, oprindu-se, intră în vorbă cu
 brutarul, spunându-i :

— „Jupâne, dragă... nu știu dacă-ți mai amintești
 de mine; acum cinci zile am cumpărat dela dumnea-
 ta patru pâini și ți-am rămas trei bani dator, că
 n'am avut la mine cât mi-a trebuit! Iată, am venit
 să-mi plătesc datoria și totodată să-ți mulțumesc
 pentru bunătatea pe care ai avut-o de a mă lăsa pe
 datorie!” și, vorbind astfel, pungașul scoase trei bani
 și-i aruncă pe taraba brutarului.

Negustorul îi luă cu multă mirare și spuse bucuros:

— „Mulțumesc, domnule, că nu ți-ai uitat de datorie, dar, eu, să-ți spun drept, nu mai țineam minte de ea ! Câți îmi rămân mie datori un ban-doi, n'am păr în cap ! Dar nu le mai țin socoteala, că nici n'am să mă 'nbogățesc, nici n'am să sărăcesc din atâta lucru ! Dar, dacă zici dumneata că mi-ai lămas dator,... apoi așa trebuie să fie !”

După asta, pungașul plecă și se mai plimbă prin inima târgului, căscând gura la câte nici eu nu le mai știu și, peste câțeva vreme, se abătu din nou pe la brutarul cu pricina.

— „Ei“, zâmbi cu plăcere brutarul, când îl văzu, „mai trecuși pe la mine ?“

— „Da“, răspunse pungașul cu cea mai dulce și cinstită gură, ce se putea închipui,... „mă și sfiesc să-ți spun... mi-ar trebui vreo patru jimble și nu știu cum naiba se face că nu mai am nici un ban la mine,... că mai făcuî câteva târguieli !“

— „Asta-i acum !“ zise brutarul. „Ține colea jimblele, neiculiță, și du-te cu Dumnezeu ! Cum mi-ai adus d-ta ai trei bani, de-acum cinci zile, ai să-mi aduci și banii pe jimble,... că doar se vede că ești om de ouvânt !“ și dându-i patru jimble rumene și frumoase, de-ți venea să le mănânci din ochi, îl bătu pe umăr și-i mai ură și poftă mare.

Pungașul a plecat mulțumit cu jimblele și n'a mai dat pe la brutar, ca să-și plătească datoria, nici până în ziua de azi.

Pungașii aveau acum tot ce le trebuia pentru a-și

pregăti un prânz bun : pește, untdelemn, și jimble. Luară deci bunătățile, pe cari le câștigaseră cu dibăcia lor și le duseră unui hangiu vestit prin bună-tatea vinului, care-i zăcea de ani în pivnițe, spunându-i :

— „Uite, jupân Cutare, am fost prin piață și am cumpărat toate câte le vezi pentru o masă, pe care te rugăm să ne-o pregătești dumneata, până mai colindăm prin târg, după alte cumpărături ! La vremea prânzului, vom fi toți aici ! Ai grijă și pune la ghiață și câteva sticle cu vin din cel mai bun și te-om mulțumi după cum se cuvine și suntem noi obișnuiți !“

Și plecară.

Hangiul, bucuros de așa mușterii, dete în grabă, bucătarului cele aduse, iar acesta găti crapul pescărește : cu untdelemn din belșug, cu sare și piper, cu cimbru, foi de dafin și usturoi tocat, și cu roșii pe deasupra, ca să îi dea gust!

Când se 'ntoarseră pungașii, peștele se răcise cum trebuia și era tocmai bun de mâncat !

De pofta lor de mâncare, să nu mai vorbim, că le era o foame înfricoșetoare ! Se așezară să mănânce singuri, într'o odăiță din spatele hanului.

După ce băură câte două-trei drojdioare, se puseră cu nădejde pe crap și, ca să meargă mai bine și să nu-i fie urît numai cu untdelemnul, îl udară din belșug cu vin rubiniu.

Ei, dar și masa aceasta nu putea să dureze cât un praznic !

Când orezură pungașii că s'au săturat mai ales de

băutură, și că e vremea potrivită, se hotărîră să plece și chemară pe hangiu să le facă socoteala.

Cum se brodi, nu știu, se vede spre și mai marele noroc al cinstiților noștri prieteni, că hangiuul avea treabă la grajduri, așa că trimise cu socoteala pe tejghetarul lui.

— „Cât face ?“

— „Uite atâta și atâta !“

— „Foarte bine !“ și aproape toți pungașii în același timp, băgară mâinile în buzunare, chipurile, ca să scoată bani și să plătească fiecare.

Atunci, unul din ei spuse :

— „Eu plătesc toată socoteala !“

— „Ba nici nu mă gândesc !“ îi răspunse altul !
„Tu ai mai plătit și ieri ! Acum este rândul meu !“

— „Nu vă mai certați degeaba !“ intră al treilea în vorbă, „pentru că am să plătesc eu !“

Și de-aci porni gâlceava. Fiecare voia, vorbă să fie, să plătească pentru toți, și nu ajungeau la nici o înțelegere.

Tejghetarul, înveselit, se uita la ei, zâmbind și aștepta să termine, ca să ia banii și să se ducă la treburi, dar ți-ai găsit !

Atunci vorbi unul dintre ei, către tejghetar :

— „Uite ce e, mă, neică,... după cum vezi, greu să se hotărască între noi cine să plătească ! Așa, ca să sfârșim odată cu cearta, o să te legăm la ochi... și pe cine ai să pui mâna, ăla va trebui să plătească pentru toată lumea ! Ce zici ?“

— „Nici că se poate mai bun lucru !“ răspunse tejghetarul. „Un fel de „baba-oarba“ din copilărie !

Hai, puneți-mi legătura, că m'o fi așteptând jupânul“.

Pungașii scoaseră o legătură groasă de in și-l legară pe tejghetar la ochi, de nu putea să zărească o rază de lumină.

Apoi, deschizând ușa odăiței binișor, se strecurară unul câte unul afară, iar ultimul strigă :

— „Ei,... hai, flăcăule, ia-te după noi!“

Tejghetarul întinse mâinile și'ncepu să bâjbâie ca un orbete încoace și încolo, cu grijă, însă, ca să nu se lovească !

În această vreme, pungășii fugiră prin dos ; iar hangiul, văzând că tejghetarul nu mai vine cu banii porni spre odăiță să vadă ce s'a întâmplat.

Intrând, tejghetarul îl prinse deodată în brațe și-i strigă :

— „Aha,... tu ai să plătești !“ Dar hangiul foarte mâniat îi smulse legătura dela ochi, și, când auzi cum stau lucrurile, îi șterse două palme zdravene, tejghetarului, strigându-i :

— „N'au plătit hoțomanii aceia și nici eu n'am să plătesc, cap de zevzec,... ci ai să plătești chiar tu, că „*cine nu deschide ochii, deschide punga* !“

Iar cei cinci pungăși isteți s'au tot dus prin cetate și-or mai fi făcut multe și felurite isprăvi, pe cari, cu voia Domnului, le-oiu povesti altădată !

Mai târziu, peste câțiva ani, am găsit povestirea asta versificată în „*Povestea vorbii*“ a lui Anton Pann, la capitolul „*Despre năravuri rele*“, ca exemplificare a zicătorilor despre „*hoți și înșelători*“.

De unde o fi auzit-o și el, Dumnezeu știe, că nu

menționează acest lucru la nici una dintre povestirile lui.

Varianta lui Anton Pann se deosebește de a mea prin aceea că îi lipsește partea dela început, în care pungașii își fac rost de îmbrăcăminte și încălțăminte.

Când am sosit acasă dela examen, i-am găsit pe ai mei la masă, gata să 'nceapă să mănânce.

Cum era și firesc, m'au întrebat ce subiect ne-au dat și ce am făcut la examen.

— „Ne-a dat să scriem o poveste pe care o știm,.. cu cuvintele noastre...!”

— „Ei,... și tu ce poveste ai scris?”

— „Păi,... ce să scriu,... o poveste pe care o știam dela Maria,... cu niște pungași isteți!”

— „A,... cap sec!” scrâșni tata din dinți la mine... „cui ai fi semănând nu știu? Numai pungași și hoți îți umblă prin minte... Numai *Iancu Jianu* și *Ghiță Cătănuță*! Aventurile lui *Sherlock Holmes*! Altceva mai știi? Mai citești tu altfel de cărți?”

Este adevărat că întotdeauna mi-au plăcut întâmplările cu hoți și romanele polițiste! Pe vremea aceea, eram, cred, unul dintre cei mai credincioși cititori ai lui *N. D. Popescu*, faimosul romancier popular, specialist în „*viețile de haiduci*!” Li citeam așa zisele „*nuvele originale*” pe nerăsuflăte, de câte două-trei ori la rând și tot nu mă săturam, căci aveau un farmec specific lor, pe care nu l-am întâlnit în operele multor scriitori consacrați!

Tata își continuă rechizitoriul, iar eu îl ascultai mirat că este atât de furios pe eroii mei, cari-mi dă-

duseră atâtea emoții și-mi procuraseră atâtea ore de nevinovată plăcere...!

— „Auzi... nu mai știa dumnealui alte povești cu împărați... cu zâne... cu Feți-Frumoși... cu smee... cu... în fine... n'a găsit de scris altceva decât isprăvile unor hoți ! Numai hoți și haiduci... și bandiți ! N'ai să faci nici o ispravă ! Cine știe ce gogomăni ai fi scris ! Crezi că o să le placă ăloră dela „*Tinerii mei*“ povești cu pungași ?!”

Deși mă făcusem mic și mă cuprinsese sfiala și-mi părea rău de timpul pierdut în dimineața aceea cea frumoasă de primăvară, totuș cutezai să-i răspund :

— „Eu nu 'nțeleg de ce ești atât de 'nvierșunat pe hoți și pe haiduci... și pe aventurile lui Scherlock Holmes ?! Ce numai mie îmi plac toate astea ? N'a scris și *Ghica* în „*Scrisorile*“ lui către Alecsandri două povestiri cu *Iancu Jianu* și cu *Tunsu* ? N'a scris și *Nicu Gane* două povestiri cu haiduci : „*Aliluță*“, cu *Bujor*, și „*Șanta*“, cu *Codreanu* ? N'a scris și *Bucura Dumbravă* romanul „*Haiducul*“, tot cu viața lui *Iancu Jianu* care, la urma urmelor, nu era un haiduc ca toți haiducii, că era de neam boieresc și fusese mai înainte zapciu ?!”

— „Hm... hm...” tuși tata, căci nu-i prea convenea pomelnicul, de care rămase foarte surprins, ne așteptându-se la această bibliografie haiducească „dar de unde dracul le știi toate astea ?”

— „Le-am citit în biblioteca ta..., unde am mai găsit și „*Aventurile celebrului detectiv englez Scherlock Holmes*“ și „*Arsène Lupin*“ !

— „Hm ! Așa îmi trebuie, dacă țin bibliotecă

descuiată, să-și bage nasul în ea toți neghiobii !
Dumnealui citește chestii d'astea... *Boccacio* și *Ki-
kirezul* ! D'aia mi-am găsit beleaua cu Crăcănel, de
mi-a dat peste nas, că fiu-meu știe anecdote por-
coase !"

— „Păi, dacă nu trebuiesc citite, de ce le ții în
bibliotecă ? Pune-le pe foc !"

— „Tâmpitule..., acum îmi faci și tu morală ?
Alea să le citești mai târziu... Acum să citești :
„*Cuore*“..., „*Micul Lord*“..., „*Singur pe lume*“...,
„*Robinson Crusoe*...“

— „*Guliver în țara piticilor*“... „*Cinci săptămâni
în balon*“..., continuai eu în răs..., „le-am citit și
p'astea de două ori, dar m'am plictisit de ele,... mai
vreau și altfel de cărți !"

— „Ah... cui Dumnezeu ăi fi semănând, nu știu...
neam prost, că m'ai scos din pepeni... poate în nea-
mul mă-tii... că eu...“

— „*Pardon*...“ se'nțeapă mama... „neamul se ia
după tată și dacă e într'adevăr de neam prost, așa
cum ai spus, apoi în nici un caz nu poate fi din pri-
cina neamului meu !"

— „Ce vrei să zici cu alte cuvinte?!“ se rățoi tata.

— „Cu alte cuvinte nu vreau să zic nimic mai
mult decât se'nțelege !“ răspunse mama, strâmbân-
du-și gura într'o parte și ridicându-și sprâncenele,
în semn de ironie. Apoi mi se adresă : „De altfel *Va-
sile Velciu* mi-a spus că i-ai fi mărturisit că ai de
gând să te faci haiduc ! E adevărat ?“

— „Ce să fie adevărat : că i-am spus asta sau că
am de gând să mă fac haiduc ?“

— „Și una și alta !“

— „Și una și alta !” răspunsei eu flegmatic.

— „Cum adică ?”

— „Adică e adevărat că i-am spus și e adevărat că mi-ar plăcea să mă fac haiduc... dar mai târziu !”

— „Ai auzit ce-i dă dracul prin gând !? Haiduc ?”
Cine a mai pomenit haiduci pe vremurile astea ?”

— „Dacă n'a pomenit, o să pomenească cu mine !”

— „Idiotule.... d'aia n'ai să faci nici o ispravă la „Tinerime”, că-ți umblă prin cap numai blestemății. Masă e asta, ori foc ?”

— „Ce sunt eu de vină, dacă voi vă certați la masă întotdeauna ! Ce parcă numai acum cu chestia asta ? Nici mie nu-mi tihnește mâncarea niciodată ! Tot timpul înghit cu noduri ! N'apuc să m'așez bine pe scaun, că mă ieși la 'ntrebat : „Te-a ascultat la ceva ?” sau, „Ce-ai făcut la teză ?” Sunt cele mai nesuferite întrebări pe cari le-am auzit în viața mea ! Par'că n'ar fi timp destul să discutăm chestiile astea și după masă !”

— „Te poftesc să fii cuvințios și să nu-mi dai mie lecții de ce trebuie și ce nu trebuie să vorbesc ! Și dacă mai îndrăznești să ai atitudinea asta impertinentă față de tat'tu, pe viitor te trimit să mănânci la bucatărie cu servitorii !”

— „Cel puțin acolo am să mănânc liniștit !”

— „Ieși afară, măgarule !”

— „Bine, tată ! „spusei eu accentuând pe ultimul cuvânt și ieșii cât mai repede, că mă puteam aștepta la cine știe ce binecuvântare !

În ziua aceea am mâncat cu Maria, servitoarea care-mi spusese povestea celor „Cinci pungași isteți”

Desigur că după aprecierile prea puțin favorabile ale tatii asupra subiectului ales de mine la examenul de Limba română dela Tinerime, era exclus să mă gândesc la vreun rezultat frumos !

Așa că, în ziua când s'a anunțat la liceu împărțirea premiilor la „*Ateneul Român*“, am fost la fel de impresionat ca și când aş fi aflat că acceleratul de Timișoara va pleca din Gara de Nord, la 16 și 40.

Și nu m'am dus să casc și eu gura la împărțirea premiilor !

S'au dus, în schimb, foarte mulți colegi de clasă și de liceu, căci pretindeau ei, e o festivitate foarte interesantă... cu muzică și mai știu eu câte !

A doua zi, de dimineață, însă, când am intrat în clasă am fost foarte surprins de atitudinea camarazilor mei, și, la un moment dat, n'am știut ce să cred că s'a întâmplat !

Am fost primit cu urale și mi s'a făcut o manifestație de simpatie în toată regula !

— „Uraa !... Bravo, Băjenare !“

— „Să trăiești, bă.., felicitările mele !“

— „De ce n'ai fost, mă, ieri la Ateneu, că ai luat premiu ?“

Eram convins că e o ironie ! Să știi că ăștia vor să-și bată joc de mine, că am concurat și n'am făcut nici o ispravă !

— „Hai, bă,... lăsați gluma, că nu-mi arde de răs așa de dimineață !“

— „Zău, mă, că ai luat premiu ! Te-a strigat Președintele Nae Dumitrescu pe scenă și „ai noștri“ au spus că lipsești !“

— „Pe onoarea voastră, mă ?!“

— „Pe... zău, dacă-ți spunem, ce naiba ! A spus că să te duci la sediul Tinerimii și să-ți iei premiul : niște cărți și diploma !”

— „Să fiți voi ai dracului, că nu mă duceți ?”

— „Să fim, mă, na... ce mai vrei ? Mai întreabă și pe alții, dacă nu ne crezi !”

— „Vă cred, mă, vă cred, dacă v'ați jurat, acù vă cred !”

— „Să-l fi văzut pe Barbă ce se umfla în pene, când te-a strigat : Popescu-Băjenaru Grigore din clasa II-a a Liceului „Lazăr” din București de sub direcția domnului Constantin Ionescu.

„N'a mai luat nici unul premiu dela noi ! Tu ești singurul lăzărist !”

Mi-am simțit tot trupul inundat de o fericire necunoscută până atunci și, răutate copilărească, primul meu gând nu a fost la bucuria pe care credeam că am s'o fac părinților, cât mai cu seamă că am să-i pot lua la vale, pe chestia subiectului. Să vedem ce-o să mai aibă tata de spus acum !

Întâmplător, în ziua aceea, ora a doua, aveam Limba română.

Nea Tomiță veni cum sună de intrare. Era foarte emoționat și, după ce notă absenții, se ridică, se dete jos de pe catedră, veni în fața băncii mele și-mi puse mâna pe cap a mângâiere, spunând :

— „Băieți, după cum cred că ați aflat cu toții, munca mea stăruitoare cu voi, la Limba maternă, timp de un an, nu numai că n'a fost zadarnică, dar a dat rezultate la cari nu mă așteptam ! Colegul vostru, Băjenaru, a obținut premiul al treilea la concursul dela Tinerimea Română ! Nu este numai un

succes al lui, personal, ci este un succes al clasei voastre, ba mai mult decât atât : un succes al liceului vostru !" (aci mă simții obligat să mă scol în picioare, cu mâna lui pe capul meu !)

„Eu îl felicit din toată inima, lucru pe care, desigur că voi l-ați făcut cu mult înaintea mea, și-l rog pe bunul Dumnezeu să-i ajute în viață să aibă parte de succese cât mai frumoase !" (Ah !... de când tot aștept să se 'mplinească ruga lui Nea Tomiță !)

„Mă bucur cu atât mai mult", adăogă el, „cu cât, băeții mei dragi, sunt bătrân..., acesta este ultimul meu an, aş putea spune chiar, pentru că suntem la sfârșitul anului școlar, ultimele mele zile de învățământ... Anul școlar viitor mă va găsi pensionar !... Colegul vostru mi-a hărăzit bucuria neașteptată ca un elev de-al meu să fie distins cu un premiu de *Tinerimea Română* ! Acum nu înțelegeți voi prea mult..., mai târziu însă o vă dați seama de însemnătatea acestui lucru atât de mic în aparență !"

„Să trăiești, Băjenarule !"

De felul meu eram cam zurbagiu în școală și nu pierdeam nici un prilej ca să fac glume, stimulat mai mult de faptul că-i vedeam pe colegii mei râzând cu poftă și distrându-se mai ceva ca la teatru !

Pe Nea Tomiță îl necăjeam de multe ori !

De data asta... nu știu de ce, însă, ochii au început să mă usture fără de voia mea... să simt săgeți prin ei.. și m'au podidit lacrimile ! Bietul Nea Tomiță Dicescu nu vorbise niciodată atât de pătrunzător !...

Și cum voise Dumnezeu, ca tocmai eu, licheauz, care-i făcusem atâtea ore fripte și-l necăjisem, luân-

du-l la vale în fața colegilor, eu să-i fac o bucurie atât de mare pentru cariera lui dăscălească !

Mi se părea ceva cu totul nepotrivit... dar așa era!

Ora a continuat în mod obișnuit. Nea Tomiță ne-a citit mai departe nu mai știu ce fabulă de *Grigore Alexandrescu* și tot timpul m'a privit surâzător ca un Moș Crăciun din pozele de un leu dela librărie !

Tot în ziua aceea am fost chemat la cancelarie, ca să mă cunoască toți profesorii. Unii dintre ei mă priveau cu aceeași curiozitate cu care privești un câine pipernicit, care a scăpat dela înec un om în toată firea ! Știi că este așa și totuși nu-ți vine să crezi ! Se vede că se așteptau să fiu ceva mai impunător, mai bine îmbrăcat și mai inteligent decât făceam impresia !

Bine înțeles că m'au felicitat toți în cor. N'au dat mâna cu mine decât *Barbă* și *Barosanul* ! care a fost cel mai vesel de premiarea mea !

Crăcănel și-a ridicat întrebător buza superioară u nas cu tot și m'a întrebat scandând :

— „Ce subiect ?“

— „O poveste cu cuvintele noastre !“

— „Hm... și tu pe care ai scris-o... pe cea pe care mi-ai povestit-o în clasă, cu camera... încălzită ?!“

M'am făcut roșu ca focul. Nu mai știam ce să fac cu mâinile. Mă făcusem apă de nădușală !

— „Știți că știe fel de fel de... povestiri, care de care mai interesante !... Nu mă mir de fel că a luat premiu !“ a adăogat *Crăcănel* ; apoi nu s'a mai ocupat de mine.

Barbă a găsit de cuviință să-mi adreseze câteva cuvinte de circumstanță și am plecat !

Peste cinci ani, ca elev în clasa VII-a modernă, aveam să stau din nou în cancelarie, în fața acelorași profesori, de astă dată, însă, într'o postură neașteptată și aproape de necrezut pentru un școlar.

Tata n'a fost prea impresionat de toată chestia asta ! În schimb, mama nu mai știa ce să-mi facă de bucurie !

A mers cu mine la sediul „*Tinerimii Române*“, ca să-mi iau premiul și diploma, și-acolo n'a mai încetat tot timpul, de mă făcusem rac fiert de rușine : „fiul meu, în sus ; fiul meu, în jos“, de m'a făcut să-i șoptesc cu riscul de a o supăra : „Mai taci, mamă, din gură, ce naiba ?!“

Pe lângă cărți și diplomă, secretarul „*Tinerimii*“ mi-a dăruit și o mapă foarte frumoasă cu două scoarte de pânză roșie, în formă de caiet, cu vre-o șase coale de sugativă înăuntru, pe care am păstrat-o până astăzi !

Mama, în culmea fericirii, m'a plimbat cu trăsura prin tot orașul, mi-a dat o înghețată la „*Dobricăanu*“ și mi-a cumpărat și pentru acasă un carton cu prăjituri.

Seara, la masă, a venit iarăș vorba despre isprava mea atât de puțin așteptată : atât de ei, cât și de mine !

— „Ei... ai văzut, tată, că nu m'am făcut de răs eu, cu hoții mei... cum spuneai tu ?!“

— „A.., ce mare lucru ?! Știi că m'am întâlnit cu Vasile Haneș, care era în comisie la Tinerime ! M'a

felicitat pentru tine și mi-a spus că de drept tu ai fi meritat premiul I... dar, fiind regățean, ți-a dat premiul al treilea... întâiul și al doilea le-au dat unui transilvănean și unui basarabean, ca să-i încurajeze !“

— „Foarte bine au făcut..., eu sunt mulțumit și cu al treilea ;... din toată țara... e ceva !“

— „Ba chiar așa mare lucru nu e !“ îmi răspunse tata flegmatic. „Eu, ca să-ți spun drept, mai mulțumit aș fi fost să ieși premiant la clasa ta și la toate materiile !“

— „Cum tată... dar ce am făcut eu nu însemnează nimic ?!.. Cred că e mai mult decât dacă aș fi luat un premiu oarecare, fie și întâiul, din clasa mea !“

— „Așa judeci tu !“

— „Bine tată... așa o fi ; dar să fiu al dracului, dacă am să mai dau eu vreun concurs la Tinerimea Română !“

Și m'am ținut de cuvânt ! În anii următori, deși fusesem ales să reprezint liceul, m'am eschivat, invocând diferite motive și n'am mai dat nici un concurs, amărît de felul, în care apreciasse tata prima mea izbândă, în afara liceului !

VI. IN CURSUL SUPERIOR.

Toți băieții din clasa IV-a, nu numai eu, așteptam să treacă vacanța de Paști, cu o nerăbdare, care creștea din ce în ce mai mult !

S'ar părea ciudat să vrei să se termine atât de repede o vacanță, ca să începi școala din nou... și, cu toate astea așa a fost, căci, în clasa IV-a a tuturor liceelor din București, se statornicise o tradiție : cu voia dela noi, ne puneam un grad pe care, de sigur, nu chiar toți aveam să-l purtăm poate..., o panglică neagră, îngustă, pusă la șapcă între cele două șențulețe, într'adins făcute pentru asta,... „*cursul superior*“ !

Eram cam grăbiți, ce e drept ! Nu numai că nu terminaserăm clasa IV-a, dar mai aveam de dat un examen destul de greu : admiterea în cursul superior sau așa zisa capacitate !

Și, cu toată mândria *cursului superior* arborat la șepci și purtat cu prematură îngâmfare pe aleile Cișmigiului, ca și când am fi fost deabinele în clasa V-a, eram îngroziți la gândul că peste o lună și ceva, aveam să dăm cel mai greu examen de până atunci !

Nu mai vorbesc despre ironiile pe cari cei mai mulți dintre profesori le făceau asupra denumirii de

„capacitate“, referindu-se dușmănoși la *incapacitatea noastră*,... parcă numai noi am fi fost vinovați de asta !

Așa, Minciuc de Istorie, pe care l-am avut profesor în clasa IV-a, de câte ori avea prilejul, ne spune peltic :

— „Examen de capacitate spuneți că dați? Poate de incapacitate ! Capacitatea am dat-o noi, când ne-am făcut profesori...! Nu știu de ce naiba, Ministerul a numit examenul ăsta al vostru de capacitate! Eu unul, dacă...“

— „Dați-mi voie pân' afară !“ îl întrerupsese din didactica perorație colegul Stoica Dan, care știa, ca și noi, de altfel, că nimic nu-l supără mai mult pe Minciuc, decât să-l întrerupi, cerându-i voie pân' afară !

Se opri și se pregăti să-și înfrunte inamicul.

Minciuc era un om mărunț și gras cu gușă, avea pielea oacheșă, iar mustața căruntă îi era tunsă scurt și'n cap se tunde cu mașina nr. 3. Aspectul lui general nu era de profesor, ci de cârciumar de periferie.

Când vorbea, stând la catedră, avea obiceiul să joace, aproape imperceptibil, pe scaun, și să-și tragă nasul, scuipând pe estradă.

Această delicată și subtilă operație o făcea punându-și mâna pavază la gură, nu ca să nu fie văzut, ci ca să nu se stropească !

Apoi făcea să dispară orice urmă de pe podea ștergând cu piciorul.

Mai avea un obicei la fel de desigurător.

Cu arătătorul mâinii drepte, își explora nările-

păroase, făcea apoi cocoloașe, le puneă cu acelaș arătător pe unul din degetele mâinii stângi și-apoi le trimetea cu savante bobârnace în diferite părți ale clasei.

De data asta procedă la fel, ceva mai nervos ca de obicei, dat fiind faptul să fusese întrerupt din considerațiile lui asupra capacității !

— „Cum te chiamă ?“

— „Stoica Dan !“

— „Aha !... Și cum de ți-ai permis să-mi ceri voie pân'afară ?“

— „V'am cerut voie, fiindcă am nevoie !“

— „Ia vino 'ncoace !“

Stoica ieși din bancă și se duse în fața catedrei. Știam ce are să urmeze, pentrucă scena se repetase cu alți colegi de zeci de ori până acum ! De câte ori, îi cerea vreunul voie pân'afară, se petrecea cam acelaș lucru !

— „Tu ești nebun, mă ! Da,... ești nebun ! Eu vorbesc despre capacitate (sau despre Cezar, sau despre cruciade, sau...) și tu îmi ceri voie pân'afară ! Ce cauți tu la liceu ? ! Eu am să-ți fac ție un serviciu : am să vorbesc la cancelarie să te dea afară, că tu ești nebun !“ și aci își făcea o voce tristă și compătimitoare : „Tu să te duci acasă s'o chemi pe mama ta și să-i spui :

— „Mamă, sunt nebun... ! Locul meu e la balamuc, nu la liceul Lazăr ! Îți dai seama că ești nebun ?“

Dacă nu-ți dădeai seama că ești nebun și dacă într'adevăr aveai reală nevoie să părăsești clasa pentru câteva minute, riscai să ți se 'ntâmple multe lu-

cruri neplăcute în fața colegilor, căci, în acest caz Minciu te mai ținea un sfert de oră, ca să-ți demonstreze, fără drept de apel, că într'adevăr ești nebun și că printr'o întâmplare de neexplicat, te găseai la liceu, în loc să fii la balamuc !

Dacă, însă, acceptai diagnosticul, îți spunea cu dispreț :

— „Du-te, nefericitule !“

Se 'ntâmpla uneori să fii surprins de Minciu că vorbești în timpul explicațiilor lui. Urma o tiradă foarte asemănătoare cu cea povestită înainte și scena se desfășura cam în felul următor :

— „In împrejurările foarte grele, prin care trecea Mihai Viteazul, mai ales acum, după întrevedere cu..., bă, dobitocule, ia vino 'ncoace!

Dobitocul, de astă dată era colegul meu de bancă Botez Nicolae, unul dintre cei mai buni din clasă

Veni la catedră de-abia abținându-se să nu pufnească în râs.

Minciu îl apostrofă peltic :

— „Țse fățseai în timpul explicației mele despre Mihai Viteazul? De Țse vorbeai cu ăla de lângă tine?“

— „L-am întrebat ceva, don' profesor !“

— „Țse l-ai întrebat ?“

— „Un cuvânt !“

— „Cum așa: l-ai întrebat un cuvânt? Țse cuvânt ?“

— „Un cuvânt la Latină !“

— „La Latină ?“

— „Da... !“

— „Aha ! Va să zică ,în timp ce eu explic la Isto.

rie... tu te ocupi de Latină ! Ia spune despre ce vorbeam ?“

Natural că chiar dacă n'ar fi știut despre ce e vorba, i-am fi suflat noi și l-am fi salvat... Dar Minciu îi spusese el însuși la început despre ce vorbea.

Botez răspunse :

— „Vorbeați despre Mihai Viteazul !“

— „Hm ! Va să zică tu faci două lucruri dintr'odată ! Asculți explicația mea și'nveți în acelaș timp la Latină ! Prin urmare tu ești un fenomen... Tu ești Cezar, mă,... sau Napoleon ! Nu ?“

— „Da, don' profesor !“ acceptă Botez cu seninătate.

Minciu repetă surprins :

— „Va să zică tu ești Cezar sau Napoleon ? Deci nu ești chiar atât de inconștient ! Dar mai curând cred că ești un tembel oriental,... sau și mai bine zis, ești indian,... da,.. un indian nefericit, care nu știe datorită cărei întâmplări s'a rătăcit prin România ! Poate că ai venit în timpurile fericite ale domniei lui Alexandru cel Bun, odată cu țiganii și cu jidani, ai ?“

— „Nu cred, don' profesor !“

— „Cum nu crezi ?“

— „Păi,.. n'am decât 14 ani... și Alexandru cel Bun a domnit dela 1400 la 1432, așa că...“

— „Aha,... știi și Istorie ?“

— „Ce m'ați învățat dumneavoastră !“

— „Hm,... hm ! Cum te cheamă ?“

— „Botez Nicolae !“

— „Aha ! Și cât ai la mine ?“

— „Opt !“

— „Du-te la loc, nefericitule !“

Nefericitul trecu la loc, abținându-și cu eroici
sfortări icnelile, cari amenințau să se transforme di-
clipă în clipă într'o cascadă de râs, alimentată și c-
băieții cari își făceau de lucru pe sub bănci, ca s-
nu-i vadă Minciuc cu gura până la urechi !

.....

În sfârșit, cam la o săptămână după terminare
cursurilor clasei IV-a, se anunță și examenul de ad-
mitere în cursul superior.

Parcă eram cuprinși de friguri... și pe bună drept-
tate, căci nu era deloc ușor. Aveam de dat lucrări
scrise din toată materia cursului inferior la : *Româ-
nă, Franceză, și Matematici*... și din aceleași ma-
terii, apoi, examen oral în fața unei comisii compu-
se din șase-șapte profesori.

Nu era de glumit și mă gândeam cu groază că
s'ar putea foarte ușor să fiu nevoit cu destulă amă-
răciune să-mi scot panglica cursului superior de la
șapcă!

Tezele au mers cum au mers. La Română ne-a
dat nu mai știu ce compoziție ; la Franceză, o tradu-
cere ușoară, pentru că bunul nostru Barosanul nu
mai că nu ne-a dictat-o; iar la Matematici, Spiridon
Popescu ne-a dat o problemă de Geometrie cu Al-
gebră,... trebuia să punem în ecuație, etc.

Mai cu copiatul, mai cu suflatul, a mers și am în-
trat cu toții în oral! Cu toții, cei cari ne 'ncumetase-
răm să dăm examenul, căci o bună parte dintre noi
renunțase și fugise „in corpore” la „Comert”, unde
nu se cerea examen de admitere în cursul superior

Atunci, pe vremea aceea, i-am desprețuit pe acești dezertori, cari se'nhăitaseră cu „măslinarii” cum îi porecliserăm pe cei dela comerț. De unde să știm noi, sărmanii, că, peste câțiva ani, ei aveau să fie primiți în slujbe cu zeci de mii de lei, în timp ce noi,ăștia: bacalaureații și licențiații dela facultățile, hai să zicem mai distinse, aveam să șomăm sau să dăm lecții pe 100 de lei ora!

Nu mai găsesc, însă, potrivit să mai amintesc de zicătoarea atât de cunoscută că „dacă ar știi omul, când moare, și-ar face coșgiugul dinainte!”

La oral, însă, nu știam cum aveam să ieșim!

Eu, ca să mărturisesc cinstit, aș fi fost fericit să scap cu notele la limită, numai să scap!

Mi-era însă tare teamă c'am s'o scrântesc și aștep-tam plin de emoție să-mi vină rândul la ascultat!

Pân'acum trecuseră prin fața comisiei trei serii de elevi. După calculul făcut de mine, peste încă trei serii, trebuia să-mi vină rândul!

Dar nu mi-a venit!

Mă gândeam oarecum amuzat cam ce-am să răspund la întrebările șirete și pline de elemente într'adins alese, ca să te'ncurce,... priveam distrat pe *Caracostea de Română*, pe *Fischer de Germană*, pe *Șerban de Latină*, pe *Minciu de Istorie*..., pe..., când deodată auzii ca prin vis următoarea întrebare, pusă, ce nepotrivită coincidență, tocmai de *Popa Crețu de Religie*, care era președintele comisiei :

— „... Poți să-mi spui, tu, Georgescule, de unde vine cuvântul „moașă“?”

Se vede că se cetise la *Română* vreo bucată de lectură, în care era vorba despre moașă!

— „Nu știu, părinte!” a răspuns Georgescu Nicolae, înciudat!

— „Nu e nimic, dacă nu știi, că nu ești obligat. Știe cineva din serie?!”

Seria dela catedră, însă, dodată cu un impresionant simț de colegialitate a ținut cu Georgescu și tăcut.

Atunci Popa Crețu s'a adresat clasei:

— „Care dintre voi poate să-mi spună de unde vine cuvântul *moașă*?... Nu trebuie numaidecât să știți, dar puteți să vă'nchipuiți... Ia să vedem e în stare cineva să-mi răspundă la această întrebare?”

Ca prin farmec mi s'a luminat mintea, m'am înțors cu veacuri înapoi, în lumea patriarhală a satelor noastre și am sărit cu două degete în sus...

— „Aș putea să spun eu, părinte!”

— „Spune,... să auzim!”

Foarte curioși să audă cam ce am să răspund poate că nici mulți dintre ei nu cunoșteau etimologia cuvântului, profesorii se făcuseră numai urechi.

Am răspuns răspicat și îndrăzneț ca întotdeauna, când era o chestie de „*Română*”:

— „Nu știu sigur dacă este așa cum am să spun pentru că nici n'am citit undeva și nici nu mi s'a spus, îmi închipui însă că s'ar putea să fie așa... Înainte vreme, nu erau ca astăzi medici specializați și nici școale de moașe... Când naștea vreo femeie, venea să-i ajute la facere câte-o bătrână din sat, mai pricepută și care mai ajutase sau văzuse și alte nașteri. Cum acestei femei bătrâne erau soțiile câte unu moș, era foarte firesc, că, atunci, când venea vorba despre ele, să li se spună scurt „*moașa*”, adică soția

moșului, după cum și în zilele noastre li se dau multor femei, diferite numiri în legătură cu soțul lor sau cu meseria acestuia: *spițereasa, morăreasa*,... și așa mai departe!"

Comisia a făcut haz de expunerea mea și toți profesorii mi-au adresat câte un „bravo” rostit cu impresionantă sinceritate!

Eu am roșit tot de plăcere că o nimerisem și mi s'au tăiat picioarele de bucurie, nici nu-mi venea să cred, când l-am auzit pe Popa Crețu, spunându-mi:

— „Ți-am pus „foarte bine”! Poți să pleci, pentru că răspunsul pe care ni l-ai dat te scutește să mai fii ascultat și la celelalte materii, la cari, sunt convins, ca, de altfel și domnii profesori din comisie“, îi asociez el pe ceilalți, cari, surâzând amuzați, moțăiau aprobativ din cap, „că ai să răspunzi la fel de frumos! Așa că, Băjenarule,... la revedere într'a cincia, la toamnă!“.

— „Sărut mâna, părinte, și vă salut, domnilor profesori!” am spus eu peste măsură de grăbit, și, băgându-mi cărțile'n ghiozdan claie peste grămadă, n'am știut cum s'o șterg mai repede, de frică să nu se răsgândească vreunul din ei și să-i vină chef să mai îmi pună cine știe ce întrebare!

.....

Așa am trecut în cursul superior.

Dar toamna, la înscrierea în clasa V-a s'a ivit altă problemă didactică, foarte serioasă și care m'a pus într'o mare încurcătură atât pe mine, cât și pe ceilalți camarazi ai mei.

Cursul superior era scindat la Liceul Lazăr în

două secțiuni: *modernă* și *reală* ! Singurul liceu din București, care mai avea o secțiune, cea *clasică*, la care, predomina, pe lângă *Latină*, „*Greaca*”, era „*Sfântul Sava*”.

La „*modern*”, materia principală era „*latina*”; iar la „*real*”, „*matematicile*”.

Nu eram elev strălucit la niciuna din aceste materii și mă găseam într'o grea cumpănă !

Dar, cum de *matematici* aveam o groază, ce o depășia pe cea inspirată de *latină*, după lungi desbateri între colegi, cu calcule și probabilități, și presupuneri de tot felul, m'am hotărît pentru *modern*, fapt la care a contribuit într'o foarte mare măsură știrea că *Barosanul* ne va fi dascăl până în clasa VIII-a !

Așa că m'am înscris la secția „*modernă*”, foarte invidios pe „*realiști*” că ei scăpaseră pentru totdeauna de „*latină*”, pe când noi tot mai aveam să dăm piept cu „*matematicile*” de două ori pe săptămână !

M'am despărțit cu multă părere de rău de foarte mulți dintre colegii în tovărășia cărora îmi tocisem coatele patru ani pe băncile cursului inferior.

Primii au fost: Botez și Ben !

Intr'a cincea *modernă* se iviră, aproape jumătate din clasă, colegi noi: unii veniți dela clasele paralele, iar alții de pe la alte licee !

Se făcu o nouă numerotație a elevilor, cari în ultimii ani, crescuseră înspăimântător de mult, și primii în clasa V-a, numărul 1282, în locul lui 33 ! Cred că pe vremea aceea, liceul nostru număra aproape 2000 de elevi !

Se schimbă și foarte mulți profesori, mă rog, ca pentru cursul superior !

Ne venise la Română, *Gheorghe Ghelaru*, unul dintre cei mai buni la această materie; la Matematici, *Traian Pop*, pe cât de tânăr, pe atât de pretențios, la Franceză, *Aurel Dinu*, un profesor ciudat: duos și sever, în același timp, la Istorie, *Marin Dumitrescu*, și alții și alții.

În scurtă vreme ne-am familiarizat atât cu noii colegi, cât și cu noii profesori și bătaia didactică a început mai curând de cât ne așteptam!

Printre tovarășii noștri de muncă școlărească s'au distins foarte repede vreo trei-patru, cari aveau să-și dispute întâietatea la învățătură. Fostul nostru premiant, *Motaș Constantin*, plecase la real.

Acum dădeau asalt acestui titlu, care, pe noi, mecherii clasei, ne lăsa cu totul indiferenți, trei nși: *Ciurea Constantin*, *Marinescu Nicolae* și *Reiter Peretz*.

Nu i-am prea avut la stomac niciodată pe premianți, nu din invidie, dar, de obicei, premiantul se zolează voit și greșos de restul clasei. El își autoreiază o aureolă de patrician, privindu-ne pe noi, glotașii, ca pe niște plebei... Premianții, ca să mă exprim ca un elev al secției „moderne”, sunt „pares”; iar noi, „conscripti”.

Premiantul nu este, nu vrea și nu poate să fie solidă cu potlogăriile și „haiurile” puse la cale de „mediocrii”, sau „codași”. El este oricând gata să rădeze clasa, spre a nu-și știrbi reputația de „elev listins”. El nu suferă să te vadă copiind la nici o materie, deși, cu toate că tu ai copiat, deabia obții

un șase-șapte, ca să te salvezi, pe când el, care t
copiază, el, *tocilarul*, ia întotdeauna nouă sau zece

El nu-ți suflă din bancă și are o plăcere sadică s
te vadă chinându-te la tablă, în așteptarea cuvân
tului salvator; surâde cu ironică superioritate l
răspunsurile tale greșite și dă din cap către profes
ridicând degetele, ca și când ar vrea să spună: „În
trebați-mă pe mine să vedeți ce frumos răspuns v
dau!”, făcându-ți astfel și mai grea situația! El n
te lasă pentru nimic în lume să copiezi după el l
teză și, dacă în timpul lucrării scrise, îndrăzneș
să-l rogi din spate, din dreapta sau din stânga, s
țină caietul în așa fel, ca să poți fura și tu măcar
ideie, o cifră sau un desen, el devine brusc nervos
dă din coate agasat și spune destul de tare, ca să
atragă atenția profesorului: — „Lasă-mă, dom'le
pace!”

Dar dacă dușmănia pe noiăștia, cari nu er
prin nimic în stare să le furăm întâietatea, se ma
nifesta astfel, ...lupii între ei, premianții, se avea
bine ca apa cu focul!

Un singur premiant era într'adevăr coleg bun
neinvidios: *Marinescu N. Nicolae*, dar acesta era pre
miant printr'o ciudată voință a întâmplării, căci
învăța niciodată!

Avea însă o ascuțită inteligență și era, cred, un
dintre cei mai șmecheri din clasă! Mic și vioi ca
spiriduș, nu sta o clipă locului, dând impresia prof
sorilor că știe totul la perfecție și că nu-l poate în
trece nimeni!

În cei opt ani de liceu, n'am întâlnit nici un
elev care să-l întrecă pe Nicu Marinescu, în sp

cialitatea grea, care-ți cerea un complex de calități, de a duce pe profesori!

Al doilea premiant, *Ciurea Constantin*, ne împusese în primul rând prin aceea că era fiu de profesor universitar, carieră către care ne mărturisese că tinde și el.

Era un băiat înalt, slab, cu fața plină de pistrui și cu părul roșu ca morcovul. Puteai să juri că e jidan și el, antisemit foc, mai cu seamă că era nevoit să se războiască cu al treilea premiant, *Reiter Peretz*.

Barosanul, noul nostru diriginte, îl numise cestor pe *Ciurea* și el era tare măgulit când, noi, cei de rând, ne guduram pe lângă el și-i spuneam lingușitor: „stăpâne!”

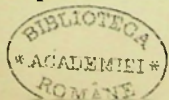
Stăpânul avea o foarte mare însemnătate în clasă, pentru că de el depindeau multe! Intotdeauna așa zisul „șef al clasei” a avut cuvânt greu în fața profesorilor, cari, convinși că este cel mai bun element, îl ascultau în tot ce spunea!

Pe noi ne interesau în special două puncte:

Primul: când chiuleam, să facă în așa fel, ca să nu se bage de seamă și, dacă e posibil, să scăpăm chiar fără absență în catalog, căci el da absenții, după condica clasei.

Al doilea: când nu știam lecția la vreo materie și nici nu aveam posibilitatea să chiulim, el să aranjeze în așa fel, ca profesorul să nu rămână pe foaia celui interesat, căci cei mai mulți dintre profesori aveau obiceiul să asculte elevii de pe pagina catalogului pe care puneau ultimul absent!

Cu mine, *Ciurea* s'a purtat foarte frumos în cei

patru ani, cât i-am fost coleg în cursul superior... Ba țin minte, că într'a V-a chiar, rugându-mă cum am știut mai frumos de el, mi-a făcut la *Franceză*, o hartă a Franței, în tuș negru și aquarele, pe care *Nosferatu*, mi-a pus 8.

.

Este ciudat faptul că, odată cu intrarea în superior, structura noastră sufletească în legătură cu „afacerile școlare” a suferit importante modificări, cizelate și sporite în cursul anilor ce aveau să vină!

Eram mai îndrăzneți, mai puțin emoționați, nu mai învățam cu aceeași conștiințiozitate de puști, ca înaintea, chiuleam pe capete, atunci când cerințele aranjamentelor noastre pentru mai bine o impuneau, copiam cu o dibăcie desăvârșită; iar spiritul nostru inventiv în legătură cu micile trucuri școlare, de natură să-i ducă pe profesori, realiza adevărate creațiuni în materie!

În ce mă privește, văzând că nu mai merge să chiulesc la anumite materii, pentru că absențele nemotivate se'nmulțeau din cale afară, în catalog, am încercat o nouă metodă, aceea de a chiuli în clasă, fără să fiu ascultat.

Ajunsesem la o adevărată virtuozitate în născocirea motivelor de a împiedeca pe profesori să m'asculte, până când, în sfârșit, mă hotărâam să'nvăț sau credeam eu că pot obține un rezultat fericit ca notă!

Aveam diferite trucuri pe cari le monopolizasem, întrucât erau invenția mea, și, dacă vreun coleg voia să folosească vreunul dintre ele, ca să nu fie ascultat, venia și mă'ntreba:

— „Mă, Băjenare, astăzi ai ceva liber, că n'aș vrea să m'asculte cutare !”

Și, după toane sau simpatie, îi dădeam voie să se folosească de cutare sau cutare truc.

Natural că și trucurile variau după psihicul și perspicacitatea fiecărui profesor, căci unii erau mai ușor, iar alții mai greu de dus.

Eu, însă, i-am dus pe toți, în cap cu Barosanul!

Cel mai ușor de dus dintre ei, pentru că avea o fire foarte duioasă, impresionabilă și compătimitoare, mai ales la boale, era *Nosferatu* de Franceză, pe care l-am păcălit de cele mai multe ori !

Apoi *Fischer* de Germană!

Iată cum procedam:

Unul dintre trucuri și cel mai simplu, pentru că nu-ți cerea nici un efort, era „*trucul cu sângele*”. Il duceam pe profesorul respectiv că-mi curge sânge din nas, în modul următor.

Sacrificam o batistă, pe care picam din abundență cerneală roșie, amestecată cu foarte puțină cerneală neagră...Mânjeam puțin și nările, puneam batista vizibil înroșită la nas, ridicam brusc degetele, și, fără să spun o vorbă, ieșeam în fața profesorului, cerându-i voie afară; iar el se grăbea să-mi spună cu milă:

— „Du-te, du-te repede și stai liniștit cu brațele'n sus și cu capul pe spate !”

Apoi, în timp ce ieșeam:

— „Bietul băiat, ...e hemofil !”

Hemofilului, însă, îi înceta hemoragia, ca prin farmec, îndată ce pășia pe sală, și avea grijă să-și pună la loc sângele pierdut, la bufet, înapoiindu-se

în clasă, cu o ipocrită tristeță, numai cu cinci minute înainte de a suna !

Alt truc, cel mai des folosit, era acela cu „durerea de măsele”.

Imi băgam în gură un ghemotoc de hârtie, în stânga, sau în dreapta, după poziția profesorului pe catedră și a mea în bancă, mă legam la fâlci cu o batistă popească și așteptam.

Dacă mă chema la lecție, mă scușeam în picioare și spuneam fonf, îndurerat și bălos:

— „Vă rog să mă scuzați, don’profesor, dar am o durere de măsele...”

— „Ah, ...stai jos, stai jos !” răspundea dascălul... „Ai vreo măsea cariată sau o nevralgie ?”

— „Nu știu, don’profesor, ...știu că mă doare de nu pot sta locului !”

— „Păi n’ai luat nimic, vr’un antinevralgic, ceva ? ! De ce nu te duci la dentist ?”

— „N’am avut timp, c’a trebuit să’nvăț toată după amiaza !”

— „Of, ...bietul băiat... și durerea de măsele e groaznică ! Când ai să te simți bine, să vii să te ascult !”

— „Da, ...vă mulțumesc !”

Alt truc era acela cu „căzutul pe ghiață”, dar acesta nu putea fi făcut decât iarna...!

Avea cel mai mare succes, pentru că necesita trei elevi, așa că, pe lângă mine, cel care căzusem pe ghiață și mă lovisem îngrozitor, mai luam doi colegi, cari trebuiau să m’aducă în clasă, ținându-mă de subțiori !

Asistenții mei la acest truc făceau parte și ei tot

dintre cei chiulangii. Scopul era să intrăm în clasă, după ce profesorul scosese la lecție seria pe care urma s'o examineze !

Așteptam în curte, cam cât ne făceam noi socoteala că a notat absenții și'n urmă ne puneam planul în aplicare.

Eu mă lungeam pe ghiața, pe care ne dăduserăm în serie până atunci și unul din ei mă târa de-o mână până mă murdăream de zăpadă și de noroi pe un crac al pantalonului.

Apoi, cei doi colegi mă luau și mă duceau aproape pe sus până în clasă, ca, dacă se'ntâmpla să ne'ntâlnească cineva pe culoar, să nu i se pară nimic suspect.

În fața ușii, îmi compuneam o figură plină de suferință, unul dintre colegi da ușa de perete și ne făceam intrarea.

Urmau întrebările și răspunsurile de rigoare, compătimiri, „treceți la loc”, „te doare rău”, etc., și totul se sfârșea cu bine !

Un truc pe care nu l-au făcut decât doi inși: Copoiu Matei și cu mine, pentru că cerea talent de imitație, era „vorbitul răgușit”.

Stam în clasă foarte liniștiți și, dacă ne scotea la lecție, ne ridicam și spuneam ca și când am fi avut cea mai autentică laringo-faringită:

— „Vă rog să mă scuzați, dar nu pot vorbi”.

Și, în sfârșit, ultimul, pe care nu l-am făcut decât eu, o singură dată, la Matematici, a fost „trucul cu cucuiul”. M'am dat cu capul de perete, până mi-am făcut un cucui impresionant, m'am legat la cap, și,

când m'a strigat Traian Popp la lecție, i-am spus
amețit :

— „Am căzut pe scări și m'am lovit la cap
don'profesor! Uitați !” și, ca să-l conving, mi-am
smuls teatral legătura, lăsând să se vadă cucuiul.

Cel mai des folosit dintre toate trucurile și de
foarte mulți colegi, a fost acela cu „durerea de mână
sele”.

În clasa VII-a, țin minte că am umblat legat la
fălci timp de o săptămână la toate materiile, rezolvând
vând astfel problema spinoasă a tocitului pe timp de
șase zile !

Cred că n'ar avea rost să mai spun că la toate
trucurile amintite, clasa avea o atitudine atât de
perfect solidară, încât ar fi fost peste putință să
bănuiască vreun profesor că totul nu este decât o
abilă înscenare !

* * *

În clasa V-a, năzbâtiile noastre nu prea au excelat !
Poate și din pricina proaspetei colegialități, care,
cum era și firesc, nu se'nfățișa prea puternic legată...
Băieții de-abia se cunoscuseră între ei și până ca
micile, dar cu toate acestea, însemnatele asperități
să se șlefuiască, viitoarea și impresionanta noastră
camaraderie de mai târziu, care avea să culmineze
în clasele VII-a și mai ales a VIII-a, era în stare de
nebuloasă !

Totuși s'au petrecut câteva întâmplări, nu extra-
ordinare, dar cari merită osteneala să mă opresc la
ele.

Printre colegii de curs inferior, cari veniseră cu

noi la „modern”, era și *Constantinescu Teodor*, zis *Chiorul*, un băiat foarte simpatic și cu ochi frumoși chiar, dar poreclit astfel, pentru că, de câte ori era ascultat, indiferent la ce materie, căsca ochii atât de mari și îi repezea holbați înainte, de credeai că mai au puțin și îi ies din orbite. Se mira omul și nimic mai mult!

Noi făceam un haz grozav de felul lui de a răspunde la lecție și de bancurile reci pe cari le servea profesorilor cu o naivă seninătate, cari-i făcea pe magistrii să creadă despre *Chiorul* că este tare prostănac, pe când realitatea era cu totul alta!

Felul în care *Chiorul* își bolovănea ochii în cap, dădea clasei impresia imposibil de desmințit că atunci pentru prima oară în viața lui școlărească, bietul nostru coleg află că pe lume există o materie de învățământ, care poate da naștere la întrebări atât de încurcate.

Era o plăcere să asisti la o examinare a lui *Chioru*.

Odată, în clasa V-a, l-a scos la Istorie, cu o întrebare de „C”.

Aveam „*războiul troian*” și *Marin Dumitrescu*, profesorul ajungând la *Chiorul*, l-a întrebat:

— „Spune-mi dumneata, domnule *Constantinescu*, cine era *Achile* și cine era *Hector*!”

Chiorul, care habar n’avea ce era măcar cu *războiul troian*, ca de obicei, holbă ochii, rotindu-i ca un veritabil cameleon: când spre profesor, când spre clasă, așteptând să audă un cuvânt măcar, de care să se agațe cu dibăcie și să-l desvolte până când va

recepționa altul... Dar cuvântul salvator nu mai sosea !

Marin Dumitrescu, observând că Chiorul era neliniștit și făcea impresia că poate să răspundă la întrebare, dar nu știe cum să'nceapă, și văzând că pare în acelaș timp foarte mirat de așa întrebare, în realitate foarte ușoară, încercă să-l ajute cu marea lui bunăvoință, care l-a caracterizat și ni l-a păstrat în amintire ca pe un profesor ales:

— „Stai, ...nu te neliniști..., gândește-te bine, ca să nu faci vreo confuzie... Vorbeam despre „războiul troian”, nu ? Ai fost atent la răspunsurile colegilor dumitale ?”

— „Da, don'profesor !” încuviință Chiorul foarte puțin convins...

— „Ei, ...atunci ? Dar să admitem că n'ai învățat lecția din cartea de istorie, deși era suficient să fi fost atent la lecție sau s'o citești măcar odată, că nu este altceva decât o poveste, ...tot trebuia s'o știi dela „Română” ! Anul acesta se studiază „genul epic” nu ?”

— „Da, don'profesor !” răspunseră premianții.

— „Ei, cred că prima epopee cu care ați făcut cunoștință este „Iliada” lui Homer !”

— „Da, don'profesor !”

— „Ei, bine, Constantinescule,... cum începe „Iliada” ? și, fără, să mai aștepte răspunsul lui Chioru, care, n'ar fi venit niciodată, Marin Dumitrescu începu să ne recite cu glas cald:

„Cântă-mi, Zeiță, mânia ce-aprinse pe-Ahil Peleianul,
„Patimă crudă, ce-Aheilor, mii de amaruri aduse !”

și așa mai departe..., nu ?”

— „Da, don'profesor !” afirmă cu multă convingere Chioru.

— „Ei, ...acum ți-ai amintit cine era Achille ?”

— „Da, don' profesor!” făcu Chioru cu ochii strălucitori și se pregăti să dea răspunsul. Dar el avea o specialitate a lui, neîntrecută decât de Ionaș Moscu, de a răspunde: tare, limpede, impresionant, chiar când nu știa ce să răspundă.

Iși alcătuia o frază indiferentă din punct de vedere al cuprinsului ei, în doi peri, până când avea să-i sosească răspunsul din bancă. Astfel, dacă era întrebat, de exemplu, la ce an s'a urcat pe tron Ștefan cel Mare, el se repezea, ca și când ar fi știut la perfecție anul, cu voce clară și sigură:

— „Da, ...Ștefan cel Mare s'a urcat pe tron la anul” și aci, dacă n'auzea cumva din bancă „1457”, se poticnea, mai repeta de câteva ori: „la anul, ...la anul” și rămânea cu anul în gât, în hohotele de râs ale clasei.

De data asta, însă, răspunsul avea să fie de alt gen.

— „Da !” începu Chioru, căci întotdeauna începea cu o afirmație..., „Achille a fost, ...adică Achille Peleianul făcea parte din ...*Iliada* !”

Marin Dumitrescu surâse îngăduitor și spuse:

— „E ceva, ...dar ce vrei să spui cu asta că făcea parte din „*Iliada*”? Ce era „*Iliada*”?”

— „Dă,... *Iliada* era,... cum să spun,... era ca o cruciadă !”.

— „Ha, ha, ha!” râse cu poftă profesorul, „și Achille ?”.

— „Da,... Achille făcea parte!“

— „Bun,... dar Hector?“

— „Da!“ afirmă Chiorul, apoi scutură capul și mai întrebă odată, mirându-se cât putu de tare: „Hector?“

— „Da,... Hector,... ce n'ai mai auzit niciodată numele acesta de *Hector* ?“, accentuă profesorul.

Chiorul se'nsenină la față, brusc, și răspunse înveselit că, în sfârșit, va da un răspuns bun.

— „Da, am auzit! *Hector* era câinele lui *Achille*!“

O explozie de râs, de răsunară pereții, izbucni în clasă. Băieții hohoteau în frunte cu profesorul, care, în cele din urmă, fu nevoit să-și șteargă lacrimile !

Altădată, tot la Istorie și tot Chiorul, pe când profesorul explica despre „*năvălirea barbarilor*“, ne-a făcut să ne tăvălim de râs prin răspunsul pe care l-a dat.

Profesorul, examinând sumar lecțiunea precedentă, înainte de a o începe pe cea de zi, a întrebat clasa:

— „*Ostrogoții* au năvălit singuri sau au mai fost însoțiți de cineva?“.

El se gândea desigur la *Visigoți*.

Clasa n'a știut să răspundă, însă, Chioru, foarte serios, a ridicat degetele.

— „Știi dumneata, domnule Constantinescu?“.

— „Da, don' profesor!“

— „Ei, spune atunci!“

— „Da,... *Ostrogoții* n'au năvălit singuri...“

— „Așa!“ îl întrerupse satisfăcut profesorul!

— „Ei“, continuă Chiorul apăsător, „au năvălit împreună cu nevestele lor!“

Intr'o zi, în clasa VI-a modernă s'au întâmplat două boacănă de tot, însă nu din pricina Chiorului.

Nu mai țin minte exact tot programul acestei zile de pomină, dar știu că ora a doua aveam Franzeza cu Nosferatu.

Era iarnă, dar nu ninsese până atunci. Cerul, însă, și frigul nu prea puternic, plăcut chiar, ne vesteau primii fulgi, pe cari-i așteptam să cadă din clipă 'n clipă...

Băieții veniseră de câteva zile cu paltoane, cu toată sportivitatea, pe care o afixau în stil de mușchetari la fiecare ocazie! Conveniseră toți, în urma unui prealabil consiliu, că nu se mai poate merge, nu numai în talie, dar nici în pardesiu.

Vremea, mai capricioasă decât o fată, după ce înțepase câteva zile, astăzi venise mai dulce ca niciodată, până atunci!

Noica Dan, băiat de moșier, și unul dintre cei mai bogați elevi din clasă, venise tocmai astăzi cu un palton nou, o frumusețe, un bleumarin deschis, cu nasturi mari și negri, de os.

Cum era băiat frumușel și bine făcut, îl prindea de minune, și el nu țăsă să-i scape prilejul de a-l arăta băieților și de a primi laude, care mai de care mai meșteșugite, însoțite de nelipsita frază în astfel de ocazii:

— „Frumos palton, mă, Dane, dar păcat că are

stofa cam aspră...! Ca să se 'nmoaie, puțin, ar trebui s'o uzi, mă, că altfel se rupe!"

Natural că, în urma încântării generale, pe care o dovedeau cei câțiva șmecheri ai clasei, în legătură cu paltonul lui Noica, mai mult la gândul că va urma o cinste cu șprituială în regulă, la bodegă de vis-a-vis, fericitul posesor al paltonului avea gând să-l ude cum se cuvine!

Dar lucrurile s'au petrecut în așa fel, că li s' tăiat tuturor cheful de cinste!

Vremea caldă îl hotărîse pe Ionescu-Cioc de Gimnastică să-și scoată băieții din sală și să joace „oină” cu ei în curtea interioară a liceului, în mijlocul căreia se răsfața bătrânul castan sălbatec!

Avea oră cu a VII-a reală, care dăruise liceului pe cel mai îndrăcit campion interșcolar de oină, pe Dumitrescu Grigore, cunoscut în toată lumea școlărească a Bucureștilor sub numele de „Glagore”.

De câte ori lucra cu a VII-a reală, Cioc era foarte concentrat, căci îl preocupa enorm antrenamentul lui Glagore, care era căpitanul echipei lăzăriste la „matchurile interșcolare”!

Cioc avea o ambiție foarte justificată și civilizată în acelaș timp, „să se joace fără să se strige și mai ales fără ca jucătorii să bată din palme, ca să se ceară mingea.”

Nu putea să sufere sgomotul în timpul jocului și nu admitea să se audă decât fluierul lui de arbitru.

Că nu prea țineau băieții seama de dorința lui este altceva. Clasa VII-a, care era condusă de

punct de vedere sportiv de Glagore, juca fără să se simtă, spre marea satisfacție a lui Cioc.

În această frumoasă și calduță zi de iarnă, îndată după sunarea de intrare în clasă, a VII-a reală ieșise cu pași ușori din sala de gimnastică și, fără să fie simțită, intrase în curte și 'ncepuse oina.

Noi, cei dintr'a VI-a modernă, care făcea curs la etaj, așteptam profesorul agitați ca de obicei.

Deodată, în clasă se auzi ca un răcnet înfiorător de mânie și Noica Dan ieși în fața băncilor cu paltonul în mână, spunegând:

— „Care..... mă-sii mi-a tăiat nasturii dela palton, că-l distrug ?“

În clasă se făcu liniște ca prin farmec.

Era la noi acest obicei tâmpit de a se tăia nasturii la paltoane, însă ca să tai nasturii unui palton nou, era prea de tot!

— „Spuneți, mă, care mi-a tăiat nasturii la palton, care și-a bătut joc de mine, că-l fac praf!“

Nasturii îi tăiasse cu o lamă de ras Dragu Henry; dar cum ar fi îndrăznit să-i spună lui Noica asta, că ar fi riscat să fie desfigurat!

Văzând că nu poate afla pe făptuitor, Noica, furios la culme și pe bună dreptate, deschise fereastra și, făcând paltonul mototo!, îl aruncă în curte, spre uimirea generală, strigând:

— „Dracul să-l ia de palton și pe voi la fel! Las' că v'o fac eu!“

Dar, în aceeași secundă, în curte se auzi suierul nervos al unui fluierat înăbușit și hohote de râs, cari izbucniseră în cascade, ca la o comandă nevăzută!

Ce se întâmplase? Fatalitatea, căreia câteodată îi vin toane de glume, făcuse ca paltonul lui Noica să cadă tocmai în capul lui Cioc!

Nimeni nu îndrăzni să privească pe fereastră, dar peste un minut, ușa clasei se trânti de perete și Cioc apăru congestionat la față, fierbând de mânie și cu paltonul lui Noica în mână.

Rămăseserăm încremeniți.

— „Cine mi-a aruncat paltonul în cap?”

Un moment de tăcere, care s'ar fi prelungit la infinit, dacă Cioc ar fi avut răbdare să asiste la această prelungire!

— „Vă mai întreb, ființa lui Dumnezeu, (asta era expresia peiorativă a lui Cioc) cine mi-a aruncat paltonul în cap? Dacă nu îmi răspundeți imediat, vă elimin pe toți pe două săptămâni și e mai rău!”

Atunci Noica Dan, care pe cât era de leneș, pe atât era de curajos, s'a ridicat tacticos și, ciudat, foarte amuzat de întâmplarea aceasta neprevăzută, aproape că de-abia se abținea să nu izbucnească 'n râs, a ieșit legănându-și mâinile, în fața lui Cioc și i-a spus:

— „Dați-mi voie să vă povestesc cum a fost!”

— „Ce să-ți dau voie să-mi povestești? Ce, mie de povești îmi arde acum? Eu joc oina în liniște cu a VII-a reală și când să fluer un punct, mă trezesc că-mi pică din cer un palton în cap... Cum se cheamă asta, căci eu nu știu ce calificativ să-i dau... Dacă-mi sucea gâtul sau mă sufoca?”

Un bâzâit imperceptibil, însoțit de un surâs ușor flutură pe buzele lui Noica, amenințând din clipă 'n

clipă să se transforme într'un răs zgomotos și de nestăpânit.

Atât i-a trebuit lui Cioc. Nu putea să sufere să te vadă zâmbind sau râzând:

— „De ce zîmbești, ființa lui Dumnezeu? Nu'n-țeleg zimbetul! Am făcut eu vr'un spirit?“

La Cioc zâmbetul era admis numai când făcea el vreun spirit și cum asta se'ntâmpla odată într'o generație școlară,... însemna că la ora lui n'aveai voie să zâmbești nici măcar odată în opt ani!

— „N'am zâmbit, don'profesor,... m'au mâncat buzele și m'am scărpinat cu dinții!“

— „Da?... Vezi să nu te mănânce obrazii și să nu te scarpin eu cu palmele!“

— „Să vă spun cum a fost... Eu mi-am făcut un palton nou, pe care azi l-am îmbrăcat pentru prima oară... și acum zece minute, când m'am uitat la el, l-am găsit cu toți nasturii tăiați...!“

— „Sau, mai bine zis, l-ai găsit fără nasturi!“ îl corectă Cioc.

— „Tot aia e!“ făcu Noica flegmatic, „vorba e că și-au bătut joc de paltonul meu și n'am cu ce să mă închei...!“

— „Și?“

— „Și atunci, înfuriat, l-am aruncat pe fereastră, fără să știu că dumneavoastră aveți oră în curte!“

— „Bine, ființa lui Dumnezeu“, se'nfurie Cioc, „că te-ai necăjit e foarte firesc, dar de ce să arunci paltonul pe fereastră? E un gest pe care mintea mea refuză să-l priceapă! De ce l-ai aruncat pe fereastră?!“

— „Păi ce era să mai fac cu el, fără nasturi?”

— „Ii coși alții, ființă!”

— „Bine,... știu eu, dar în momentele acelea!”

— „Dar de ce să-l arunci pe fereastră?”

— „Hm,... hm!” tuși Noica, dregându-și glasul „dar ce era să fac, v'am mai spus?”

— „Să-l mănânci,... să-l calci în picioare, orice dar să nu-l arunci pe fereastră!” și, zicând așa, îi întinse lui Noica, paltonul. Acesta îl luă, de-abia abținându-se să nu-i pufnească de râs în nas, și-i spuse plin de falsă nevinovăție :

— „Vă mulțumesc că mi l-ați adus!”

Dar Cioc, dacă terminase cu Noica, nu terminase și cu clasa. Voia să-l afle pe autorul masacrului să-vârșit asupra paltonului și să-l ia la palme.

— „Care e ființa lui Dumnezeu, care a tăiat nasturii la paltonul colegului vostru?”

Se ridică Chioru cu o mutră de pocăit, care ar fi făcut milă și celui mai neînduplecat om.

— „Eu,... domnule profesor...”

— „Tu ești?”

— „Nu,... voiam să vă spun că eu, domnule profesor, cred că au fost mai mulți complici, pentrucă era greu să-i taie șase nasturi atât de repede!”

— „Stai jos, ființă !” se răsti Cioc la el. „Cine i-a tăiat nasturii?”

Este de prisos să spun că vinovatul nu s'a ridicat și nici n'a fost pârît de cei cari-l știau. Noica, însuș, dacă l-ar fi cunoscut, nu l-ar fi spus, pentrucă orice răfuială se făcea în familie și n'am înțeles niciodată, pentru nimic în lume să-l lăsăm pe vreun coleg, ori-

care ar fi fost el, să cadă în ghiarele răsbunătoare ale zeilor didactici.

Intre timp a sosit și profesorul, care avea oră cu noi. Cioc i-a povestit și lui pățania și a rămas ca ancheta să fie făcută de Barosanul, care urma să dea și pedepsele respective.

Lucrurile poate că ar fi rămas aci, dacă, în aceeași zi nu se'ntâmpla alta și mai boacăină!

Drept pedeapsă pentru nenumăratele ei acte de turbulență, clasa VI-a modernă era clasă volantă, adică fiecare oră o făcea în altă clasă.

Zburam de colo, colo, cu paltoanele pe umeri, cu șepcile'n cap și ghiozdanele 'n mâini, pedeapsă pentru că nu mai aveam timp să ne repetăm sau, de cele mai multe ori, să ne scoatem cuvintele și să ne facem lecțiile la iuțeală, așa cum ne obișnuiserăm în cursul superior.

Cam la o jumătate de oră dela chestia cu paltonul lui Noica, a început să ningă ou fulgi deși și mari și, spre marea noastră bucurie, pe pământ s'a așternut un strat gros de zăpadă.

În recreație a început o „oină” grozavă cu bulgări de zăpadă, de ți-era mai mare dragul să privești!

Când a sunat de intrarea în clasă pentru ora a treia, deabia ne-am îndurat să ne deslipim din curte și mai fiecare a venit cu câte-un bulgăre în mână.

Eram toți veseli și proaspeți la față și ne venea să chiuim ca la nuntă!

Aveam Franceza cu Nosferatu și eram volanți în clasa VIII-a modernă, pe care o dușmăneam, nu mai

știu din ce pricină, și care, având Muzica, se găsea în sala respectivă.

Matei Păunescu, căpitanul echipei noastre de oină și unul dintre cei mai buni sportivi ai liceului, intră în clasă cu un bulgăre de zăpadă solid confecționat și muiat în apă, ca să fie tare ca piatra, și ce-veni că se sui pe estradă și spuse:

— „Bă, vă ia mama dracului, dacă suflați vreo vorbă! Am să trag cu zăpadă în tavan în dreptul catedrei, la fix, ca să rămână zăpada sus și, când o veni Nosferatu, să se topească și să-i pice pe chelie!.. Așa că să stea unul afară, la scară, și, când l-o vede că vine, să spună, că dacă trag acum, se topește prea repede!”

Ideia a fost primită cu entusiasm și urale...

Dragu s'a postat în vârful scării. Când îl-a zărit pe profesor că vine ne-a dat de știre. Păunescu a calculat la iuțeală cam pe unde urma să fie capul profesorului și poc cu bulgărele în tavan.

O parte din zăpadă s'a sfărâmat căzând pe jos, iar o parte s'a lipit de tavan, formând un țugui, care în câteva clipe, avea să se topească și să picure pe catedră!

În clasă, liniște ca uneori la biserică.

Nosferatu a intrat în clasă și, politicos ca întotdeauna, ne-a spus:

— „Bon-jour, messieurs!”

Apoi s'a așezat pe scaun și a cerut absenții.

Ciurea a început să dicteze, trăgând cu coada ochiului la tavan, să vadă când o să înceapă ploaia artificială.

— „Constantinescu Teodor,... învoit de domnul diriginte ...Filipescu Ștefan,...!”

Pic, pic,... doi stropi reci pe chelia profesorului. Nosferatu își scoate batista și n'apucă să se ștergă bine, că din nou: *pic, pic!*

— „Dar ce e asta,... plouă în clasă?”

Își ridică privirile'n sus, ca să-și dea seama de situație și un strop face tangentă cu nasul lui, iar altul îl atinge'n colțul gurii.

— „Cine s'a jucat cu zăpadă? Ce însemnează măgăria asta? Tocmai deasupra catedrei v'ați găsit să vă jucați?”

Culmea, se ridică tocmai Păunescu:

— „Nu s'a jucat nimeni, don'profesor. Noi de-abia am venit în clasă, căci suntem volanți!”

— „Și cine a fost înaintea voastră aci?”

— „A VIII-a modernă!”

— „Aha,... alți zăpăciți... și vreți să aruncați moartea'n țigani... Adică voi, bieții nevinovați, nu știți nimic,... a VIII-a modernă e vinovată! Cum sunteți atât de naivi ca să vă'nchipuiți că am să'nghit gogoșile astea?”

Pic,... pic!

— „Dar asta e culmea obrăzniciei! Le'ntrece pe toate!”

Profesorul își mută scaunul și continuă indignat:

— „Bulgărele a fost tras acum, de curând, căci altfel se topea! Prea le faceți una după alta, ca să mai aveți nădejdea de a fi iertați. Ora trecută, măgăria cu paltonul,... acum, asta! Am să cer conferință specială pentru clasa voastră, ca să vă luați pe-

deapsa care vi se cuvine, afară de cazul, când îmi veți da numele vinovatului !”

Numele vinovatului era imposibil să fie aflat!

Bietul Barosanul, care a încercat din răspuțeri să ne salveze, n'a avut ce-și face capului și ne-a eliminat din cinci în cinci pe câte cinci zile.

La plecarea acasă, însă, după ultima oră, în care am avut Gimnastica cu Cioc, când băieții s'au dus la vestiar, ca să se'mbrace, și-au găsit toți nasturii tăiați !

De-abia atunci ne-am dat seama de ce Noica a făcut gestul foarte puțin sportiv de a-și cere voie pân'afară, în timpul exercițiilor la paralele !

* * *

Printre cei mai chiulangii dintre colegii noștri din clasa VI-a era Niculescu Sima Corneliu, un băiat slăbuț și blond, care nu știa ce motive să mai inventeze, ca să fie ascultat din bancă! De obicei, profesorii, când ne examinau, ne scoteau la catedră.

Sima era pregătit rareori și cum avusese prilejul să se convingă că suflatul este cu atât mai eficace cu cât este mai aproape de colegul binevoitor, se hotărîse ca măcar la câteva materii să facă în așa fel, ca să fie ascultat din bancă.

Văzând că-i merge bine și că frații mai mult din satisfacția de „a-i duce” pe profesori, decât din simpatie, pentru el, îi suflau pe'ntrecute, s'a complăcut în situația creată și aproape două luni de zile a fost examinat la toate materiile din bancă!

Pentru aceasta, însă, a avut absolută nevoie de binevoitorul meu concurs, în materie de trucuri.

— „Intr'o bună dimineată, m'am trezit cu el că mă cîmămă deoparte și-mi spune pe un ton mai mult decât confidențial:

— „Mă, Băjenărică,... vreau să te rog ceva,... fac cîinste !”

— „Roagă-mă, bă, dacă pot, te servesc cu plăcere !”

— „Poți,... numai să vrei, că mare lucru nu e !”

— „Zii !”

— „Mă, tu știi că pe'ntâiul sunt pârlit aproape a toate materiile și nu știu cum am s'o scot la răpătâi! D'aia, ca să iau și eu note ceva mai cumseade p'al doilea, m'am gândit că n'ar fi rău să m'asculte din bancă.... așa aud mai bine când îmi suflă !”

— „Ei,... și ce vrei să fac eu ?”

— „Păi, să mă'nveți un truc, ca să am motiv să stau în bancă... Eu m'am gândit că n'ar fi rău să spun că sunt anemic și că sufăr de inimă și că doctorul mi-a prescris....”

— „Nu se prinde, bă,... astea sunt mofturi! Uite-te să faci..., să lipsești câteva zile; apoi anunți că ai alunecat pe ghiață și că ți-ai fracturat sau că ți-ai luxat piciorul pe care ți-l alegi tu, dreptul sau stîngul. Pe urmă pentrucă, să zicem, ești băiat conștiințios, vii la școală, dar ai grijă să vii cu piciorul bandajat solid la genunchi, așa ca să nu-l poți mișca, să pară anchilozat, că tu ești fraier, și uiți,... te miști în voie și te agață dascălii. Te așezi în banca întâia, cu piciorul întins, știi, scos din bancă și de câte ori îl miști, faci o grimază de durere!

„In spatele tău o să stea câțiva frați, care o să-ți sufle, bineînțeles, fiecare cu specialitatea lui!

„Când o fi să te-asculte și te-o chema la tablă tu te proptești în mâini, te faci că vrei să te ridici! Îți bălăbănești piciorul de colo-colo, strâmbându-te... și p'ormă las'pe noi ,că om știi ce să vorbim pentru tine!”

— „Bravo, mă, să trăiești,... o ideeie clasa una am știut eu de ce-am venit la tine, că tu...”

— „Simo, băiete, lasă bărbile, că nu prea are năravul să mă'mbăt cu apă rece... Ai spus că fac cinste..., să-ți văd cuvântul și după aia mai stăm noi de vorbă!”

— „Fac, mă, fac, odată ce-am spus..., numai să reușească și să nu mă dibăcească vr'unul, că m'am nenorocit!”

— „Dacă m'ascuți pe mine și faci întocmai cum ți-am spus eu, nu te dibăcește nici Barosanul! De acù hai la bufet, ca să ne mai inspirăm !”

Ora de Franceză cu Nosferatul, cel mai milos dintre toți profesorii. Al naibii Sima a avut norocul să'nceapă seria tocmai cu el.

— „Să poftească domnii: *Negulescu Petre, Niculescu Sima Corneliu, Nițescu Vasile și Oprea Gheorghe!*”

Trei din cei chemați vin la catedră cu caietele în mână și se aliniază, prefăcându-se că-l așteaptă pe al patrulea, ca să'nceapă examinarea.

Nosferatul își ridică ochii spre ei și'ntrebă mirat :

— „Parcă am chemat patru! Niculescu Sima Corneliu unde e?”

Aici, Sima și-a jucat rolul de invalid cu o deo-

sebită artă, după indicațiunile precise, ce le primise de la mine! A făcut lăudabile eforturi ca să se ridice, ca apoi, extenuat, să-și compună o privire de vițel, care merge la tăiere, fără, însă, să spună ceva, întrucât această parte a înscenării ne revenea nouă!

— „A căzut și și-a luxat piciorul, don'profesor! Nu poate să stea în picioare!”

Induioșat la culme de starea nenorocită în care se găsea Sima, mai ales după ce i-a văzut piciorul înțepenit, aruncat demonstrativ afară din bancă, Nosferatul a început să-l întrebe, după vechiul său obicei:

— „Te doare? Te-a durut? Ce-ai făcut? Cu ce medic te tratezi !”

La acestea răspundeam mai mult noi decât Sima, care era prea obosit și plictisit de nenorocirea ce se întâmplase, ca să mai poată răspunde cu suficientă seninătate la firescul interogatoriu ce i-l lua fiecare profesor!

Rămăsese stabilit că-și luxase piciorul drept din genunchiu, că era strâns bandajat, întrucât Profesorul Amza Jianu hotărîse că nu este ceva prea grav, dar că va trebui să stea așa cel puțin două luni, adică până se încheia situația trimestrului al doilea!

Toți profesorii îl întrebau pe Sima dacă este preparat și poate fi examinat, fără să se aștepte la un răspuns afirmativ, și gata să accepte să-l examineze când va voi el.

Erau însă cât se poate de impresionați, când aflau că bietul băiat a pregătit lecțiile și-l ascultau cu cea mai mare indulgență.

Așa că, în foarte scurtă vreme, colegul Niculescu Sima Corneliu își îndreptase notele aproape la toate materiile. Mai rămăsese *Istoria* și *Chimia*.

Lucrurile mergeau de minune.

Sima nu învăța nimic; răspundea în mod automat tot ce i se sufla, fără să mai treacă nimic prin prisma judecății lui. Pentru el, orice răspuns venea din spate, era bun și-i da drumul, ca să scape mai repede!

Toate erau bune, numai că Sima își cam uitase de obligațiunile lui cotidiene, în legătură cu bufetul, și frații începuseră să cam murmure, acuzându-l de ingratitudine!

Deși băiat de bani gata și cu portofelul doldor întotdeauna, se făcuse din ce în ce mai zgârcit, și, de unde la început, după fiecare succes de examinare ne făcea cinste cu câte un sandwich cu șuncă și cu câte un trigon, acum de-abia ne da câte-un raha și ăla fără alune!

Și cum, în afară de asta, ni se și cam acrise să-tot vedem în bancă, prefăcut, cu piciorul întins și noi gata să-i suflăm și să-l scoatem din toate încurcăturile pentru un fleac de cinste, ne-am hotărât să-l lăsăm din brațe și să i-o coacem; iar *figură* *hoată* i-am făcut-o tot eu, care fusesem cu idei salvatoare!

L-am lăsat să creadă că-i suntem aceiași devotați suflători și, bazat pe faptul că el reproducea ca un papagal tot ce auzea, fără să mai cugete dacă e bine sau rău, l-am făcut de pomină!

Ii venise rândul să-l asculte la *Istorie*, tot din

bancă, bineînțeles. În spatele lui Sima, mă făcusem mic și nevăzut, ca să-i pot sufla cât mai bine.

Profesorul, un tânăr foarte cumsecade, Costin, care s'a prăpădit peste câțiva ani din pricina surmenajului, i-a pus următoarea întrebare, nu mai țin bine minte, în legătură cu ce subiect :

— „Cine nu era creștin în vremea aceasta ?“ (Ne aflam în evul mediu).

Și cum Sima aștepta cu nerăbdare răspunsul din spate, ce mi-a venit nu știu, că i-am suflat șuierător, abia stăpânindu-mi un rânjet mefistofelic la gândul celor ce aveau să urmeze :

— „Papa nu era creștin !“

Glasul lui Sima s'a auzit pițigăiat și cu o siguranță de papagal :

— „Papa nu era creștin !“

— „Cum, domnule?!“ a întrebat profesorul stupefiat, nevenindu-i să-și creadă urechilor ; la care Sima a repetat cu candoare, convins că nu fusese auzit :

— „Papa !“

— „Ei,... bine,... ce e cu Papa ?“

— „,... nu era creștin !“

Un hohot de râs a răsunat în clasă de tremurau băncile.

— „Cum, domnule Niculescu? Cum poți să debitezi asemenea enormități, cu atâta senină naivitate? Papa nu era creștin,... îți dai seama de ce-ai spus! Tocmai Papa, capul creștinătății apusene, domnule? Dar oricât de indulgent aș fi, răspunsul dumitale nu-l pot trece cu vederea. Și doi este prea mult !

Altădată să judeci mai bine, înainte de a răspunde!”

Bafta lui Sima s'a oprit aci. Și-a întors spatele mine o figură plouată și plină de reproș; iar eu i-am spus printre dinți :

— „Băiatule, fă-te sănătos urgent, că ne-am saturat de chiulurile tale, ca de mere acre! Acu să nu mai întâmplă să greșească omul, dar ca să fie chiar așa de clei ca tine, e prea de tot ! Așa că, băiețule, fă-te sănătos că a înțărcat Bălaia!”

Și i-a prins bine, că Sima, de frică să nu-i mai scrie flăm cine știe ce trăznaie, care să-l facă de răs și în alte materii, s'a apucat, de bine, de rău, să mai scrie tească și să răspundă ceva mai cumsecade și din capul lui!

* *

Era o tradiție la liceul nostru, și probabil și la alte licee cu profesori cumsecade, ca ultima oră de curs, înainte de vacanță și prima oră de curs, după vacanța de Crăciun și de Paști, bineînțeles, să nu se asculte. Subiecte de conversație cu elevii se găseau destule, chiar în legătură cu materia de învățământ, numai bunăvoință să fie!

Dintre toți profesorii, cel la care se făcea scandal mai mare, cu tropăieli de picioare și râsete interminabile, era *Carol Fischer*, de *Germană*, un preot catolic foarte bine intenționat, dar foarte slab profesor, poate și pentru că nu prea știa românește; iar elevii îl duceau cum voiau ei, mai ales când era vorba de tradus!

Prima oră de *Germană* după vacanța de Crăciun

Toți așteptam sosirea profesorului cu multă voie bună, pregătiți de râsete și gălăgie.

Chiorul este mort de oboseală și-i vine s'adoarmă d'ampicioarele. A sosit dela niște rude din Focșani, chiar în noaptea aceea și nu mai poate de somn. Se hotărăște să se culce cu capul pe bancă, pe undeva prin fund, deși îi pare nespus de rău, că nu va lua parte așa cum s'ar fi convenit la râsetele cari se știa că au să vină!

Fischer făcea spirite proaste, dar băieții, prefăcându-se că le gustă și se amuză într'adevăr, râdeau cu hohote, numai pentru plăcerea de a provoca scandal.

Odată, la biografia lui Lessing, Fischer ne-a spus printre altele, că vestitul critic și dramaturg german mânca mai mult decât un cal!

A fost suficient să spună asta, pentruca toți să tropăim și, lărgindu-ne gurile până la urechi, să urlăm:

— „Hă, hă, hă,... ca un cal, dom'le !”

Auzind zgomotul infernal, care, venia dintr'a VI-a modernă, pedagogul de serviciu de pe sală, crezând că nu e nimeni în clasă, deschise ușa și strigă:

— „Ce'nsemnează gălăgia asta?”

La care, Fischer, jignit că'ntrerupsese băieții, cari râdeau de splendida lui comparație, îl apostrofă:

— „Lasă-i, mă, să râdă, ce-ți pasă ție ? și-și nângâie barba roșcată, rotunjindu-și buzele și scoțându-și limba, în semn de satisfacție !

Se supăra însă foarte deseori, mai ales când, venind în clasă, găsea vreun băiat afară din bancă !

În asemenea împrejurări, judecata era scurtă. Fischer, care ne fusese dascăl de nemțește de la cursul inferior, știa că suntem „clei”. Habar n’avea de Gramatică ; vocabular, nici pomeneală ;... ajunsese în clasă VI-a și nu știam nici să scriem cu litere gotice, măcar!

Felul de predare al lui Fischer era simplu de tot. Scootea la catedră pe vreunul care știa nemțește din familie, sau care venise dela „Evanghelică” și îl punea să traducă „bucata”. Noi scriam traducerea pe maculator și trebuia să scoatem cuvinte acasă.

Examinarea se petrecea cam în felul următor:

Ieșiai la lecție cu caietul de cuvinte, pe care înșel îl dai cestorului, nu profesorului, cum ar fi trebuit. Fischer se plictisea să te-asculte cuvinte ; această muncă didactică o îndeplinea cestorul.

Datorită acestui fapt, fiecare elev știa bine cam 20-30 de cuvinte nemțești, pe cari le scria pe foaie volantă, pusă în caiet.

Cuvintele acestea le asculta cestorul și ele variau dela elev la elev. Bineînțeles că foarte rareori se întâmpla ca vreunul din cuvintele înregistrate pe foaia volantă să figureze și în bucata de lectură, pe care aveai s’o traduci.

Ca să nu ne’încurcăm la articole, conveniserăm cu cestorul, respectiv Ciurea-Stăpânul, ca la „der” să țină mâna pe caiet ; la „die”, la falcă ; iar la „das”, la cap!

Ajunsesese într’un timp, bietul Ciurea să știe puțin din afară el, cele câteva cuvinte pe cari le știam noi cei slabi la Germană și’n mod automat, când rostesc

cuvântul pe românește, își ținea mâna în poziția indicată de regia adecvatei situații didactice!

Așa încât, la „*Wilhelm Tell*” de Schiller, întreba cuvinte cam de felul următoarelor :

— „Regele !” (mâna pe caiet)

La care se auzea răspunsul sigur, de elev, care a învățat la Germană toată ziua, nu s’a încurcat :

— „*Der König !*”

— „Profesorul!”

— „*Der Lehrer!*”

— „Leopardul!”

— „*Der Leopard!*”

— „Papagalul!”

— „*Der Papagei!*”

— „Amurgul!” (mâna la falcă)

— „*Die Dämmerung!*”

— „Foaia!” (mâna la cap)

— „*Das Blatt !*”

— „Leul!”

— „*Der Löwe!*”

— „Elefantul!”

— „*Der Elephant!*”

Și așa mai departe le lua dela început și le repeta, până când Fischer, care nu se gândea niciodată la cuvintele pe cari le-asculta cestorul, ci era mulțumit s’audă că elevul răspunde la întrebare, spunea :

— „Ajunge! *Traduce*, mă, acum, ce mai aștepti?”

De bine, de rău, traducerea mergea: fie că o învățai de-acasă, ca un papagal, având de fapt o reprezentare grafică în asociație cu textul german, fie

că ți-o suflau băieții, fie că o scriai în carte, printre rândurile de tipar, cu un creion „Hardmuth” nr. 3, cu ciocul subțire!

Când găsea, însă, vreun băiat afară din bancă sau îl supăra vreunul în cursul lecției, se'nfuria și ne pedepsea, ascultându-ne declinări sau conjugări, vot de blam pe care și-l da singur, pentrucă el știa că habar n'avem de aceste chestiuni gramaticale.

De fiecare dată, întreba în mod invariabil, automat de parcă ar fi pus aceeaș și aceeaș placă de patefon:

— „*A fâlfâi,... a germina, a cuace,...* doi și la revedere, moga rule!”

Dacă nu te'ntreba verbe, te punea să-i declini următoarele combinații de substantive cu pronume și adjective, știind dinainte că n'ai să răspunzi:

— „*Pălăria mea cea roșie,... calul meu cel alb,... fratele meu cel mic!*” și, fără să aștepte să deschizi gura măcar, continua: „doi și la revedere, moga rule”, la care, odată, Boghici Constantin i-a răspuns:

— „*Aufwiedersehen, Herr Lehrer*; iar el, ca să ne pedepsească pe toți, ne-a dat de scris „*Erlkönig*” de Goethe, cu litere nemțești!

Curios este faptul că, deși toți știam exact ce ne dă să declinăm sau să conjugăm, când vrea să ne pârlească, nu învăța niciunul, măcar de haz, să-i răspundă cum trebuia pe nemțește „*a fâlfâi, a germina, a coace*”, etc.

Pe cel pe care-l prindea afară din bancă, îl lua de ureche, îl trăgea până la catedră, îl asculta verbe

neregulate sau declinări, îl pârlea și-l trimetea la loc !

În această primă oră de Germană, după vacanța de Crăciun, toți erau convinși că se vor distra „*gras*” pe socoteala lui Fischer și că vor râde cu lacrimi!

Chioru s'a aranjat în fund, ca să se mai odihnească de drumul greu, făcut iarna pe frig, și, înainte de a-și pune capul pe bancă, i-a spus lui Dragu Henry:

— „Bă, Dragule, când o fi haiul mai mare și s'o râde mai vârtos, fă-mi și mie cu cotul, ca să râd și eu, bă!”

— „Bine, dom'le, lasă, n'avea frică..... tu culcă-te acolo, liniștit, că-ți fac eu semn, când o fi de răs!”.

Nici n'a ațipit bine Chiorul, că Fischer a și intrat pe ușă și, ghinion, a dat de Zănescu Ștefan afară din bancă.

Bineînțeles că scena la care ne așteptam s'a repetat și de astădată: l-a luat pe Zănescu de-o ureche și l-a dus la catedră, zicându-i:

— „Aha, mogarule,... aici, aici, aici, aici!” *A făl-făi, a germina,... a cuace,.. doi și la revedere!*”

Asta n'ar fi fost nimic, dar Fischer, înfuriat că n'a fost așteptat de clasă în ordine, așa cum se cuvenea unui profesor, și mai ales unui preot catolic, n'a mai ținut seama de tradiția de armistițiu între bancă și catedră, din prima lecție de după vacanță și a'nceput să asculte!”

— „Să poftească : buierul *Azimioară Ion*,... *Boroianu Ion*... și *Condurățeanu Vasile!*”.

Statistica imediată : $2 \times 3 = 6$, în total, și „*la revedere !*”

Chioru dormea dus și poate visa la: cartaboșii,

tobele și trandafirii mnâcați de sărbători la Focșani!

Fischer continuă :

— „Să mai poftească și buierii: *Cohn Zalman Constantinescu Teodor... și Dinulescu Stelian!*”

Dragu, când aude că-l chiamă pe Chioru la lecție se zăpăcește și-i face semn cu cotul în coaste:

— „Chiorule,... bă, Chiorule!”

Chioru crede, după convenția făcută, că se râde în clasă, și-odată, în liniștea aceea mormântală sare'n sus în bancă, bate cu mâinile'n pupitru și'n-acepe să râdă ca un scos din minți, de unul singur:

— „Hă, hə, hə, hə, hăăăă!”

Clasa, încremenită o clipă, căci nu știa ce să creadă, izbucnește într'un răs nemaipomenit, pe care Fischer de-abia poate să-l stăpânească, după eroice încercări de amenințări !

— „Ce, mogarule, ai înnebunit ? ! Ia să puftești cu mine la cancelarie, la sfârșitul orei!”

Cum era fatal, toată întâmplarea a fost povestită Barosanului, cu cererea categorică, de a-l elimina pe Chiorul, care, după diagnosticul lui Fischer, dădea semne de demență precocă!

Chioru, știind, ca de altfel și noi toți ce mină de aur este inima Barosanului, i-a spus adevărul.

Barosanul a înțeles și a aranjat lucrurile în așa fel, ca toată lumea să fie mulțumită.

VII. CHIMISTUL

În clasa VI-a, la Chimie, ne-a venit un profesor suplinitor înalt și slab, nu numai ca fizic, dar și ca pregătire științifică.. Un om cu o figură plină de răutate și cu un suflet asemănător.

Simțea o deosebită plăcere, când putea să pună note rele și mai mulți de jumătate din clasă eram lăsați la Fizico-Chimice.

Explica prost, nu se pricepea să facă experiențe, ceea ce-i atrăgea nenumărate ironii din partea noastră și aveam impresia că tot ce explica, învățase ca un papagal de-acasă.

Cu toate că nu ne făcea lecțiile cum trebuie și că experiențele îi reușeau rareori, și asta, după uriașe opinteli, ne pretindea să-i știm tot ce e în carte și, ceea ce ne indigna și ni se părea strigător la cer, ne cerea să-i descriem toate experiențele, pe cari el nici nu se gândise să ni le facă măcar!

Bineînțeles că, în aceste condițiuni, sentimentul de căpetenie, pe care-l aveam pentru acest om, era, printre altele, o profundă antipatie.

Nenorocul lui era și că în anul trecut avusesem profesor de Fizico-Chimice pe Gh. Niculescu-Brăileanu, autor didactic vestit și unul dintre cei mai

buni pedagogi în materie, dela orele căruia pleca cu lecția învățată!

Cu cât desgust și despreț îl priveam pe Plopeanu cu gândul la farmecul științific al orelor lui Brăilățeanu !

Dar ce puteam face noi, bieți elevi ! ? Nu aveam libertatea de a ne alege dascălii, căci atunci multe s'ar fi schimbat și educația noastră n'ar fi avut de suferit, ci dimpotrivă!

Așa,... a trebuit să înghițim și l-am înghițit pe Plopeanu un an, căci anul următor a fugit de lăzăriști, cum fuge dracul de tămâie!

Situația clasei noastre și probabil a celorlalte clase unde preda, Plopeanu, Fizico-Chimice, vorba vine, se prezenta gravă.

Ciudat era faptul că mulți dintre noi aveam note de trecere la toate materiile, bunicele chiar, iar la Fizico-Chimice, eram *căzuți*!

Iar câțiva eram amenințați de repetenție, căci profesorul avea intenția să ne dea media „rău” pe trimestrul al III-lea, iar regulamentul școlar prevedea pe atunci că media „rău”, indiferent la ce materie, pe trimestrul al III-lea, atrage după sine repetenția!

Atât Ionaș Moscu, cel mai bun coleg al meu din liceu, cât și eu, eram într'o situație cum nu se putea mai asemănătoare: media *insuficient* pe întâiul, media *insuficient* pe al doilea și vreo două-trei note tari cu *rău*, pe al treilea !

Aceste note proaste se datorau în bună parte neștiinței noastre, însă dușmănia cea mare a profesorului ne-o atrăsese ră mizeriile nenumărate, pe cari i

„Te făcusem în decurs de un an de zile, spre marea satisfacție a clasei și spre ușurarea sufletului nostru.

Așa că, dacă eram amenințați de repetenție, cel puțin aveam slaba satisfacție că'n schimb ne sărăserăm ficații și că o să ne țină minte Chimistul, câte zile o avea!

Ah,... Dumnezeule, dar cu toate aceste gânduri, ce plin de amărăciune priveam *Cișmigiul* pe ferestrele laboratorului, în aceste zile de Mai verde-auriu... și cu câtă duioșie mă auto-compătimeam că nu voiu avea fericirea să mă bucur de odihna unei vacanțe liniștite.

Ca într'un jurnal cinematografic, începură să mi se perinde'n mintea chinuită de grijă, toate năzdrăvăniile făcute Chimistului, cum îl porecliserăm noi!

Aproape că nu fusese oră să nu dau câte un banc.

Odată ne explica la Fizică despre inelul lui Gramm.

— „Ca să pricepeți mai bine înfățișarea acestui inel“ — spuse el „luați dumneavoastră un covrig și înfășurați-l cu sfoară! Veți avea astfel imaginea... Ce dorești, Domnule Băjenaru?”

Ridicasem mâna..., m'am sculat foarte cuminte în picioare și l-am întrebat cu cea mai mare seriozitate :

— „Domnule profesor, vă rog, covrigul să fie simplu sau cu susan?”

O erupție de râs îi acoperi cuvintele pline de observații pe cari mi le adresă, în afară de respectiva notare în condica clasei!

Cu acest prilej m'a luat la ochi!

Chimistul căuta cu lumânarea ocazia să scape de experiențe. Și avea bietul om dreptate, că nu-i reușeau decât foarte, foarte rareori!

Lasă că și el se ferea când puneă câte-o substanță în eprubetă, de parcă-i era frică să nu-i sară'n ochi !

Pe trimestrul I-u, făcuse nu mai știu ce experiențe la „*Electricitatea statică*“ și, ca de obicei, nu-i reușiseră.

Cum afară era umezeală și burniță, el, cu o mustră radioasă și batjocoritoare totdeauna, ne dădu următoarele explicări justificative :

— „Ați văzut, domnilor, că am îndeplinit toate condițiunile necesare, pentru ca experiența noastră să reușească pe deplin. Dacă experiența nu ne-a reușit bine, este numai și numai din pricina timpului urât de afară! Dvs. știți“, încercă el o „*captatio benevolentiae*“, „că experiențele de electricitate nu reușesc atunci când afară e umezeală !“

Așa a dus-o ilustrul dascăl cu experiențele mai tot timpul ; și nu numai la electricitate..., dar și la *magnetism* spunea la fel : că e umed afară și d'aia nu-i iese experiența cum trebuie !

Azi așa, mâine așa, băieții băgaseră de seamă că *Chitronul* (o altă poreclă a Chimistului derivată dela „*chitră*“, ceea ce în „*argoul*“ școlăresc însemnează „*gâlmă*“, adică om cam prostănac) nu știe să facă experiențe și n'ncepuseră să-l ia cam peste picior ; iar el prinsese un necaz înverșunat pe câțiva dintre noi, cari îl ironizam mai cu efect.

Altădată a făcut experiențe cu electroscoful cu

foițe de metal și trebuia ca foițele să devieze pentru
 ca experiența să fie considerată ca reușită!

A frecat el electroscopul, a făcut și pe dracul,...
 foițele pe loc !

Atunci băieții, abia abținându-se de râs, începu-
 ră să strige, prefăcându-se serioși :

— „S'au mișcat, dom'le! Uite, uite, cum se
 mișcă ! Ăăăă ! Hăăăă !“

— „Sst ! Tăcere, domnilor !“ se 'nfuriè el.

— „Tăceți, bă !“ se apostrofară băieții între ei,
 „că dacă vorbiți se impresionează electroscopul!“

— „Nu se poate, bă,“ răspundeau alții, „nu s'au
 mișcat că e umed afară și voi nu știți ce-a spus don'
 profesor, că când e umed...!“

— „Liniște, domnilor!“ turba el și, ca să ne im-
 presioneze, aducea vorba despre experiențele pe cari
 le făcea la Universitate, ca student, bineînțeles. „La
 noi, la Universitate“, începu el, „mi-au reușit ex-
 periențele acestea de minune,... așa că mă mir foar-
 te mult că...“

Dar eu, în batjocură din fundul laboratorului :

— „Sunteți profesor universitar, dom'le ?“

— „Cine-a vorbit ?“

Nu răspunse nimeni. Tăcere adâncă.

— „Cine-a vorbit ?“ întrebă el din nou, spume-
 gând de mânie.

Atunci mă ridicai, zâmbind și-l întrebai :

— „Eu ! V'am întrebat dacă sunteți profesor uni-
 versitar?“

— „Ești obraznic ! Ce te interesează ?“

— „Nu,... dar fiindcă ați spus dvs. că la universi-
 tate vă reușesc experiențele și...!“

— „Stai jos ! Ești turbulent,... element dezor...

— „Și“ continuai eu mai apăsător, „vreau să spun că poate acolo nu e umezeală și de aceea reșesc, pe când la noi...“

— „Stai jos !“

— „Vreau să spun !“

— „Termină !“ țipă el.

M'am așezat jos în hohotul de râs al camarazilor. El mi-a strigat amenințător :

— „Dumneavoastră aștia turbulenții, cari vreți să țineți socoteală de mine, veți vedea ce plăcinte vă așteaptă la sfârșitul anului !“

Și atunci, se auzi în clasă un cor :

— „Hă, hə, hə,... plăcinte, dom'le !“

Cu foarte mare greutate s'a făcut liniște, ca astfel să poată fi continuată lecția !

La una din lecții, Chitronul trebuia să facă o experiență foarte frumoasă și interesantă cu „butelia de Leyda“.

În laborator era întuneric, se trăsese ră obloanele ca să se poată vedea anumite scântei electrice. Toți elevii ne ridicaserăm în picioare și ne țineam de mâini, prin noi trebuia să treacă un curent electric care urma să se scurgă dracul știe unde!

Ne luaserăm de mâini, conform instrucțiunilor primite de la profesor și așteptam să se stingă lumina, ca să rămânem în întuneric complet.

Dar nici nu se stinsese bine becul, că, deodată, prin farmec, se auzi un cor, care l-ar fi pus pe gânduri până și pe Moș Costescu-Coana Batista !

*„Hai să dăm mână cu mână,
„Cei cu inima română !“*

Din păcate, corul n'a mai putut continua, pentru-că profesorul a aprins lumina și, scandalizat la culme, a strigat :

— „Am să vă scad nota la toți cu două puncte și am să vă elimin din cinci în cinci, nerușinaților ! Stați liniștiți, că altfel renunț la experiență !“

Și ca să nu-i dăm apă la moară, cel puțin de data asta, și să nu-l facem să renunțe la experiență, ne linișțirăm câteva minute.

Lumina se stinse din nou. Butelia de Leyda urma să-și desăvârșească opera de fizică spre încântarea noastră și mai ales a profesorului, care era convins că, de astă dată, interesanta lui experiență ne va impresiona la culme.

Dar nici acum n'a fost cum crezuse el !

Atâta le-a trebuit câtorva din zănaticii clasei, să se stingă din nou lumina, ca să le dea prilejul unor noi și zguduitoare de râs bancuri !

Inspirația a fost de origină dramatică... Aproape jumătate din clasă fuseserăm în ajun la Teatrul Național, unde văzuserăm „Hamlet“ cu Aristid Demetriad !

Nimic mai potrivit pentru întunecimea acelor clipe, ca reeditarea în parodie a scenelor voite înfiorătoare, dar oarecum caraghioase, văzute cu o zi mai înainte !

Băieții așteptau în besnă o licărire pornită dela Butelia de Leyda, când, în liniștea aceea impresionantă, în loc de cuvintele explicative ale profesoru-

lui, se auzi vocea îngroșată a lui Moscu, pe un ton tremurat :

— „Hamleeeet !... Ascultă, Hamleeeet !“

Iar eu, gata să mă asociez oricărei năzdrăvăni, dragă Doamne, numai din spirit de camaraderie, nu de altceva, n'am de lucru și răspund :

— „Cine ești, o,... tu, acela, care-mi turburi liniștea somnului în această interesantă oră de studiu?“

— „Zexe,... oră de studiu ! Unui spirit ca acela al bătrânului Hamlet,... nu i se poate ascunde nimic ! Asta numești tu oră de studiu, sau de circ ?“

Un hohot general de râs acoperi ultimele cuvinte ale lui Moscu. Dacă cineva ar fi deschis ușa la clasă, întâmplător în acea clipă, și s'ar fi izbit de râsul ieșit din întuneric, ar fi fost convins că se află într'o sală de cinematograf, unde se joacă o comedie americană ! În nici un caz nu i-ar fi trecut prin minte că se găsește într'o sală de studii a liceului „Lazăr“, unde se făcea o experiență cu Butelia de Leyda.

Țipătul profesorului a țâșnit odată cu lumina, provocând acelaș freamăt de liniște, pe care-l fac mâinile îndrăgostiților comod și bine aranjați în staturile cinematografului, când întâmplarea capricioasă provoacă în mijlocul filmului un „kix“, care aprinde lumina tocmai atunci când este mai puțin așteptată !

Rumoarea s'a potolit brusc ca prin farmec, ca și când semnalul de încetare al scandalului ar fi fost aprinderea luminii !

O mică anchetă întreprinsă de profesor în s mediat, ca să descopere elementele turbulente, a avist ut un re-

zultat negativ ; iar experiența, ce se anunțase atât de interesantă, n'a putut fi continuată, spre marea noastră decepție !

Chiar când eram liniștiți și-l lăsam să-și facă lecțiile nesupărat, că n'aveam nici noi chef întotdeauna de bancuri, Chimistul nostru făcea ce făcea și găsea câte un motiv binecuvântat ca să ne spună : „luați mai departe cutare și cutare lecție, că experiența n'a reușit, nu reușește sau nu poate să reușească, din cutare sau cutare cauză !“

Preparatele pentru experiențe i le pregătea laborantul liceului, *Domnul Eduard*, care ne făcuse întâmplător și câteva experiențe la unele lecții, experiențe foarte frumoase, interesante și cari reușiseră pe deplin !

Ni se părea foarte ciudat și ne impresionase faptul că domnul Eduard, care avea ștersul rol de a pune la dispoziția profesorului aparatele și substanțele necesare experiențelor de Fizico-Chimice, se pricepe să execute aceste experiențe cu atâta succes, spre deosebire de profesor căruia îi reușeau din an în Paști !

Era acesta un motiv în plus, ca să n'avem nici o stimă pentru pregătirea lui științifică și ca să-l luăm în dirijabil oridecâteori ne dădea prilejul.

Și acesta se ivea foarte adeseori, mai curând chiar decât ne așteptam !

Necazul cel mai mare i-l provocam profesorului, când, de câteori nu-i reușea câte o experiență și se

scuza, invocând el ştie ce motive, noi îi spuneam rânjind binevoitori :

— „Să-l chemăm pe domnul Eduard, don'profesor !“

El se'nroşea, bolborosea nu mai ştiu ce şi ne-arunca nişte priviri asasine, la cari noi răspundeam cu surâsuri candid de îngeraşi !

Aşa că, de câte ori i se părea că nu va putea duce la bun sfârşit o experienţă, ne spunea :

— „Apoi, domnilor, experienţa aceasta e foarte lungă şi plictisitoare,... aşa că... eu sunt de părere să n'o mai facem !“

Dar, dacă el era de această părere, noi, elevii, dornici de a ne lumina din punct de vedere fizico-chimic, nu i-o împărtăşeam odată cu capul.

— „S'o facem, dom'le,... n'are nimic,... e lungă, dar e frumoasă !“

El :

— „Ssst !... Tăcere ! Care mai vorbeşte e dat domnului diriginte pe listă, să fie aspru pedepsit !“

Dar ceea ce ne'nfuria la culme era că el, deşi nu ne făcea experienţele, ni le cerea să le învăţăm ca nişte papagali şi să i le spunem, fără să le fi văzut, lucruri mai greu de reţinut ! Şi dacă nu i le spuneam ca'n carte, ne punea „rău !“

Nu ştiu ce inspiraţie l-a hotărît de data asta, să ne facă o experienţă la „Chimie“. Se ferea al dracului, când punea vreo substanţă în eprubetă, de parcă-i era frică să nu-i sară'n ochi !

Puse el multe amestecuri, le frământă, le încălzi, şi, în cele din urmă, cum era de aşteptat, experienţa nu reuşi cum trebuia.

Ca de obicei, el voi să-și prezinte scuzele de ri-goare, dar abia deschise gura, că eu i-o retezai, nu fără pronunțate nuanțe de ironie în glas :

— „Poate pentru că e umed afară, dom'le !“

Afară, însă, Dumnezeu binecuvântase ziua aceea de vară timpurie, cu un cer senin și o căldură plă-cută, cum nu întâlnești de două ori într'un an !

Și, apoi, chiar dacă ar fi fost umezeală, la „Chi-mie“ nu putea să influențeze ; umezeala nu impresi-onează decât experiențele de electricitate statică !

Chimistul înțelese și-mi răspunse, căutând să-și stăpânească buzele, cari i se strâmbaseră într'un rânjet nervos :

— „O să râdem noi mai bine la toamnă !“

— „Când se numără bobocii, dom'le !“ completei eu, surâzător.

— „Las'că o să vezi dumneata boboci !“

Aci izbucni clasa :

— „Ahăăă, hăhăhăăăă,.... bobocii, dom'le !“

Glasul tăios al profesorului mă trezi brusc din re-veria în care căzusem. Eram în clasă și îmi amin-team de alte lucruri petrecute tot în clasă, odinioa-ră.....!

— „De ce zâmbești, domnule ?“ mă întrebă Chi-mistul din nou.

Cum eram supărat că de-abia mă pârlise lecția trecută, îi răspunsei înțepat :

— „Fiindcă mi-a venit !“

— „Așa,... atunci ia fii amabil și poftim la lec-ție !“

— „Dar m'ați ascultat și lecția trecută“, replia eu posomorît, „și mi-ați pus „rău“... și...”

— „Și ?“

— „Și mi-ați lăsat o săptămână ca să'nvăț !“

— „Eu ?... Eu nu ți-am lăsat nimic !“

— „Ba da, dom'le!“ săriră băieții cu gura!

El se'nfuriè :

— „Poftim la lecție !“

— „Păi, bine, don' profesor“, zic eu, „ies,... da vedeți dumneavoastră...!“

— „Dacă nu ieși, îți pun „rău !“

Atunci mă hotărîi să ies. Imi ziceam în drum spre catedră :

— „Barem să iau „insuficient !“

Ajunsei la tablă și luai creta în mână. Așteptam nepăsător. Elevul, când nu știe, nu are emoție ; mă emoționat este atunci ,când a învățat, pentru că e teamă să nu se 'ncurce !

— „Ia vorbește dumneata, despre „sinteza acetilenei“ !“

— „Sinteza acetilenei ?“

— „Da,... sinteza acetilenei !“

Eu luai creta de cap și'ncepuî să-i jupoi hârtia de pe ea, ca să-mi mai treacă timpul și să mă gândesc puțin, să-mi pot răscoli amintirile științifice în legătură cu chimia organică și mai ales cu blestemata de „sinteză a acetilenei“.

Incepui să tușesc, îmi îndreptai gulerul tunicii, de parcă n'aș fi fost la lecție, ci la fotograf, îmi privii numărul de ordine de pe mânecă, îi admirai albastrul frumos ca cerul senin, îi cetii cifrele încet.... 1282,... și'n cele din urmă, îmi aruncai ochi

Moscu. El era disperat. Imi sufla, dar n'auzeam nimic. Mă cuprinse o toropeală dulce, din care mă trezi glasul tăios al Chimistului :

— „Hai, domnule, odată ! Știi ?“

— „Știu !... Hm ! hm ! Avem..., avem acetilena... Hm ! Carbon, hidrogen 6 ! $C H 6$!“

— „Cum ?“

— „Asta,... vream să zic... N'o știu p'asta, don' profesor,... dați-mi altceva !“

— „Ce altceva, domnule, ce altceva ? Dumneata n'ai ideie de chimie organică și stai și zâmbești în bancă ! Poftim la loc ! Rău !“

Atunci, amărît peste măsură, mă umflai la el :

— „Cum „rău“, dom'le ? Cum rău ?! Altoră de ce le dați „insuficient“ ? Dumneavoastră nu ne faceți experiențe, nu nimic și ne pretindeți să știm...!“

— „Domnule Băjenaru,... te rog,... mă doare capul,... treci la loc !“

— „Da nu trec, dom'le ! Pe ce „rău ?“ Mai am unul... Ce mă fac eu ?“

— „Nu mă interesează ! Treci la loc !“

— „Bine, dom'le profesor, dacă nu vă interesează soarta elevilor dvs., bine ! și trecui la loc, fără să mai spun nimic.

Băieții începură să facă scandal, ca să-l necăjească. Atunci el găsi prilejul nimerit să nu ne mai facă experiențe și ne spuse, scrâșnindu-și dinții :

— „Fiindcă dumneavoastră nu vă purtați cum se cuvine,... luați „săpunurile și acizii alcoolici“ mai departe, fără explicație și experiență !“

Eram sigur : și eu, și clasa, că profesorul era hotărât să mă lase corigent... Și asta n'ar fi fost nimic, deși m'ar fi mâhnit foarte mult, căci nu mai rămăsesem corigent niciodată până atunci, dar, în urma notelor obținute de mine pe trimestrul al treilea, puteam să rămân repetent chiar, cu toate că aveam note bune la toate celelalte materii !

Și grea speranță de îndreptare cu atâția „rău“ în oral !

O palidă licărire mi-o mai da viitoarea teză !

De ascultat, ca să-mi îndrepte notele, nici prin cap nu-i trecea Chimistului ! Dacă mă'ntreba ceva și-i răspundeam frumos, nu-mi punea notă, dacă, însă, nu știam, imediat îmi mai înmulțea seria cu un „rău“ !

Ce era de făcut ? Imi pierise gustul de „bancuri“ și de „halimale“ ! Mai aveam două săptămâni până la sfârșitul anului și repetenția bătea la ușă !

Mă pusei cu brâncii pe carte și'nvățai într'o zi și o noapte, ce nu'nvățasem în două luni de școală și acum știam chimia organică la perfecție,... afară însă de „acizii-alcooli“, pe cari nu știu de ce naiba nu i-am învățat !

Când s'a dat teza la Chimie, vreo câțiva de-ai noștri am recurs la o stratagemă foarte des folosită de unii elevi : am chiulit ! Asta, însă, cu un scop bine determinat !

Lecția următoare ne-am prezentat la ora respectivă și, când a venit profesorul, i-am spus cu seninătate :

— „Dom'le profesor, noi am lipsit la teză și vrem să dăm acum !“

Aranjaserăm din vreme, bineînțeles, cu câțiva dintre frații noștri să ne facă tezele după carte și, cu cinci minute înainte de a suna, să ni le dea pe sub bancă!

Până atunci noi am fi făcut niște teze fictive, așa, de ochii profesorului, ca să vadă el că nu stăm degeaba, ci scriem ceva !

Printre cei cinci candidați, în afară de mine, mai era și Moscu, bunul meu prieten !

Unii dintre noi știam și ceva carte ; dar nu aceasta era nădejdea noastră : aveam fițuici în regulă pentru toate subiectele,... formulele compuse și descompuse, valențele..., mă rog, ca niște candidați pricepuți și mai mult decât inițiați în tainele copiatului.

Toate aceste pregătiri erau făcute pentru cazul când manevra cu teza ar fi eșuat ! De aceasta puteam să ne dăm seama chiar dela începutul tezei !

Dar sfântă mai e, Doamne, vorba Românului : „*socoteala de-acasă nu se potrivește cu cea din târg!*“

Ca niște elevi sânguincioși și cu cele mai bune intenții, ne așezaserăm toți în primele bănci din laborator și așteptam cu seninătate sosirea profesorului și începerea tezei.

Chimistul însă, a bănuțit imediat cam la ce se poate aștepta dela noi, crema elevilor lui, și ne-a risipit numaidecât, mutându-ne în diferite părți ale sălii...

Apoi, după ce ne-a izolat, lăsând între noi și ceilalți colegi două rânduri de bănci goale, a dictat fiecăruia câte un subiect și s'a așezat în spatele nostru ca să ne surprindă orice mișcare !

-- „Acum,... scrieți, vă rog, domnilor !“

Bietul Ionaș Moscu era disperat..., habar n'avea de subiectul dat; iar mie, din toată Chimia, îmi căzu : *acizii-alcooli și aminele*“ !

Despre *amine* știam eu ceva, dar la *acizii-alcooli* eram clei !

Ca să mai trag nădejde la teza făcută de colegi nici gând, așa că mă hotărâi să fac teza cum o da Dumnezeu și începui să scriu !

De copiat, nici pomeneală, căci profesorul, ca să-mi dovedească simpatia de care mă bucur în fața lui, se așează drept în spatele meu !

Deși subiectul dat începea cu *acizii-alcooli*, eu începui teza cu *aminele*. N'aveam cine știe ce de scris, așa că terminai repede... Trebuia să mă apuc și de *acizii alcooli*, dar cum și ce să scriu, când habar n'aveam !

Atunci mă gândii să fac p'ăla care n'a înțeles subiectul și'n loc de *acizii-alcooli*, tratai „*alcooli*“, pe cari-i știam la perfecție !

Cu cinci minute înainte de a suna, terminai teza satisfăcut (era o teză bună, ce e drept) la gândul că dacă n'o observa că am schimbat subiectul, îl fac praf !

Dar, când a sunat clopoțelul de ieșire, Dumnezeu-le Mare, cu bietul Moscu s'a întâmplat ceva cu totul neprevăzut.....

Moscu tot mai nădăjduia în teza făcută de colegi și credea că-i va sosi ca un colac de salvare în ultima clipă !

De sosît un colac tot i-a sosit, dar acesta a fost din nefericire, peste pupăză !

Cum nu putea să copieze și cum nici subiectul nu-l știa, Moscu ce s'a gândit :

— „Mă,... nu face să mă vadă Chimistul că nu scriu nimic... Ia să scriu eu acolo, pe teză ceva ce mi-o trece prin minte, ca să creadă Chitronul că știu subiectul.. și până la sfârșit nu mă lasă ei, frații, pe mine !“

Nu știu dacă mai țin minte subiectul, de altfel asta n'are prea mare importanță pentru cele ce vreau să le povestesc, dar mi se pare că avea ceva despre, „Aldehyde“.

A scris Moscu de zor toată ora. Se mai oprea din când în când, ducea mâna la frunte a gândire, iarăș scria,... iarăș mai sta în contemplație ! Profesorul, văzându-l atât de activ, l-a întrebat într'un timp, inciuat parcă de faptul că scrie atât de neobosit :

— „Ei,... domnu Moscu, merge, merge ?“

— „La perfecție, don' profesor !“ i-a răspuns Moscu, zâmbind sigur de succesul pe care-l va obține !

Dar sfârșitul orei a sosit, fără ca odată cu el să-i sosească lui Moscu mult așteptata teză, fabricată de colegi !

Moscu se opri din scris. Văzând că profesorul începe să strângă tezele, se apucă să scrie din nou, iar când acesta ajunse la el, îi spuse :

— „Un moment, vă rog, să închei !“

Chimistul îl lăsă și trecu la altul. Apoi veni din nou la Moscu. De data asta, Moscu, care nu voia cu nici un preț să-i dea teza, și știa el, săracul, de ce, îi spuse mai rugător ca niciodată :

— „Punctuația, vă rog !“

— „Ce punctuație ?!” făcu mirat Chimistul.

— „La teză,... să corectez punctuația !”

— „Lasă, dom'le Moscu !” râse acru profesorul „lasă că nu e teză la Română ! Dă-o 'ncoace că nu mă uit eu la punctuație, ci la fond..., la știința dumitale !”

— „Nu,... vă rog,... o clipă, numai un moment V'o aduc eu la catedră !”

Bănuind că nu e lucru curat la mijloc, profesorul puse mâna pe teză și voi s'o ia, dar Moscu o apucă și el, ca să nu i-o dea ; atunci profesorul, intrigat și indignat de atitudinea foarte puțin justificată și cuviincioasă a elevului său, smulse teza din mâna lui Moscu și se uită să vadă ce a scris....

Își ridică sprâncenele, își strâmbă buzele și-și încreți fruntea cu adâncă mirare și, adresându-se clasei, spuse :

— „Două minute, vă rog, să vă citesc câteva rânduri din teza la Chimie, a colegului dvs., Moscu, pentru că e foarte interesantă !”

Clasa, care bănuia că s'a petrecut ceva cu totul neobișnuit, se liniști și se făcu numai urechi. Credea că niciodată, Chimistul nostru n'a fost ascultat cu mai multă atenție de către elevii lui, ca atunci !

— „Domnul Moscu”, începu el, „a avut la teză subiectul „Aldehidele”. Ei, bine, iată cum a tratat domnul Moscu acest subiect de Chimie... Ascultați-mă, vă rog, cu toată atenția, că încep să vă citesc :

„Aldehidele”. Pentru a putea trata acest subiect original și interesant și mai ales nostim subiect, care face parte, după câte mai țin și eu minte, pentru că am foarte multe pe cap, din Chimia organică, trebuie mai în

îți și mai întâi de toate, să știm la perfecție următoarele rugăciuni : „*Impărate ceresc, Mângâietorule, Duhul adevărului, carele pretutindeni ești...*” și așa mai departe, continuă Chimistul,... „apoi, ascultați, vă rog, „încercă el să potolească hohotele de râs ale băieților“, ascultați ce mai scrie : „*dacă observăm că tot nu ne-a venit inspirația, scriem îndată, însă fără prea mare grabă : „Cuvine-se cu adevărat să te fericim pre Tine,... și așa mai departe! Dar bine, domnule Moscu, confunzi Chimia cu Religia, domnule ?*”

Moscu, văzând că partida e pierdută, se ridică demn în picioare și spuse răspicat :

— „Nu, don’profesor, dar eu cred că este frumos din partea noastră ca, în momentele cele mai critice ale vieții noastre, cum au fost cele de adineauri, să ne’ndreptăm gândul către Religie și să-i dăm ei, întâietate !”

— „Da,... poate Părintele Profesor Crețu să-ți dea dreptate dumitale,... dar să vedem ce părere vor avea și ceilalți profesori despre teza asta !”

— „Eu cred”, spuse Moscu neturburat și pe același ton cu profesorul, „că vor avea o părere cât se poate de ortodoxă !” la care clasa izbucni într’un râs și mai zgomotos, ca cel de pân’atunci ; iar profesorul, ca să nu dea prilejul la scandal, ieși repede.

* *

Lecția următoare ne aduse tezele. Moscu, care era nepotul lui Barbă, a scăpat cu o săpuneală zdravă și cu „*ins*” în teză, pe drept, pentru că nu scrisese nimic despre subiectul dat, decât titlul.

Iar pe teza mea erau scrise următoarele :

„Acesta a fost subiectul dat sau „Acizii-alcoolii“?
Rău !“

Și toată teza era tăiată cu creion albastru.

Cu alte cuvinte mă aflu într'o situație desprerată. Că trebuia să rămân corigent era floare la ureche,... mă îngrozea, însă, repetenția !

Necazul meu era și mai mare că la toți profesorii aveam numai media „foarte bine“, și „bine“. Un sigur „suficient“ la Latină...; și să rămân din pricina „Chimiei“?!

Profesorul mă ocolea acum și nu mai voia să m'asculte nici în ruptul capului, iar eu știam toată materia cum nu se putea mai bine, în întregime... Nu exista formulă pe care să n'o știu, nu exista experiență, pe care să n'o cunosc !

Ba am mândria să spun că vreo trei seri la rând am fost meditat la „Chimie“ de un profesor universitar.... chiar de *Chimie organică*.

Unchiu-meu, Dan Rădulescu, profesor de Chimie la Universitatea din Cluj, venise la București pentru vreo săptămână și trăsese la noi. Eu, știind că este cunoscut de toți profesorii de Chimie și că cei mai mulți i-au fost elevi, l-am întrebat :

— „Unchiule, nu cumva îl cunoști pe Plopeanu, unul așa, așa și așa, să vorbești cu el,... că vrea să mă lase !“

— „Mă, mocofane,“ îmi răspunse el nasal, cum vorbea, „de cunoscut, îl cunosc,... dar cum o să vorbesc eu cu el pentru tine..., eu, universitar și el suplinitor de liceu,... să-l rog pentru nepotu-meu,...

ai?.. nu prea merge, ă, tu ce crezi? De ce n'ai învățat?"

— „Dacă e greu!”

— „Greu?..... Grea Chimia?! Fugi, mă, că ești caraghios! E cea mai frumoasă știință, mă, neam prost! Ia dă cartea încoa'.... Adu și maculatorul! Așa..... Să-ți fac eu niște rezumate, cu formule'n regulă... și dacă n'ai să'nveți tu toată „organica” în trei seri,... să nu-mi zici mie: unchiule!”

Și așa a fost. A stat bietul unchiu-meu trei seri la rând de capul neu, dar m'a învățat „Chimia organică” la perfecție!

Ce folos însă, că știam acum atâta carte, dacă profesorul meu nu voia să mai m'asculte!

Mă gândii atunci, să-l rog pe tata să se ducă pe la liceu, când are Chimstul ore, să-i spună că știu bine și să mă examineze măcar odată!

Tata îmi făgădui că se duce și se ținu de cuvânt. Era tare îngrijat și el de faptul că puteam rămâne repetent din pricina Chimiei!

* * *

— „Bine, mă, licheaua dracului, păi d'astea îmi faci tu pe la liceu?” mă luă tata în primire a doua zi. Auzi, ăla de Chimie, că nu putea să facă lecțiile din cauza ta și-a altor câteva secături!”

— „Da de unde, tată! Nu i-am făcut nimic! A prins pică pe mine și nu mai mă scoate din „rău!”

— „Cum a prins pică?”

— „Bine,... cum se prinde pică! Dacă n'a prins pică, de ce nu mă ascultă să-mi îndrepte nota și mă lasă cu „rău”?

— „Am vorbit cu el și zicea c'o să te mai asculte! Vezi,... caută și tu să știi !“

Clasa în care făceam ora suplimentară de data aceasta, era cam pe la mijlocul sălii din spre locuința directorului.

Aproape jumătate din clasă venise, ca să-și îndrepte notele la Chimie. Printre cei pârliti, însă, se aflau și câțiva *mai tari*, ca să ne sufle !

Era o zăpăceală în clasă și un murmur de parcă te-ai fi aflat într'un stup de albine uriașe.

Unii erau călare pe bănci cu „Chimia“ de Dr. Istrati în dreapta și-și dădeau cu stânga în cap, alții scriau cu creta formule pe peretele vopsit cu ulei și le ștergeau repede cu mâneca tunicii, alții înjurau în gura mare „*p'ăla care a născocit chimia și p'ăla care a introdus-o în școale !*“

În ochii tuturor se vedea disperarea.... și pe buzele tuturor parcă flutura melodia faimoaselor versuri ale lui *Andrei Mureșanu*:

„*Acum ori niciodată...!*“

„*Corigența*“ era substantivul, care-i îngrozea pe toți elevii în această blestemată oră de „Fizico-Chimice“!

Toți erau aproape încredințați că vor toci toată vara. Era o înfrigurare de nedescris, o înfrigurare pe care numai niște școlari amenințați și-ar putea-o închipui !

Chimistul a intrat în clasă tăcut și cu un zâmbet ironic în colțul gurii, zâmbet care nu l-a părăsit o elipă, tot timpul cât a durat ora suplimentară !

A început să examineze și, dela prima serie, am rămas trăzniți de bunăvoința pe care ne-o arăta tuturor, fără deosebire !

Intreba ușor, chestiuni elementare; iar, dacă, întâmplător, te încurcai, te ajuta, ceea ce nu făcuse el niciodată! Se vedea bine că are de gând să ne dea drumul !

În clasa înfiorată de o fericită emoție, pluteau scapte de adâncă și justificată nedumerire dela o bancă la alta :

— „Ce e, mă, cu el, de s'a făcut așa de cumsecade? Nu e d'a bună! Să știți că a intrat în anul morții !“

Pe Moscu și pe mine ne-a ascultat ceva mai mult decât pe ceilalți, a insistat asupra unor formule, ne-a cerut să descompunem în valențe și'n sfârșit ne-a spus :

— „Este adevărat,... știți toată materia anului,... amândoi aveți media generală.... „suficient“!“

— „Vă mulțumim, don'profesor ! Să trăiți !“

— „Vă rog, însă, stăruitor, să părăsiți sala imediat ! Nu de alta, „rânji el,“ dar acum știți atât de bine, încât s'ar putea să fiți ispitiți să suflați colegilor dela tablă ! Așa că.....“

— „Vă salutăm și să ne vedem sănătoși la anul....!“

— „Poate pe stradă !“ completă el, „că de venit la dvs, nu mai vin pentru nimic în lume !“

Când am ieșit pe sală, Moscu m'a tras de mânecă și mi-a spus confidențial :

— „E... cum îți explici tu transformarea subită a simpatichului nostru chimist?”

— „Mă... nici eu nu știu ce să cred ! I-o fi scris vr'un desperat o scrisoare de amenințare, cum obișnuiesc elevii ,crezând că-i impresionează pe iluștrii lor dascăli,... o fi visat frumos,... dracul să-l ia...!”

— „Nu e, mă, nici una, nici alta ! S'a dus bătrână-mea la Barbă și l-a încondeiat clasa una, l-a făcut de două parale : că nu știe să explice, că nu ne face experiențe, dar ne pretinde, e,... i-a mai spus că toată clasa se găsește într'o situație critică din cauza incapacității lui ;... când a auzit cum stau lucrurile, Barbă s'a făcut foc... și rezultatul acestei întrevederi... diplomatice..., ai avut satisfacția deosebită de a-l vedea azi ! Așa stau lucrurile, băiatule,... și pentru că am terminat și cu a șasea, hai să aruncăm cărțile de chimie în lacul Chișmigiu și să-i ardem câte-un șpriț de necaz !

VIII. CEL MAI BUN GALOȘ DIN LUME-I GALOȘUL WIMPASSING !

Până în clasa VII-a nu purtasem nici șoșoni, nici galoși, oricât de aspră ar fi fost vremea. Mă deprinsesem să merg în pantofi, cari, de multe ori, se uscau pe picioare.....!

În toamna anului 1924, însă, ne-a dăruit Dumnezeu un timp ploios, cum nu mai pomeniserăm până atunci. Nu era zi să nu plouă torențial și să nu fie inundații serioase în oraș.

Cum această toamnă umedă și antipatică nu prevestea o iarnă blândă, m'am trezit că tata mă ia într'o bună zi în oraș și-mi cumpără o pereche de galoși „*Wimpassing*“, cu limbă, ca să nu-mi pătrundă apa sau zăpada prin șireturi.

Mi-a venit cam greu la început să merg cu ei, căci îmi atârnavă în picioare de cinci ocale, dar m'am obișnuit repede și mai ales m'am bucurat că-i am, când, la două-trei zile, după ce-i cumpărasem, s'a pornit o zăpadă, care mi-ar fi pus pantofii la grele încercări !

A doua zi, după ce ninsese, mai toți băieții au venit echipați cu galoși... și mare mi-a fost plăcerea, când l-am văzut și pe Ionaș Moscu, încălțat cu niște

galoși noi, strălucitori și cu limbă, foarte asemănători cu ai mei.

— „Ce, mă, Ionaș, ți-ai luat și tu galoși ?”

— „Da, mă, n'a avut bătrânul de lucru și mi-a cumpărat, zicea că să nu fac reumatism ! Și n'aș fi zis nimic să-mi ia d'ăia simpli, dar mi-a luat de babet,... cu limbă !”

— „Și mie la fel ! Ce marcă sunt ai tăi ?”

— „Nu știu, că nu m'am uitat ; dar ai tăi ?”

— „Ai mei, „*Wimpassing*“, mă,... *cei mai buni galoși din lume !*”

— „Fugi, mă, d'acolo, că nu sunt *Wimpassing* cei mai buni galoși din lume... Eu știam că „*Tretorn*” îi taie pe toți !”

— „Aș,... *Tretorn* e adevărat că au fost cei mai buni până a apărut marca *Wimpassing* ! Ia vezi ai tăi ce marcă sunt ?”

Moscu își ridică laba piciorului, o apucă zdravăn cu mâna, își suci talpa și:

— „Bă, asta e bună... și ai mei sunt tot *Wimpassing* !”

— „Bravo ție... ! Ești în posesia celui mai bun galos din lume ! Așa prietenie mai înțeleg și eu ! Nu ne desmințim nici la galoși !”

— „Ar fi fost rușinos, ce dracul ! Mă, sunt tare curios ce galoși o avea Nenișior... ? D'abia îl aștept să vină !”

Ca să nu mai lungesc vorba, am să spun scurt că întâmplarea făcuse ca și Nenișior să-și cumpere tot galoși *Wimpassing* !

Această coincidență, însă, a avut o urmare care

nu i-ar fi trăznit prin minte nici celui mai imaginativ spirit de romancier !

Dacă trei dintre cei mai năzdrăvani din clasă aveau galoși Wimpassing și dacă rămăsese decretat, fără drept de apel de către noi, că „*cel mai bun galoș din lume-i galoșul Wimpassing*“, trebuia să se ia o hotărîre, care să dovedească aceasta cu prisosință !

Pe vremea aceea era la modă un șlagăr muzical nemțesc : „*Im Hotel zur grünen Wiese das spielden Theodor* !“, o melodie sprintenă și foarte plăcută ! Pe această melodie, în colaborare cu Nenișior, am făcut niște versuri închinat galoșului Wimpassing, o reclamă care, desigur că astăzi ar fi făcut o justificată concurență reclamelor dela „*Radio*“, dacă ar mai fi existat pe lume galoși cu marca de mai sus !

Din toate versurile nu mai mi-a rămas în minte decât *refrenul*, care suna cam așa :

„*Cel mai bun galoș din lume-i galoșul Wimpassing!*

„*Vorbele acestea nu sunt glume și pe toții vă convîng!*

„*Pe ger, zăpadă și noroaie, mergeți cu ei!*

„*Tot Wimpassing vă scapă și de ploaie, pentru 300 lei!*“

Intr'un sfert de oră, toată clasa VII-a modernă cânta versurile astea tâmpite cu un elan de nedescris..... Se formase un cor de țî-era mai mare dragul !

Și, ca la o poruncă pornită din necunoscut, la un moment dat, pe toți îi cuprinse curiozitatea să vadă ce marcă de galoși au....

Statistica se întocmi îndată : din 45 de elevi,

n'aveau galoși „Wimpassing“, decât unsprezece restul: *Tretorn*, *Quadrat*, *Riga*, *Clopotul* și altele. Mărci mai mult sau mai puțin cunoscute.

Atunci m'am suit în picioare pe catedră și am rostit următoarele :

— „Camarazi din clasa VII-a modernă! Fiți demni de numele de „lăzăriști“ pe care-l purtați cu nedesmințită mândrie de șapte ani, și unii dintre voi ,cei repetenți, de opt sau chiar nouă ani ! Hm ! Hm ! Nu vă cer imposibilul... Toți știți, ca și mine, că în întreaga industrie a cauciucului, fabricat cu scopul de a servi la încălțăminte, nu există un galoș superior galoșului Wimpassing... O scurtă comparație între acest galoș superior și celelalte mărci este complet edificatoare ! Este suficient să examinați cu atenție zimții ! Cu galoșii Wimpassing nu poți să aluneci, chiar să vrei ! Intr'un cuvânt, sunt neîntrecuți !

„Este trist, dar, ca acest galoș miraculos să fi fost pus în stare de inferioritate. Aceasta n'o putem totuși tolera !

„Incepând de mâine, dimineața, la ora 8, ora fatală, la care suntem obligați să fim prezenți la școală, proclam hegemonia galoșului Wimpassing pe întreg liceul „Lazăr“ ! Și, ca să dăm un exemplu formidabil celorlalți camarazi, vă rog stăruitor ca mâine toți să veniți echipați cu galoși Wimpassing !

„Părăsiți celelalte mărci, cari nu prezintă nici o garanție, nici o seriozitate ! Galoșul Wimpassing trebuie să fie suveran !

„Nu vă cer un lucru extraordinar. Faceți o economie de 300 de lei... Vă abțineți, vă privește dela

ce... și vă cumpărați galoși Wimpassing! Poate pentru unii dintre voi să fie un sacrificiu, dar ideea noastră este prea măreață, ca să nu merite acest sacrificiu!

„Sunt convins că apelul meu va avea răsunet în inimile voastre... Nu trebuie să ne mulțumim, însă, cu un succes restrâns! Nu este suficient să fie câștigată o clasă, ci tot liceul!

„Prin urmare, iată ce vă cer: în primul rând, să mergeți în recreație din clasă în clasă, în special în cursul superior, și să cântați noul șlagăr. În sala de Gimnastică și în clasele unde este pian sau orgă, în special în sala de Muzică, *Pussy Florian* sau *Matei Păunescu* vor cânta melodia la pian, ca să aveți un acompaniament demn de... hm, cum să spun eu,... versurile făcute de noi. Apoi vom anunța pe toți colegii: mari și mici, că este bine să procedeze toți la fel ca noi, adică să-și procure toată lumea galoși Wimpassing!

„Deocamdată îi rugăm! Apoi, dacă nu vor înțelege să asculte de rugămintele, vom pune în aplicare planul meu, pe care vi-l voi comunica ulterior!

„Așa că „*înainte marș*“, cu imnul galoșului Wimpassing”.

In cele trei recreații, liceul a răsunat de versurile ce preamăreau calitățile neîntrecute ale celui mai bun galoș din lume!

Toate clasele fuseseră cuprinse de un fel de exaltare,... de un delir nemaipomenit!

A doua zi, toți colegii, afară de trei recalcitranți,

veniră cu galoși Wimpassing, lăsând în părăsire mărcile pe cari le purtaseră până atunci !

După amiază, însă, au fost nevoiți și aceștia trei să-și cumpere galoși Wimpassing, pentru că în trei minute cei șase galoși au fost tăiați cu briceagul în bucățele !

Păgubiții au protestat vehement, dar s'au ales cu protestul, căci nimeni n'a îndrăznit să reclame la cancelarie sau Barosanului, de teamă să nu sufere grave și contondente consecințe !

A treia zi, după ce toți lăzăriștii fuseseră rugați și anunțați să-și cumpere galoși Wimpassing, s'a întâmplat ceva nemaipomenit ! La poarta liceului din spre Cișmigiu s'au postat patru gealați dintr'a VII-a modernă, toți înarmați cu bricege bine ascuțite, cari au așteptat pe toți elevii din superior, (cu puștii te poți aștepta la surprize neplăcute) și au făcut un sever control la galoși. E de prisos să mai spun că toți galoșii cari nu purtau marca Wimpassing, erau sfărtecați fără milă !

Ciudat, însă, a fost faptul că deși unii au făcut haz, iar alții scandal; niciunul n'a șoptit o vorbă: nici acasă, nici la școală..., căci, în cele din urmă, bancul le-a plăcut tuturor, mai ales când, după mai multe zile de mers, s'au convins că „*cel mai bun galoș din lume-i galoșul Wimpassing*“ !

Păcat că reprezentanții respectivi ai galoșului n'au aflat de binevoitorul și mai ales desinteresatul concurs pe care l-am dat... că poate ne-ar fi cadorisit măcar pe cei trei corifei cu câte-o pereche de galoși „Wimpassing“, într'adevăr binemeritați.

Intâmplarea cu odiseea celui mai bun galoș din lume a răsuflat și la cancelarie peste vreo săptămână și ceva și, bineînțeles, că a ajuns la urechile Barosanului !

N'a pățit nimeni nimic, pentrucă propriu zis nu exista nici o reclamație din partea nimănui.

Totuș, Barosanul ne-a dat a înțelege că ne cunoaște pozna, într'un mod foarte fin.

Aveam prima oră „Latina“ ! Lecție din Horațiu : oda „*Ad Taliarchum*“.

Barosanul intră cu pași grei ca de obicei, se așează pe catedră, scoase o serie de patru și începu să examineze.

— „Ce odă avem astăzi ?“

— „*Ad Taliarchum* !“

— „*Scandalizează*“ ! (așa spunea el, în loc de *scandează*).

Și versurile albe începură să curgă armonios :

„*Vides ut alta stet nive candidum*

„*Soracte, nec jam sustineant onus,*

„*Sylvaes laborantes geluque,*

„*Flumina constiterint acuto* !“

— „Hm,... hm..., ia să-mi spui cam despre ce e vorba în această strofă ?“

— „Poetul, adresându-se Taliarchului, îi spune să privească muntele Soracte, care se înalță alb de zăpadă.....!“

— „Da,... hm..., mă gândesc ce se făceau bieții latini pe zăpadă, fără o încălțăminte potrivită ! Cam dificil să stai în sandale..., mai cu seamă pe alune-

cuș ! Idealul ar fi fost să aibă galoși,... ai,... ce părere aveți voi ?!”

Clasa înghețase. Ce părere să-ți mai exprimi în fața Barosanului. Dar el, suflet nobil și mai presus de toate înțelegător, urmă, fără să mai aștepte răspunsul, care n'ar fi venit niciodată :

— „Mă felicit că, în ce mă privește, am rezolvat problema mersului prin ploaie și zăpadă : mi-am cumpărat o pereche de galoși „Wimpassing“!

Aci clasa izbucni într'un hohot de râs deslănțuit cu o sinceritate neamipomenită.

— „Ce râdeți, mă, tâlharilor ?“ făcu Barosanul surâzând. „Am spus că mă felicit și insist asupra acestui cuvânt..., am căutat prin tot orașul și cât pe-aci să nu mai găsesc... Se pare că s'au vândut în ultimul timp mari cantități de galoși cu această marcă !“.

Alt hohot !

— „De altfel nici nu e de mirare,“ continuă el, „dacă ții seama de faptul că e cel mai bun galoș din lume !“

De astădată râsete pline de cea mai curată simpatie, acoperiră cuvintele Barosanului, care ne făcu semn cu mâna.

— „Destul ! Să ne înapoiem la bătrânul și eternul nostru Horațiu... Continuă, Dinule !“

— „*Disolve frigus, ligna super foco*
„*Large reponens.....*“

* * *

Barosanul, acest profesor de elită, se bucura de o autoritate în liceu, care o întrecea pe a lui Barbă !

Și aceasta a dovedit-o tuturor și lui Barbă însuș, un fapt care s'a petrecut la scurtă vreme după cazul *Wimpassing* !

Ciurea-Stăpânul se'mbolnăvise de scarlatină și lipsea de o săptămână. Noi așteptam în fiecare zi cu nerăbdare crescândă să se suspende cursurile, ca să facă desinfecție, sau, mai bine zis : să se facă desinfecție, ca să se suspende cursurile ; dar desinfecția nu mai sosea !

Era Sâmbătă..., Ora a treia aveam „*Trigonometria*“ și noi, moderniștii, la „*Matematici*“, clei.... Asta nu însemna că suntem grozavi la „*Latină*“, specialitatea noastră, cu toate cele șase ore pe săptămână !

Cum aveam o lecție grea și cum cei mai mulți n'o știam, ne-am hotărât să facem un fel de grevă, adică să nu mai intrăm la ora de „*Trigonometrie*“, pentru motivul că nu fusese desinfectată clasa și ne puteam îmbolnăvi !

Așa dar, când a sunat de intrarea în clasă, noi am continuat să stăm pe sală, în așteptarea profesorului.

Acesta, unul Boerescu, sosi îndată după sunare și, cum nu prea ne cunoștea, nu se uită la noi, ci deschise ușa clasei și intră.

Clasa, goală ! Rămase în pragul ușii, cu mâna pe clanță. Se'ntoarse cu jumătate de corp, întrebându-ne cu jumătate de gură :

- „Mă rog, nu este aci clasa a VII-a modernă ?“
- „Ba da, don'profesor !“
- „Păi unde sunt elevii ?“
- „Noi suntem, don'profesor !“

— „Și de ce stați pe sală !”

— „Nu mai putem sta în clasă, până nu desinfec-tează, don'profesor... Ciurea s'a îmbolnăvit scarlatină, lipsește de-o săptămână și încă nu s' desinfectat !”

El dădu din cap, își strâmbă buzele a mirare, r-dică umerii și ne'ntrebă :

— „Dar celelalte ore unde le-ați făcut ?”

— „Aici !”

— „Și ce v'a venit să nu intrați tocmai la Trigo-nometrie, ora a treia, pentru motivul invocat ? De ce v'ați ales tocmai materia mea ?”

— „Trebuia să alegem o materie, don'profesor și nu era să alegem „Gimnastica“. Am ales și no „Matematicile“,... ce să facem ?”

— „Aha,... așa stau lucrurile ? Bine !”

— „Nu vă supărați, dar noi v'am răspuns sin-cer. Parcă dacă v'am fi spus altceva, dumneavoastră nu înțelegeați acelaș lucru ?”

Boerescu plecă fără să ne mai spună o vorbă și peste câteva minute, veni cu Barbă !

Directorul se apropie de noi cu pași gravi, își mângâie barba ușor, părând că se gândește ce să ne spună și ne întrebă inutil, deoarece știa perfect cine sunt rebelii :

— „Voi sunteți clasa VII-a modernă ?”

— „Da, domnule director !”

— „Hm !” și'ncepu să gesticuleze cu degetul mare și cel arătător al mâinii drepte.... „și ce faceți aci ?”

— „Nimic, domnule director !”

— „Cum,.. nimic ? Ce e aia nimic ? Ce'nsem-nează acest răspuns idiot ?”

— „Propriu zis,... așteptăm !“

— „De ce nu intrați în clasă ?“

— „Pentru că nu s'a desinfectat ! Colegul Ciurea s'a îmbolnăvit de o săptămână de scarlatină și serviciul sanitar nu s'a deranjat să ne desinfecteze clasa ! Riscăm să ne contaminăm cu toții ! Higiena spune....“

— „Sunteți necuviincioși... Vă somez să intrați în clasă!“

— „Nu intrăm, domnule director, până nu se face desinfecție!“

— „Vă spun, pentru ultima oară să intrați în clasă!“.

— „Don' director, vă rugăm respectos să nu vă supărați, dar nu putem intra. Dacă ne 'mbolnăvim ?“

În acest timp se urca pe scară, ca să intre în clasă: Barosanul, însoțit de Ghiță Popescu, zis *Sopranul*, pentru că vorbea subțire, profesor de *Matematici*, sub-director și fost coleg de liceu cu Barosanul.

Chestiunea cu scarlatina se răspândise ca fulgerul în toate clasele, nici noi nu știm cum, și la cancelarie...

Când îl văzurăm pe Barosanul în capătul scării, înghețarăm. Nici unul dintre noi nu se gândise că s'ar putea ca Barosanul să aibă ora și să dea de noi asupra rebeliunii.

Sopranul era făcut foc de nemaipomenita îndrăzneală a volintirilor dintr'a șaptea modernă. Și, în baza faptului că fusese coleg cu Barosanul, îi strigă pițigăiat :

— „Sterică, Sterică,... ia dă-le tu o scarlatină s'o țină minte toată viața lor!”

— „Ce e, mă, cu voi, de n'ați intrat în clasă?”
tună vocea Barosanului și mâna lui se ridică și căzu grea asupra primului care-i era în drum.

Ușa clasei se dovedi foarte neîncăpătoare pentru înghesuiala care se produse dintr'odată. Dacă, printr'o minune, ușa s'ar fi făcut brusc de dimensiunile necesare în acele clipe, într'o jumătate de secundă toată clasa ar fi fost în bănci!

Așa ,însă, nu s'au scurs decât 30 de secunde!

.
Luni, nu mai avea oră Barosanul, așa că am hotărât această binecuvântată zi pentru îndeplinirea ideii de Sâmbătă și din nou ne-am abținut de a intra în clasă!

Barbă, săracul, a spumegat de necaz. Cum, însă, nu putea să ne facă nimic, căci în fond noi aveam dreptate, întrucât clasa trebuia desinfectată, ne-a luat pe toți la cancelarie și pe cei cari n'aveau șapcă sau număr, i-a dat afară pe trei zile!

IX. BARCA PE VALURI

Nu cunosc așezarea tuturor liceielor din Țara Românească, dar nu cred să existe un liceu mai pitoresc și mai fermecător încadrat ca Liceul Lazăr, care este înconjurat din trei părți de Cișmigiu, grădină cu reputația de a fi cea mai frumoasă și cu cele mai variate specii botanice din Europa.

Fără îndoială că farmecul imposibil de caracterizat total și precis al Cișmigiului, a exercitat o deosebită înrâurire asupra atâtor zeci de generații, ce s'au perindat la Liceul Lazăr, și a contribuit într-o foarte mare măsură la dezvoltarea anumitor însușiri de ordin mai mult sau mai puțin didactic.

Marele privilegiu de a fi adăpostit la marginea unei grădini publice și mai ales de a avea o intrare prin această grădină, nu-l are nici un alt liceu din București.

Este o plăcere, pe care și-ar dori-o toți elevii, să treci dimineața, mai ales primăvara și toamna, pe aleile înflorite ca prin farmec, peste noapte, cu alte flori în fiecare zi, sau cu frunze pale de nuanțe variate la infinit, frunze din basme cu păduri de aramă, de argint și de aur!

Intri în clasă cu pieptul plin de bucurie, dar și de o justificată nostalgie, că nu te poți bucura din

plin de frumusețile dăruite de Dumnezeu pe acest pământ păcătos și aruncate cu nemiluita în Cismigiu!

Atâta nostalgie potopea sufletele bieiților lăzăriști, încât foarte puțini rezistam ispitei de a rămâne timp de patru ore încheiate între cei patru pereți ai clasei și, din când în când, evadam în ținutul învecinat, unde crengile își plecau frunțile împodobite de flori și ne primeau ca pe niște Feți-Frumoși autentici, cu sute de miresme și zâmbete: roșii ca focul dragostei ce abia ne mișea în suflete; albastre ca seninul cerului și culoarea liceului nostru; galbene ca aurul și violete, ca amurgurile târzii de toamnă!

Băieții stăteau ca pe ghimpi și, în orele în care nu îndrăzneau să dea piept cu inamicii publici, din diferite motive ca: sau nu știau lecția, sau aveau vreo teză serioasă pentru a cărei îndeplinire ulterioară era nevoie de o deosebită strategie și tehnică, trăgeau la fit pe capete în Cismigiu!

Greu să înfrângi mirajul acestei grădini, care-ți oferea nu numai cel mai minunat refugiu visat de un școlar chiulangiu, dar și posibilități de a-ți petrece timpul ușor, plăcut și mai ales sportiv!

Nu cred că greșesc afirmând că dintre toți liceenii Capitalei, cei mai buni barcagii sunt lăzăriștii.

Spunând astfel nu înțeleg să le aduc nici o laudă, pentru că această calitate a lor s'a dezvoltat fatal, prin natura împrejurărilor: era firesc ca mai toți să cantoneze: în orele de „l'école buissonnière” este mai plăcut să te plimbi cu barca, pe lac, decât să

ai pe o bancă. Poți să tăifășuești la fel de bine și pe apă, ca și pe uscat, dacă ai chef !

Și cum băieții, sărmanii de ei, aveau foarte des oilej de antrenament la *cantonaj*, ajunseseră baragii, nu glumă!

Intâmplător, prin anii 1923, 1924, 1925 și 1926, Lazărul a luat cupa interșcolară la toate sporturile ce se practicau pe atunci: *oină*, *foot-ball*, *rugby*, *volley*, etc.

Barbă era tare încântat că liceul de sub conducerea lui deține toate cupele la sport. Ba, odată, la serbare de sfârșit de an, când a vorbit despre succesele sportive ale liceului și a prezentat cupele publicului, printre altele a spus:

— „Sunt fericit că Liceul „Gheorghe Lazăr” s'a plasat în fruntea tuturor liceelor din București și mi pare rău că printre concursurile interșcolare nu este prevăzut și *canotajul*. Am convingerea că în fiecare clasă se găsesc cel puțin câte 20 de campioni...! Căci dacă „*repetiția este mama memoriei*”, nu este mai puțin adevărat că și antrenamentul îți asigură biruința în matchuri, indiferent de sportul pe care-l practici!”

Nu știu dacă au înțeles toți ce a voit să spună Barbă, dar mulți dintre noi am râs pe sub mustăți, vorba vine, căci aluzia, deși departe de a fi măcar tălăcioasă, era foarte transparentă!

Cîșmigiul a fost pentru lăzăriști teatrul multor întâmplări vesele.

De multe ori, pe la 8 dimineața, pe lac nu erau

decât bărci cu băieți de-ai noștri, cari, chipurile întârziaseră dela prima oră și cum nu înțelegeau să supere pe profesorul respectiv, turburându-i ora, preferau să aștepte în Cișmigiu.

Chiulangiii erau din diferite clase, de diferite vârste, stări sociale și mentalități. Toți, însă, aveau atitudini de o desăvârșită camaraderie și aceasta făcea tăria noastră, tărie, care nu s'a desmințit nici odată, ba, dimpotrivă, s'a afirmat cu atât mai puternic, cu cât au fost mai grele situațiile prin cari am trecut.

Când se'ntâlneau pe lac lăzăriști din clase diferite, erau adevărate întreceri de bărci!

Dacă, însă, în orele noastre de chiul, vreun elev dela alt liceu avea nefericita inspirație de a se aventura pe lac, se dădeau serioase lupte navale!

Li găseam *intrusului* pricină din te miri ce!

Țin minte că odată ne-am întâlnit pe lac cu doi *dovlecari*, adică doi elevi dela Liceul „Mihai Viteazul“.

— „Ce caută, bă, ăștia în împărăția noastră?”

— „Ce caută vor găsi!” rosti Ionaș Moscu, sentențios și se pregăti să-i înfrunte. „Ia ascultați, bă, dovlecarilor, voi nu știți că pe lacul ăsta cresc nuferi, nu dovleci? Ce-i cu voi pe-aci?”

— „Da ce, mă, e lacul vostru?”

— „Al nostru sau nu,... voi răspundeți la ce vă întreb eu! N'aveți oră acum, ce căutați cu barca în Cișmigiu, că vă ia mama dracului?!”

— „Da voi ce căutați?”

— „Noi avem oră liberă și suntem la noi acasă.. da voi n'aveți nici un rost aici și vă rog s'o ștergeți

mai repede! Frumos vă stă să chiuliți, bă, amăriți-lor? Am să vă iau numărul și să vă reclam „lu' Balauru”. (Balaurul era Roman, directorul dela Mihai).

— „Iete, mă, ai dracului! Voi să ne reclamați lu' Balauru”, că am chiulit?! Da voi ce cusur aveți? Parcă noi nu putem să vă dăm pe mâna „lu' Barbă!”

Dar n'apucă să termine vorba, că un val de apă plesnit drept în gură, îl făcu să bolborosească înecat ultimele cuvinte.

Moscu ridicase lopata dreaptă și-o lăsase pieziș în apă, stropindu-l pe adversar din plin. Apoi repede, una, după alta, încă vreo trei-patru lopeți cu măiestrie conduse, îi făcu pe cei doi „dovlecari” ciuciulete, după care ispravă ne îndreptarăm în grabă, lăsându-i pe bieții băieți uluiți și spumegând de mânie, de așa întâmplare neașteptată!

Altădată ne găseam pe lac vreo șapte băieți din clasa noastră, în trei bărci.

Printre alții erau: *Ionaș Moscu, Ștefan Zănescu, Dragu Henry, Costel Manolescu și Harry Löbel*.

Se vede că naiba a vrut să-și râdă de noi și să ne joace o farsă, că ne-a scos în cale, pe lac, o barcă cu două fete dela „*Carmen Sylva*”!

Zănescu n'are de lucru și'ncepe să facă figuri cu barca lui; lopăta repede, se izbea în barca fetelor, se depărta, se ridica în picioare și se prefăcea că e gata să cadă'n apă!

— „Mă, Fănică, stai mă, dracului la un loc, mă, că ne stropește!” îi țipă Costel Manolescu, îmbrăcat chiar în ziua aceea cu un costum nou. „Dă-le'n... colo de fete, c'o să cazi în apă!”

Aș... el, ți-ai găsit!

— „Lasă, bă, să vezi cum le-agăț eu! P'ormă, la debarcader, cunoștința e gata!”

— „Păi, bine, mă, nepricopsitute, așa crezi tu că ai să le agăț, făcându-le să le fie frică?”

— „Sistemul meu, bă, fraiere, sistemul meu, care nu dă greș! Acuma, fiți atenți..., urmează figura hoată!”

Și nici una, nici două, cârmește barca lui spre barca fetelor, o lipește și vrea să sară'n barca lor.

Fetele încep să țipe, Zănescu ridică un picior în sus, își ia avânt, bărcile se depărtează pe nesimțite și el calcă în apă!

„Pleosc” sar stropii de doi metri, spre disperarea lui Costel Manolescu! Noroc că apa nu era adâncă, îi ajungea până la umeri.

Ca să nu se facă de râs prea de tot, Zănescu își ia poziția și o pornește voinicește înnot spre debarcader, în hohotele noastre și mai ales în hazul nemaiapomenit al fetelor, extraordinar de satisfăcute de această întâmplare, parcă de ele comandată!

* * *

Multe și nenumărate au fost poznele făcute în orele de chiul în Cișmigiu.

Intr'o oră de „Trigonometrie”, ne-am strâns mai mulți la „Buturugă”, să bem ceva, mai puțin după pofta inimii și mai mult după posibilitățile financiare ale fiecăruia!

Unii, mai cu dare de mână, au cerut câțiva țapi cu bere; alții, mai săracuți, am luat câteun „lapte bătut!”

Cu noi era și *Chioru*, căruia, din ce pricină, nu știu, i se făcuse o sete, de-ar fi băut și lacul Cișmigiu !

Cum făcea parte și el dintre noi, cei cu pungile ușoare, a comandat tot un lapte bătut. A sorbit Chioru din el cu nesaț până la jumătatea paharului și s'a gândit că e bine să se odihnească puțin, ...s'a lins pe buze..., bun lapte, ce e drept, ...gros, cu broboane de unt și rece, de-ți îngheța limba! Ar mai fi băut un pahar, însă de unde să mai scoți doi lei ?

Dar o idee ingenioasă și salvatoare străbătu creierul Chiorului, răcorit o clipă de... lapte! Repede mai bău până aproape de fundul paharului, lăsând lapte așa, ca de un deget! Apoi își roti privirile în jurul nostru și spuse :

— „Vreți să vedeți cum mai beau eu încă un pahar de lapte bătut, fără să-l plătesc ?“

— „Cum, mă Chiorule ? !“

— „Bine,... ce vă privește !? Dar vorba e : mă credeți în stare sau nu ?“

— „Păi dacă ai să faci vreo șmecherie !“

— „Mă rog, cum necum, eu mai beau un pahar... Vorba e cine-mi mai face cinste cu unul, dacă mă țin de cuvânt ?“

— „Eu, mă !“ îi răspunse Matei Păunescu. „Să te vad !“

Ochii Chiorului luciră de bucurie. Foarte discret își făcu mâna dreaptă cupă, ochi o muscă ce bâzăia pe lângă pahar și cât ai clipi, o prinse și-o aruncă în restul de lapte din pahar !

Musca se zbătu cât se zbătu și-și dăde obștescul sfârșit sub privirile ucigașe ale călăului.

— „E'n regulă !” zise Chioru și, compunându-și o față de om scârbit la culme, bătu în masă, strigând:

— „Chelner, ...chelner, ...poftim încoa', te rog, ...dar mai repede !”

— „Vine, ...vine !” se auzi vocea amabilă a chelnerului.

Ne închipuiam ce avea să urmeze.

— „Ce-ați comandat, vă rog ?”

— „Ți-am comandat un lapte bătut și d-ta mi-ai adus și o muscă..., o muscă moartă în lapte..., cu alte cuvinte lapte cu cadavre de insecte... Ia-l d'aici, că vărs..., mi s'a făcut rău ! Să vină patronul !”

— „Scuzați, vă rog, ...s'a întâmplat, știți vara, .. nu cred că dela noi, că e curățenie mare, ...poate că dela lapte..., scuzați, ... s'a'ntâmplat !”

— „Ce să se'ntâmples, dom'le, ce să se'ntâmples ? Se poate una, ca asta ? Să mă'mbolnăvesc de stomac ? Vine omul să ia un lapte și...”

— „Nu vă supărați, coane, ...vă aducem altul, scuzați, că altădată nu se mai întâmplă !” și chelnerul, serviabil, puse mâna pe paharul cu muscă, să-l ia; dar Chioru sări în sus ca ars:

— „Nu, lasă aici și adu-mi altul ! Mi-e frică, din greșală să nu mi-l aduci tot p'ăsta cu musca !”

Chelnerul i-a adus un pahar cu lapte plin ras, pe care Chioru l-a băut cu o poftă și mai mare decât pe primul și pe al treilea, pe care i l-a oferit Matei Păunescu, în veselia tuturor.

X. „PROMETEU” LA LICEUL LAZĂR

De câteva zile la Lazăr era o forfotă neobișnuită. Peste o lună urma să se sărbătorească nu mai știu câte zeci de ani dela înființare și, cum era un număr rotund de ani, Barbă plănuise o serbare impresionantă !

Programul fusese alcătuit : din câteva inevitabile discursuri așa zise ocazionale, din recitări, coruri și orchestră și un fragment dintr'o piesă de teatru.

Asupra acestui din urmă punct din program avea să hotărască profesorul de Limba Română dela superior și anume dela secția „modernă”, unde bănuia Barbă că se găsesc mai ușor elemente cu înclinațiuni artistice, decât la *real*, unde erau, vorbă să fie, spirite „ceva mai pozitiviste”.

În sfârșit, după multe și interminabile consfătuiri, zeii didactici, specialiști în „materie” au căzut la înțelegere și au ales, de ce ?... n'am priceput !..

„Prometeu” de Victor Eftimiu.

Piesa era bună și ne plăcea tuturor, mai ales că o văzuserăm de curând la „*Național*” ; însă ce legătură era între Prometeu și jubileul Lazărului ?!

Dar nu aveam nici timp și nici voie să discutăm hotărârile mai marilor noștri !

După ce s'a stabilit să se joace nu știu ce scenă din actul al III-lea, profesorul nostru de Română, *Avram Todor*, delegat de Barbă cu, hai să-i zicem, regia, porni în căutarea interpreților.

S'a oprit la clasa VII-a modernă, după multe peregrinări și încercări făcute în celelalte clase, unde era dascăl.

A venit cu piesa și ne-a pus să citim pe câțiva, ca să ne-aleagă rolurile.

Pe „*Zeus*” îl interpreta Ionaș Moscu, pe „*Hejais-tos*”, eu; iar pe „*Prometeu*”, personagiul principal, unul dintr'a cincia, *Nacht Stroe*, care avea și rolul cel mai mare.

Repetițiile au început imediat, chiar în clasa noastră, în orele de Limba română, spre marea satisfacție a colegilor certați cu literatura, căci aveau astfel prilejul să scape de lecții și mai ales să nu fie ascultați, fără să chiulească!

Treaba mergea bine: în două zile știam rolurile pe dinafară și făceam acum repetițiile fără text.

Dar, la una din repetiții s'a petrecut un fapt, care avea să-mi sporească faima cum nu mă așteptam în tot liceul!

Printre alte năzbâtii cu cari îmi distram colegii în recreații sau în orele libere, când lipsea vreun dascăl, era și „*imitatul*”.

Imitam o serie întreagă de actori dela Național, în special, și imitam mai ales, cu o vervă îndrăcită, cum ar spune un cronicar dramatic, pe „*profesorii noștri*”.

„*Imitațiile*” constituiau cea mai mare distracție a băieților, și, când îmi imaginam și câte o convor-

bire între doi profesori, atingeam culmea artistică pentru ei !

Intr'o zi, după o repetiție foarte reușită, care l-a mulțumit pe Avram Todor pe deplin, cum era în clasă o neobișnuită atmosferă de voie-bună, ce-i vine lui Nicu Marinescu, că strigă din bancă:

— „Să imite Băjenaru pe artiștii dela Național !”

Profesorul și-a îndreptat cu șiretenie ochi-i verzi și vioi asupra mea și m'a întrebat:

— „E adevărat că imiți actorii ?”

— „Da, domnule profesor, însă acum sunt obosit, știți de repetiție... și...”

— „Pe cine știi să imiți ?” mi-a tăiat el vorba.

— „Pe Notarra, pe Brezeanu, pe Manu, pe Fințeșteanu, pe Bălțățeanu, ...dar cel mai bine îi imit pe Brezeanu și pe Manu !”

— „Foarte frumos...! S'auzim !”

— „Dacă Țineți neapărat ! În ce piese doriți ?”

— „În ce știi ?”

— „În toate, ...dar pentrucă suntem la Română, am să-i imit în „O scrisoare pierdută” și în „O noapte furtunoasă” de Caragiale ! Noblesse oblige, domnule profesor !”

— „Mă rog, mă rog”, făcu Todor reverențios. „Dacă zici dumneata; dar începe, că mai avem puțin și sună !”

L-am imitat pe Brezeanu în „Cetățeanul turmentat” și pe Manu în „Agamiță Dandanache”; apoi la rând: pe Demetriade în Hamlet și în Doctor Tokerramo din „Taifun”; pe Nottara în Luca Arbore din „Vișorul” de Delavrancea și în Bătrânul Moor din

„Hoții” de Schiller; pe *Finteșteanu* în „Căsătoria” de Gogol; pe *Bălțățeanu* în nu mai știu ce...

Băieții, deși mă auziseră de zeci de ori, erau parcă mai entusiasmați ca niciodată și-și manifestară sentimentele printr'un ropot de aplauze... M'am înclinat surâzător și am mulțumit întocmai unui actor, pe scenă, făcând bineînțeles fasoanele de rigoare și sporind astfel voioșia clasei...

Am strâns mâna pe care mi-a întins-o profesorul și m'am înclinat respectos și plin de seriozitate!

Dar „*vae mihi*”, cum ar fi spus Barosanul, glasul lui Nicu Marinescu, glasul care propusese să imită pe actori, se auzi de astă dată parcă ceva mai imperativ ca adineauri:

— „Don'profesor, ca să fie distracția deplină, spuneți-i lui Băjenaru să imite și pe *domnii profesori*!”

Inlemnisem! Ce însemna asta? M'am întors spre bănci, consternat! În entuziasmul și poate în simpatia lui pentru mine, colegul meu nu-și dădea seama că-mi poate face cel mai mare rău!

Cine știe ce complicații diplomatice interșcolare ar fi putut ieși de aci!

Mi-am îndreptat privirea spre profesor. Zâmbea!

— „Hai, domnule, ...*vox populi, vox Dei! Panem et circensem*..., doar urmașii Romanilor se chiamă că suntem!”

— „În cazul acesta, ...dacă eu ofer circul, atunci pâinea o dați dumneavoastră!” glumii eu. „Pe domnii profesori, însă, don'profesor, nu vă supărați, dar nu pot, sau mai bine zis, nu-mi permit să-i imit...!”

— „Cum?”

— „...decât,”, continuai eu imperturbabil, „în fața colegilor...”

— „Aha ! Și'n fața mea, de ce nu ?”

— „Nu vă supărați, dar eu cred că mă reține o teamă foarte justificată ! Dacă se aude ceva la cancelarie, vă închipuiți că numai bine n'o să-mi meargă !”

— „Cine ar putea să spună la cancelarie ?”

— „Mă iertați că-mi permit să v'o spun neted, dar în niciun caz colegii mei !”

— „Atunci, eu ?”

— „S'ar putea !”

— „Dar dacă îți făgăduiesc formal că n'am să spun nimic !”

— „Făgăduiți-mi !”

— „Ei,... poftim, ...îți făgăduiesc !”

— „Bine !” ...și am imitat pe rând: pe *Fischer* de Germană, pe *Cioc* de Gimnastică, pe *Crăcănel* de Naturale, pe *Chelaru* de Română, pe *Drăgănescu* de Drept și Filosofie !

A râs Todor cu lacrimi, cum nu știu dacă mai râsese vreodată în viața lui; iar când l-am imitat pe *Cioc*, nu exagerez, dar s'a ținut cu mâinile de purtă și cât p'aci să cadă jos ! Ce e drept, că pe *Cioc* și pe *Crăcănel* îi imitam la perfecție !

Niciodată n'au fost mai triști colegii mei că a sunat clopoțelul de ieșire, ca la această oră de Română.

Dar, în urma acestei mici reprezentații, mi-a fost dat să trec prin multe și grele încercări, până la serbare !

Mai făcuserăm vreo două repetiții în clasă, când Todor ne anunță că viitoarea repetiție va avea loc în cancelaria profesorilor, în recreația mare dintre ora a doua și a treia, căci voiau să-și dea seama toți de interpretarea noastră și să ne facă eventuale observații !

— „Alta acum !“ comentam noi, nu fără puțină emoție. „Ce le-a venit și ăloră să să ne-aducă'n cancelarie ! Atâția balauri cu ochelari la un loc, mama lui pește, ...să nu ne'ncurcăm !“

— „Lasă, bă, că pe deoparte e mai bine, că ne mai obișnuim și cu alt public decât cu colegii noștri... La serbare ce-o să facem ?“

— „Da, mă, ...așa o fi, dar vezi nu știu cum dracul, chiar în cancelarie, vezi tu, e mai solemn, ..mai... !“

— „Trece și asta, băiatule, ...elevii sunt făcuți să-i ducă pe profesori, iar nu profesorii pe elevi !“

— „Băjenaru, Moscu și Stroe, la cancelarie, cu „Prometeu“ !

— „Hai și tu, Puștiule, să ne sufli !“ i-am strigat eu, lui Nicu Marinescu, spiridușul clasei.

— „Tocmai voiam eu să vă propun, că n'ar fi fost trupa completă fără sufleur ! Al vostru sunt !“

Până atunci, în decurs de șapte ani nu intrase niciunul dintre noi în „Cancelaria Profesorilor !“ Picioarele noastre nu călcaseră decât pe preșurile „Secretariatului“.

Intrarăm deci la Secretariat și așteptarăm foarte puțin, căci ușa la Cancelaria Profesorilor se deschise și în prag apăru Todor, care ne făcu semn:

- „Poftiți, domnilor... elevi !”
- „In cancelaria mare ? ! ! !”
- „Da, da !”
- „Pfui ! Hai, mă !”
- „Intră tu întâi !”
- „Las’că eu trec după tine, că ești mai gras !”
- „Hai, hai, grăbiți-vă că nu e timp !”

Suntem înăuntru ! Brrr ! Ce atmosferă plină de severitate... Nu este destul că ne găsim în fața a patruzeci de ochi ai profesorilor în viață; de pe pereți ne privesc înciudați încă vreo șaizeci de ochi ai profesorilor decedați. Parcă-și șoptesc între ei: — „Ce-or fi căutând epigonașii ăștia în cancelaria noastră ? E un sacrilegiu !”

Profesorii sunt așezați pe scaune la masa mare din mijloc. Unii fumează, iar alții citesc ziarele sau răsfoiesc câte-o carte.

La intrarea noastră, ciudat, toți își părăsesc ocupațiile și încep să ne privească plini de curiozitate.

În ochii celor mai mulți citeam neîncrederea. Parcă ar fi vrut să spună:

— „Ce ispravă or să facă prichindeii ăștia ? ! Zeus, ...Prometeu, ...Hefaistos ? ! Hm ! Hm !”

Barbă sta pe un scaun, deoparte, lângă fereastră. Ii făcu semn lui Todor și acesta spuse:

— „Domnilor profesori, îmi dați voie să vă prezint pe interpreții scenelor din „*Prometeu*”... Domnul *Moscu* și domnul *Băjenaru* dintr’a șaptea modernă și domnul *Stroe* dintr’a cincia reală !”

— „Ne pare bine !”, mormăiră câțiva, socotind că nu se face să tacă.

Dar *Brăilițeanu* de Fizico-Chimice:

— „Ăștia sunt dintre ăia cu galoșii „Wimpasing ?”

Noroc că Barbă, cumsecade ca niciodată, a intervenit împăciuator:

— „Lăsați, domnilor, ...băieții au venit pentru repetiție... S'ar putea să aibă influență asupra creației artistice... și... !”

— „Atunci”, făcu Todor, servil, „să'ncepem, domnule director !”

— „Te rog, ...te rog !”

— „Domnilor”, ni se adresă Todor, „ați auzit dorința domnului director ; prin urmare, începeți !”

Am făcut repetiția, fără prea mari emoții. Cățiva profesori ne-au întrerupt, ca să ne facă anumite observații: unele îndreptățite, altele nu prea, asupra interpretării, de care ne-au rugat stăruitor să ținem seamă cu sfințenie, dacă voim să avem succes !

Tocmai aveam intenția să ne retragem, când Barbă, ridicându-se de pe scaun, îmi spuse:

— „Am auzit, Băjenarule, că imiți foarte bine pe actorii Naționalului. Am fi curioși să te auzim și noi !”

— „Cu plăcere, domnule director !”

Și, fără să fac multe mofturi, repetai pentru a nu știu câtea oară imitațiile pe cari le știam, spre marea încântare și chiar spre entuziasmul profesorilor.

— „Bravo, mă, ...bravo, Băjenarule, extraordinar, ...uite, domnule, n'am știut că ai așa talent !”

Și care mai de care se'ntreceau să-mi aducă fel de fel de laude și chiar să se laude cu mine:

— „Ăsta e Băjenaru, elevul meu dintr'a doua...

Ce ghiduș era..., un poznaș și jumătate !" și așa și pe dincolo !

Niculescu-Brăilețeanu a venit la mine. M'a luat de obraz și mi-a spus:

— „Ia mai fă-l, mă, pe Brezeanu, că-l faci de-ai nice că-i chiar el, nu altceva !”

Dar, Dumnezeu mare, după ce terminai cu actorii, numai ce-l văd pe Barbă că-mi spune zâmbind: (Prima oară în timp de șapte ani, de când eram la Lazăr, l-am văzut atunci râzând pe Barbă, dar râzând cu poftă).

— „Și acuma, Băjenarule, „pour la bonne bouche”, fă „galeria profesorilor !”

Am încremenit. Mi s'a părut că n'aud bine !

— „Cum, adică, domnule director, dacă nu vă supărați, că n'am înțeles ?”

— „Ei”, zâmbi Barbă, gesticulând, ca de obicei, cu degetul mare și cel arătător dela mână dreaptă, „ai înțeles tu foarte bine, ...adică să-i imiți pe domnii profesori !”

M'am uitat la Todor: zâmbea mefistofelic lângă ușa cancelariei. Privirea mea i-a spus trist: „Așa ți-ai ținut făgăduiala, domnule profesor ?”

Dar Barbă nu mă lăsa deloc :

— „Hai, Băjenarule !”

— „Domnule director, vă rog să nu vă supărați, dar nu-mi permit să imit pe domnii profesori în fața dumnealor și-a dumneavoastră... Mă găsesc într-o situație foarte delicată, pe care o înțelegeți foarte bine !”

— „O înțeleg foarte bine, așa cum ai spus tu și totuș îți cer să-i imiți pe domnii profesori !”

— „Domnule director, vă rog din suflet, gândiți-vă și la ce consecințe dezaastroase ar putea să aibă pentru mine aceste imitații, ...la ce situație...”

— „Băjenarule, ..eu, directorul liceului Lăzăr, îți cer să imiți de domnii profesori, în fața domnilor lor, cu asentimentul d-lor, pentrucă socotim aceasta drept o manifestare artistică, ascultăm cu toții producțiile unui talent, și nu interpretăm acest fapt drept o luare în derâdere a domnilor profesori! Așa că, fără să te mai lași rugat, începe !”

— „Bine, domnule director, dacă spuneți dumneavoastră !”

Și cu o nemaipomenită îndrăzneală, parcă de când lumea aș fi avut spectatori atât de selecți, i-am spus unui profesor mai tinerel dela „B”, care ședea în capul mesei:

— „Dacă nu vă supărați dumneavoastră, sculați-vă și dați-mi scaunul puțin !”

Omul s'a sculat foarte supus, căci i s'a părut normală cererea mea; ba am avut impresia că a fost foarte încântat că m'am adresat lui !

Apoi, ducându-mă spre pupitrul unde se aflau cataloagele, am pus mâna pe unul, la întâmplare, și am ieșit din cancelarie, anunțând mai înainte:

— „Domnul profesor Fischer de Germană !”

Am ieșit, ca să-mi fac intrarea propriu zisă în clasă, așa cum se cuvenea.

Găsindu-l pe Nicu Marinescu afară din bancă, l-am luat de urechi și l-am adus lângă o presupusă catedră, trăgându-mă cu o deosebită satisfacție de o barbă imaginară :

— „A, mogarule, aici, aici, aici, aici ! Ia conjuga

tu : „a fălfăi, ...a germina, ...a cuace, ...,doi și la revedere ! Și acum a să puftească buierii: Cohn Zalman, Condurățeanu Vasile, ...etc., etc.”

Apoi anunțai pe rând: *Domnul profesor Radian*, de Științe Naturale, *Domnul profesor Drăgănescu* de Drept și Filosofie...

Drăgănescu, un om foarte cumsecade și un bun profesor de altfel, era bâlbâit. Până să-ți spună un cuvânt, repeta de două-trei ori: „ă, ă, ă, tinere, tinere”, ceea ce-i atrăsese din partea noastră porecla de „*Tânărul*”, deși era om de vreo șaizeci de ani !

Cel mai mare succes de imitație cu profesorii, însă, l-am obținut cu „*Crăcănel*” și mai ales cu „*Cioc*” !

A fost ceva nemaipomenit !

Numai îl anunțasem pe *Crăcănel* și toate gurile se prăgătiseră de răs ! Dar, când am deschis gura și le-am dat drumul frazelor lui stereotipe, rostite cu încetinătorul, a fost o explozie de hohote de răs:

— „E—le—fan—tul—e—un—a—ni—mal—de—o—mă—ri—me—co—lo—sa—lă !

Și așa mai departe !

La „*Cioc*” a fost culmea succesului.

Mi-am dus degetele mâinii drepte la gură și am fluierat, cum făcea el cu fluierul, ca pentru începerea jocului:

— „Echipa întâia la bătaie, ...a doua la prindere ! Moscu, ...ce faci, Moscu ? Moscu, de șase ani bați mingea și nu știi s'o bați ! De ce zimbești. ființa lui Dumnezeu, ...de ce rizi ? Nu'nțeleg zimbetul ! Am făcut eu vr'un spirit ? Îți dau o palmă de te dau cu capul de toți pereții ! Intr'un pușcărie pentru tine,

ființa lui Dumnezeu!“ și-apoi începui să-i imit gesturile-i repezi și sacadate. Ii dădui un pumn scurt lui Nicu Marinescu în umăr și-apoi începui să-l împing cu burta în toate părțile, strigându-i, așa cum făcea Cioc:

— „Ce te vâri în mine? (deși el se vâra în tine) „Lasă-mă să respir! Nu pot să-mi trag sufletul!“

Succesul obținut a fost strălucit. Toți m'au copleșit cu laude pentru, cum spuneau ei, „*talentul meu excepțional*“.

Am privit la ceasornicul din perete: *ora a treia de cursuri trecuse* și nici un profesor nu se'ndurase să își ia catalogul și să se ducă în clasă!

Când am ieșit din cancelarie, tocmai suna de ieșire. Deci suspendasem timp de-o oră cursurile la Liceul Lazăr ! Timp de-o oră vorbisem într'una și nu mă simțeam deloc obosit!

Pe sală, băieții strânși grămadă m'au ridicat pe sus, și m'au dus în triumf până în clasă !

Erau fericiți din două motive : primul că unul dintre ai lor se distinsese în fața tuturor profesoriilor și al doilea că scăpaseră de o oră de curs... Pentru cine a fost școlar și nu și-a făcut vreodată lecția sau a chiulit, nu mai e nevoie de nici o explicație, ca să înțeleagă ce însemnează asta !

A doua zi aveam Germana. Fischer a venit mai devreme ca de obicei și, fără să se prefacă cel puțin, așa măcar de ochii noștri că mă caută în catalog, m'a arătat cu degetul și mi-a strigat:

— „Ia puftește la lecție!“

Am ieșit singur, că n'a mai scos pe nimeni.

— „Ia declină tu..., adică nu“, și-a luat el seama îndată, căci ar fi însemnat că m'ascultă declinările pe cari le folosisem eu la imitația din cancelarie, „nu“, se răsgândi el, ca ars de foc, „citește și traduce!“

Habar n'aveam ! Cititul a mers bine, dar la traducere nimic !

Nici n'a așteptat să rostesc două-trei cuvinte românești, că a sărit în sus și mi-a strigat furios, așa cum nu-l văzusem niciodată:

— „Doi și trei la loc, mă dubitocule, (nu mi-a mai spus *mogarule*) să te'nveți să mai imitezi pe profesorii !“

Am trecut în bancă, abătut ! Asta însemna „*persecuție didactică*“. Nu-mi era atât de Fischer și de Germană, dar era foarte posibil să se năpustească asupra mea și ceilalți, ale căror materii erau ceva mai grele și mai însemnate... și nu mi-ar fi convenit deloc să sufăr, pentru că avusesem deosebita amabilitate de a-i distra pe profesori, culmea curajului, chiar în vizuina lor!

În recreație m'am dus la Barbă și m'am plâns de Fischer. Barbă, om superior și înțelegător al situației m'a asigurat că, începând din acea clipă, nu voi mai avea de suferit nici o neplăcere din acel punct de vedere, bineînțeles!

Ce-o fi făcut sau ce-o fi vorbit el cu Fischer și cu ceilalți profesori, nu știu, dar nu s'a mai atins nimeni de mine ; iar Fischer m'a ascultat chiar a doua lecție și mi-a pus opt, ca să-mi îndrepte „doi“-ul!

.....

Este de prisos să mai spun că, odată cu acest eveniment, pe care nu greșesc dacă-l caracterizez drept *extraordinar*, celebritatea clasei a VII-a modernă a crescut vertiginos, ca să culmineze în clasa VIII-a cu o întâmplare la fel de senzațională, dar cu urmări foarte dureroase pentru unii din noi!

Serbarea a fost un triumf; iar când s'a reprezentat fragmentul din „*Prometeu*”, am obținut aplauze atât de puternice și prelungite, în special dela balcoane, unde se strânsese „*gașca*”, că a trebuit să se ridice Barbă în picioare și să-i roage pe băieți să neceteze, ca să se poată continua cu celelalte numere din program!

Ionaș Moscu a bâlbâit la un vers, dar noroc că nu s'a cunoscut nimic; și-apoi aceste greșeli sunt inerente oricărui spectacol cu actori autentici și au farmecul lor!

Trebuia să-l întrebe pe Prometeu, care furase focul din cer și-l dăduse oamenilor, spre a le veni în ajutor:

— „*Cu soarta omenirii ce zeu te'nsărcinase?*”

Iar el a spus:

— „*Cu soarta zeilor ce om te'nsărcinase?*”

Totul, însă, s'a sfârșit cu bine; iar aplauzele calde și sincere, cu cari ne-au răsplătit colegii noștri, cred că au fost mai strălucite decât cele primite de mulți actori consacrați într'o carieră glorioasă!

XI. BANCURI

Cel mai mare farmec al vieții noastre școlărești îl făceau „bancurile“!

„Bancul“ în materie de viață școlară nu poate fi precis definit, ca și „poezia“; el trebuie simțit,... înțeles!

Singurii profesori la cari n'a îndrăznit nimeni să facă bancuri au fost: Barosanul și Atila. Incolo n'a existat dascăl care să ne predea în cursul superior și care să fie scutit de bancuri!

Cu toate produsele minții omenești, și bancurile erau de diferite categorii, din punct de vedere al calității lor humoristice: *grozave, bunicile, mediocre și tâmpite!*

Celui care făcea bancuri tâmpite însă, i se cerea un complex de însușiri spirituale, căci făcea bancuri tâmpite, voit, ca să provoace râsul, tocmai prin lipsa lor de haz!

Specialiști în acest gen erau: Dragu Henry și Constantinescu Teodor-Chioru!

Multe și felurite au fost glumele și micile răutăți cu cari căutam să provocăm scandal în clasă și să-i enervăm pe profesori!

Cele mai multe le făceam sub aspectul naivi-

tății și mulți profesori ne credeau proști, pe când în realitate...

Așa, odată, în clasa VI-a, la ora de Chimie, la Ploeanu, se explica lecția despre „acidul formic”.

Printre altele, profesorul ne-a spus:

— „Domnilor, să știți și dvs. că furnica conține acid formic. Ca să dovedim aceasta, n'avem decât să strivim o furnică într'o hârtie de turnesol; hârtia se 'nroșește,... ceea ce era de demonstrat!

„Imi pare rău că n'avem o furnică la'ndemână, ca să facem această interesantă experiență!”

Deodată în mijlocul liniștii, fără să spună un cuvânt, îl vedem pe Chioru că se ridică din banca unde ședea, prin fundul amfiteatrului, și înaintază înclinat, cu mâna dreaptă făcută cupă, așa cum o faci, când vrei să prinzi o muscă!

Intr'adevăr urmărea o muscă și-i șoptea destul de tare, ca să fie auzit:

— „Stai tu, că te prind eu acum, ce crezi că ai să mai zbori mult?” și deodată: „bâști... bâzzz...! „Te-am prins!”

— „Domnule Constantinescu, ce'nsemnează gestul acesta?”

— „Don'profesor, am prins o muscă, pentru experiență... În lipsă de furnică, e bună și musca!”

— „Domnule“, țipă chimistul exasperat, „cum poți să debitezi astfel de ineptii, pentru numele lui Dumnezeu?! Cum o să existe în muscă acidul formic,... care v'am spus că există numai în furnică?”

Dar Chioru nu se dă bătut:

— „Poate că există, don' profesor, și nu știm

„Noi! De ce să nu'ncercăm? Să strivim musca în târtia de turnesol și o să ne convingem!”

— „Stai jos, domnule, și lasă-mă 'n pace! Te rog, stai jos!”

Chioru și-a ridicat sprâncenele foarte surprins de felul ciudat în care profesorul înțelesese să-i aprecieze bunăvoința și mai ales interesul ce-l dedovedea pentru știință, și, deschizând pumnul în care ținea captivă musca, spuse, adresându-se acesteia:

— „Hai, du-te sănătoasă, că nu ești bună pentru experiență!” și foarte serios se așează, în loloțul de răs al colegilor.

Cele mai multe bancuri le făceam pe'ntrecute la „Tânărul“, de Drept și Filosofie!

Era un profesor foarte inimos, cu multă bunăvoință și ar fi vrut din tot sufletul ca toți să plecăm dela ora lui cu lecția învățată, dorință, care nu știm dacă i-a fost realizată de prea multe ori, pentru că el vorbea de făcea spume la gură; iar noi, în loc să ne concentrăm la frazele lui, eram atenți și notam cu creioanele pe pupitre, de câte ori face: „ă, ă, ă!”

Când am spus că făcea spume la gură, n'am exagerat deloc; nu numai că făcea spume, dar dacă întâmplător se așeza în fața ta și'n focul explicației nu se mai mișca din loc, te stropea de credeai că te plouă, nu altceva.

Odată, s'a așezat în fața lui Matei Păunescu, care se uita la el fix, de parcă-i sorbea vorbele.

Tânărul, atras de privirile pline de atenție ale

elevului, nu se'ndura să se mai miște din loc și se pironise în fața lui, vorbind într'una!

În zece minute, Matei era alb de stropi. Văzând că Tânărul nici nu se gândește să mai fericească și pe altcineva cu stropii savanți, Matei își scoase batista și ostentativ se șterse, fără să clipească, de câteva ori pe față.

Tânărul a observat, s'a oprit din explicație și, bătându-l pe umăr, i-a spus prietenos:

— „A, ă, ă, tinere, n'avea nici o grijă... ă, ă, ă,... sunt perfect sănătos!“

Tânărul obișnuia să-și înceapă fiecare lecție, indiferent dacă era de *Drept*, *Economie Politică* sau *Filosofie*, în felul următor:

— „A, ă, ă, fiți atenți ,vă rog, astăzi am să vă vorbesc despre... (și spunea subiectul) Dacă cineva nu înțelege, să mă 'ntrebe, că nu mă supăr, să-i dau explicațiile cuvenite!“

Și'ncepea să explice... În timpul explicației în clasă aveau loc următoarele manifestări:

Când ne cita date astronomice, eram cu toții vorbiți să ne mirăm.

Tânărul. Ă, ă, ă,..... dela steaua Cutare, la steaua Cutare,..... sunt 3.785.000 de kilometri!

Noi. Psss ! Țî, țî, țî, țî !.... Extraordinar !

Tânărul. Ă, ă, ă, nu vă mirați, tinere, sunt, ă, ă, ă, date precise!

Dragu Henry. (cu multă naivitate) Le-ați calculat dumneavoastră ?

Tânărul. (zâmbind îngăduitor) Ă, ă, ă,.... ce prostie, cum o să le calculez eu... ce sunt astronom?

Dragu Henry. Adevărat,... dumneavoastră sunteți filosof!

Și se așeza jos. Scena luase sfârșit în icnelile noastre de răs abia stăpânite!

Tot în cursul orei lui, din când, în când, ne lăsam ceasornicele neîntoarce și, la un semn, începeam cu toți să le întoarcem. Atunci se auzia în clasă un zgomot asemenea unui bâzâit de bondari uriași!

Cu zece minute înainte de a suna, după ce explicase, nu glumă, Tânărul întreba de formă, cum au obicei unii profesori să ntrebe, fiind convinși că nu se va ivi nici un preopinent:

— „Dacă cineva n'a înțeles, să mă ntrebe.... ca să-i explic.....“

La care, Dragu se ridica senin și spunea:

— „Mai spuneți odată, don' profesor“

Și bietul Tânărul începea să explice din nou, încredut cum de nu pricepuse elevul tot ce vorbise el aproape o oră!

De multe ori avea obicei să ne răpească din recreație furat de explicație. Suna și el nici nu se gândea să plece.

Atunci procedam cam în felul următor:

Unul dintre noi striga:

— „A sunat!“

La care altul răspundea:

— „Și ce dac'a sunat? Stăm și recreația!“

De astă dată, profesorul se sesiza și ne răspundea imediat:

— „Ă, ă, ă, nu,... tinere, nu vă țin și recreația, vă dau drumul îndată!“

Ba, odată, ca să-l scoatem mai devreme, am pus un ceasornic-deșteptător să sune cu zece minute înainte! Ce-o fi făcut la cancelarie, când s'a văzut singur și a așteptat până să sosească ceilalți, nu știu!

Intr'o zi, pe la sfârșitul iernii, când vremea dulce ne îngăduia să deschidem ferestrele clasei noastre, care da în Cișmigiu, tot la ora Tânărului, s'a întâmplat una boacăna de tot!

Tată-meu confiscase dela elevii lui de curs primar niște broscuțe de tablă, din acelea pe cari le păcăni în degete și imită orăcăitul broaștelor.

El le-a pus pe birou, iar eu i le-am subtilizat trecându-le în buzunarul meu, cu gândul de a le folosi la ora de Filosofie!

N'am luat decât două: una am oprit-o eu și una i-am dat-o lui Dragu Henry!

Eu stam pe rândul dela fereastră, prin banca a patra, iar Dragu, pe rândul din mijloc, în ultima bancă.

Pe la jumătatea orei, am început să pun în funcțiune sonoră broscuța de tablă: „oac, oac, oac!”

Tânărul s'a oprit din explicație, și-a ascuțit auzul dincotro auzea sgomotul suspect și a pornit spre banca mea. Bine înțeles că broscuța mea și-a încetat orăcăitul; dar acesta a continuat întocmai unui ecou întârziat în fundul clasei.

Profesorul și-a îndreptat cercetările-i discrete spre fund și, când a ajuns în dreptul băncii de

unde i se părea că aude zgomotul, orăcăitul s'a auzit din nou în față!

Manevra asta a durat cam de două-trei ori, până când Tânărul exasperat ne-a strigat:

— „Toată lumea să ridice mâinile 'n sus!”

Ordinul s'a executat îndată. Clasa avea aspectul original și ciudat în acelș timp al unei bande de gangsteri în fața unui uriaș revolver imaginar!

Și totuși broscuța și-a continuat orăcăitul obsedant, care semăna mai mult a cârâit de pasăre, spre disperarea profesorului!

Ce se întâmplase? Cum eu renunțasem să mai manevrez broasca, de teamă să nu fiu prins, Zănescu mi-a luat-o în ciudat, șoptindu-mi:

— „Dă-o, mă, încoace! Admiți tu să ne ducă Tânărul? O pun sub talpă și-i fac cu piciorul!”

Când a văzut că nici așa n'o scoate la capăt, Tânărul a izbucnit, spumegând de mânie :

— „Care e bestia, care-mi turbură ora?”

Atunci m'am ridicat eu și, arătându-i feres-trele deschise, i-am spus senin:

— „Poate că este vreo ciocănitoare'n Cișmigiu, don' profesor!”

El s'a'nroșit la față și, adresându-se băieților, a strigat :

— „Auziți, tinere, ce naiv e colegul vostru, ca să nu-i zic prost...! Ciocănitoare la sfârșitul iernii și... unde ? In Cișmigiu ! Stai jos, tinere, că-mi faci milă cu naivitatea dumitale!”

Un banc frumos, inteligent și foarte potrivit în

acelaș timp l-a făcut Boghici Constantin, tot la ora de Filosofie.

Profesorul obișnuia să intre în clasă foarte devreme, imediat ce suna; iar mulți dintre băieți mai întârziiau pela bufet, cam cât își făceau socoteala că durează notarea absenților.

De data aceasta, tânărul de Filosofie surâzător ca de obicei, pusese absenții și se pregătea să 'nceapă explicarea noii lecțiuni, când ușa se deschise încet și intră Boghici, cu gura plină, mestecând de zor, fără să se sinchisească.

Profesorul îl văzu și înlemni de indignare:

— „Hei, tinere, tinere, ia poftim încoace, dacă ești bun!“

Elevul înaintă cu pași rari și siguri spre catedră și se opri în fața profesorului, fără să spună nimic. Însă continuând să mestece.

— „Este nemaipomenit!“ izbucni Tânărul. „După ce că vii târziu, mai intri în clasă și mestecând! Gestul d-tale e incalificabil! Cum se poate, tinere, să-ți permiți să intri în clasă, mâncând, tocmai la ora de Filosofie?!“

Boghici, táticos, își înghiți dumaticatul, și ca un veritabil modernist, răspunse flegmatic:

— „De, don'profesor, ...ce să-i faci,..... „*primum vivere, deinde filosofare*!“

Ultima oră de Filosofie, înainte de vacanța Paștilor și prima oră de curs.

De zi, ca să spună rugăciunea, Zănescu Ștefan.

Rugăciunea de dimineață era „*Împărate cerească*“; iar cea dela prânz, „*Cuvine-se cu adevărat*“

Când intră profesorul, ne ridicăm în picioare într-o liniște impresionantă, ca'n biserică. Ca de obicei, Cestorul anunță:

— „Zănescu Ștefan, rugăciunea!”

Și, în tăcerea mormântală, care stăpânea clasa în acele clipe, glasul lui Zănescu se aude limpede și rar :

— „*Impărate ceresc, Mângâietorule, Duhul adevărului, care pretutindenea ești și toate le împlinești, etc.*”

Dar, după „*amin*“, nu se oprește, ca să se 'nchine împreună cu noi, ci continuă imperturbabil: „*Cuvinse-se cu adevărat să te fericim pe Tine, Născătoare de Dumnezeu,...* etc. și nu se oprește nici acum, căci spune mai departe: „*Tatăl nostru*“ și, când credeam că în sfârșit s'a hotărât să încheie seria rugăciunilor, auzim deodată ca o izbucnire:

— „*Crez într'unul Dumnezeu, Tatăl Atotțiitorul*“

Și la „*Crez*“, noi nu știm ce să mai credem și cu noi profesorul: a înebunit subit bietul Zănescu sau ce s'a întâmplat? Băieții abia se mai abțin să nu izbucnească în râs din respect pentru rugăciune și-și mușcă buzele, strângându-le cu eforturi ce le face multă cinste !

Profesorul, intrigat la culme de așa pomelinc de rugăciuni, vine în fața lui Zănescu și se uită în gura lui mirat la culme, ca la o minune...

Zănescu spune „*Crezul*” înainte, se păstrează serios un timp și deodată nu se mai poate stăpâni, buzele îi bâzâie o clipă și-l împrășcă pe profesor cu un râs nemaipomenit!

Urmează un scandal formidabil. Profesorul tună iritat la culme:

— „Ă, ă, ă ! Ce însemnează porcăria asta? Ce rost are să spui toate rugăciunile ? Ce suntem la Religie ? Te rog să-mi explici imediat : de ce ai spus toate rugăciunile la rând? Imediat!”

De ce? De banc, ...dar cum o să răspundă Zănescu așa ceva? Tace și se uită la el prost, cu surâsul înghețat pe buze.

— „Dumneata n'auzi ce te'ntreb eu, bestie incapace ? Animal inferior, de ce ai spus la rând toate rugăciunile pe cari le știai?”

— „Mai știi și altele!” mormăi Zănescu.

— „Nu mă interesează... Poți să știi toată evanghelia pe dinafară! Țasta nu e un motiv, ca să mi-o spui mie ! Răspunde-mi imediat și fără ocoluri la ce te-am întrebat: de ce te-ai apucat să spui toate rugăciunile odată?”

Cum Zănescu se frământa pe loc, că nu știa bietul băiat ce să răspundă și cum trebuia dat un răspuns cât mai plausibil, m'am ridicat eu, subit inspirat, și am spus:

— „Așa se obișnuiește înainte de Paști, don'profesor! Pentrucă după Paști nu se mai spune până la Înălțare nici o rugăciune, în afară de „*Christos a înviat!*”, le spunem pe toate înainte de Paști, știți, ca un fel de compensație!”

— „Hm!” se liniști profesorul o clipă. „Hm, mi se pare foarte ciudat, ...foarte curios... și eu am fost elev, dar pe vremea mea nu se obișnuia așa !”

— „Pe noi ne stăpânește un spirit mai profund de religiozitate, don'profesor, ...suntem o generație

mai evlavioasă decât generația dumneavoastră!"

— „Se poate, ...totuș eu am să mă interesez,.... am să-l întreb pe Părintele Crețu și dacă n'o fi cum mi-ai spus, n'o să vă fie tocmai pe plac, consecințele !“

Principalul era să se termine ora aceasta, cu liniște ! La 12 luam vacanță și ce-avea să mai fie peste două săptămâni, puțin ne păsa !

Teză la Zoologie într'a șaptea modernă cu profesorul *Simion Radian*, cel mai blând și mai cumsecade dintre toți profesorii.

Nu știam nimic și toată nădejdea era să copiez, ca să obțin o medie de trecere, că în oral aveam două treiuri cât rubrica din catalog de mari!

Stau în fața caietului de teze, deschis... Până acum am muiat tocul de vreo trei-patru ori în cerneală „albastră fixă *Pelikan*“, ca să scriu cât mai caligrafic cu putință: „*Teză la Zoologie*“, *Popescu-Băjenaru Grigore, Clasa VII-a modernă, 11 Noiembrie, 1924.*

Și, în așteptarea subiectului, fără să vreau, îmi vine în minte ora la care mă pârlise.

Profesorul scosese la lecție o serie de patru, ca de obicei. Examina „*hidra de apă dulce*“, în comparație cu „*hydractynia echinata*“, căreia, noi, de-ai dracului, îi ziceam „*hydractynia închinata*“, ca să-i facem profesorului în necaz.

La un moment dat, a fost pusă întrebarea:

— „Când merge hidra de apă dulce cu brațele sale?“

Probabil că erau anumite împrejurări, când a-

ceastă hidră își punea în funcțiune brațele cu cari era înzestrată.

Din seria scoasă la lecție n'a știut nimeni. Atunci a fost întrebată clasa. Puțin freamăt printre bănci, fără însă, vreun răspuns.

— „Bine, domnilor“, a întrebat atunci profesorul puțin supărat, „nu știe nimeni să-mi răspundă când merge hidra de apă dulce cu brațele sale?!“

Atunci, eu am tresărit, ca și când mi-aș fi adus aminte și-am ridicat degetele, exclamând:

— „A!“

— „Ți-ai amintit? Știi d-ta?“

— „Da, don'profesor!“

— „Ei, bine, ...spune atunci!“

Și am dat un răspuns în genul acelor pe cari le obișnuia Chioru:

— „Hidra de apă dulce“, spusei eu repezit, „merge cu brațele sale...“

— „Așaaa...“

— „Atuncea când vrea ea!“

Stupoare, râsete, 3, „treci la loc, măgarule“, etc. !

.....
Așteptam cu nerăbdare subiectul, care, în sfârșit, fu scris pe tablă: „*Comparație între râmă și scolopendră*“!

Afurisit subiect... și anapoda asociație! „Ce legătură poate să fie între râmă și scolopendră“ cuge-tam eu, „că una este, ...cam, de, ...reptilă, ...că se târăște, după câte știu eu... și cealaltă e insectă..., parcă mama îi spunea *urechelniță*, că zicea că-ți intră în ureche..., *scolopendra*, aia cu o sumedenie

de picioare, face parte din familia „miriapodelor”, prin urmare să deschidem cartea la „miriapode”!

Chiar așa de grea n’o să fie teza asta: scriu tot ce găsesc despre „râmbă” și „scolopendră” și pe urmă văd eu ce asemănări și deosebiri găsesc!

M’am uitat după profesor. Se plimba prin fața rândului de bănci de lângă fereastră. Eu eram în banca a doua din rândul dela sobă. Pe partea mea nu putea să vină, că-l împiedeca soba și cum eu îmi așezesem locul din dreapta, eram cât se poate de ferit.

Pupitrul se ridică, și prin crăpătura de vreo 5 milimetri, puteam să văd rândurile din carte de minune!

Așa dar deschisei cartea cu o mare dibăcie, acolo unde mă interesa, o pusei pe genunchi, ridicai ușor piciorul în sus, sprijinindu-l de partea de jos a pupitrului și-mi mai aruncaii odată ochii, ca să-mi observ inamicul în ce punct strategic se află!

Se plimba tot pe la ferestre, tăcut și gânditor, urmărind cu privirea frunzele ce se desprindeau din castanul sălbatec și cădeau, făcând ocoluri de avioane mitraliate!

— „A”, îmi zisei eu, care eram socotit de toată clasa un as al copiatului, „să nu exagerăm în precauțiuni; n’o să mă prindă *pe mine*, tocmai Radian!”

Nu mă prinsese până atunci nimeni, nici chiar Barosanul, pe care-l copiasem cu o foaie de juxtă, pusă în dicționar: mă prefăceam că scot cuvinte și copiam traducerea după textul franțuzesc!

Dar Radian?! E prea moale!

Și, fără să-i mai dau nici o atenție, am început să-mi fac teza după toate rosturile ei! Am mai ridicat de vreo două ori capul și, văzând că el continuă să stea pe la fereastră, l-am părăsit definitiv, închinându-mi toată activitatea tezei!

Scriam de zor, foarte încântat că teza merge bine, când deodată, tăcerea din clasă mi s'a părut suspectă. De unde până atunci auzisem scârțâitul ascutit și delicat al penițelor pe hârtie, asemenea bâzâitului discret al unor musculițe minuscule, acum, dacă mă pot exprima astfel, *auzeam tăcerea!*

Nici o peniță nu mai alerga pe hârtie, nu se auzea nici o șoaptă, până și răsufălările erau oprite!

Ce Dumnezeu, ...am rămas singur în clasă, fără să-mi dau seama?!

Am ridicat capul cu prudență și... în fața mea, Radian!

Ah,... va să zică de-asta își încetase toată clasa activitatea! Hm! Frumoasă perspectivă!

Glasul lui Radian răsună supărat:

— „Ce faci?... Ce faci acolo?”

Fulgerător am trântit cartea cu genunchiul în pupitru, ca să mă pot ridica în picioare.

— „Fac teza, don' profesor!” am răspuns foarte liniștit.

— „Păi, bine, cu cartea?”

I-am răspuns și de astă dată revoltător de senin:

— „M'am gândit s'o fac și eu ceva mai bună!”

— „Nemaipomenit! Ești de o obrăznicie,... de o îndrăzneală foarte puțin obișnuită! Hm! D-ta n'ai s'ajungi bine, s'o știi dela mine! Păcat! D-ta la Tribunal ai s'ajungi, domnule!”

— „Se poate, don'profesor“, „i-am răspuns ne-turburat, „căci am de gând să mă fac avocat, așa că...”

— „Nu ca avocat, ca hoț, ca pungaș, ca excroc ! Furi, nu vezi că furi, ăsta e furt ce faci d-ta,... mă furi din ochi ! Ești o lichea ! Tatăl d-tale, îl cunosc, e un om cumsecade, dar d-ta ești o lichea ! Tatăl d-tale te'ncalță, tatăl d-tale te'mbracă“, (și văzându-mi ceasornicul la buzunarul dela piept, se agăță de el, fără nici un rost, așa, ca să mai spună ceva) „ba ți-a mai dat și ceas la brâu!”

— „Imi permiteți o mică rectificare, don' profesor, dacă nu vă supărați, dar ceasul mi l-a dat mama, nu tata !“

Băieții s'au pornit pe râs și împreună cu ei și profesorul, care, brusc a devenit îngăduitor, mi-a însemnat teza, mi-a luat cartea și mi-a spus:

— „Îți dau voie să scrii mai departe și, dacă ai să scrii bine, am să fiu oeva mai indulgent față de faptul că ai copiat !“

Ce puteam să mai scriu, când habar n'aveam de subiect ? Am îndrugat eu acolo, vrute și nevrute, și când ne-a adus tezele și, fără prea mare emoție, am deschis-o pe a mea, am văzut scris :

„Prins cu cartea, copiind. Trei. S. Radian“.

De ce-aș minți că n'am fost mulțumit. Omul a fost destul de cumsecade. Mă prinsese copiind și pe bună dreptate meritam „unu“, fără nici un comentariu ; iar el îmi dăduse cu două puncte mai mult !

*
*
*

Unul din bancourile care făcea colegilor cea mai

mare plăcere era acela cu ciocănitul în uşă, banc pe care nu-l puteam realiza decât eu, pentrucă era totul în funcţie de schimbarea vocii.

Astfel, în toiul lecţiei, se auzea o ciocănitură, care părea că vine dela uşă, deşi venea de pe duşumea; apoi o voce indiferentă :

— „Cine-o fi ?“

— „Să vedem !“ rosteam eu foarte serios şi, ridicându-mă dela locul meu, deschideam uşa şi începeam o conversaţie imaginară :

— „Ce doriţi dumneavoastră ?“

Şi răspundeam tot eu, cu glasul schimbat :

— „Scuzaţi, vă rog, aici e clasa VII-a ?“

— „Da, domnule, pe cine căutaţi ?“

— „Pe elevul Pârvulescu Mihail !“

— „Pârvulescu Mihail ?“

— „Da, ... nu-l cunoaşteţi ?“

— „Ba da, însă nu e la noi, ... e la real !“

— „A, ... nu e a VII-a reală ?“

— „Nu, domnule, e a VII-a modernă !“

— „Scuzaţi, vă rog, că v'am deranjat !“

— „Nu face nimio !“ şi închideam uşa, venind foarte cuminte la locul meu şi spunând profesorului :

— „Cineva căuta pe un elev dintr'a VII-a reală !“

— „Ce impertinenţă !“ spunea profesorul scandalizat ! „Să-mi întrerupă ora cu astfel de fleacuri ! De ce nu l-a căutat în recreaţie, dacă avea neapărat nevoie de el ? Ți, ți, ți !“

— „Lipsă de bun simț, don' profesor !“ adăogam eu, ipocrit.

Şi lecţia continua, în timp ce zâmbetele băieţilor,

ce fluturaseră pline de voieșie câteva clipe pe buzele lor, se stingeau ușor, pe nesimțite !

* * *

Intr'una din zile s'a întâmplat să lipsească Dragu Henry, nu mai știu din ce cauză, se vede că era ceva foarte serios, că mucalitul nostru coleg frecventa cursurile cu multă regularitate, nu atâta din conștiințiozitate școlărească, Doamne ferește !..., cât ca nu să piardă vreun prilej rar de a face bancuri sau de a lua parte la ele !

Aveam tot materii la cari Dragu se ilustrase ca scandalagiu de forță, jucând însă întotdeauna în horă cu noi, ceilalți deochiați, că singur nu se prea simțea la largul lui...!

Și cum astăzi Dragu lipsea, ne-am hotărât să-i facem o figură, care i-a plăcut și lui, când i s'a povestit a doua zi !

La toate orele am păstrat tot timpul o liniște mormântală. Ni s'au ivit de multe ori, în decursul a patru ore, prilejuri minunate de a ne afirma din nou ca bancagii, însă ne-am abținut din răspuseri, pentruca astfel să ia ființă „*bancul cel mare*“, hărăzit lui Dragu, banc pe care l-au mirosit respectivii profesori ca atare și au făcut haz.

Surprinși peste măsură de liniștea ce domnea în clasă, toți profesorii pe rând, dar absolut toți, întrebau cu mulțumire 'n glas:

— „Dar cum se face că astăzi, contrar obiceiului dumneavoastră, sunteți atât de liniștiți ?“

La care răspundeam aproape toți foarte serioși :

— „Lipsește Dragu, don' profesor !“, ca și când bietul Dragu singur făcea tot scandalul din alte ore !

Un banc splendid pe care l-a făcut Moscu la Gimnastică timp de aproape cinci-șase lecții, fără să-l știe nimeni, afară de mine, a fost bancul cu „oina“.

Venise primăvara mai repede decât ne așteptam și Cioc ne scosese în curtea mare, ca să jucăm „oina“ și să-și recruteze elementele pentru „matchurile interșcolare“, cu un minut mai devreme !

Clasa era împărțită în două echipe : la prima era căpitan *Matei Păunescu* ; iar la a doua, *Costache Rădulescu* ; amândoi căpitanii, foarte buni prieteni în particular, se găseau de astă dată ca serioși adversari..... sportivi !

Moscu căzuse în echipa lui *Costache Rădulescu*, care era desperat, pentru că bietul Moscu nici nu fugea și nici nu se apăra bine, iar după alte toate era și gras !

— „Moscule“, i-a spus *Costache* foarte serios, să faci ce-i știi, nu mă privește și să nu care cumva să te lovească și să-mi strici punctele, că e vai de capul tău ! Mai bine nu juca !“

— „Ehei“, făcu Moscu, oftând, „mi-e drag să joc oina, cum aș merge pe cuie ! Aș da-o eu, dracului de oină cu bucurie, dar pot de Cioc ? E 'n stare să mă cotonogască, dacă mă prinde că-l chiulesc !“

— „Treaba ta... Vezi că *Matei* e cu ochii pe tine, știe că fugi ca un hipopotam și te aperi de minge, ca de muște ! Atâta așteaptă să te lovească și să-mi strice mie punctele ! Ufff ! Cum dracu de te-ai bro-

„dă-tocmai în echipa mea? Nu puteai să cazi într'a lui? Ce mai baftă și pe mine!”

— „Lasă, bă, Costache”, îl liniști Moscu, „n'avea nici o grijă, că n'o să mă lovească nimeni, ai să vezi! Am eu metoda mea suverană, care nu poate să dea greș!”

— „Bine, mă, numai să fie așa cum spui, că invizibil n'ai să te faci, ce dracul?”

„Oina”, frumosul joc național românesc, care, în ultimul timp a cam fost lăsat în părăsire, ca să se facă loc atâtor jocuri străine, ce nu-l întrec din nici un punct de vedere, este un sport care cere un complex de calități, într'o măsură mult mai mare decât celelalte sporturi.

Este cam greu să descrii acest joc, ca să poată fi făcut cunoscut aceluia cari nu știu nimic sau aproape nimic despre el.

Trebuie să-l vezi și să-l înveți pe teren.

Jocul se compune din două echipe: una este „la bătaie” și a doua, „la prindere”.

Mingea de „oină” este o minge mică, atât cât o pot cuprinde palmele. E făcută din piele de box și este destul de grea pentru dimensiunile ei, ca să poată fi bine aruncată la distanță mare și să poată fi, mai ales, bine prinsă.

Echipa dela bătaie stă în „bar”, împreună cu căpitanul ei și bate mingea cu un „bătaș”; iar cei dela prindere se străduiesc s'o prindă.

Mingea o aruncă „pentru bătaie” căpitanul echipei adverse sau un delegat al acestuia.

Interesul echipei dela bătaie este să bată mingea

cât mai departe, pentruca în timp ce mingea este sus sau peregrinează printre jucătorii dela prindere, să poată fugi în barul celălalt cât mai mulți jucători din echipa dela bătaie.

Echipa dela prindere trebuie să prindă mingea și să-l lovească pe unul din cei cari fug.

Atunci, echipele se schimbă și jocul continuă.

Dacă mingea este prinsă chiar când este aruncată, *bătută* cu bătacul, atunci cel care a bătut-o, „*trece la mijloc*“, adică între doi jucători adversari, cari-l au ținută precisă și încearcă să-l lovească cum pot mai bine, spre a trece echipa lor la bătaie !

De obicei, căpitanul echipei dela bătaie, bătea mingea cel din urmă, așa de sus, că, până să vină înapoi, puteau să fugă în barul celălalt, toți cei cari rămăseseră de căruță.

Tot el căuta să-i încurce pe jucătorii adversari cu fel de fel de figuri, ca să-și salveze oamenii !

De data aceasta, echipa lui Costache era la bătaie și a lui Matei Păunescu, la prindere. Mingea o arunca pentru bătaie chiar Matei, care-și făcea socoteala să tragă în Moscu, când o încerca să fugă !

Știa că bietul Moscu nici nu fugea și nici nu se apăra. Ba, când trebuia să bată mingea, de frică să nu i-o prindă adversarul și să treacă la mijloc, o bătea în pământ !

Jocul începuse..., jumătate din băieți bătuseră mingea și unii fugiseră ! Foarte abătut, trecu și Ionaș Moscu la rând, bătut mingea în pământ și trecu lângă băieții cari așteptau momentul prielnic să fugă în celălalt bar !

Matei era foarte atent la cum aruncă mingea

pentru bătaie, căci acum venea o serie întreagă de jucători tari !

Moscu profită de concentrarea lui Matei în altă parte și-și puse planul în aplicare; deodată ne treziram cu el în barul celălalt !

Ei,... drăcia dracului !

— „Mă... când dracul a fugit Moscu, de nu l-am izbit, să-l ating ?!” se'ntreba Matei înciudat. „Las' să-l agăț eu la prima ocazie, nu-mi mai scapă el !”

Dar Moscu scapă : și la prima, și la a doua, și la a treia ocazie și la multe alte ocazii de Matei, care nu mai știa ce să creadă !

— „Când naiba ajunge, mă, Moscu la bar, că bar nu zboară ? Și cum de nu se găsește niciunul dintre ai noștri să-l lovească ?”

Până când, într'o bună zi, Matei s'a hotărât să nu se mai lase furat de focul jocului și să-l urmărească pe Moscu, când fuge din locul dela bătaie în locul din fund și să-l lovească scurt !

Zis și făcut ! Când a venit rândul lui Moscu să bată mingea, Matei i-a aruncat-o foarte distrat în pararență, dar nu l-a slăbit o clipă din ochi !

Moscu, prefăcându-se și el foarte nepăsător, s'a strecurat ușor pe lângă jucătorii cari trebuiau să îl agă, fără să știe că e urmărit de privirile lui Matei.... și deodată, cât era el de gras, s'a strecurat pe lângă ușa culoarului ce da în curte, și a rupt-o de agă pe culoarul, al cărui capăt, cu ușa respectivă, era tocmai în barul celălalt !

Și 'n câteva clipe, iată-l pe Moscu în barul visat !

— „Ah !” țipă Matei, „ăsta era misterul, va să zică! Moscu o ștergea prin culoar! Pe cinste!” și,

oprind jocul, se duse la Cioc, spunându-i toată tărașenia !

— „Cum?” se'nfuriè Cioc. „Așa făcea? Asta e lipsă de sportivitate !” și punând fluierul la gură șuieră mai strident ca niciodată.

Jucătorii rămaseră pe loc, așa cum se găseau. S-au auzi glasul lui Cioc, imperativ la culme :

— „Moscu, la mijloc !”

Moscu veni în fața lui foarte mirat și-l întrebă cu naivitate :

— „De ce, don' profesor ?”

Dar Cioc, furios la culme, o ținea într'una cu apucat de alte alea, fără să-i dea nici o explicație

— „Moscu la mijloc !”

— „De ce, don' profesor ?!”

— „Moscu, la mijloc !”

— „Don' profesor,... dar...”

— „Ființa lui Dumnezeu, la mijloc !”

— „Dar eu nu știu să mă apăr !” izbucni Moscu

— „Să-ți fie rușine, ființă ! De șase ani bați mingea și nu știi să joci ! Moscu, la mijloc !”

— „Să vă spun...”

— „Ființa lui Dumnezeu, înțelege odată,... la mijloc, că-ți dau o palmă de te dau cu capul de toți pereții ; într'un ocnă pentru tine !”

Moscu n'a avut ce face și a trecut la mijloc, într-o clipă Matei Păunescu și Traian Paraschivescu, care și-au bătut joc de el, ca să se răzbune, într'un mod barbar !

Au plimbat mingea de peste treizeci de ori, făcându-l pe bietul Moscu să se'nvâртеască de treizeci de ori, când spre unul, când spre celălalt ; ap

Matei, prinzând odată mingea vârtos, l-a pocnit scurt în pulpă; Moscu a gemut și a trecut șchiopă-
rând la loc, înjurându-l printre dinți pe Cioc, pe
Matei și p'ăla care-a născocit „oina !“

După asta, Moscu, care era nepotul lui Barbă, a
scut rost de un certificat medical că suferă de nu
știu ce și a fost scutit de Gimnastică !

— „Mulți ca mine ați lovit voi cu mingea, bă,
amăriților! Omorâți-vă voi cu: „oina”,... la „para-
lele”,... la „trapez”,... la „fus” și la „inele”, că
Mandea se plimbă cu barca'n Cișmigiu,... e mai să-
rătos și... nu e dureros !“

XII. SĂRACUL BARBĂ !

Anul 1924 a fost cel mai nenorocit an din viața agitată a lui Barbă!

Nenorocirile cari s'au abătut pe capul lui, au impresionat nu numai liceul nostru și pe cetățenii Capitalei, ci au zguduit adânc pe toți locuitorii României Mari, cari au aflat din ziare întâmplarea.

Ca în fiecare an, și de astădată se plănuise o excursie a elevilor Liceului Lazăr, la Mănăstirea „Cernica”.

Au pornit toți băieții cu voie-bună și cu merindele'n ghiozdane, neștiind cam ce s'ar putea găsi de mâncare pe acolo... Unii au luat în termosuri sau în bidoane militarești și ceva băuturistică, că vorba *ăluia*, nu strică la drum și nici la popas...!

Ajunși acolo, a început zbenguiala; iar, după masă, câțiva văzând legănându-se pe apa lacului o barcă mare, o lotcă mai bine zis, de care se ajutau călugării, ca să prindă pește și raci, hai să facă o plimbare cu barca!

De canotat nu mai era vorbă, că toți lăzăriștii, în special cei din superior, erau „ași”!

În excursie merseseră și copiii lui Barbă: un băiat de 18 ani, *Polihron*, și două fete : de 16 și de 17 ani!

Când s'a hotărît cine să meargă cu barca, cum era și firesc și politicos, și mai era și chestie de pe-rie, văzând că fetele și băiatul lui Barbă vor să se plimbe și ei, le-am dat întâietatea. Așa că s'au suit: ei, trei, casierul liceului, vreo doi dintr'a opta reală, și barca a pornit lin pe apa limpede și verde de frunzele ce se oglindeau în ea, a lacului.

Cei mai mulți am rămas pe mal, privindu-i cu jind pe fericiții plutași și deabia așteptam să se înapoieze, ca să pornim și noi.

La rame trecuseră : Polihron (băiatul lui Barbă) și un elev dintr'a VII-a reală.

Polihron, ca lăzărist ce era și el, canota, foarte frumos... și era fericit la culme, râzând tot timpul la surorile lui, cari nu mai puteau de bucurie!

Că oricât te-ai plimab cu barca în Cișmigiu, par-că pe un lac străin și oarecum sălbatec, este aîtfel, nu știu cum!

Dar, deodată, tocmai când barca mergea mai fru-mos, pe la mijlocul lacului, auzirăm țipete despe-rate, văzurăm cum una din fete se ridică în picioa-re și barca începe să se lase într'o parte, apoi intră deabinelea pe jumătate în apă.

Pe mal, agitație nemaipomenită! Ce puteam face?!

Vedeam cum barca se răstoarnă și toți cei din ea cad în apă!

Strigăte de „ajutor”, cari ne zgârie creerii!

Câțiva din cei cari căzuseră încep să'noate îm-brăcați către mal, d'abia mișcându-se cu mare greu-tate.

Casierul liceului face eforturi supranaturale și o

apucă de păr pe una din fetele Directorului, îndreptându-se cu ea spre mal.

Se salvează toți, afară de cealaltă fată și Polihron, cari se'neacă sub ochii noștri îngroziți!

Cinci minute, până să sosească la mal cei ce știuseră să 'noate, ni s'au părut cinci zile de groaznică așteptare.

S'a anunțat postul de jandarmi, a venit și medicul de plasă, cadavrele au fost pescuite peste o oră și s'a întreprins o anchetă..., ca să se scrie în procesul, așa zis verbal, că barca, fiind prea încărcată și și prinzând apă, s'a răsturnat; iar cei doi frați, cari nu știau să înoate, s'au înecat!

Vestea morții i-a distrus pe părinții celor doi tineri prăpădiți în floarea vârstei. Barbă a albit într-o săptămână; iar doamna directoare, o femeie extraordinar de grasă, care la serbări ședea pe două scaune, s'a îmbolnăvit de inimă, a căzut la pat și nu s'a mai sculat, sărmana femeie, căci în scurtă vreme a murit de supărare.

Indată ce a murit, corpul ei a fost depus la Biserica „*Sfântul Ilie Gorgani*”, de lângă liceul nostru și i s'a hotărât o înmormântare impresionantă!

Au luat parte, în afară de profesori, toți elevii cursului superior, în uniforme curate și cu șepcile'n mână.

Bine înțeles că elevii au stat afară; în biserică n'au intrat decât membrii familiei, profesorii, secretarii și pedagogii.

Răspunsurile la slujba religioasă le-a dat corul bisericii; Barbă era de părere la început să cânte corul Liceului, dar Moș Costescu i-a spus că nu sun-

tem pregătiți pentru astfel de... manifestări și că s'ar putea să ne ne'ncurcăm... așa că am scăpat!

Era toamnă și se'ntâmplase o zi frumoasă, senină, ca de primăvară timpurie.

Toți stam afară, rezemați de un zid și vorbeam despre cu totul alte chestii decât despre înmormântarea doamnei directoare!

Intr'un timp, chiar uitasem de tot și cu toții unde ne aflam și pentru ce, și'ncepurăm să vorbim ceva mai tare, căci ne plictisiserăm să stăm așa în picioare, fără să facem nimic. Căci cel puțin, când stai la o paradă ore întregi, vezi ceva, dar așa..., în fața bisericii, fără să vrei părăsești la un moment dat atitudinea anchilozată și dai drumul la conversații cu subiecte cu totul opuse acelor pe cari ar trebui să le ataci în astfel de împrejurări!

Printre noi era și Moscu, nepotul doamnei directoare! Atât le-a trebuit unora, ca să-l ia în primire:

— „Ce cauți, mă, aici? Du-te'n biserică, la sfânta slujbă...!”

— „Da de ce să mă duc?”

— „Așa,... tu nu ești membru,... membru al familiei,... nu ești nepotul lui Barbă?”

— „Și dacă sunt, ce? Nu sunt și elev?”

— „Dar ești și nepot,... adică membru!”

— „Bă,... sunt mai mult elev și coleg cu voi, decât nepot... și lăsați-mă'n pace, că n'am chef de fleacuri!”

Uitând cu totul de înmormântare, începurăm să glumim și să facem fel de fel de bancuri!

Cum zumzetul convorbirilor noastre amenința să

să se mărească simțitor, a venit îndată spre noi un pedagog, asupra căruia trebuia să mă opresc puțin, ca să-l descriu.

Il adusese Barbă dela nu știu ce liceu din Ardeal.

Era un om între două vârste, cu părul cărunț și mustața tunsă scurt. Mărunt de stat și cu o față caraghioasă, de sas, semăna mai mult a căruțaș, decât a pedagog.

Umbla îmbrăcat în niște haine verzi și purta o pălărie de aceeași culoare, ceea ce-i dădea aspectul de vânător.

Noi îl porecliserăm din prima clipă „*Der Jäger*” (vânătorul) și găsiserăm un cuvânt nemțesc, pentru că vorbea stricat românește.

E de prisos să mai spun că acest așa zis pedagog, sărmanul de el, se potrivea la liceul nostru, cum s’ar potrivi, poate, un călugăr dela *Căldărușani*, la *Curtea Vaticanului* !

Dacă ar fi fost modest, treacă-meargă, de silă, de milă, l-am fi înghițit noi, dar pe cât era de prost, pe atât era de îngâmfat!

Îi făcuserăm multe pozne în decursul plimbărilor și *inspecțiilor*, pe cari avea năravul să ni le facă și nu-l înghițisem deloc!

Acum, la înmormântare, auzind că ne-am apucat de taifas, în loc să stăm nemișcați, veni spre noi și ne apostrofă cu aroganță :

— „No, mai taceț ghin gură, că’z nu-i musai să faceți conversație, în astfel ghe ocăziuni!”

— „Păi ne-am plictisit, don’pedagog!” răspunse nu știu cine.

— „No,... pe dracu, că'z doară nu sunkem la ți-
ematograf!”

Atunci intră cu el în vorbă Cosmovici dintr'a VI-a
reală:

— „Ce mai faceți, don'pedagog?”

— „No, că'z binie, dragule... trebă musai să stau
pe lângă voi spre severă supraveghere!”

— „No, că pukem sta și eminaminke singuri!” îi
răspunse Cosmovici în zâmbetele noastre!

Der Jäger se'ntoarse surprins de îndrăzneală că-
tre el și văzându-l că are barbă mare, nerașă de
două zile, îi spuse, dând din cap:

— „*Barba crescit, caput nescit!*“

— „Ce e aia?!” făcu Cosmovici, mirat de așa cu-
vinte nemaiauzite.

— „Cum,... nici atâta latină nu știi?”

— „Nu știe, don'pedagog!” sărirăm noi, moder-
niști cu gura, „că e dela real!”

— „Și ăia sunt proști...” adăogă altul.

— „No, atunci, faceți-i voi traducțiunea exactă,
că mie mi-e scârbă!”

— „Auzi, bă, Cosmovici, don'pedagog, că barba
ți-a crescut și capul tot prost ți-a rămas!”

— „Asta s'o creadă el!” râse Cosmovici, fără să
se sinchisească de măgulitoarea apreciere a ilustru-
lui pedagog.

Der Jäger se'ntoarse cu spatele la noi și-și pro-
țăpi picioarele bine, crăcănându-se și înșurupându-
le parcă în pământ.

Atunci Cosmovici scoase nu știu de unde naiba, o
splendidă pană de cocoș cu *verde, albastru și roșu*,

și, cu o dibăcie nemaipomenită, i-o puse pedagogului la pălărie, chiar în dreptul panglicei.

Culmea coincidenței: la două-trei momente după împodobirea pălăriei, Der Jäger, punându-și mâinile la spate, începu să se plimbe cu îngâmfare prin fața noastră, cari fără să mai ne stăpânim, râdeam în lege!

El se opri de câteva ori, privindu-ne scrutător, ne mustră vehement, dar văzând cu adâncă surprindere că râsul nostru „în loc să'nceteze, sporește simțitor, se gândi că este mai bine pentru situația în sine să facă o retragere strategică în biserică.

Sui câteva trepte și-și scoase pălăria... Când dete cu ochii de impresionanta pană de cocoș, o smulse furios și-o aruncă pe jos, ne trimise niște priviri ucigătoare și vru să intre în biserică; dar unul dintr'a cincina modernă, serviabil, fugi, ridică pana și, întinzându-i-o grațios, îi spuse cu candoare:

— „V'a căzut dela pălărie, don'pedagog!”

— „No, meri la dracu, loază!” îi țipă el, nemai-putându-se stăpâni și, aruncând pana din nou, intră furios în biserică!

La câteva luni, după aceste nenorociri, Barbă s'a retras dela direcția Liceului Lazăr; iar la un an s'a însurat cu una mai tânără cu vreo 20 de ani ca el!

Și, cum era de așteptat, ca: în glume nevinovate, romane sau filme americane, fata lui Barbă s'a măritat cu casierul liceului, salvatorul ei dela înec.

Bietul om, a avut prilejul să constate chiar pe pielea lui că „o nenorocire nu vine niciodată singură!”

XIII. IN SERILE DIN LUNA MAI...

După ce și-a dat Barbă demisia, Ministerul Instrucțiunii Publice a delegat provizoriu cu conducerea liceului, până la numirea unui nou director, pe Inspectorul General *Petre Marinescu*, profesor de Matematici.

Noul director era un om foarte corect, foarte serios și de o severitate extraordinară!

Era veșnic încruntat, vorbea rar și apăsător și era cu noi, elevii de o revoltătoare politeță.

Nu ne spunea niciodată pe nume și nici nu ne tutuia, așa cum obișnuiau Barbă și ceilalți profesori.

Nu ne scotea din „domnule elev” și ne vorbea întotdeauna la plural, oricât de supărat ar fi fost!

Asta ne impunea extraordinar, bineînțeles, însă era o atitudine, care nu ne convenea deloc, pentru că ne distanța considerabil de director și noi ne năvățaserăm cu Barbă să fim mai apropiați, să îndrăznim să stăm de vorbă și în anumite cazuri să ne permitem „să-l rugăm”, să-i implorăm indulgența!

Ei, bine, cu Petre Marinescu, așa ceva era imposibil!

Când rostea o hotărîre, vedeai că ea va rămâne definitivă, nu exista nici un mijloc de înduplecare!

Acest fel de a fi al lui a avut răsunet în sufletele elevilor și cum tradiția impunea să-i acordăm neîntârziat o poreclă, i-am spus simplu și sugestiv „Calăul”!

Nu era de glumit cu Calăul și ne luaserăm de gânduri. Elimina pe capete pentru cea mai mică abatere dela îndatoririle școlare și nu s’ar fi supărat, nu ți-ar fi strigat, nu ți-ar fi aruncat vreo insultă, pentru nimic în lume!

Îți vorbea tot timpul cu duhul blândeții, îți demonstra cu tact de matematician că ceea ce făcuseși nu era frumos, nu era demn de un elev de liceu și mai ales de un elev al Liceului Lazăr, liceu cu tradiție, care a dat Țării atâtea și atâtea generații, etc., etc., și apoi încheia cam în felul următor:

— „Așa că, domnule elev, pe viitor am să vă rog să vă supraveghiați atitudinea mai în de aproape, căci s’ar putea să aveți neplăceri și mai mari, și totul ar fi în dauna d-voastră! Până atunci am regretul de a vă face cunoscut că sunteți eliminat pe cinci zile! Vă rog să comunicați aceasta și părinților d-vs. și să-mi aduceți semnată această adresă! Bună-ziuă, domnule elev, și doresc ca prima noastră întâlnire să aibă loc în împrejurări mai plăcute pentru dvs.”

Poftim de te mai roagă să te ierte, că nu mai faci, că e ultima dată, că așa și pe dincolo, dacă-ți mai dă mâna!

În astfel de împrejurări dictatoriale, este dela sine înțeles că acțiunile năzdrăvăniilor noastre scăzuseră simțitor și, cu timpul, se reduseseră aproape la zero!

Calăul își exercita asupra noastră tirania cu o ne-
 apomenită ferocitate.

Și, ceea ce ne ținea avântul în frâu era mai cu
 amă faptul că ne aflam în clasa VIII-a, la sfârșitul
 ereia ne aștepta bacalaureatul!

Venise primăvara în Cișmigiul pentru a opta oară,
 când îmi toceam coatele pe băncile liceului Lazăr
 parcă în acest an, 1926, era mai tânără, mai fra-
 dă și mai frumoasă ca niciodată!

Și niciodată nu ne-a atras Cișmigiul mai puternic
 acum.

Poate pentru că primăvara asta avea în ea che-
 ri pline de un farmec necunoscut, poate pentru că
 dădeam seama că este ultima primăvară pe care
 petrecem ca liceeni pe aleile și pe sub bolțile de
 ori ale Cișmigiului!

Nostalgii viitoare, bănuite numai, ne'nfiorau și ne
 turbau liniștea de pe acum!

Chiulul îl lăsaserăm pe seama inferiorilor noștri.
 Este adevărat că din pricina Călăului se chiulea cu
 parte mare greutate și cu multă precauție, dar nu
 mai ardea nici nouă de așa ceva!

Bacalaureatul ne impunea mai multă seriozitate,
 care o manifestam: venind mai regulat la cursuri,
 făcându-ne lecțiile cu mai multă conștiinciozitate,
 emitând bancuri mai rar și numai atunci când își
 aveau rostul și mai ales căutând să intrăm, de bine,
 de rău, pe sub pielea profesorilor, cu gândul că
 poate vom avea vreunul dintre ei în comisia de ba-
 calaureat.

Totuși, câteva mici isprăvi s'au petrecut și în

timpul domniei Călăului, dintre cari merită povestită următoarea:

Primăvara, Vineri, pe la șase seara, și zi de cor.

Ne plăcea să mergem la cor: și pentrucă ne distra muzica, și pentrucă aveam prilej să mai dăm câte un banc, care să ne răzbune de abținerea dela ceilalți profesori. În definitiv, Muzica nu se examina la bacalaureat.

Ionaș Moscu sta cu locuința lângă mine, pe Sfinții Voivozi, și de obicei mergeam împreună la școală, în fiecare zi, pe jos, pentrucă pe atunci nu exista pe strada Popa Tatu și pe străzile învecinate nici un mijloc de locomoție care să ne ducă din Calea Griviței direct la Liceul Lazăr.

Cum se făcuse aproape șase, și am fi întârziat la sigur, lui Moscu îi veni o idee.

— „Hai, mă, să luăm o trăsură din Piața Matache Măcelaru...!”

— „Să luăm, mă, dar ai bani, că eu nu văd nici o lăascaie?”

— „Lasă, nu te privește, plătesc eu,... ce mare lucru e?”

Zis și făcut. Ne-am dus în Piața Matache Măcelaru, unde așteptau trăsurile la rând, am ales-o pe cea mai elegantă, ne-am suit în ea și, înainte de a rosti birjarul tradiționalele:

— „Unde mergem, conașule?”, Moscu spuse răspicat și cu distinsă seriozitate:

— „La Liceul Lazăr !”

Trăsura porni pe strada Popa-Tatu, ajunse repede la întretăierea cu Știrbey-Vodă, și o luă ușor la vale pe Bulevardul Schitu Măgureanu...

În câteva minute am sosit la liceu și, culmea îndrăzelii, Moscu i-a cerut să tragă în fața intrării principale!

— „De ce, mă? Să ne vadă vr'un balaur?”

— „Fraier ești, mă! Cum și cine o să te vadă, când nu există nici un profesor decât „Muzicantul”. Și e seară... Oprește, birjar!”

— „Ptrrrrruuu!”

— „Așa,... fii bun și așteaptă-ne două minute, că mergem la „Sfântul Sava”!

— „Bine, conașule!”

Suntem în hall-ul liceului.

— „Ce vrei să faci, mă, Ionaș, nu stăm la cor?... de ce nu i-ai dat drumul birjarului?”

— „Cu ce să-i dau drumul, dacă n'am nici un ban? Hai, mai repede în amfiteatru, să nu'nceapă repetiția!”

— „Păi, bine, mă, și ce face birjarul acum?”

— „...mă-sii,... ce să facă?”

De pe culoarul amfiteatrului, care, fiind cea mai încăpătoare sală a liceului, adăpostea ansamblurile corale, se auziră puternice vocile băieților, gâlgâind în chip de exercițiu, în așteptarea „Maestrului”:

— „Do, fa, sol, la, sol, fa, la, do, si, la, sol, fa!”

Intrarăm și ne așezarăm fiecare „la vocea” lui: Moscu, la baritoni; eu, la tenori!

Peste o clipă intră și profesorul și repetiția începu, ca de obicei, cu „Trăiască Regele!”

Cam la un sfert de oră, după începerea repetiției, un svon începu să circule printre băieți, svon adus de colegii, cari șosiseră „la cor”, cu întârziere:

— „Bă,... a venit un birjar la cancelarie, ca să reclame doi lăzăriști, pe cari i-a adus cu trăsura la liceu și l-au lăsat tuț, fără să-i plătească!”

— „Ce vorbești, dom'le?”

— „Da, mă, auzi că i-a spus să-i aștepte, au intrat în liceu și nu s'a mai întors niciunul! Birjarul a așteptat, cât a așteptat și dac'a văzut că nu vine nimeni, i-a reclamat la cancelarie!”

— „Și acum?”

— „Păi ci-că umblă după ei să-i găsească!”

— „O să găsească pe mă-sa !” sări Moscu. „Din două sute de inși mai îi găsește el, când mi-oiu vedea eu ceața fără oglindă!”

Ca să aplaneze conflictul și să nu facă liceul de râs, Calăul, furios la culme, a plătit 15 lei cursa pentru cei doi șmecheri și birjarul și-a văzut de drum!

Dar de aflat pe cei cari făcuseră isprava, nu i-a aflat nici până'n ziua de azi !

* * *

Cișmigiul era tot, numai liliac înflorit, când, într-o seară ne'ntorceam dela liceu, în grup vreo patru-cinci colegi, cari locuiam în acelaș cartier.

Mergeam agale, cu șapca pe-o ureche, pe aleia trandafirilor, paralelă cu Bulevardul Schitu Măgureanu, fericiți că a doua zi este Sâmbătă și se sfârșește încă o săptămână de școală !

Și cum : atât podoaba de mov și alb a ciorchiilor înfloriți, cât și parfumul dulce ne îndemnau la lirism și cum, probabil fiecare dintre noi era cu

vreo față'n gând, Rică Stănescu, cel mai îndrăgostit dintre toți, zice :

— „Ia cântă, mă, Băjenare, ceva, de inimă liliachie, că prea e liniștită seara asta !“

— „Să cânt, mă, de ce să nu cânt, vorba noastră, dar ce să cânt, ca să vă fiu pe plac tuturor ?“

— „Cântă, mă, aia „*In serile din luna Mai* !“

— „Păi d'abia suntem la sfârșitul lui Aprilie !“

— „Ce-are a face ? In așteptarea lui Mai, dă-i drumul, tânărule, că ieșim din Cișmigiu și nu mai are nici un farmec !“

— „Bine, mă !“ și am început să cânt ușor ca pentru noi, în falset, dar destul de puternic așa zisa „romantă“, pe care nici eu nu știu de unde am învățat-o :

„*In serile din luna Mai,
„Cu tine-adesea m'am plimbat
„Și dulci cuvinte îmi spuneai,
„Cuvinte, ce m'au fermecat !
„Privighetoarea'n crâng cânta,
„Cânta de veșnicul amor,
„Eu sărutam gurița ta
„Și al tău fraged sânișor !“*

Și aci venea un refren, pe care am găsit potrivit să-l cânt din voce de piept, ceva mai pătrunzător, mai ales că peste câțiva pași, odată cu terminarea cântecului, trebuia să ieșim din Cișmigiu :

„Ah, unde, unde,
„Ești tu, răspunde ?

„Pe tine te chem mereu, mereu,
 „Odorul meu !
 „Ah, vin' la mine,
 „Voiu muri pentru tine,
 „Ah, unde,... undeeee ?
 „Ești tu, răspundeeeeee !“

Băieții vor să m'aplaude și să mă felicite, dar le'nghiață vorbele pe buze, că, din capătul aleii, se aude o voce groasă și foarte cunoscută :

— „Aicea sunt !“

Și'n fața ochilor noștri îngroziți apare Calăul, privindu-ne scrutător !

Am rămas cu toții „pe loc repauz“, dar la o nouă privire a Calăului, ca la o comandă invizibilă, am făcut „drepti“, pocnind călcăile militarește !

Uitaserăm toți ca pământul că, hai să-i zic așa pentrucă n'am cum să evit cacofonia, Calăul locuiește pe Schitul Măgureanu, vis-a-vis de Cismigiu.... Omul se ducea acasă și fără să vrea a luat parte la producția noastră muzicală în aer liber !

— „Veniți delă liceu ?“

— „Da, domnule director“ răspunserăm în cor.

— „Bine dispuși, domnilor elevi !“

Niciun răspuns ; simple moțaieli din cap, echivalente cu „mmda !“

— „Cine a cântat ?“

— „Eu, domnule director !“

— „Cum vă numiți ?“

— „Băjenaru din clasa a VIII-a modernă !“

— „Dumneavoastră, după câte am auzit, ați imitat pe domnii profesori ai liceului în cancelarie !“

— „Da, domnule director, însă cu voia domnului director Costică Ionescu !“

— „Mulțumesc,... cunoșteam acest amănunt! Nu vă fac nici o vină din aceasta; de altfel sunt fapte cari s'au petrecut înainte de venirea mea. Sunteți rudă cu tenorul Băjenaru?“

— „Da, domnule director,.. nepot !“

— „L-am auzit și l-am aplaudat de foarte multe ori. Unchiul dvs. însă, avea un păcat, care ar putea fi considerat și o calitate: nu cânta decât la operă... și foarte rar în familie sau în... aer liber... hm,... hm... nu știu dacă înțelegeți cam ce vreau să spun...?“

— „Am înțeles, domnule director !“

— „Bună seara, domnilor elevi !“

— „Să trăiți, domnule director!“

Și Calăul a trecut repede drumul, intrând în curtea lui.

— „Crezi c'o să-ți facă ceva ?“

— „Aș,... totul s'a isprăvit aici ! Calăul e sever, dar e om inteligent și oricât vrea el să pară de-al dracului, în fond are sensibilitatea lui! N'ați auzit că se duce la „Operă ?“ Dacă-i place muzica, e de-al nostru..., face el pe răul, dar nici dracul nu e așa de negru cum îl crede lumea !“

Intr'adevăr că această audiție muzicală n'a mai avut nici o urmare !

*
* *
*

Dar de-abia ne obișnuiserăm cu Calăul și chiar începuse să ne placă severitatea lui, căci ne dam seama că „volens-nolens“, făcea din noi oameni

cumsecade, când ne veni știrea că a fost numit director, tocmai unul la care ne așteptam cel mai puțin: *Alexandru Georgescu* zis *Jujucă*, de Latină!

Nu se potrivea nici cu *Barbă* și nici cu *Calăul*, adevărate personalități didactice și oameni impozanți, cu prestanță!

Jujucă era mic, tuns în cap, veșnic agitat și plin de el, și ne vorbea, adresându-se invariabil fiecăruia, indiferent dacă era în clasa VIII-a sau în clasa I-a :

— „Hei,... băiețăș, băiețăș !”

Păi dela felul cum ni se adresa *Barbă*, spunându-ne frumos și serios pe nume, sau *Calăul*, cu „domnule elev” și „dumneavoastră”, până la „băiețăș” al lui Jujucă, era o distanță considerabilă!

— „Auzi ,d-ta ?!” se scandalizau băieții, „nici măcar „tinere”, ca *Drăgănescu*, par’c’am fi băieți de prăvălie,... facu-i și dregu-i !”

Indată ce a luat în primire direcția, Jujucă ne-a chemat: pe profesori și pe elevi în sala de Gimnastică, și, după multe vorbe goale, ne-a spus următoarele :

— „Domnilor profesori și băiețăși, onoratul Minister a știut de ce mi-a încredințat mie direcția acestui liceu... pentrucă... și pentrucă... și pentrucă !”

Și Jujucă s’a dovedit în scurtă vreme a fi un om cu totul lipsit de inimă și de înțelegere!

XIV. MANOLE, MANOLE, MEȘTERE MANOLE !

Odată cu venirea lui Jujucă, începură din nou bancurile și năzdrăvăniile fără număr, cum era și firesc de altfel, pentrucă noul director nu ne impunea prin nimic!

Și cum eram setoși să facem una de care să știe tot liceul, pentrucă începuse să ne cam pălească aureola de bancagii, ne hotărîrăm să facem pur și simplu, „o înmormântare” nu veritabilă, bineînțeles, ci o înscenare, cât se poate de reușită, regizată: de *Moscu*, de *Nenișior* și de mine.

Atât noi tustrei, cât și alții vreo patru, imitam la perfecție: trombonul, trompetul, clarinetul și alte instrumente muzicale de suflat și ne pricepeam de minune să cântăm în special marșuri funebre, învățate dela atâtea înmormântări la cari asistasem.

Toată lumea noastră era de acord pentru o înmormântare de..... profesor !

Am luat, prin urmare, o cutie de *violoncel*, care reprezenta coșciugul, purtat pe umeri de patru elevi în uniformă ; în față, mergea unul cu o pernă, pe care erau înfipte niște tinichele, care reprezentau decorațiile !

După coșciug urma tristă familia și muzica militară, care alcătuia tot farmecul cortegiului.

Moscu a fost formidabil : scotea niște sunete de puteai să juri că e trombon și făcea fițele de rigoare cu o artă, care l-a ridicat și mai mult în ochii colegilor lui !

Am pornit de sigur din clasa noastră, am trecut, culmea îndrăselii, cu o liniște nemaipomenită prin fața cancelariei, am ocolit patratul liceului în întregime și ne-am înapoiat în clasă, neturburați de nimeni, dar urmăriți de un șir interminabil de gură câscă !

Cred că a fost cea mai veselă înmormântare la care au asistat vreodată băieții noștri.

— „E, mă, cum a fost ?“

— „Extraordinară !“

— „Totuș, am uitat ceva !“

— „Ce ?“

— „Să aruncăm bani la răspântie !“

— „Așa e, mă,.. ei, dar n'are nimic, având în vedere cadavrul, care, de fapt nici nu există, și, prin urmare, n'are nici un fel de rudă !“

— „Și mai e ceva !“

— „Ce naiba mai e ?“

— „N'am rostit nici un discurs funebru, mă, despre însușirile răposatului, neîntrecutele lui calități de om, tată, soț și.... pedagog ! Astea toate sunt de mare importanță !“

— „Stai mă, nu te impacienta, că, propriu zis, nici nu l-am înmormântat... Putem să spunem că aci, în clasa noastră...“ și Moscu începu să plângă. „În fața acestui mormânt deschis, proaspăt săpat de un

gropar, nu tot așa de inteligent și spiritual ca gro-
parul din Hamlet, de origină daneză și cu humor
de pur sânge englez, în fața acestui mormânt des-
chis, zic, domnilor, onorabili concetățeni, zace ne-
însuflețit cadavrul mort al aceluia : care a fost,
care este și putem spune, domnilor, fără nici o re-
mușcare, mai mult decât atâta chiar, o putem spune,
fără nici un resentiment, că va fi, o susțin cu tărie
și spun aceasta pentru că sunt convins, o știu, mi-o
spune sufletul meu, că trupul acesta neînsuflețit, din
fața noastră, care, dacă astăzi nu este, mâine cu
siguranță va fi pământ, acest cadavru, care îna-
înte de a fi, vai, domnilor, ceea ce este, a știut cum
să trăiască, fiind un model din toate punctele d
vedere, vă repet pentru că nu există o convinge
mai nezdruincinată decât aceasta,... omul care ne
părăsit atât de crud, s'a smuls din mijlocul nostru
alor săi, nu pentru că a voit el, dar pentru că moar-
tea nemiloasă l-a chemat la ea și gândul înfiorat ne
zboară la înțelepciunea poporului, care spune că
numai pe cei buni îi chiamă Dumnezeu la el ; iar
din acest punct de vedere, vă rog să-mi permiteți
a-mi exprima părerea de nezdruincinat, că nu do-
resc să fiu chiar atât de mult pe placul cerului....!"
— „Ho, bă, ho, că ai făcut spume la gură,... mai
respiră și tu puțin !"

Dar Moscu nu se lasă, îi dă înainte :

— „Și cum vă spuneam, întristată adunare, noi
nu ne-am strâns aici ca să deplângem moartea pre-
matură a acestui cadavru fraged, adică nu, voiam să
spun în frageda vârstă de 65 ani, o nu, ci ne-am
adunat ca să.....!"

— „Dece nu stați la locurile voastre, băiețași ?”
Jujucă !

Ne-am îndreptat în liniște la locurile noastre, fără să ne sinchisim prea mult de prezența lui.

— „Ce s'a întâmplat cu voi ?”

— „Nimic, domnule director !”

— „Vă văd cam triști, parcă ați fi venit dela o înmormântare !”

— „Vi se pare, domnule director, nu suntem triști de loc, dimpotrivă...”

— „Ca să nu pierdem vremea, ce e cu manifestația de acum câteva minute, de pe sălile liceului ?”

— „Ce manifestație, domnule director ?”

— „Nu vă mai prefaceți că nu știți, că nu vă prinde... Dacă nu mă'nșel, am auzit din cancelarie, sunetele unui marș funebru !”

— „De Chopin sau de Beethoven ?” îndrăzni unul din gloată.

— „Ce importanță are aceasta ?” întrebă Jujucă.

Și cum n'a voit nimeni dintre noi să-i explice importanța numelui aceluia care compusese marșul funebru, Jujucă a continuat :

— „Este rușinos ceea ce se petrece sub direcțiunea mea !”

— „Așa e, de acord, băiețaș !” mormăiră, ca să auzim numai noi, câteva voci baritonale.

— „Să fiți convinși că voiu pune capăt acestor necuviințe, de natură a turbura liniștea patriarhală a acestui străvechi locaș de cultură !”

Oleo, mamă, ce fraze bombastice ! Făceam sforțări imense să nu isbucnim în râs !

Până una-alta, Jujucă a întreprins o anchetă, așa cum se obișnuiește în astfel de ocaziuni.

Tocmai așteptam nerăbdători, însă fără nici un pic de emoție, rezultatul anchetei, când, cum naiba s'a nimerit tocmai în ora de filosofie a Tânărului, cam la 10 minute dela intrarea în clasă, veni Jujucă însoțit de pedagog.

Ne ridicarăm în picioare.

— „Bună ziua, băiețași“ ne spuse el cu accent moldovenesc ; apoi se adresă Tânărului, care-l întâmpină cu mâna întinsă: „Domnule profesor, vă rog să-mi dați voie să le spun băiețașilor, câteva vorbe !“

Aici, Tânărul, atât ca să ne arate nouă cum se respectă un director, chiar când e mai tânăr ca tine, cât și ca să-l perie puțin, îi răspunse :

— „Stimate domnule director și iubite colega, te rog chiar....!“

— „Iată despre ce e vorba,“ începu Jujucă, suindu-se pe catedră, „am observat că, de câțva timp, foarte mulți băiețași își cer voie până afară în mijlocul orei, întrerupând astfel lecțiunea ! Vă fac cunoscut că sunt ferm hotărât să nu mai tolerez astfel de chestiuni !“

— „Don'director,“ se ridică, legănându-și mâinile, Noica Dan, cel mai flegmatic din clasă, „dar dacă avem nevoie, ce să facem ?“

— „Nu mă interesează, băiețaș ! Toți elevii să-și facă nevoile după regulamentul școlar, adică în recreație ! Dar, ce“, isbucni el, nemaiputând să se stăpânească, „sunteți de 80 de ani,... suferiți de besică,... aveți șistită !? De aci înainte, cine nu va

urina după regulamentul școlar va fi eliminat pe o zi....! Asta este !" și, întinzându-i mâna Tânărului, plecă fără să ne mai spună „*bună ziua*“.

Este foarte adevărat că mulți își cereau voie până afară în timpul orelor, dar nici unul pentru vreo nevoie justificată.

Așa, de exemplu, *Lupu Iancu*, un nemaipomenit meloman, se ducea la ușa sălii de gimnastică și asculta repetiția pe care o făcea zilnic, la anumite ore, orchestra liceului; *Manoilescu Constantin* își cerea voie până afară în fiecare zi, fix la ora zece fără douăzeci, indiferent de materie, și se ducea la locuința servitorilor, unde prepara „*cafeluța*“, în așteptarea „*cărturarilor*“, câțiva colegi, cari, în afara cărților de învățământ, erau adepți convinși ai bibliotecii „*Grimmaud*“; iar alții ieșeau pentru alte motive mai mult sau mai puțin plauzibile.

*
*
*

Dar, între timp, a trecut vremea, dacă mă pot exprima astfel, și vedeam cum se apropie cu pași repezi sfârșitul anului școlar, și, odată cu el, *bacalaureatul* !

Puțină carte știam noi, dar ne îngrijora faptul că eram abia a doua generație școlară care urma să dăm bacalareatul, înființat din noul anul trecut, în 1925.

Bacalaureat ne trebuia nouă ? A trecut atâta vreme și atâția elevi au terminat liceul fără bacalureat și au ieșit oameni cumsecade !

Adică de ce atâtea generații au putut pătrunde

în facultate fără bacalaureat și acum, de un an, deodată, nu se mai poate ! Ei, drăcia dracului !

Ceea ce ne indigna mai mult era lipsa de seriozitate a legiuitorilor școlari.

În expunerea de motive a legii respective, spuneau că se înființează examenul de bacalaureat, pentru că se desființează clasa VIII-a, rămânând liceul cu șapte clase !

Clasa VIII-a s'a desființat, e drept, peste vreo doi ani deabea, pentru ca peste alți vreo doi ani, să se înființeze din nou ; dar ce ne păsa nouă, vorba e că noi, sărmanii, făcuserăm și a VIII-a și trebuia să dăm și bacalaureatul !

Totuși, pentru că acum era: și a VIII-a, și bacalaureatul, cum mai aveam cam două luni până la „încercarea cea mare“, ne puserăm cu burta pe carte, cu programa analitică în mână !

Singura materie de învățământ, pe care o uitasem și pentru cunoașterea căreia ne trebuia o serioasă pregătire, era *Geografia României*, pe care o făcusem în clasa IV-a și atât ! Nici pomeneală de geografia Patriei în vreuna din clasele cursului superior !

În schimb, în clasa V-a eram obligați să știm la perfecție, și încă în franțuzește, geografia surorii noastre mai mari, a *Franței* !?

Așa că, dându-ne seama că la geografie suntem clei, i-am propus profesorului Grigore Dănescu, să ne facă un curs de bacalaureat, în schimbul căruia întreaga clasă l-a retribuit cu onorariul pe care ni l-a pretins și care a fost foarte modest, de altfel.

La celelalte materii o încropeam noi potrivit.

La istorie însă, „*Istoria Românilor*“, toată clasa era foarte bine pregătită.

Și nici nu se putea altfel, când avuseserăm norocul să ne fie profesor Grigore Niculescu, zis *Atila*, zis *Der Etzell*, zis *Biciul lui Dumnezeu*.

Om rău ? Nu ! Foarte sever și foarte serios ; și un profesor excepțional, de clasă mare, de talia Barosanului.

Obişnuia să ne dicteze planul lecției pe care o făcea. Apoi începea să ne vorbească după planul stabilit și vorbea așa de frumos, așa de interesant, încât nu te-ai fi săturat să-l asculți o zi întreagă.

Ne captiva pe toți cu darul lui de meșter neîntrecut în a ne înfățișa istoria !

Avea, însă, omul un păcat : îți pretindea să știi ce-ți explica și dacă nu știai, nu se supăra, ci te'ncondea în catalog !

La orele lui era o liniște mormântală. Noțiunea de „*banc*“ era necunoscută, ca și la orele Barosanului !

Ceea ce însemnează, pentru cine vrea să'nțeleagă, că toată atitudinea noastră, față de ceilalți profesori, era dictată de totala lor lipsă de tact pedagogic, care nu se'nvață în nici o facultate din lume, ci te naști înzestrat cu el !

Pe *Atila* îl mai avusesem profesor în clasa I-a și a III-a, așa că mă cunoștea. Pe atunci fusesem unul dintre cei mai buni elevi ai lui.

Dar, în clasa VIII-a, la Istorie, pe trimestrul I, obținusem media 5 și asta cu mare greutate !

În teză ne dăduse „*Teoria lui Rösler*“ și, cu toate

el ne-o explicase limpede, într'un stil absolut universitar, am luat *cinci* !

În oral, mi se pare că aveam tot un *cinci* !

Știu că Atila m'a scos să mai m'asculte, ca să-mi dea o medie cumsecade. N'am știut... și mi-a dat tot *cinci*. Înainte de a-mi pune nota, însă, cu tocul indicat, m'a privit scrutător și mi-a spus cu sinceră tristete:

— „Am avut în cursul inferior un elev foarte bun la Istorie, care făcea cinste clasei lui,... unul Băjenaru...! Hei, ce de istorie știa ăla...! Pe unde-o e, că eu nu-l văd,... sau dacă-l văd, nu-l mai recunosc ! ?“

Cuvintele lui, rostite cu voce calmă, m'au pătruns până la lacrimi ! Nu mi-a strigat nici : „boul !“, nici „*vită încălțată*“, nici „*tâmpitule*“ și nu m'a împodobit nici cu vreun alt epitet ornant atât de obișnuit unora dintre dascălii noștri...!

Totuș, vorbele lui m'au pătruns atâta de mult, au avut atâta răsunet în sufletul meu, au știut să-mi măgulească vanitatea în așa grad, încât pe trimestrul al doilea, am luat media „*nouă*“, căci „*zece*“ nu dădea!

Nouă nu mai avea nimeni în clasă, nici cei doi premianți, afară de Nae Georgescu, zis Tata-Mare, zis Lola Girafa!

* * *

Ca să fim cât mai bine pregătiți și ca să vedem urme ale trecutului nostru istoric, cari ne-ar fi rămas întipărite'n minte toată viața, Atila a hotărât să facem o excursie la „*Curtea-de-Argeș*“, unde a-

veam de văzut multe lucruri, deosebit de interesante!

Mergea cine voia, nu era nimeni obligat! Excursia costa 125 de lei, iar masa și dormitul ne priveau pe fiecare, separat.

Ne-am înscris vreo 30 de elevi, din 45, câți eram cu toții.

Ca să nu întrerupem cursurile, urma să plecăm într-o Sâmbătă, după amiază, pe la 2 sau așa ceva.

Ne-am luat fiecare de mâncare ce se ia de obicei în astfel de împrejurări: șuncă, salam de Sibiu, schweitzer, ouă răskoapte, chifle, foursecuri... Pe lângă toate astea i-am șterpelit mamei din cămară, o cutie de sardele „Robert” și una de filetti italienești, convins că-mi vor prinde bine...

I-am luat și bidonul ofițeresc al tatii, l-am umplut, oroare cu apă dela ghiață, am trecut pe la Ionaș Moscu, pe acasă, și am pornit împreună pe jos, spre Gara-de-Nord, că era aproape de noi.

Bani n'aveam decât vreo două-trei sute de lei, dar nici nu ne trebuia mai mult!

Am ajuns la Curtea-de-Argeș pe'nserat și'n scurtă vreme s'a făcut întuneric.

Masa de seară o luaserăm în tren, cu Atila în mijlocul nostru.

Atila a fost cu noi de data aceasta mai amabil și mai spiritual ca niciodată. De o neobișnuită bunăvoință, ne încuraja la glume, ba chiar a mers până acolo, încât, în urma rugăminților stăruitoare ale colegilor, mi-a îngăduit să fac câteva imitații.

Acum, însă, pe lângă imitațiile cunoscute, am imitat și cum cântă: un popă dela țară, un popă dela

oraș, un arhiereu; am vorbit cu accent țigănesc și câte și mai câte altele, cari-mi trăzneau prin minte.

Profesorul m'a mângâiat cu simpatie și mi-a spus râzând:

— „Mă, Băjenarule, să nu aflu că mă minți și pe mine, că-ți pun *trei*!”

— „Nici nu mă gândesc ,don'profesor,... se poate, tocmai pe dumneavoastră?”

Am intrat în Curtea-de-Argeș foarte bine dispuși și ne-am repartizat astfel: vreo douăzeci de elevi dela internat au dormit în vagoane; iar noi, cei externi, ne-am dus, împreună cu Atila, la un hotel, nu știu cum îi spunea, ca să fim aranjați cu toți în camerele noastre, chiar sub ochii lui.

Ne-au găzduit la etajul I, câte doi sau trei în cameră, după numărul paturilor.

Eu mi-am ales o cameră ,care mi s'a părut ceva mai arătoasă. Avea un pat de două persoane, un șifonier nenorocit și o măsuță de noapte cu oala respectivă; încolo, nimic!

Am colindat îndată prin celelalte camere și am luat din fiecare câte ceva: un scaun, un sfeșnic, o măsuță pe care voiam să scriu câteva cărți poștale ilustrate la București, cu tradiționalele: „*Salutări din Curtea-de-Argeș*” sau, după împrejurări și inspirație „*Salutări din străvechea cetate domnească!*”

Eram bun prieten și tovarăș nedespărțit cu un văr al meu, prin alianță, coleg de clasă, *Zizi Marinescu*, care ținea la mine foarte mult.

Bucuros că mi-am asortat camera, am ieșit pe

culoar, să-l caut pe Zizi și să-i spun și lui, ca să se bucure.

Pe sală era o droaie de băieți la un loc, așteptând repartizarea.

Zărindu-l pe Zizi, ceva mai la o parte, i-am strigat:

— „Bă, Zizi, noi avem și țuocal!”

La cari cuvinte, Atilla, pe care nu-l văzusem, și-a'ntors capul, zâmbind:

— „Daa?”

— „Scuzați, don'profesor, n'am știut că sunteți aici!”

În timp ce se făcea repartizarea elevilor în camere, Negulescu Petre, un coleg ceva mai mare ca vârstă, îi tot da târcoale *madamei* dela hotel, o mărunțică nostimă de vreo 30 de ani, iar noi, ai dracului, ca să-i creștem acțiunile în fața ei, îi tot spuneam: „domnule pedagog” în sus, „domnule pedagog” în jos!“

El se umfla în pene, își da aere, și, la un moment dat, poate chiar începuse să se creadă pedagog, căci, uitând de colegialitatea ce ne lega, începu să ne apostrofeze în fața *madamei*, cam în felul următor:

— „Ehei, băiete, mai lasă plimbările pe culoar și treci în cameră!”

Sau, grăbit să se liniștească lucrurile, ca să rămână mai repede singur cu madama, începu să bată din palme, strigând foarte convins:

— „Toată lumea în camere...; și mai repede, vă rog!” și, văzând că Chiorul, care-i era bun prieten de altfel, nici nu se gândește să-i execute ordinul,

veni în fața lui și, simțind că madama e atentă la ce are să se petreacă, îi spuse arogant:

— „Dumneata n'ai auzit ce-am spus?”

Dar Chiorul, exasperat, se vede, de fițele lui, îi răspunse scurt:

— „Și mai du-te'n... moașă-ta, ce mult ai să mai faci pe nebunul cu noi?” și plecă, lăsându-l stupefiat, că nu se aștepta la așa ieșire, tocmai din partea celui mai bun prieten al lui.

În seara aceea am aflat că madama s'ar fi bucurat de tovărășia succesivă, bine'nțele, a opt dintre colegii noștri.

* * *

După ce ne-a văzut pe toți în camere, Atila a plecat mulțumit să se culce la d. Lăzărescu, primarul orașului și bun prieten al lui.

Mai înainte, însă, nu a uitat să ne recomande: să fim liniștiți, să nu care cumva să părăsim hotelul, și să ne sculăm a doua zi la ora 6 dimineața, ca, după ce vom lua gustarea respectivă, cel mai târziu la 7 să fim în fața Primăriei, de unde urma să plecăm spre Mănăstirea Curtea-de-Argeș.

După făgăduelile de rigoare din partea noastră, însoțite de: „să n'aveți nici o grije, don'profesor”, am trecut în camerele noastre și, foarte smeriți, am început să ne pregătim de culcare.

Dar n'a apucat să plece bine Atila, că: Ionaș Moscu, împreună cu Costache Rădulescu și Nicu Marinescu, începură să deschidă ușile camerelor cu ispititoarea invitație:

— „Hai, mă, la cârciuma din colț! Pe căldura

asta nu face să stăm în casă! Un șpriț, două, și ne înapoiem!”

— „Bă, dar dacă ne află Atila?”

— „Cum o să ne afle, mă, ce-o să stăm toată noaptea? O jumătate sau cel mult trei sferturi de oră și suntem înapoi!”

— „Tu ce faci, mă, Zizi?”

— „Eu nu merg, mă, că sunt obosit!”

— „Nici eu nu merg, fraților! E aproape 11, mâine, la 6, trebuie să fiu în picioare. Și, pe urmă, mie nu-mi place: nici vinul, nici berea!”

— „Bei și tu sirop!”

— „Nu merg; mai bine mă culc!”

— „Treaba ta... o să-ți pară rău!”

— „Las'să-mi pară!”

Instigatorii pleacă; iar Zizi și cu mine ne lungim să ne culcăm. Dar abia ațipirăm, că bubuituri puternice în ușă ne făcură să sărim în sus.

— „Ce e, mă, ce ați înebunit?”

— „Scoală, Băjenarule, și hai la cârciumă, că nu se poate altfel!”

— „Nu merg, mă, că m'am culcat!”

— „N'are nimic! Cum te-ai culcat, așa te scoli... Au spus băieții să nu venim fără tine, că ne omoară în bătaie... Și noi, la rândul nostru, îți spunem acelaș lucru: dacă nu vrei să mergi, te bumbăcim... Auzi ăia că, fără tine, cheful n'are nici un haz!”

— „Ce, mă, ați înebunit? Vreți să faceți chef?”

— „Vorba vine chef, acolo, o mică petrecere între colegi!”

— „Bine, mă, să merg, dac'asa spuneți! Stați câteva momente să mă'mbrac!”

— „Păi, dacă-i așa“, sări Zizi Marinescu, „merg și eu, frati-miu, că mi-e urît să rămân singur în hotelul ăsta pustiu!”

Am luat din servietă o cutie de „*filletti*“, care-mi mai rămăsese, la gândul că e stimulent la băutură și am plecat.

La cârciuma din colț, numai Români!

— „Dar *ăilalți*, unde sunt, mă, că doar au plecat și ei dela hotel!”

— „Care *ăilalți*?”

— „Cum? ...Harry Löbel,... Cohn Leon?!”

— „A! *Gujbeiderii* s'au dus la cârciuma de vis-a-vis! Au făcut opinie separată... Au și gramofon!”

— „Și la hotel a mai rămas cineva?”

— „Doi: Reiter Peretz, care, fiind premiant, nu se bagă cu noi, ăștia, glotașii, și Hascalovici Idel care e bolnav de blenoragie și nu poate să bea!”

— „Aha! Bun! Uite ce propun: fără mare scară, să arestăm imediat gramofonul jidanilor, cu plăci cu tot, și să-l aducem în cârciuma noastră!”

— „S'a făcut! În definitiv le-a cântat destul, să ne mai cânte și nouă!”

Zis și făcut. Colegii semiți au capitulat în fața ultimatum-ului adresat și ne-au predat gramofonul cu plăcile respective, în număr de vreo zece-douăsprezece!

Băieții s'au pus pe râsete și glume de tot felul și mai ales pe băutură.

Pe vremea aceea nu-mi plăcea să beau deloc și nu puteam pricepe pe colegii cari mă invitau când și când, în diferite împrejurări, la un șpriț.

La acest chef, rolul meu a fost propriu zis de

actor: am cântat, am recitat diferite anecdote, am imitat, și'n cele din urmă am răgușit în așa hal, că abia mai puteam să scot două vorbe și acelea gă-jâite!

Ca să mi se înmoaie glasul, băieții mă'ndemnau mereu să mai beau:

— „Mai bea un șpriț, Griguță, că-ți vine glasul la loc!”

Și-așa am băut mai mult în silă vreo zece șpri-turi și m'am îmbătat la iuțeală.

Când am desfăcut cutia cu „filletti”, în cârciumă a fost o explozie de veselie.

— „Pii, ...bravo, mă, pe cinste ideie ! Asta cere udeală zdravănă, nu glumă! Ia să mai vină un rând!” hotărî Rică Stănescu!

Am fost nevoit să beau din nou, de astă dată pen-trucă mâncasem o sardea, ce înota în untdelemn, și s'ar fi putut să mi se aplece!

Cum răgușisem aproape complet, mi-am amintit că ouăle crude sunt bune ca remediu și am cerut cârciumarului, să-mi aducă un ou crud proaspăt, ca să-l beau, doar mi s'o mai drege glasul.

Dar, după ce i-am dat cep butoiașului de var și-am sorbit odată cu nădejde, când să'nghit, să-mi vină rău de greață. Am scuipat repede tot și-am zis „bogdaproste” că n'am vărsat, deși mult nu mai aveam!

De-atunci nu mai pot suferi ouăle crude și nici fierte prea zemoase, că-mi aduc aminte de beția dela „Curtea-de-Argeș !”

Se făcuse târziu : 2 și jumătate !

Toți eram praf, ...cocă, ...mă rog, nu găsesc ex-

presia potrivită, care să caracterizeze exact starea noastră de beție, de-atunci!

Cei mai beți dintre toți erau în ordine: *Paul Niculescu, Costache Rădulescu și Ionaș Moscu!*

Ne-am hotărît să plecăm. Am făcut socoteala, am plătit și am ieșit din cârciumă. Afară sub un șopron se odihnea un auto-camion de transportat berea.

— „Băieți”, propuse Moscu, „nu sunt poet, dar trebuie să recunosc că Dumnezeu, în aleasa-i mărinimie pentru noi, lăzăriștii, mai mult sau mai puțin adepți ai lui Bachus, de altfel, adăogă el, sughițând, singurul zeu pe care-l cunosc din toată *Mitologia*, afară de *Zeus* și de *Hefaistos*, pentru că am avut de-a face cu ei la serbare, zic, Dumnezeu a hotărît ca, în această noapte de pomină, care va rămâne înscrisă cu litere de... vin, în letopisești *Curții-de-Argeș*, să ne călăuzească pașii noștri, ce din nefericire se cam împleticesc, cel mai reușit lampion chinezesc, pe care și l-a imaginat vreodată cineva: *luna*, domnilor, sărmana bastardă a acestui moșneag îmbătrânit în rele, care e Pământul!

„Ei, bine, ...în această noapte cu o lună așa de minunată, cum nu cred s'o fi admirat-o nici *Julietta*, când din balcon își trimetea gândurile-i pline de dragoste către *Romeo*, care sta furișat în umbră, vă propun să vizităm această vestită cetate voivodală, e prozaic, dar mă veți ierta, cu... autocamionul de bere, pe care dumneavoastră îl puteți observa, cum ar spune Crăcănel, în șopronul alăturat!”

— „Uraaa! Bravo! Trăiască Ionaș!”

— „Stați, mă, zăpăciților”, făcu *Zizi Marinescu*,

„cum o să mergeți, mă, cu autocamionul, ...că n'are șofer ?!“

— „N'are șofer?“

— „N'are! Cine conduce? Chiar dacă știe vreunul dintre noi, e periculos în starea, în care ne găsim! Dați-vă seama de ce aveți să faceți, să nu cădeți dracului în Argeș!“

— „Așa e!“ aprobă Moscu. „Anulez propunerea din oficiu și fac amendă onorabilă! Prin urmare, nemaivând nici un rost la cârciumă, să mergem la..... hotel !“

— „Să mergem, da, să mergem“ făcurăm noi în cor, imitând replica actorilor în rolurile de boieri, din diferite piese istorice!

Se făcuse trei noaptea! Am pornit spre hotel, ca vai de lume. Noroc că era aproape, că altfel nu știu cum am fi ajuns!

Paul Niculescu, zis *Filosoful*, pentrucă citea pe diferite cărți de Filosofie în particular și venea la liceu cu fel de fel de teorii, îmi spuse foarte binevoitor, acompaniat de sughițurile respective:

— „Dragă, Băjenarule, ...hâc, ...să-mi dai voie, ...hâc, ...să te susțin până la hotel, că ești beat mort!“

Auzi nerușinare: eu, beat mort, deși mergeam foarte bine; iar el, nenorocitul, care avea pretenția să mă susțină, s'a târît, nu exagerez, s'a târît, până la hotel, ținându-se de ziduri și de cutiile de scrisori!

Dintre toți, cel mai treaz era Zizi Marinescu, tovarășul meu de cameră.

Cu chiu, cu vai, am ajuns la hotel.

Aci, alte nenorociri. Scara principală a hotelului era de lemn și scârțâia ceva îngrozitor. Oricât de încet și de atent ai fi mers, nu se putea să nu se audă!

Băieții, deși beți, nu s'au lăsat de bancuri și s'au apucat să schimbe pantofii pasagerilor, puși în fața ușii, ca să fie lustruiți a doua zi, de dimineață.

Unii, cari băuseră din cale afară și erau probabil mai slabi de stomac, au vărsat pe ferestre!

Iar când se credea că ne liniștiserăm fiecare în camerele noastre, au început să se audă ciocănituri în uși.

— „Cioc, ...cioc, ...cioc!”

— „Cine e?”

— „Deschideți puțin, să vă comunic ceva pentru mâine dimineață!”

— „Dar cine e?”

— „Șttt! Deschide!”

Cel care deschidea ușa era pocnit în cap cu o mătură, care se retrăgea imediat, ca să-l pocnească apoi, după aceeași metodă, pe vecin.

Am priceput imediat cum stau lucrurile și, așa amețit cum eram, i-am spus lui Zizi:

— „Mă, ăsta e Moscow, îi cunosc glasul! Aș turba să ne păcălească! Fii atent și, când bate, crapă tu ușa ușurel ...și lasă-mă pe mine să fac ce știu!”

Nici n'am terminat bine de vorbit, că se auziră și'n ușa noastră trei bătăi discrete:

— „Cioc, ...cioc, ...cioc!”

— „Cine e?” mă prefac eu și la iuțeală pun mâna pe țucal, care, în urma chefului, nu era gol deloc!

— „Deschide puțin!”

— „Imediat!” și-i fac semn lui Zizi. El crapă ușa, iar eu „fleoșc” cu conținutul țucalului în capul celui care tocmai voia să mă pocnească!

— „Ptui, ...mama voastră de pezevenghi, ne-ați dus!”

— „Ba nu, că era să ne duceți voi!”

În sfârșit ne-am culcat, dar de adormit, n'am adormit decât spre ziuă.

Tot timpul, deși eram frânt de oboseală și mi se părea că mi-e un somn groaznic și am să dorm ca un copil mic scăldat, n'am putut să închid ochii, de teamă să nu mor de beție!

Învățasem la „Higienă” că, dacă bei mult, ți se coagulează albumina'n sânge și mori. Îl îmbrânceam pe bietul Zizi, care ațipise:

— „Mă, Zizi, mă, n'auzi?”

— „Ce vrei, dom'le?” îmi răspundea el, căscând, mai, mai să-și rupă fălcile.

— „Mă, Zizi, nu mi s'o coagula albumina, să mor dracului p'aiici, în Curtea-de-Argeș, să mă'ngroape printre voivozi?”

— „Nu ți se coagulează, mă!”

— „Dar dacă mi se coagulează?”

— „Aș, ...nu se poate! Acuma culcă-te și lasă-mă'n pace, că mi-e somn!”

Peste două minute, iarăș:

— „Mă, Zizi!”

— „E!”

— „Nu mi s'o coagula, mă, albumina'n sânge?”

— „Nu, mă, dar lasă-mă'n pace să dorm, că tocmai ațipisem, ...albumina mă-sii!”

Ce să-l las? Simțeam nevoie să vorbesc!

— „Zizi!”

— „Iar, mă, ...ce mai vrei? ...Nu ți se...!”

— „Dar dacă mi se coagulează, mă, albumina, ce mă fac?”

Zizi e exasperat:

— „Ce te faci, dacă ți se coagulează albumina?”

— „E!”

— „Mori, fire-ai al dracului cu albumina ta, mori, să pot să dorm și eu liniștit!”

L-am lăsat în pace și peste puțin am adormit și eu!

— „Scoală-te, mă, ...n'auzi, că e șase!”

— „Aăăăăăoh! ...Cât, mă?!”

— „Șase! Hai, că'ntârziem și se supără Atila!”

Gura mi-era amară și cleioasă de parcă aș fi mâncat clei amestecat cu chinină, iar capul, greu de parcă-mi legase cineva pietroaie de el!

— „N'am murit, mă?!”

— „Precum vezi! Ai dormit buștean, bețiv ordinar, după ce mi-ai stricat somnul cu albumina ta! Hai, mai repede, dă-te jos din pat!”

Am sărit din pat, m'am dus la un lavoar nenorocit, m'am spălat cum am putut și m'am îmbrăcat la iuțeală.

Toți băieții au fost gata într'un sfert de oră și au coborît pe scara de lemn, care acuma, ziua, parcă nu mai scârțâia atât de înfiorător ca'n noaptea trecută!

Ne-am adunat la un fel de cofetărie, ca să luăm
veșul.

ast: Atila a venit și el peste vreo zece minute și

zid:

fru

ne-a'trebat zâmbind cu multă bunăvoință, se vede că nu știe încă nimic din isprăvile noastre:

— „Ei, băieți, sunteți gata? V'ați odihnit bine, că drumul până la mănăstire nu-i chiar așa de scurt și-l facem pe jos?!”

— „Gata, don'profesor! Mergem și până la Cumpăna, dacă vreți!”

— „Bine, am să vă văd!”

În câteva minute am pornit la drum. Era o căldură grovază și pașii noștri lăseau nori de praf în urmă pe șoseaua nepavată!

Copii și femeii ieșeau la porți și ne priveau cu multă curiozitate.

Iar noi, ...noi, sărmanii, de-abia mișcam un picior după celălalt. Alcoolul ne turnase plumb în vine și mergeam parcă cu încetătorul.

Ne-am străduit din răputeri să nu se simtă nimic și am ajuns mai întâi la „Fântâna Meșterului Manole!”

Ne-am oprit impresionați și plini de curiozitate în acelaș timp.

O fântână obișnuită, cu troiță frumoasă și cu o arhitectură originală...

Două câni erau legate cu lanț, ca să nu fie furate. Apa curgea limpede și îmbietoare.

Fără să vreau mi-au venit în minte versurile din minunata poezie poporană, „*Legenda Mănăstirii Curtea-de-Argeș*”:

„Manole, Manole,

„Meștere Manole,

„Zidul rău mă strânge,
„Trupușoru-mi frânge...”

Iar spre sfârșitul tragediei, după îngrozitoarea prăbușire a ziditorului de biserici, pe locul unde a căzut, s'a ivit ca prin farmec :

„O fântână lină
„Cu apă puțină,
„Cu apă sărată
„De lacrimi udată !”

Am rămas o clipă cu ochii pierduți în zarea albastră, înfiorat de simbolul ce se desprinde din această podoabă a poeziei noastre poporane : „ca să fie realizată și să dăinuiască, orice operă de artă înfăptuită, indiferent de natura ei, trebuie să aibă la temelie, „sacrificiul” !

Doamne, și cât de curând mi-era dat să mă pătrund de acest crud adevăr!

— „O fi apa într'adevăr sărată, cum spune legenda?”

Băieții, însetați de căldură și arși de vinul băut peste măsură, se și repeziseră să-și astâmpere focul!

Am băut și eu: apă rece ca ghița, limpede ca cleștarul și dulce cum numai apa de munte este!

— „Dumnezeu să-l ierte pe Meșterul Manole și veșnică să-i fie amintirea..., că de nu era fântâna asta în drumul nostru, greu am fi ajuns să-i vedem zidirea ridicată de el „pe Argeș în jos, pe un mal frumos!”

— „Și-acum, băieți“, zise Atila, „că v'ați potolit setea,... călătorului îi șade bine cu drumul!”

— „Vorba lui Brătescu-Voinești!“ mormăii eu alene, cu gândul la cei doi eroi bețivi din schița respectivă.

Am mai mers o bucată bună și a dat Dumnezeu de am ajuns la Mănăstire.

Frumoasă pe din afară, cum nu mai văzusem alta, e adevărat, dar toți am rămas decepționați, căci ne așteptam să fie mai mare, mai impunătoare, așa după cum o făurise imaginația noastră, după pozele din cărți!

Înăuntru, însă, o minune! În special albastrul, care se'mbina cu aurul, a făcut asupra noastră o impresie extraordinară!

Am rămas mult în picioare, tăcuți, dinaintea mormintelor ctitorilor acestui sfânt lăcaș... Aci se odihnea fericitul *Neagoe Basarab*, *Despina Doamna*, care-și dăruise toate odoarele de preț pentru terminarea Mănăstirii! Aci își avea mormântul și viteazul *Radu dela Afumați*, aci, în această străveche „*gropniță domnească*”, hotărâseră să rămână și primul rege al României, *Carol I*, cu blânda lui tovarășe de viață, *Regina Elisabeta*!

Atila ne explică la fel de frumos, ca întotdeauna, ce credea el că ne-ar putea interesa și fi de folos, în legătură cu aleasa arhitectură a mănăstirii.

Am ieșit apoi, am făcut fotografiile de rigoare și ne-am îndreptat către Biserica „*Sfântul Nicolae Domnesc*”, cea mai veche din localitate, unde se

descoperise de curând, mormântul lui Basarab-Vodă, adevăratul întemeietor al Țării-Românești!

Descoperirea o făcuse istoricul *Virgil Drăghiceanu* și săpăturile se făcuseră sub neîntrerupta lui supraveghere.

Am pătruns în biserică adânc emoționați și cu profundă religiozitate.

Mormântul lui Basarab era lângă un stâlp pe care se aflau picturi măestrit realizate și suprapuse, datorită cărora savantul român făcuse însemnata descoperire.

Era acoperit cu un cristal gros, prin care se vedea acela care fusese viteazul stăpânitor al Țării-Românești.

Hainele, ca prin minune, îi erau neatinse de vreme. Avea o tunică roșie ca vișina putredă și era încins cu un cordon de aur, cu catarama, reprezentând un castel medieval. Părul, barba și mustățile se conservaseră foarte bine.

Voievodul ne-a uimit prin statura lui impozantă: avea aproape doi metri și era foarte spătos!

— „Ia, uitați-vă, mă,... oare toți românii or fi fost la fel de voinici pe vremea aceea?”

— „Dar ce, piperniciți ca noi ? !”

— „Hei, alte vremi, alți oameni ! Și viața lor era cu totul alta, deși poate mai grea decât a noastră... Dar ce rost au filosofările astea dinnaintea mormântului lui Basarab-Vodă ? ! Aci am venit, ca să facem istorie!”

După ce vizitarăm biserica cu deamănuntul și ascultarăm toate explicațiile ghidului, ieșirăm în curte, unde, la umbra unor arbori bătrâni și a câ-

torva lespezi de piatră, scoase din biserică, profesorul ne ținu o scurtă prelegere, întrerupându-se foarte contrariat, de câteva ori, din considerațiunile istorice, de altfel, deosebit de interesante :

— „Dar ce e, mă, cu voi, de stați așa, pleoștiți ? S'ar zice că sunteți bolnavi, că v'a bătut cineva sau că vi-e somn !”

Intr'adevăr, că de îndată ce s'au așezat jos, la umbră și pe lespezi, băieții parcă atâta așteptau : binecuvântata odihnă ; făceau efortări uriașe, ca să nu adoarmă sub ochii lui Atila...

— „Drumul și căldura ne-au moleșit de tot, dom' profesor !” îi răspunse Moscu, abia stăpânindu-și un sughiț !

Dar așa ceva era peste putință : eram condamne ardea nouă.

Dacă s'ar fi putut, am fi fost cei mai fericiți să ne lase să dormim acolo, clae peste grămadă, pe iarbă, pe pietre, cum ne găseam. Cred că ne-am fi simțit mai bine decât în cele mai elegante paturi, cu cele mai pufoase perne !

Dar așa ceva era peste putință : eram condamnați să ne ținem pleoapele în sus și să ascultăm explicațiile până la sfârșitul lor, care întârzia să vină !

În sfârșit, Atila s'a uitat la ceasornic.

— „Ajunge ! Ce a mai rămas de lămurit, vom vorbi la prima oră de curs. E timpul să mergem spre oraș, ca să sosim la masă la vreme potrivită !”

Am pornit-o înapoi pe căldură și vorba „Sergentului” lui Alecsandri, parodiată de noi :

„Mai lungă-mi pare calea acum la 'ntors acasă ;
„Ași vrea să sbor, dar vinul din burtă nu mă
lasă !”

Când am ajuns la restaurantul, unde trebuia să mâncăm, l-am găsit și pe Vintilă Brătianu, care venise la Curtea-de-Argeș cu mașina, în propagandă electorală.

Se vede că-l cunoștea pe Atila, că au stat de vorbă vre-o jumătate de oră.

Intre timp, noi ne-am așezat la masă, așteptând să termine Atila convorbirea, ca să începem să mâncăm.

Dar, după ce a plecat Vintilă Brătianu, a venit la Atila unul din pedagogii, cari ne însoțiseră în excursie și, foarte agitat, i-a șoptit câteva vorbe. Profesorul s'a schimbat brusc la față și ne-a fulgerat cu o privire, care a cuprins întreaga masă și care nu prevestea nimica bun.

Nu a spus nici un cuvânt ; i-a făcut semn restaurantului că poate să servească.

Menu-ul era compus din două feluri simple : o ciorbă de purlcel și o mâncare de cartofi cu vițel, pâinea și apa respectivă.

Eram cap de masă și când a început să se servească, eu, cel dintâi, am primit porția de ciorbă. Cum am găsit că bucățica de carne nu este prea ispititoare, foarte galant, am întins farfuria colegului din dreapta, în așteptarea unei bucățele mai bune.

Dar a doua ciorbă s'a prezentat mai proastă de-

cât prima. Aceeași manevră cu colegul din stânga. Nenorocire,... nici a treia ciorbă n'a isbutit să mă mulțumească și cum bucățelele se prezentau din ce în ce mai mici și mai cu oase, am lăsat galanteria la o parte, am luat ciorba, care-mi sosise, și, în două minute, i-am făcut de petrecanie, că-mi era o foame de lup !

Când s'a servit mâncarea de cartofi, n'am mai făcut pe politicosul, de teamă să nu mă ard din nou, ci am început să mănânc, când, un incident neprevăzut m'a întrerupt.

Moscu a chemat chelnerul și i-a comandat :

— „O litruță de vin și un sifon mic !”

Deodată s'a auzit tunând vocea lui Atila :

— „Nu se poate, nu este permis să se bea nici un fel de alcool !”

— „De ce, don'profesor ?” întrebă cu prefăcută naivitate, Moscu.

Atila se'ncruntă așa cum nu-l văzusem niciodată :

— „Nu vă ajunge cât ați băut aseară ?”

Toți încremenirăm cu furoulițele la gură. Prin urmare, Atila știa tot. Cu siguranță că-i spusese canalia de pedagog, că, până la masă, atitudinea lui nu lăsa prin nimic să se vadă aceasta.

— „Dar sifon putem bea ?” stăruia Moscu.

— „Apă !” țipă Atila. „Apă, apă, cât mai multă și cât mai rece !”

Hm ! Neașteptată întorsătură. Atila era supărat foc !

Am înghițit cu noduri tot timpul ! Ce poftă de mâncare mai puteam să avem, acum, când Dumnezeu știe ce consecințe dezastruoase puteam avea,

...la sfârșitul anului școlar și în clasa VIII-a !

După masă ne-am strâns cu toți la o nenorocită de cofetărioară, care avea niște prăjituri nemaipomenit de proaste...! Nici pomeneală de ceva cu frișcă; toate preparate cu spumă de ouă.

— „Bine că cel puțin putem sta liniștiți și că oricum mâncăm ceva dulce!“ reflectam noi, amărâți.

Cu toată „proasta lor calitate“, dacă se poate spune astfel, într'o jumătate de oră n'a mai rămas fărâmiță de prăjitură.

— „Mă“, spuse Moscu, „eu cred că ăsta n'a vândut atâta ca astăzi, de când și-a deschis el, prăvălia! Acum n'are decât să tragă obloanele...!“

Dar, cofetarul, care-l auzise, răspunse spiritual:

— „Nici nu mă gândesc să trag obloanele, că până să plecați dumneavoastră, mai pot să vă vând ceva siropuri la ghiață!“

Timpul până la ora plecării s'a scurs foarte greu; toți eram neliniștiți, apăsăți parcă de o mare greutate și oftam mereu și adânc!

În tren, Atila s'a retras cu pedagogii într'un compartiment de trei persoane, și nu ne-a mai dat nici o atenție; parcă nici n'am fi existat.

N'a schimbat nici o vorbă cu nici unul dintre noi: nici bună, nici rea.

Câțiva dintre cei, cu note proaste la Istorie, și cari merseseră în excursie, nu din dragoste pentru trecutul nostru, ci ca să-l perie pe Atila, ce și-au zis :

— „Mă, și-așa, și-așa, noi tot prost o sfârșim la Istorie..., barem să ne distrăm în tren, până la București, că murim de urât!“

Și unde au început să-i tragă niște cântece de veselie cu chiote și strigături. Țin minte că printre altele, au cântat și :

„Pentru fata dela moară,

„Mi-am pierdut un an de școală!“

— „Mă, dați-l dracului de cântec, mă, să nu co-biți; tocmai p'ăsta, v'ați găsit și voi să-l cântați? Doamne ferește..., să nu pierdem și noi un an de școală și, din păcate, în mod cu totul lipsit de romantism, nu pentru o fată, ci pentru o beție!“

Dar culmea îndrăsnelii a fost un gest pe care nu l-au admis decât foarte puțini dintre noi: la un moment dat, când ne așteptam mai puțin, pentrucă nu ne apropiam de nici o gară, trenul și-a scrâșnit roțile cu dușmănie parcă, pentrucă altfel nu avea în-oțtro, și s'a oprit brusc, în mijlocul unei câmpii, aruncându-ne pe unii 'ntr'alții, ca pe niște mingii enorme, întocmai unui gigantic prestidigitator cu capricii humoristice și ou puteri nebănuite...!

Cineva trăsese semnalul de alarmă! Cine, însă, nu se știa și nici nu s'a putut afla în urma scurtei anchete întreprinse...

Scuză nu exista, căci sfoara de siguranță era ruptă la semnalul aflat în vagonul nostru.

Aceasta, însă, nu mai era: nici joacă și nici măcar o glumă de prost gust; era o simplă nerozie!

Atila a plătit amenda respectivă, fără să clipească măcar și fără să spună o șoaptă.

Trenul, scârțîind plictisit din toate încheieturile, întocmai unui bătrân cu ciudățenii, deranjat degeaba dela tabietul lui, își porni roțile alene, pufnind

morocănos, muștrător și cu drept cuvânt supărat pe elevii certați cu disciplina.

Când am sosit în Gara-de-Nord, *Reiter Peretz*, unul din premianții clasei, a găsit cu cale să-i adreseze la despărțire câteva cuvinte lui Atila:

— „Domnule profesor, vă mulțumim din suflet pentru bunăvoința pe care ați avut-o de a face excursia aceasta și vă rugăm să ne iertați, dacă unii dintre noi v'au supărat cu purtarea lor necugetată, pentrucă...”

— „Despre aceasta vom discuta la liceu!” i-o rețeză Atila și plecă, spunându-ne scurt: „Bună seara!”

— „Hai să mergem, Ionaș!”

— „Hai!... Tare sunt curios cum o să se sfârșească chestia asta!”

— „De, cine v'a pus să schimbați caracterul excursiei...?”

— „Cum, mă?”

— „Păi, bine... excursia era plănuită cu caracter istoric și voi i l-ați transformat în caracter lachănel!”

— „De, mă, împrejurările sunt de vină! Ce să-i faci?”

— „Acum, vorba ăluia: o mie de vorbe un ban nu fac...! Ce-o mai fi, om vedea noi și asta foarte curând!”

Am ajuns acasă obosit de gânduri mai mult decât de drum și n'am isbutit să-mi ascund indispoziția.

— „Ce e, mă, cu tine?” m'a întrebat maică-mea. „Parcă nu ți-s toți boii acasă!”

— „A, ...sunt obosit, mamă! Atâta drum: și pe jos și cu trenul..., du-te și întoarce-te, fără pic de odihnă, puțin lucru e ?!”

* * *

A fost scandal mare de tot ! Atila a reclamat cazul lui Jujucă și s'a instituit imediat o anchetă.

În prima oră de Istorie de după anchetă, Atila, cum a intrat în clasă a spus:

— „Toată lumea să scoată câte un sfert de coală de hârtie și un creion !”

Am ridicat din sprâncene cu mirare :

— „Ce Dumnezeu, doar n'o fi vrând să ne dea extemporal ? ! Ar fi o tâmpenie...! Poate că vrea să ne pârlească pe toți și astfel să se răzbune pe noi !”

Dar lămurirea veni îndată, căci profesorul, după ce ne ceru să scriem numele în colțul din dreapta, ne di. 'ă răspicat următoarea întrebare:

— „Ce ați făcut în noaptea de 30 Mai ?”

Apoi ne explică binevoitor:

— „Vă rog să răspundeți pe scurt, fără lux de amănunte, la această întrebare !”

După ce așteptă câteva minute, veni cu a doua întrebare:

— „La ce oră ați plecat dela hotel ?”

Nu era greu de răspuns, dar cum naiba să-ți vină să scrii că ai părăsit hotelul, când el te-a lăsat cuminte, în cameră și te-a rugat să nu pleci nicăieri.

— „A răspuns toată lumea ?”

— „Două momente !... Încă puțin !” se auziră câteva glasuri.

Indată, Atila ne pocni cu a treia întrebare, care ne zăpăci complet:

— „De cine ați plecat însoțit dela hotel?”

A trebuit să recunoaștem că erau întrebări cu di-băcie puse și cari te obligau să răspunzi sincer fără să vrei, pentrucă, dacă tu încercai să ascunzi ade-vărul, te dădea de gol colegul care-ți ținuse tovă-rășie...!

— „Lângă cine ați stat la cârciumă?”

Măi, al dracului !

— „Ce cantitate aproximativă de vin ați băut ?”

Apoi a șasea și a șaptea întrebare :

— „La ce oră v'ați înapoiat la hotel ?”

— „Cine a tras semnalul de alarmă ?”

Apoi alte întrebări, pe cari nu le mai țin minte.

Am răspuns cinstit la toate întrebările și printre altele, am spus că rolul meu, în toată afacerea asta, a fost de actor propriu zis: am imitat, am recitat și am cântat, ca să le fac placul colegilor !

La o zi după aceste declarații în scris, am fost anunțați toți cei cari fuseserăm la Curtea-de-Ar-geș, să venim a doua zi, după amiază, la ora 6, la cancelarie, unde aveam să fim interogați : unul câte unul !

Am venit, și, după cinci minute de așteptare în-frigurată, în care timp ne-am pus fel de fel de în-trebări și ne-am făcut sute de presupuneri, a venit un pedagog în clasa noastră:

— „Domnul Băjenaru, la cancelarie !”

— „Ei, drăcia dracului ! De ce m'o fi chemând pe mine cel dintâi?” mă mirai eu.

— „Poate că te socotește pe tine cel mai puțin vinovat și d'aia !”

— „Sau poate că ești cu nota cea mai mare la Istorie, dintre scandalagii...!

— „Poate ! ... După catalog, în nici un caz nu e, că tu ești trecut la P, ...la Popescu-Băjenaru !”

— „Acu oiu vedea eu de ce !” și am pornit cu inima zvâcnind de emoție, către cancelarie.

Am fost poftit în biroul lui Jujucă.

— „Băiețăș”, începu el tacticos, „am cetit declarația d-tale.... In primul rând ași vrea să-mi spui cine a tras semnalul de alarmă ? Țiu să știi că această mărturisire îți ușurează foarte mult situația !”

Hm...! Auzi, șmecherul ! Dar dacă l-aș fi tras eu, mi-ar fi convenit să mă dea în gât vreun coleg binevoitor ? Se vede că Jujucă habar n'avea de solidaritatea noastră: și la bine, și la rău, și ne judeca pe toți după cine știe ce criterii sufletești personale.

— „Nu știu, domnule director !”

— „La gândește-te bine, poate că-ți aduci aminte, băiețăș !”

— „Din moment ce habar n'am de un iucru, cred că e imposibil să-mi amintesc de el !”

— „Ce-ai făcut la cârciumă ?”

— „Am băut cu ceilalți colegi ai mei, însă am avut mai mult o activitate artistică, decât bachanală, dacă mă pot exprima astfel ! Eu, propriu zis, am băut pentru că răgușisem de prea multă vorbă !”

— „Da ! Hm !... bine ! Și la hotel ce-ai făcut ? S'au revoltat pasagerii: că nu i-ați lăsat să doarmă

toată noaptea, că le-ați bătut în ușa, mă rog și alte necuviințe în acest gen !"

— „Nu știu nimic din toate acestea ! Cum m'am înapoiat la hotel, m'am culcat: atât pentru că mi-era somn, cât și pentru că știam că, a doua zi, trebuia să mă scol la 6 și jumătate de dimineață !"

— „Și cine a făcut tot scandalul dela hotel ?"

— „Nu știu, domnule director, de nici un scandal ! Eu am dormit, n'am auzit nimic și nu m'a deranjat nimeni !"

A văzut că nu poate să scoată nimic dela mine.

— „Bine, ...poți pleca ! Invită pe băiețașul *Moscu Ion* !"

— „Vă salut, domnule director !"

Băieții așteptau înfrigurați.

— „Ionaș *Moscu*, la cancelarie, ...Te-a chemat *Jujucă* !"

— „Ce i-a venit, mă, să ne ia la rând, tocmai pe... *cei mai cumsecade* ?"

— „O fi știind el ceva !

— „Ce te-a'ntrebat, mă !"

— „Asta, și asta, și asta !"

La puțin timp am mai fost chemați de câteva ori; așa zisa anchetă s'a terminat în sfârșit și s'a convocat conferința tuturor profesorilor din clasa VIII-a modernă, ca să hotărască asupra soartei noastre.

Am auzit că la conferință, *Barosanul*, dragul nostru *Barosanul*, adevărat părinte sufletesc, în dubla lui calitate de profesor și diriginte, ne-a sus-

ținut cu o nemaipomenită dârzenie, a bătut cu pumnul în masă, a strigat la Jujucă, l-a făcut de două parale; iar la un moment dat, podidindu-l lacrimile, a trântit ușa și a ieșit din cancelarie.

Jujucă, proaspăt director, voia să ne dea cea mai grea pedeapsă posibilă: să ne elimine până la sfârșitul anului și, prin urmare, să rămânem repenți în clasa VIII-a sau să ne dea nota „rău” la purtare pe al III-lea și rezultatul ar fi fost același.

Asta l-a infuriat pe Barosanul și, n'am fi crezut, chiar pe Atila, care a spus:

— „Bine, eu am cerut ca băieții să fie pedepsiți, pentru că așa cerea disciplina și nu puteam să trec cu vederea purtarea lor, dar ceea ce vrei dumneata, domnule Georgescu, (nu i-a spus domnule director) este echivalent cu o pedeapsă capitală... și nu mă gândesc numai la faptul că băieții sunt în clasa VIII-a și că-i așteaptă bacalaureatul, ci mă gândesc și la părinții lor, cari au cheltuit și au făcut sacrificii, ca să-i țină în școală”.

„De aproape o lună, stă toată lumea încordată, în așteptarea unui rezultat al anchetei, care se putea termina în trei zile. D-ta vrei să-i distrugi pe acești tineri, cari au greșit greu, e adevărat, ...dar Dumnezeu nu vrea moartea păcătosului, ci îndreptarea lui!”

— „Onoratul Minister”, începu Jujucă să se auto-tămâieze, „când mi-a încredințat direcția...”

— „Ia mai lasă-mă, domnule, cu Onoratul Minister.... Cer eu, cel mai îndreptățit, să se înainteze actele anchetei Onoratului Minister, care să hotă-

rască, pentrucă văd că noi degeaba ne străduim să ajungem la un rezultat !”

În cele din urmă s’a cerut avizul Ministerului Instrucțiunii Publice !

Din nou: așteptări, emoții, înfrigurări, goană după protecție, ...frământări nemaipomenite, în așteptarea sentinței, ce o va da suprema instanță.

Până atunci, cursurile își urmau... cursul lor ! Chinul cel mare era la orele lui Atila. Dar Atila, care era un om de o cinste exemplară, a dat dovadă de o impresionantă obiectivitate : atât la oral, cât și la teză, ni-a dat notele pe cari le meritam pentru știința noastră și nu a fost cât de puțin influențat de faptul că ne purtaserăm atât de urât în excursie !

Prin această atitudine ne-a impus și mai mult !

Mai făcea el, din când în când, aluzii serioase la beția noastră, dar se mărginea la atât.

Așa, de exemplu, odată , pe când îl examina pe Cristea Isidor Ion și l-a întrebat ce elemente militare au luat parte la nu mai știu ce luptă, elevul a răspuns :

— „Generalul Cutare a comandat atunci două baterii...”

— „Și zece mititei...!” a adăogat Atila, frământându-și mustața galbenă și rară, replică la care n’a îndrăznit să zâmbească măcar vreunul din noi !

* * *

Era logic ca povestea scandalului făcut la „Curtea-de-Argeș” să ne atragă antipatia tuturor profesorilor, dar s’a întâmplat contrariu !

Indârjirea lui Jujucă de a ne pedepsi atât de

crunt, făcându-ne să pierdem un an de școală, tocmai acum pe pragul studenției, cât și extraordinara solidaritate de care dăduserăm dovadă, căci nu suflase nimeni o vorbă, deși toți îi știam pe marii vinovați și am fi putut să ne ușurăm mult situația, i-a impresionat atât de mult pe profesori, încât au început să ne arate toți multă bunăvoință, mai ales că și noi eram acum de o mare seriozitate, indiferent de materie !

Profesorii și elevii, laolaltă, așteptam cu aceeași înfrigurare răspunsul Ministerului, care trebuia să vină, că nu mai aveam decât două-trei zile și se terminau cursurile.

Și a venit răspunsul numai cu o zi înainte de a se începe examenul de clasa VIII-a: „toți cei cari fuseserăm la „Curtea-de-Argeș” și părăsiserăm hotelul, eram eliminați până la sfârșitul anului școlar, (ce ironie !) cu drept de examen particular !”

XV. CLASA IX-A MODERNĂ

Această severă sentință ne-a lăsat stupefiați: atât pe noi, cât și pe profesorii noștri, cari se așteptau la o pedeapsă ceva mai ușoară, având în vedere faptul că suntem în clasa VIII-a, deci la sfârșitul cursurilor secundare și mai ales la sfârșitul anului școlar.

De-abia au mai avut timp bieții și dragii noștri dascăli să-și ia rămas bun dela noi, unii cu lacrimile în ochi, și să ne dea câteva îndrumări, cari aveau să ne fie de folos la examenul particular.

Liceul ne-a înscris la examen urgent, din oficiu căci probele începeau chiar de-a doua zi la Seminarul Pedagogic Universitar „Titu Maiorescu”, pe Calea Rahovei.

Primiserăm cu toții, cam treizeci de inși, o lovitură foarte, neînchipuit de grea. Eram puși într-o situație critică din două puncte de vedere: *primul*, că trebuia să dăm din nou examen la toate materiile, teze și oral, ca și cum atunci am fi venit, deși făcuserăm odată clasa VIII-a la Lazăr cu profesorii noștri, cari ne cunoșteau: și de buni, și de răi; pe când pentru profesorii cei noi eram cu totul necunoscuți;... și *al doilea*, că veneam cu o tristă faimă de

bețivi și scandalagii, cari stricaserăm reputația liceului !

Ne găseam deci într'o încurcătură, din care nu știam cum aveam să ieșim !

Și atunci s'a întâmplat ceva nemaipomenit și formidabil, care ne-a ridicat moralul și ne-a sporit încrederea în sorții noștri de izbândă : *Barosanul* și alți profesori de suflet au vorbit cu unii dintre profesorii, cari aveau să ne examineze, și le-au spus, printre altele, că dracul nu-i chiar așa de negru, cum vrea să-l înfățișeze Jujucă.

Iar, pe de altă parte, veninosul de Jujucă a venit la Seminarul Pedagogic, ca să ne pună, cum s'ar zice, *contra-proptea*, adică să-i roage pe profesorii examinatori să ne trântască, ceea ce a atras indignarea tuturor dascălilor și mai ales pe a lui *Rădulescu-Pogoneanu*, un profesor cu mult suflet și un om foarte cumsecade, care, privind lucrurile printr'o prismă de adevărat pedagog, a înțeles cu totul altfel situația, ne-a luat în brațe și ne-a apărat, ca și când am fi fost elevii lui de clasa I-a, purtându-se cu noi, ca un adevărat părinte !

Am intrat în examen cu mari emoții, toți, cum era și firesc de altfel.

Carte nu știam decât la câteva materii. La celelalte ne bizuiam pe noroc, care urma să se prezinte la copiat și la suflat.

Dar Dumnezeu nu-l lasă niciodată pe omul dreptcredincios, care, pe deasupra, mai este și vesel !

Impreună cu noi dădeau examen particular de

clasa VIII-a modernă vreo patruzeci de băieți și fete la un loc, elevii particulari obișnuiți ai liceului.

— „Ei, pozna dracului“, făcui eu, „s'a brodit și bine și rău cu fetișcanele astea, fraților... !”

— „De ce, mă?”

— „Păi,... bine e, că, de, mai schimbă atmosfera, dau o notă de veselie,... de poezie,... de dracul știe mai ce...; și rău că, după câte am văzut, ele știu carte, nu glumă, mânca-le-aș ochii; iar noi suntem cam clei și-o să ne facem de răs, mai ales la oral !”

— „Cam așa e..., vezi, la asta nu mă gândisem! Deacuma, vrei, nu vrei, trebuie să dai examen cu ele... !”

Dintre toate fetele, căci nu erau multe, vreo zece, mai drăguțe erau vreo două: *Dudu Stelniceanu* și *Lizica Mateescu-Capețineanu*, foarte bune eleve, amândouă.

Lăzăriștii s'au împrietenit repede cu ele, că erau foarte comunicative și spirituale! Ba Dudu începuse să facă victime chiar. Costache Rădulescu îi luase o poză și nu mai voia să i-o dea înapoi. De-aci scandal printre ceilalți: de ce să aibă poză numai Costache și să nu aibă și ei !

Ca să scape de nebuni, fata le-a făgăduit că la sfârșitul examenului se fotografiază cu toată lumea și astfel toți s'au declarat mulțumiți și au început să aștepte sfârșitul examenului.

Ni s'a părut greu la prima materie și a fost suficient să ne'ncadrăm în ritmul și'n atmosfera „*particularilor*“, că restul a mers pe roate !

De altfel ar fi fost și rușinos pentru niște lăzăriști, mai ales din cei cu faima noastră, eliminați

pentru grave abateri dela disciplina școlară : beție și scandal, să nu domine situația și să nu se adapteze imediat împrejurărilor, oricari ar fi fost ele.

Ne amuza nespus faptul că toți profesorii ne priveau cu multă curiozitate, cu o curiozitate aș putea spune, asemănătoare cu aceea cu care privești un excroc internațional, extraordinar de priceput, care a făcut lucruri grozave și reprobabile, dar care totuși ți-e simpatic !

Când am dat examen la Latină, Profesorul *Gheorghe Lazăr*, ce coincidență de nume, ne-a întrebat cu vocea lui frumoasă și impresionantă de bas, după ce a făcut catalogul :

— „Dar ce e cu dumneavoastră aceștia dela sfârșitul catalogului ? ! In prima sesiune n'ați fost !“

Atunci, nemaiputând să mă stăpânesc, că nu mai dădusem un banc cât de mic de o lună și mai bine, m'am ridicat și i-am răspuns, zâmbind și apăsând pe cuvinte :

— „Noi suntem ăia dela.... *Gheorghe Lazăr*, domnule profesor !“

El a zâmbit și a adăugat :

— „Cu povestea dela Curtea-de-Argheș ?“

— „Da, domnule profesor !“

— Hm ! hm ! Nu ați venit la noi cu o faimă tocmai...“

— „*Fama vagatur, magister !*“ mi-am permis eu o slabă incursiune în anemicele mele cunoștințe de Latină....!“

— „Cum, cum ?“ făcu el vădit amuzat și plăcut surprins de îndrăzneala mea.

— „Ce suntem noi de vină, domnule profesor,

dacă adânc pătrunși de spiritul de latinitate și influențați mai ales de lirica lui *Horățiu*, când ne-am văzut la Curtea-de-Argeș, printre morminte voivodale de atâtea sute de ani, am fost cuprinși de duioșie și ne-am gândit că-i adevărat că „*dum loquimur, fugerit invida aetas ; carpe diem, quam minimum credula postero !*” Și din „*carpe diem*“, am dat în „*gaudeamus igitur, juvenes dum sumus !*” și, de aci, vă 'nchipuiți.....!“

— „Hm,... hm !“ își drese glasul *Gheorghe Lazăr al II-lea*, „Interesant..., mai ales felul cum ați înțeles să aplicați practic teoriile *horațiene*... sunt curios să știu dacă toți sunteți la fel de pătrunși de lirica lui *Horățiu* ?“

— „Da, domnule profesor... În afară de : ode ș satire, noi am făcut „*Ars poetica*“ din clasa VII-a! răspunserăm noi în cor.

— „Da,..... din ce în ce mai interesant..., de obicei se face în clasa VIII-a ! Am să vă dau atunci la teză să-mi traduceți o odă din *Horățiu*... și anume...”

— „*Ad Taliarchum*“ sau „*Ad Leuconoen*“ ! se auziră vocile lăzăriștilor în cor.

— „Ah..., nu“, surâse el *politicos*, „acestea în niciun caz“, și, îndreptându-și privirile spre mine, adăogă : „Am văzut că reprezentantul dvs. cunoaște foarte bine odele în acest gen și probabil că și dvs., la fel !“

— „Ne-a plăcut subiectul, domnule profesor !“ prinserăm noi ghiers !

— „S'a și văzut, de altfel !“ și șopti discret : „*Sapias,.. vina liques...*, etc., nu ? Dar am să vă dau, su-

biectele pe două serii ; la prima : „*In arborem*” și la a doua: „*Ad fons Bandusiae*”!

Toți lăzăriștii le știau la perfecție dela Barosă-nul și încă din clasa a șaptea !

Examenul la Latină a mers cum nu se putea mai bine : am luat media 7.

* * *

În schimb, la Germană a fost o catastrofă pentru cei mai mulți dintre noi.

Ne examina profesorul Demetru, un profesor extraordinar de bun din punct de vedere pedagogic, dar și nemaipomenit de sever.

Știa carte și-ți cerea carte, nu glumă.

Am dat întâi teză, cum era și firesc.

După formalitățile de rigoare, a început să ne dicteze o bucată, pe care trebuia să o traducem.

Noi, la Germană, eram „*clei*”; habar n'aveam, pentru că lecțiile lui Fischer erau o bătaie de joc, nu învățătură. Mă, cum dracul o s'o scoatem noi la cap cu ăsta, că nu e de glumit ?!

Dar trebuia să lăsăm gândurile la o parte și să fim atenți la dictarea lui Demetru, care nu prea spunea de două ori acelaș lucru !

După ce dictează el două-trei cuvinte, îl auzim : „*komma*“,... iar mai dictează patru-cinci vorbe, iar „*komma*“.....!

Noi, de colo, la iuțeală scriam, ca să nu pierdem șirul, „*komma*“ și așteptam...

Demetru continua cu dictarea. Mai spuse câteva vorbe, apoi iarăș „*komma*“;... noi, repede, în caiete „*komma*“.

— „Mă, Băjenare“, mă'ntrebă în șoaptă Rică Stănescu, „cine-o fi, mă, Coman ăsta, de ni-l dictează mereu?“

— „Știu și eu, mă, Rică..., o fi eroul principal din povestire.., las' că vedem noi la sfârșit,... o să 'nțelegem, când om începe traducerea!“

La sfârșitul tezei am aflat ceea ce nu aflasem în opt ani de liceu, că „komma“ însemnează „virgulă!“

A dat Dumnezeu și s'a sfârșit examenul și : mai cu știința noastră, și cu simpatia pe care o inspiram, mai cu proptelele inerente unui examen greu, rezultatul a fost foarte bun, în raport cu acela pe care-l aștepta „stimabilul Jujucă“.

El ar fi dorit să rămânem toți repetenți; când colo, cei mai mulți am promovat, iar câțiva au rămas corigenți la „Matematici“ și „Franceză“.

Tii!... ce satisfacție pe noi, dar și pe profesorii lăzăriști, cari jubilaу...!

Jujucă atunci, ca să ne aibă din nou în mână, a recurs la următoarea potlogărie: a venit la Rădulescu-Pogoneanu, directorul Seminarului Pedagogic, și i-a cerut să ne dea tuturor situația, să ne verse la Lazăr, ca să dăm bacalaureatul ca elevi ai Liceului „Lazăr“ și să ne joace el, cum o vrea!

Dar Pogoneanu l-a repezit, cum i se cuvenea, l-a făcut de două parale din punct de vedere pedagogic și i-a ripostat :

— „Băieții sunt elevii mei și legal sunt absol-

venți ai Seminarului Pedagogic Universitar ! N'au fost eliminați cu drept de examen particular ? Prin urmare, ceea ce vrei d-ta nu se poate... Foștii lăzăriști vor da bacalaureatul acolo unde-l vor da și elevii *seminariști* !“

* * *

Când s'au afișat la Seminarul Pedagogic Universitar listele la clasa VIII-a particulară, a fost un freamăt de bucurie în rândurile noastre, bieții oropșiți, când am văzut că nu exista nici un repetent !

Dar ne-a impresionat extraordinar, când l-am văzut intrând pe poarta seminarului pe *Barosanul*, cu pașii lui mari și greoi...

— „E,... ce ispravă ați făcut, mă?“ ne'ntrebă el, pălmuindu-ne, în semn de simpatie. „Sper că nu m'ați făcut de răs ? ! De altfel mi-a spus tizul liceului vostru că ați fost buni la Latină...!“

Și, cum printre noi erau câțiva dintre colegii de clasă, cari rămăseseră la Lazăr și dăduseră examen de-a opta acolo, *Barosanul* li se adresă, zâmbind:

— „Mă, să stați dreupți și să fiți respectoși cu ăștia cari au dat examen particular de a opta, aci la Seminar !“

— „De ce, domnule diriginte ?“ întrebă unul.

— „Așa... pentrucă voi ați făcut opt clase, pe când ei au făcut nouă ! Opt la Lazăr în întregime, și a noua, aci,... în particular !“

XVI. QUINZE ANS APRÈS.

— „Mă, ăsta care a'ncremenit pe bancă în fața liceului, într'o poziție contemplativă, pitorească și mizericordioasă, nu e Băjenaru ?“

— „Deșteaptă-te, Griguță, din somnul cel de moarte, în care te-adânciră atâtea amintiri !“

Am tresărit ca dintr'un vis plăcut, într'o dimineață de primăvară timpurie.

— „Nicu și Costache !? Ce faceți, mă ? Veșnic nedespărțiți..... Oreste și Pylade !“

— „Ce facem noi ? Ce faci tu, Tyrtheu ? Hai, că'ntârziem și n'ar fi frumos tocmai astăzi !“

— „De chiulit, în niciun caz n'aveam de gând să chiulesc azi, deși azi-noapte am visat că sunt din nou în clasa VIII-a, că m'asculta Dinu la Franceză... și că nu știam nimica...!“

— „Aștepți pe cineva ?“

— „Pe cine să aștept ? Pe voi sau pe alții ca voi ! Astăzi am sosit la liceu mai devreme ca niciodată în cariera mea de licean și am mai stat câteva minute, să-mi desfășur gândurile pe banca asta din fața școalei....!“

— „Hai să mergem, că s'or fi strâns băieții ! E șase fără zece !“

— „Să mergem !“

A trebuit să ieșim din Cișmigiu, să ocolim liceul și să intrăm pe poarta principală din Bulevardul Elisabeta, că porțile, cari dădeau în grădina ce făcea una cu Lazărul odinioară, erau acum închise.

Ne-a întâmpinat nea Constantin, intendentul liceului. Neschimbat, ca acum cincisprezece ani !

— „Să trăiți ! Pofțiți sus, în aripa dreaptă dinspre Cișmigiu...!”

— „Mai ții minte, nea Constantine, când ne închideai poarta și nu puteam să chiulim din pricina dumitale ?”

— „Țiu, da' ce era să fac, dacă așa era ordinul onor. direcțiunii ?!”

Am dat mâna cu el, nu fără emoție..., doar sub ochii lui crescuserăm timp de opt ani de zile, cei mai frumoși din viața noastră!

— „Hai, mă, sus !”

Liceul, la fel de curat și de frumos, ca și atunci !

În anumite părți câteva transformări, cari nu ne interesau.

Pe pereți, aceleași tablouri istorice sau științifice, aceleași hărți frumos colorate, păstrate parcă neatinsse, în ciuda atâtor și atâtor evenimente istorice.

Clasa VIII-a Modernă

Aici..!

— „Hai, mă, îndrăznește !”

— „Intră tu, întâi ; dar fă-ți o intrare demnă de reputația ta !”

— „Să 'ncerc, mă, dar greu ! Nu mai am sufletul de altădată și-apoi lipsesc atâția dintre noi !”

Am deschis larg ușa :

— „Ce'nsemnează zgomotul acesta infernal ? Toată lumea în bănci ! Așa se așteaptă un profesor ? !“

Din clasă, amuțită o clipă, se 'nălțară un fel de urlete în cor.

— „Ăăăă,... Hai, mă, intrați mai repede, că de când v'așteptăm !“

Doamne, cum s'au schimbat băieții ! Unde sunt siluetele atât de frumos îmbrăcate de tunicile bleumarin,.... unde sunt pletele lor bogate de odinioară ? !

— „Ce naiba ați chelit, mă, așa ? Parcă v'ați vorbit să veniți fără păr !“

— „Parcă tu ce cusur ai ? Nu vrem să fim banali și să te'ntrebăm cu ce loțiune te fricționezi, de-ți crește părul așa de..... rar !“

— „Pe mine m'a ros pălăria, mă,.... dar voi ? !“

— „Las' că e mai bine așa,... să nu mai primim observații dela profesorii pretențioși că nu ne-am tuns ! Această dificilă operă de coafură a desăvârșit-o natura !“

— „Stați jos și așezați-vă în bănci, așa cum eram în clasa VIII-a !“

— „Cât e ceasul ?“

— „Șase ! Trebuie să sosească dintr'un moment în altul și corpul didactic !“

— „Mă,... mi-e dor de Barosanul !“

— „Cui nu-i e dor de el, mă ? Tot timpul m'am gândit cu nostalgie la orele lui !“

— „Dar în definitiv, de ce n'am proceda noi ca pe vremea când eram elevi ? Dragule, ia du-te tu în

capul scării și dă-ne de veste când vin profesorii, ca să ne găsească.....“

— „Cum să ne găsească, mă?“ ripostă Dragu, „să ne găsească așa cum nu ne-au găsit niciodată? Care ar fi farmecul?“

Se formară îndată grupe, după prietenii de acum 15 ani ! Discuții aprinse, vești noi, mărturisiri și glume !

— „Ce-ai mai făcut ? Ce facultate ai urmat ? Cu ce te ocupi ? Cum îți merge ? Te-ai însurat ? Câți copii ai ?“

După cincisprezece ani dela terminarea liceului ! Doamne, câte nu se 'ntâmplaseră în acești cincisprezece ani!?...

Ca niște veritabili mușchetari, cari, în loc de muschete ne'narmaserăm cu condeie, eram strânși aci, după cincisprezece ani de luptă aprigă cu viața, în care timp de-abia avuseserăm răgaz să ne dăm seama că anii cei mai frumoși și mai ușori ai noștri, de până atunci, se scurseseră în cei opt ani de școală!

În definitiv ce era dacă-l anticipaserăm pe *Dumas-Tatăl* cu cinci ani ?! Trebuia numaidecât să fie „vingt ans après“?... Se potrivea foarte bine și „quinze ans après !“

— „La ce te gândești, mă, Băjenarule, de ai tăcut așa, că pe vremuri nu mai puteam să scoatem o vorbă de gura ta ? !“

Un răpăit uniform de picioare trântite pe podele salută intrarea profesorilor în clasă.....!

Barosanul, Atila, Dinu, Radian, Stoicescu, Todor!

Barosanul are în mână catalogul clasei a VIII-a

modernă de-acum 15 ani. Se suie pe catedră, iar ceilalți profesori se așează pe scaunele, dinainte pregătite.

Vădit emoționat, în timp ce se lasă greoi pe scaun, Barosanul ne face semn cu mâna și spune surâzând:

— „Stați jos !“

Apoi, în glumă, se adresează lui Ciurea-Cestorul:

— „Costache, de ce nu-mi dai absenții ?“

— „Lipsesc cam mulți, domnule diriginte ! Mai bine faceți dumneavoastră apelul !“

— „Bine,... sper că lipsesc pentru motive bine-cuvântate..., să nu aflu cumva că a chiulit vreunul, că-l eliminez pe.... 15 ani !“

Tacticos ridică ușor coperta cartonată a catalogului, și'nainte de a începe :

— „Vă rog,... să spuneți la fiecare... elev... sau, mai bine zis, fost elev,... ce profesie are sau ce știți despre el, în legătură cu aceasta....! Și acum :

— „Azimioară Ion !“

— „Prezent ! Avocat !“

— „Boroianu Ion !“

— „Prezent ! Tot avocat !“

— „Condurățeanu Vasile !“

— „Absent ! Căpitan de cavalerie... E pe front !

— „Constantinescu Teodor !“ (Chioru)

— „Absent !

— „Ce e cu el ?“ întreabă Barosanul, luându-și un aer de prefăcută severitate.

— „E pe undeva, prin Basarabia,... căpitan de cavalerie..., a fost grav rănit la Dalnic..., s'a făcut sănătos, dar n'a putut să vină !“

— „Copoiu Matei !“

— „Absent...! Moșier, n'a putut veni din cauza semănăturilor de.... toamnă !“

— „Cristodulo Constantin !“

— „Prezent ! Medic la Sinaia !“

— „Dragu Henry !“

— „Aici !“

Pe buzele tuturor a înflorit un zâmbet imposibil de stăpânit. Ne-am amintit că Dragu, de câte ori se făcea apelul de către profesori, răspundea: „Aici-șia“ sau „Prezinte“ sau „Acilea“ sau „De față“, nici-odată „Prezent“ sau „Aici !“

Dar, de astădată, nu mai era cazul de bancuri !

— „Drăghicescu Gheorghe !“

— „Prezent! Avocat!”

— „Florian Iov!”

— „Prezent! Avocat!”

— „Georgescu Nicolae !“

— „Prezent. Medic !“

— „Hinna Constantin !“

— „Absent... Căpitan de infanterie,... pe front !“

— „Manolescu F. Constantin”.

— „Prezent! Avocat!”

— „Marinescu George-Emil !“

— „Prezent ! Căpitan de infanterie !“

— „Marinescu N. Nicolae !“

— „Prezent ! Comerciant și industriaș !“

— „Moscu V. Ion !“

— „Absent! Mort acum trei ani, în urma unei nenorocite operații !“

— „Nenișior George !“

— „Prezent! Avocat!”

— „*Niculescu Sima Corneliu!*”

— „*Prezent ! Avocat... și industriaș !*”

— „*Noica Dan !*”

— „*Prezent ! Avocat... și mai mult moșier !*”

— „*Păunescu Matei !*”

— „*Prezent... Director la Societatea „Ford-Româna !*”

— „*Petrescu Valeriu !*”

— „*Prezent ! Medic primar !*”

— „*Popescu-Băjenaru Grigore !*”

— „*Prezent ! Profesor de Română !*”

Toți profesorii încep să zâmbească. Barosanul se'ntrepuce o clipă :

— „*Mi se pare că dintre toți colegii tăi, tu singur ți-ai ales această spinoasă carieră, Tyrtheu !? Și, dacă nu sunt indiscret, cum te porți tu cu elevii tăi, cari-și permit... năzdrăvăni în genul celor făcute de tine pe vremuri....?*”

— „*Domnule diriginte, metoda mea e simplă : mă port cu ei așa cum nu s'au purtat cu mine unii dintre domnii profesori de-acum două decenii, ca să mă pună la punct...; și până acum nu am d'ce să mă plâng!*”

— „*Stai jos...! Rădulescu Constantin !*”

— „*Prezent ! Avocat !*”

— „*Scully Logoteti Gheorghe !*”

— „*Absent ! Căpitan de cavalerie, mort în război !*”

— „*Stănescu Theodor !*”

— „*Prezent ! Medic primar la Ploești !*”

— „*Tebeică Ștefan !*”

— „Absent! Căpitan de cavalerie, mort în război!“

— „Vintilescu Constantin!“

— „Prezent! Căpitan de infanterie!“

— „Zănescu Ștefan!“

— „Prezent! Căpitan de infanterie!“ Zănescu se ridică anevoie din bancă... A fost rănit în război și are piciorul anchilozat.

Apelul nominal s'a sfârșit! Barosanul își scoate batista și-și tamponează fruntea inundată de sudoare; apoi își alungă două-trei lacrimi, ce i se prelinseseră pe obraji. Spune încet, cu ton de muștrare părintească:

— „Profesorii ar trebui să se gândească întotdeauna, nu numai la materia pe care o predau, ci și la viața de nestăvilit a școlarului..." și aici, abia stăpânindu-și lacrimile, întretăiat: „ar trebui să se gândească întotdeauna ceva mai departe de catedră și de zidurile liceului...; să vadă mai departe numai cu câțiva pași,... că elevii de azi : mai buni sau mai slabi, sunt morții de mâine ai Țării acesteia, cari prin jertfa lor și-a altora ca ei se păstrează ! Să se gândească serios că e bine să știe omul și carte, dar și că, atunci când te cheamă țara pe câmpul de bătaie, ți se cere: dragoste, avânt, spirit de sacrificiu și că nu te mai pune nimeni: să spui versuri latinești, să cauți în tablele de logaritmi, să știi din ce familie face parte ariciul de mare, care este formula hiposulfidului de sodiu și la ce an s'a urcat pe tron mai știu eu cine...!“

„Dumnezeu să-i odihnească pe bieții noștri băieți, cari ne-au părăsit atât de curând !

„Și acum, domnilor, pentrucă atmosfera aceasta mă apasă și a ajuns înăbușitoare, deși e toamnă și ferestrele deschise dau în Cișmigiul, să ne ridicăm și să păstrăm un moment de reculegere pentru cei dispăruți, cari vor fi veșnic în amintirea noastră, așa cum i-am cunoscut: plini de viață și fără astâmpăr..., și să ne limpezim gândurile în Cișmigiul, care a fost pentru dumneavoastră, cred, ceea ce a fost pentru haiduci, codrul.

Am plecat cel din urmă din clasă..., am închis ușa încet-încet, ca și când mi-ar fi fost teamă să nu-mi trezesc amintirile adormite, de acum cincisprezece ani, cari parcă pluteau ușor,.. aidoma unor fantome din vremuri de poveste... !

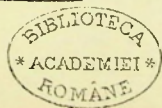
Aurul roșu al amurgului poleia frunzele ce foseau nostalgic, oglindindu-se în geamurile sclipitoare, și murmurau, parcă, înfiorate de această duioasă despărțire, cel mai trist „bun rămas”!

București, 21 Iunie, 1942.

CUPRINSUL :

I. Gaudeamus igitur !	7
II. „L. Gh. L.”	16
III. Teză la Română	29
IV. Crăcănel	37
V. La Tinerimea Română	59
VI. In cursul superior	89
VII. Chimistul	133
VIII. Cel mai bun galoş din lume-i galoşul Wimpassing	157
IX. Barca pe valuri	169
X. „Prometeu” la Liceul Lazăr	177
XI. Bancuri	191
XII. Săracul Barbă !.	214
XIII. In serile din luna Mai	221
XIV. Manole, Manole, Meştere Manole !.	231
XV. Clasa IX-a modernă	269
XVI. Quinze ans après	277

Inst. Arte Grafice
„T. R. — INDEPEDENȚA”
— București —
Str. E. Poincaré, 17.

DE ACELAȘ AUTOR:

APĂRUTE:

1. DIN ȚARA BASMELOR — epuizat.
2. UN PLAGIAT ARDELENESC DUPĂ ROMANUL „CIOCOII VECHI ȘI NOUI” AL LUI N. FILIMON — Studiu critic — epuizat.
3. SCHIȚELE ȘI NUVELELE LUI DELAVRANCEA — Studiu critic.
4. DELAVRANCEA — Omul și opera — Bibl. „CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE”.
5. EMINESCU, DRAMATURG—Bibl. „CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE”.

IN CURS DE TIPĂRIRE:

1. FLORILE DRAGOSTEI — Versuri.
2. CABINETUL DOCTORULUI „X” — Nuvele.
3. OCHELARIÎ NEGRI — Roman de aventuri.
4. TRAISTA CU POVEȘTI — Basme.

IN PREGĂTIRE:

1. VISCOL — Roman.
2. BALSAM DE CANADA — Roman.

CIȘMIGIU & COMP. se află de vânzare la toate librăriile din țară. Comenzile pot fi adresate în Calea Floricășca Nr. 94 bis — București.

PREȚUL 280 LEI